Milliyet SANAT

15 TL **HAZİRAN 2021** | K.K.T.C Fiyatı: 16 TL

AŞKIN ŞİİRİNİ
OYNAYAN ADAM
TANSEL ÖNGEL

ELLERİ KONUŞTURAN HEYKELTIRAŞ
Auguste Rodin

SİNEMANIN 40'INDA
YAŞLANDIRDIĞI KADINLAR

FÜRUZAN'IN "PARASIZ YATILI"SI
EĞİTİME DEVAM EDİYOR

12 YIL ARADAN SONRA
KINGS OF CONVENIENCE

"HOSTEL"İN HER ODASINDA
BİR OYUN VAR

ISSN 1300-4425
9 771300 442005

A STAR ALLIANCE MEMBER
TK
EXTRA
CARE
DR. OZ
EKSTRA ÖNLEM, EKSTRA HİJYEN
Birlikte çıkacağımız her yolculukta, rahatınız yerinde ve sağlığınız güvende.
TURKISH AIRLINES
Seyahat standartlarımız ve diğer detaylar için turkishairlines.com'u ziyaret edebilirsiniz.
Hijyen standartlarımız, SimpliFlying'in desteklediği APEX Health Safety tarafından Diamond Statüsü ile ödüllendirildi.

Milliyet SANAT
HAZİRAN 2021
Sayı 746 / 126301

Yayın Sahibi
MİLLİYET GAZETECİLİK VE YAYINCILIK A.Ş.

Genel Yayın Yönetmeni METE BELOVACIKLI
Yayın Yönetmeni FİLİZ AYGÜNDÜZ

Yayın Koordinatörü ASU MARO

EDİTÖRLER
Plastik Sanatlar ERKAN AKTUĞ
Sinema NİL KURAL
Edebiyat SERAY ŞAHİNLER
Yazı İşleri GİZEM ÇETİMEN

Görsel Yönetmen AYLA DÜNDAR
Sayfa Sekreteri EROL SEYİTOĞLU

Tüzel Kişi Temsilcisi İSMAİL ERALP
Sorumlu Müdür MURTAZA GÜRLER

Gazete Grubundan Sorumlu Ticari Grup Başkanı
EMRAH KURTOĞLU

Demirören Medya Gazete Reklam Grup Başkanı
ORÇUN ÇEVİKOĞULLARI
Reklam Grup Başkan Yardımcısı KAAN KOŞBAY
Demirören Bölgeler Reklam Grup Başkan Yardımcısı
MESUT BAYRAKTAR
Demirören Medya Proje 360 Başkan Yardımcısı
GUPSE ÖZLEN ÖZBEK
Reklam Rezervasyon Grup Direktörü GÜVEN ÖNEMLİ

Satış fiyatı 15 TL
Kıbrıs'ta satış fiyatı 16 TL
Yurt içi abonelik bedeli 140 TL
ISSN 1300-4425

YÖNETİM YERİ:
100. Yıl Mah. 2264. Sok. Demirören Medya Center
No: 1/51 Bağcılar / İstanbul
Tel: (0212) 337 93 41 / 42 Fax: (0212) 337 93 48
e-mail: milsanat@milliyet.com.tr
Reklam Rezervasyon: (0212) 337 97 32
Abonelik Müşteri Hizmetleri: (0212) 337 91 12

Basıldığı Yer: Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A.Ş.
Güzeltepe Mahallesi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi,
B Blok, No: 29/1/1, Eyüpsultan / İSTANBUL
Telefon: 0212 354 30 00

Demirören Holding

Milliyet'in ayda bir yayımlanan ücretli kültür sanat dergisidir. Milliyet gazetesi ve eklerinde yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı Milliyet Gazetecilik ve Yayıncılık A.Ş'ye aittir. İzin alınmadan kaynak gösterilerek dahi iktibas edilemez.

Yayın türü: Yerel süreli
www.milliyetsanat.com / @Milliyet_Sanat

'Kitap' yazılır,
'Milliyet Kitap' okunur...

Birbirinden özel edebiyat dosyaları, söyleşiler ve yeni kitap tanıtımları ile

Milliyet
KİTAP

her ayın 20'sinde
Milliyet Gazetesi ile birlikte

Haziran

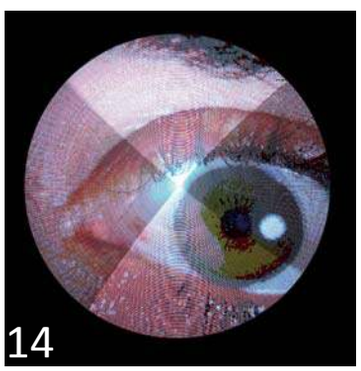
Kapak:
Auguste Rodin, "Right hand of Pierre and Jacques de Wissant"

Asu Maro, Ayın Söyleşisi'nde Tansel Öngel ile bir araya geldi.

Hollywood'un sınıfta kalan Asyalı temsili.

Karşılıklı bir izleme meselesi: "Karşı Pencere"

Altıdan Sonra Tiyatro'nun 20. yılında sahnelediği "Nihayet Makamı" tiyatrolar.tv'de seyirciyle buluşuyor.

Füruzan'dan yarım asırlık "Parasız Yatılı" serüveni.

Barış Demirel'den "mutluluklarla" yayınlanan ilk albüm.

88

Pelin Gülşen'den renklerin dünyasına yeni yorum.

KAPAK

8 'Mükemmel heykeli' bozan, bedeni parçalara ayıran öncü sanatçı: Rodin

PLASTİK SANATLAR

18 "Kalbim Ayna Gibi Boş" ya da Tarlabaşı'nın solan renkleri
22 Batı Yakası'nın gözdesi San Francisco Modern Sanatlar Müzesi
26 Heykelde sahne 'Yeni Keşifler'in, başvuru için son gün 9 Haziran!
30 Bilim insanları ve sanatçılardan dünyada bir ilk: "Algoritmalar ve Bitkiler"
32 İsmail Kemal Çiftçioğlu, Dali'nin uçuk evreni ve Rembrandt'ın ışığının peşinde
34 Gelecek tasarımına yön verecek düşünceler STEM+ Sanat Bienali'nde

SİNEMA

42 Yeniden çevrim furyasının en garip yapımları
46 Sinema, kadınları genç yaşta büyükanneye çeviriyor
50 Oscar heykelinin müdavimi: Frances McDormand

MÜZİK

56 İş Sanat'tan sanatçılara ve sanatseverlere 'umut' dolu bir sezon
60 Radyoda alaturka yasağı dönemi mercek altında
68 Şenay Lambaoğlu'ndan pandemi dönemi albümü
70 12 yıl sonra karşılaştığımız eski dost: Kings of Convenience

SAHNE SANATLARI

78 Balat'ta bir "Hostel"de buluşan beş kişi
81 "Uçan Hollandalı"ya Klaipéda Devlet Operası'ndan başarılı yorum

EDEBİYAT

84 Artemis Günebakanlı müzik sektörününe "Dip Gürültüsü" veriyor
86 Edip Cansever'den Alev Ebüzziya'ya aşk mektupları
93 Yeni Ege'nin lezzet rotası

VakıfBank Kültür Yayınları'ndan yepyeni kitaplar, yepyeni dünyalar...

Okuyun **#vebenzersiz** *olun.*

TARİH
EDEBİYAT
KLASİKLER
İKTİSAT
FELSEFE
SANAT
İNSAN VE TOPLUM
KESİŞİMLER
ÇOCUK KİTAPLIĞI

vbky.com.tr

/vakifbankkulturyayinlari
/VakıfBank Kültür Yayınları
/VakifBankKY
/VakıfBank Kültür Yayınları

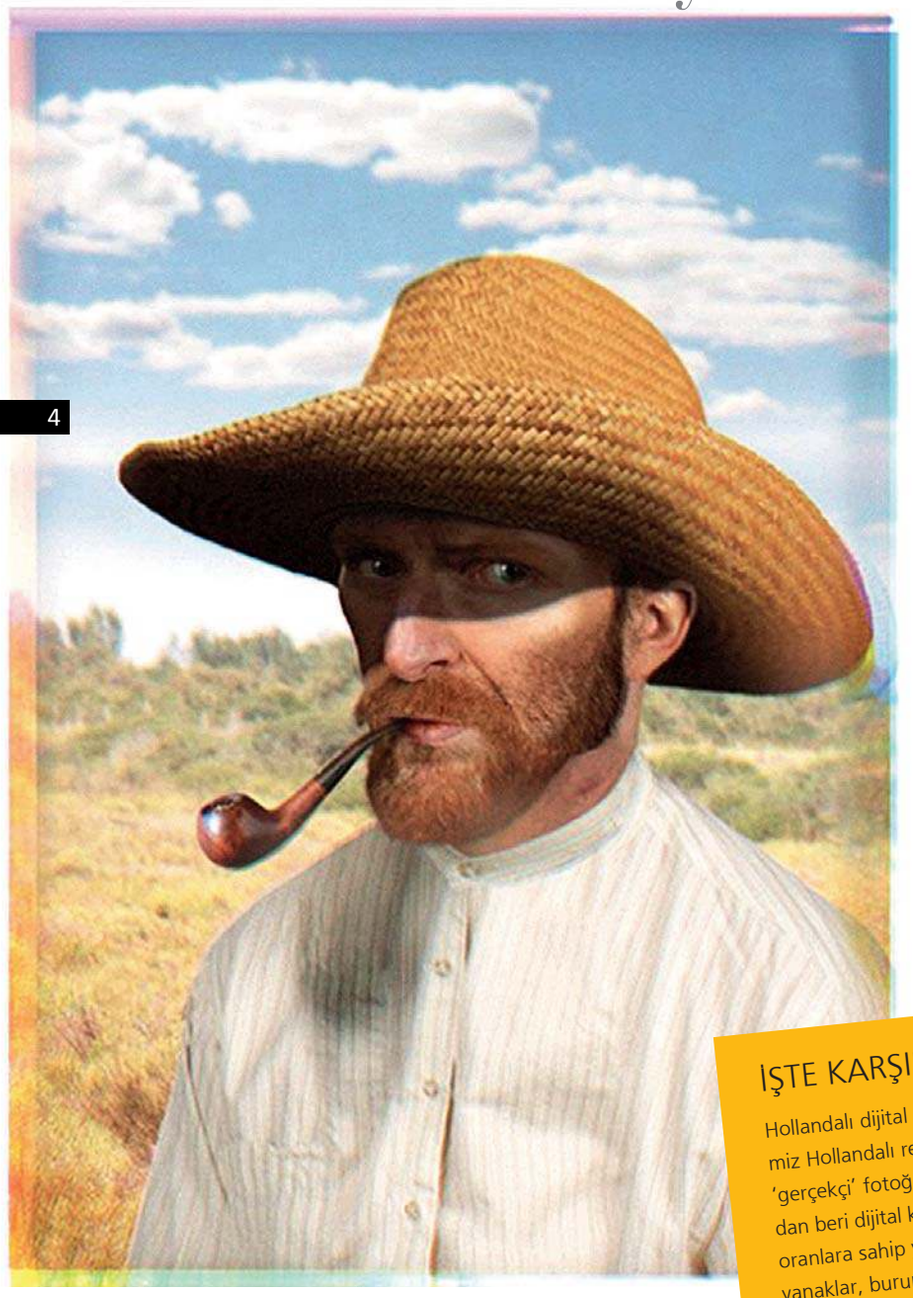
VAKIFBANK KÜLTÜR YAYINLARI

Müze binasının cephesinde Jerry Schatzberg'in 1965'te çektiği Dylan portresi yer alıyor.

FOTOĞRAF: RYAN BOTTS / OLSON KUNDIG

ne var
ne yok

Van Empel, otoportrelerin üzerine deri parçaları, yanaklar, burun ve gözler yapıştırarak fotoğrafları oluşturmuş.

BOB DYLAN MERKEZİ AÇILIYOR

Tulsa'daki Bob Dylan Merkezi, 10 Mayıs 2022 tarihinde kapılarını müzikseverlere açacak. Merkezde George Kaiser Aile Vakfı tarafından alınan Bob Dylan Arşivi'nden yayınlanmamış kayıtlar, nadir fotoğraflar, el yazısıyla yazılmış şarkı sözleri, daha önce görülmemiş konser performansları ve canlı çekimlerin de olduğu 100 binden fazla öğe yer alıyor. Üç katlı müzede binanın cephesinde Jerry Schatzberg tarafından çekilen 1965 tarihli nadir bir Dylan fotoğrafı bulunuyor.

Bong Joon-ho "Parazit" ile geçtiğimiz yılın Oscar gecesini kasıp kavurdu.

"PARAZİT"TEN SONRA DENİZ CANAVARLARI

"Parazit" ile En İyi Film dalında Oscar alarak İngilizce olmayan ilk filmle Oscar kazanan Güney Koreli yönetmen Bong Joon-ho, ilk animasyon filmini çekmeye hazırlanıyor. 2018 yılından beri hazırlıkları süren ve senaryosu bu yıl ocak ayında tamamlanan film, deniz canlıları ile insanlar arasındaki çatışmaya odaklanacak. 2014 yapımı Kore filmi "Haemoo"dan yola çıkacak animasyon Çin'den Kore'ye mülteci götüren bir balıkçı teknesinde geçecek. Deniz canavarlarının da dahil olacağı hikâyeyi işleyen filmin çekim takvimi henüz belli değil.

İŞTE KARŞINIZDA VAN GOGH

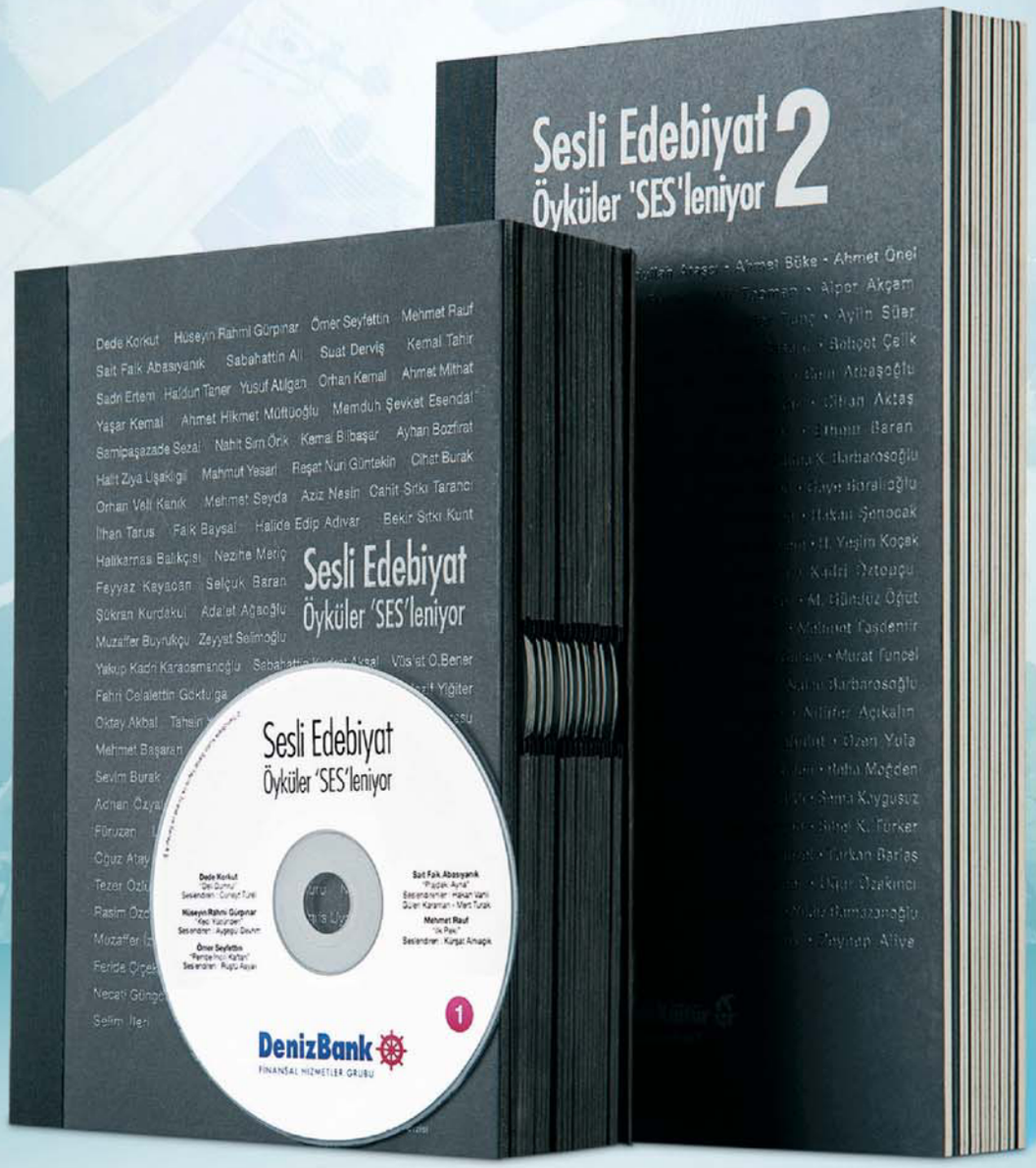
Hollandalı dijital sanatçı Ruud van Empel, yalnızca otoportreleriyle bildiğimiz Hollandalı ressam Vincent Van Gogh'un dijital teknolojinin yardımıyla 'gerçekçi' fotoğraflarını yarattı. Artnet'te yer alan habere göre 1990 yılından beri dijital kolajlar yapan Van Empel, ressamın otoportrelerindeki aynı oranlara sahip yüzü modellemek için otoportrelerin üzerine deri parçaları, yanaklar, burun ve gözleri yapıştırarak sanatçının fotoğraflarını yarattığını söyledi. Ruud van Empel'ın Van Gogh 'gerçekçi' fotoğraflarından oluşan sergisi, 14 Ağustos - 5 Aralık tarihlerinde sanatseverlerle buluşacak.

SESLİ EDEBİYAT ÖYKÜLER SESLENİYOR 1-2

Edebiyatımızdan sesler...

Türk öykücülüğüne emek veren 200 ünlü yazarımızın polisiyeden bilim-kurguya,
gerilimden mizaha 200 farklı öyküsü, birçok ünlü tiyatro ve dublaj sanatçısının sesleriyle yeniden hayat buldu.

Bu eşsiz eserleri **DenizBank YouTube kanalı, www.oykulersesleniyor.com** ve **Spotify**'dan dinleyebilirsiniz.

DenizKültür

Satın almak veya detaylı bilgi için:
0212 348 99 62

ENBD

DenizBank

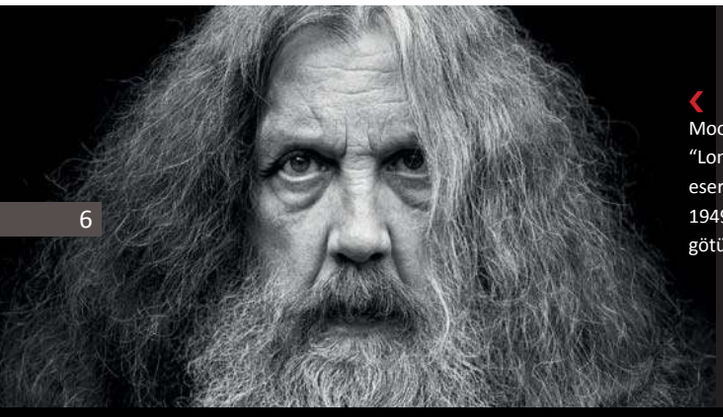
/DenizBank | www.denizbank.com | 0850 222 0 800

Kızılderili Kaptan Amerika, çalınan kalkanını bulabilmek için Amerika'da uzun bir yolculuğa çıkacak.

KIZILDERİLİ KAPTAN AMERİKA GELİYOR

Kaptan Amerika'nın 80'inci yıl dönümü için yayımlanacak "The United States of Captain America" serisinde bu sefer Kızılderili Kaptan Amerika yer alacak. Çalınan kalkanını bulabilmek için Amerika'da uzun bir yolculuğa çıkacak olan Steve Rogers, Bucky Barnes ve Sam Wilson beş sayılık muhteşem bir maceraya atılacaklar. Bu yolculukta Rogers Amerika'nın farklı noktalarında Kaptan Amerika'yı sembolize ettiği değerlerin yansımaları görünecek.

Moore, beş ciltlik "Long London" eserinde okuru 1949 Londra'sına götürüyor.

ALAN MOORE'DAN ÖYKÜ KİTABI MÜJDESİ

Yazar Alan Moore, çizgi romanlardan emekli olduğunu duyurduktan iki yıl sonra bir öykü kitabı ve beş ciltlik fantastik bir roman için anlaşma imzaladı. Moore, "Harry Potter" serisinin de yayıncısı olan Bloomsbury ile altı rakamlık bir anlaşmaya imza attıklarını belirtti. 2022 sonbaharında okurla buluşacak öykü kitabında yazar, mahşerin dört atlısından evreni şekillendiren "Boltzmann beyni" hipotezine kadar genişleyen hikâyeyi okura sunacak. 2024 yılında ise Moore'un "Long London" adlı beş kitaptan oluşan serisi edebiyatseverlerle buluşacak. "Long London", savaş sonrası bunalımını yaşayan, cinayetlerin ve büyünün sardığı 1949 Londra'sını anlatacak.

Festival, bu yıl 4-11 Haziran tarihleri arasında açık hava sinemalarında seyirciyle buluşacak.

Albüm, 4 Temmuz'da yayınlanacak.

LANA DEL REY'DEN YENİ ALBÜM MÜJDESİ

Amerikalı müzisyen Lana Del Rey, sosyal medya hesabı aracılığıyla yeni albümü "Blue Bannisters"ın 4 Temmuz'da müzikseverlerle buluşacağını duyurdu. Rolling Stone'da yer alan habere göre Del Rey, geçen mart ayında "Rock Cany Sweet" adlı albümünün 1 Haziran'da çıkacağını haber vermişti. Ancak bu albümün ertelenip ertelenmediği ya da "Blue Bannisters" başlığıyla değiştirilip değiştirilmediğiyle ilgili henüz bir açıklama yapılmadı.

YENİ BİR FİLM VE MÜZİK FESTİVALİ

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ilk kez bu yıl düzenleyeceği "İzmir Uluslararası Film ve Müzik Festivali" sinema ve müzik sektörlerini İzmir'de buluşturuyor. 21 Haziran Avrupa Müzik Günü'nde başlayıp 1 Temmuz'da düzenlenecek ödül töreni ve kapanış konseriyle sonlanacak olan festival, İzmirlileri pandemi kuralları çerçevesinde sinema salonlarına davet ediyor. Bu sene yalnızca ulusal düzeyde gerçekleşecek festivalin yarışmasında seçilecek dokuz film Kültürpark'ta açık hava sinemasında gösterilecek.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ İÇİN YENİ TARİH

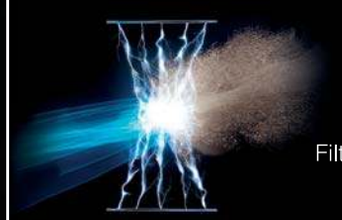
Bu sene 24'üncüsü düzenlenecek olan Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nin tarihlerinde değişikliğe gidilmesine karar verildi. Buna göre festival, 4 ile 11 Haziran tarihleri arasında açık hava sinemasına konuk olacak. Festivalin bu yılki teması "Araftan Çıkmak" olacak ve yıl boyunca ilham veren kadın yönetmen filmleri izleyici karşısına geçecek. 4 Haziran'da düzenlenecek açılış töreniyle Onur Ödülleri, Bilge Olgaç Başarı Ödülleri, Tema Ödülleri ve Genç Cadı Ödülü sahiplerini bulacak. **MS**

MITSUBISHI ELECTRIC

KLİMA SİSTEMLERİ

DOĞUŞTAN ÜSTÜN

Benzersiz performans ve baş döndürücü tasarım onun genlerinde var.

Plasma Quad Plus Filtre

Çift kademeli Plasma Quad Plus Filtre ile Legendera temiz havaya sahip konforlu iç mekanlar sunar.

LEGENDERA

Klimanın yeni yorumu.

Yakut Kırmızı

İnci Beyazı

Kuzguni Siyah

Mitsubishi Electric Turkey Elektrik Ürünleri A.Ş

klima.mitsubishielectric.com.tr

444 7 500

Anniversary

Heykelin bir ideali temsil etmiyorsa yapılmadığı yıllarda bedenin temsilini baştan yazan bir sanatçı Rodin. Tate Modern'de açılan "The Making of Rodin / Rodin'in Yapımı" sergisinde, eller büyüteç altında. Rodin'in ellerinde kesinlikle bir hikâye var, insanlık var; duygusu izleyiciye geçiyor. Yüz değil, el ifadelerinden okunuyor öfke, çaresizlik ya da kabulleniş.

Eller, ayaklar ve **Rodin**

Rodin, 37 yaşında tasarladığı "Bronz Çağı" ile heykelde tartışmalara yol açıyor.

GÜLNAZ CAN
gulnazc@gmail.com

Elin el, ayağın ayak olarak bir değerinin olmadığı yıllar. Bedenin dik, mağrur, güzel, güçlü, engelsiz, mükemmel salındığı; tenin dalgasız deniz gibi sakin olduğu yıllar. Heykelin, bir ideali temsil etmiyorsa yapılmadığı ya da sunulmadığı yıllar. Diğer bir tanımla, Fransız heykeltıraş Auguste Rodin'in 37. yaşına kadar süren dönem, bu yazının konusu değil. Onu başka yerde arayınız.

Rodin ömrünün görece olgun bir noktasında o güne kadar doğru bilinmiş her şeyi heykelde yok sayacağını ve bedenin temsilini baştan yazacağını biliyor muydu? Ecole des Beaux-Arts'dan ve prestijli müzelerden defalarca red aldığında ona devam etme gücü veren şey bu bilgi miydi? Kimilerine göre böyle şeyler bilinemez, sonradan anlamlandırılır. Yani bir nevi Rodin doğulmaz, Rodin olunur. Benim inancıma göre çoğumuz, Rodin tarafından büyülenmek için doğmuşuz, birkaç başka varoluşsal ve toplumsal/işlevsel sebebin yanı sıra. Öyle olmadığını düşünenlere ise mümkünse, Tate Modern'deki "The Making of Rodin / Rodin'in Yapımı" sergisini ziyaret etmelerini tavsiye ederim. Zira, Rodin hayranı doğmayanlar, sergi sayesinde olacaktır.

AÇLIK VE İNATÇILIK

Rodin'i yapan ise açlık ve inatçılık en başta. İşçi sınıfından gelme, alaylı Auguste, ne iş bulursa yapıyor bir dönem. Eli becerikli olduğundan, evlere korniş, çatı detayı, ahşap merdiven türü süsleme üreten atölyelerde çalışıyor. 1870'te çıkan Fransa-Prusya savaşında miyopluğu sebebiyle aktif rol almıyor, ancak ekonomik zorlukları artıyor ve Brüksel'de zanaatini perçinleyeceği bir iş buluyor. Nihayet biraz para biriktirebildiğinde yaptığı İtalya seyahatinde Michelangelo'nun eserleriyle tanışıyor. Bunu kendisi de bir dönüm noktası, özgürleşme ânı olarak tanımlıyor, daha önce tek tük sergilerde heykelleri sunulan Rodin'in adı, 37 yaşında, "Bronz Çağı" adlı tartışmalı eserini sergilediğinde skandalla tanınıyor. Sebep, heykeli, elleriyle çamuru yontarak yapmadığı, modelinin bedeninin alçıdan kalıbını çıkardığı iddiası. "Sahtekâr bu adam," diyorlar, çünkü bronz heykel aşırı gerçekçi geliyor eleştirmenlere. Rodin'in bu skandalın ardından geleneksel heykel üretme çabasından tamamiyle vazgeçtiği, insan bedeninin kabul gören ve talep edilen güzelliğine sanatında boyun eğmeyi reddettiği söyleniyor.

TAMAMLANMAMIŞ HİSSİ VEREN HEYKELLER

Rodin, sanat camiasında yarattığı gürültüyü bastırma niyetinde hiç olmuyor. Bol tartışmalı 23 yılın ardından, 1900'de yerleştirmesini ve hatta binasını kendi tasarladığı bir sergi açıyor Pavillon de l'Alma'da. Bu sergide henüz tamamlanmamış

1907-10 tarihli "Hanako Mask"

1900'deki sergiyle ilk kez eller kollardan kopuk sunuluyor.

1889 tarihli "Kent Soyluları Anıtı"

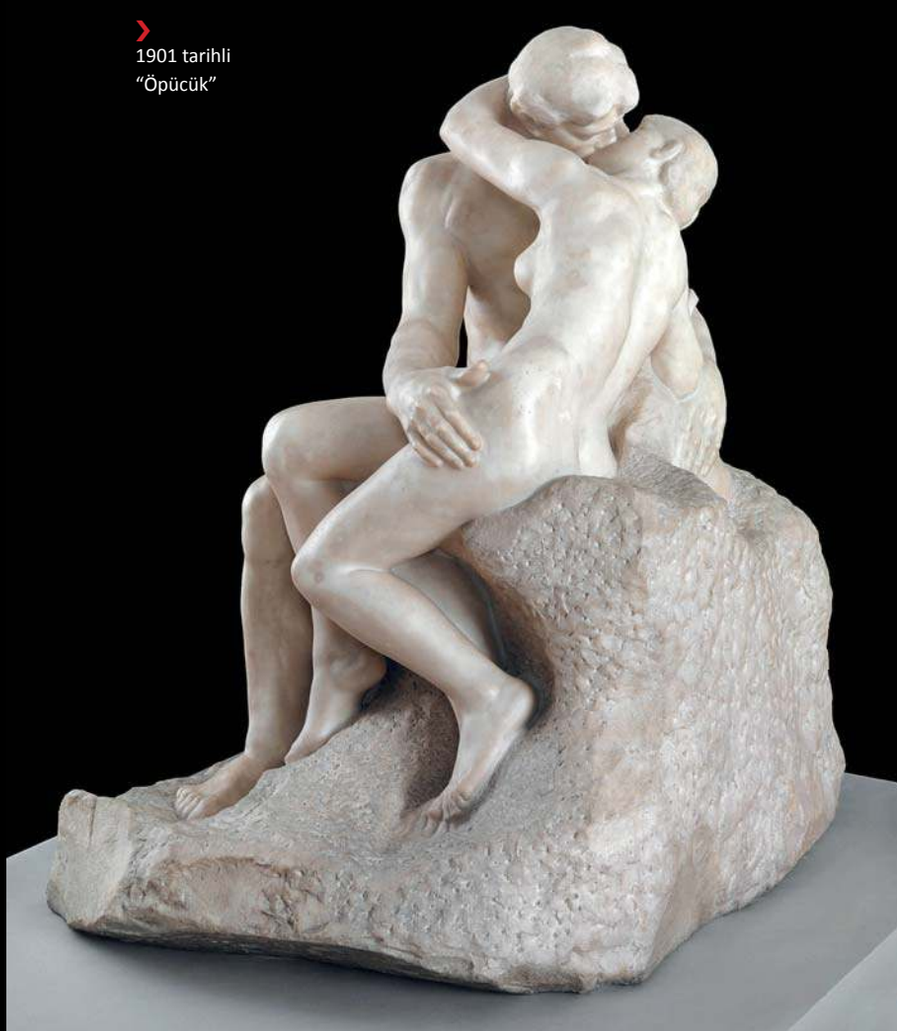
hissi veren, neredeyse hepsi alçıdan oluşan eserlerini sergiliyor. Tate Modern'in küratörlerine göre, Rodin işte bu noktada 'oluyor'. Paris'teki Rodin Müzesi ile ortaklaşa düzenlenen serginin küratörlerinden Helen O Malley, "Tate Modern asla bir Rodin retrospektifi sergilemezdi," diyor. Tate Modern'in koleksiyon ve sergileme miladı 1900 yılı. Tarihin tutmaması değil asıl konu, Rodin'in Pavillion de l'Alma sergisiyle 20. YY. başından günümüze sanatta büyük bir etkisi oluşu.

1900 sergisinde ilk kez ayaklar kolonların üstünde, bacaktan, kalçadan, karın, göğüs, boyun ve baştan ayrı sunuluyor. Eller kollardan kopuk, bacaklar ağaç gövdeleri gibi toprağa saplanmış. Organlar yer yer eksik, yer yer bedenin beklenmeyen noktalarına iliştirilmiş, parçalara ayrılmış, tekrarlarla sunulmuş. "Düşünen Adam"ın ayağı için sormuşlar, "Neden ayak? Neden bütün heykel değil?". "Neden olmasın?" demiş Rodin, "Çok güzel değil mi bu ayak?" Buyurun bir skandala daha. Ancak bu noktada Rodin 60 yaşında ve daha çok tanınıyor. Heykele ve daha genel anlamda sanata dair alışılmadık tavrı, bu kez ilgiyle karşılanıyor.

Rodin'in dönemdaşları alçı kullanmıyor değil. Ancak amaçları alçıyı bir ara materyal olarak kullanıp hemen ardından ana ürüne, yani bronz ya da mermere geçmek. Rodin alçıda uzunca vakit geçiriyor, hatta tekrarlıyor alçı ürünlerini. Bir diğer farkı ise Rodin'in, modellerini bir ahşap kutu üzerinde, mükemmel şekilde günlerce durdurup poz verdirmemesi. Onun modellerine stüdyosunda, kendi hâllerinde 'takılma' görevi veriliyor. Modeller saatlerce dolanıyor, oturup kalkıyor, dans ediyorlar; Rodin ilgisini çeken beden hareketlerini sulu boya olarak çiziyor. Sonra dönüp dönüp o hareketlerin alçı temsillerini yapıyor.

60'TAN FAZLA HEYKELİ İLK KEZ SERGİLENİYOR

Tate Modern'deki sergide çoğu alçıdan oluşan 200'e yakın eser gösteriliyor. Bunların 60'tan fazlası daha önce hiç sergi-

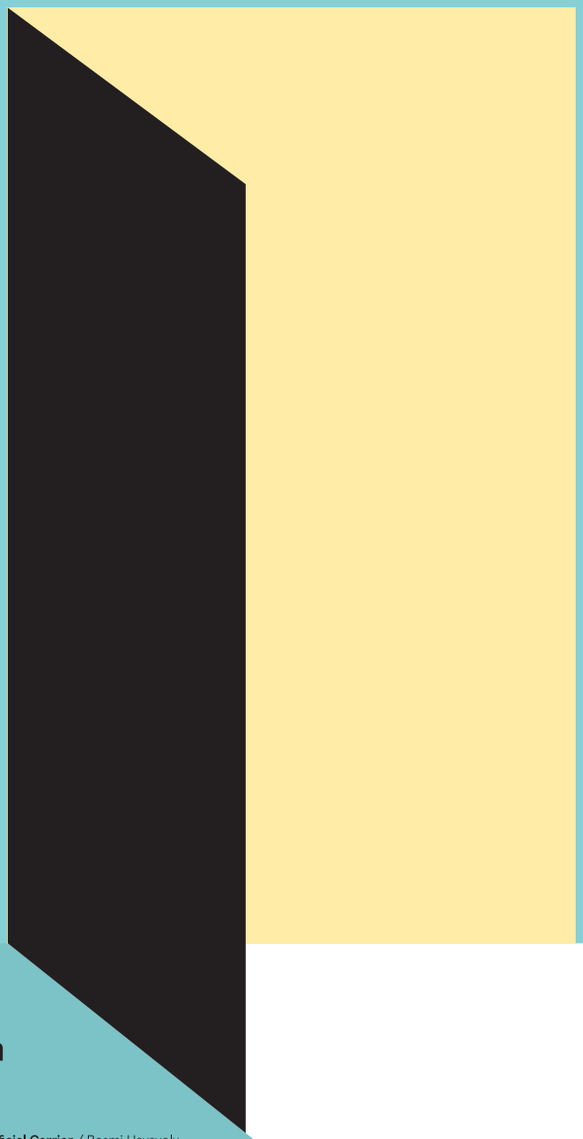
1901 tarihli "Öpücük"

ci contemporary istanbul 15th Year

1–2 JUNE / HAZİRAN
VIP Preview / Ön İzleme

3–6 JUNE / HAZİRAN
General Admission / Genel Ziyaret

İSTANBUL LÜTFİ KIRDAR KONGRE VE SERGİ SARAYI
INTERNATIONAL CONVENTION AND EXHIBITION CENTRE

#ci15th
contemporaryistanbul.com

Main Sponsor / Ana Sponsor
AKBANK SANAT

Official Carrier / Resmi Havayolu
TURKISH AIRLINES

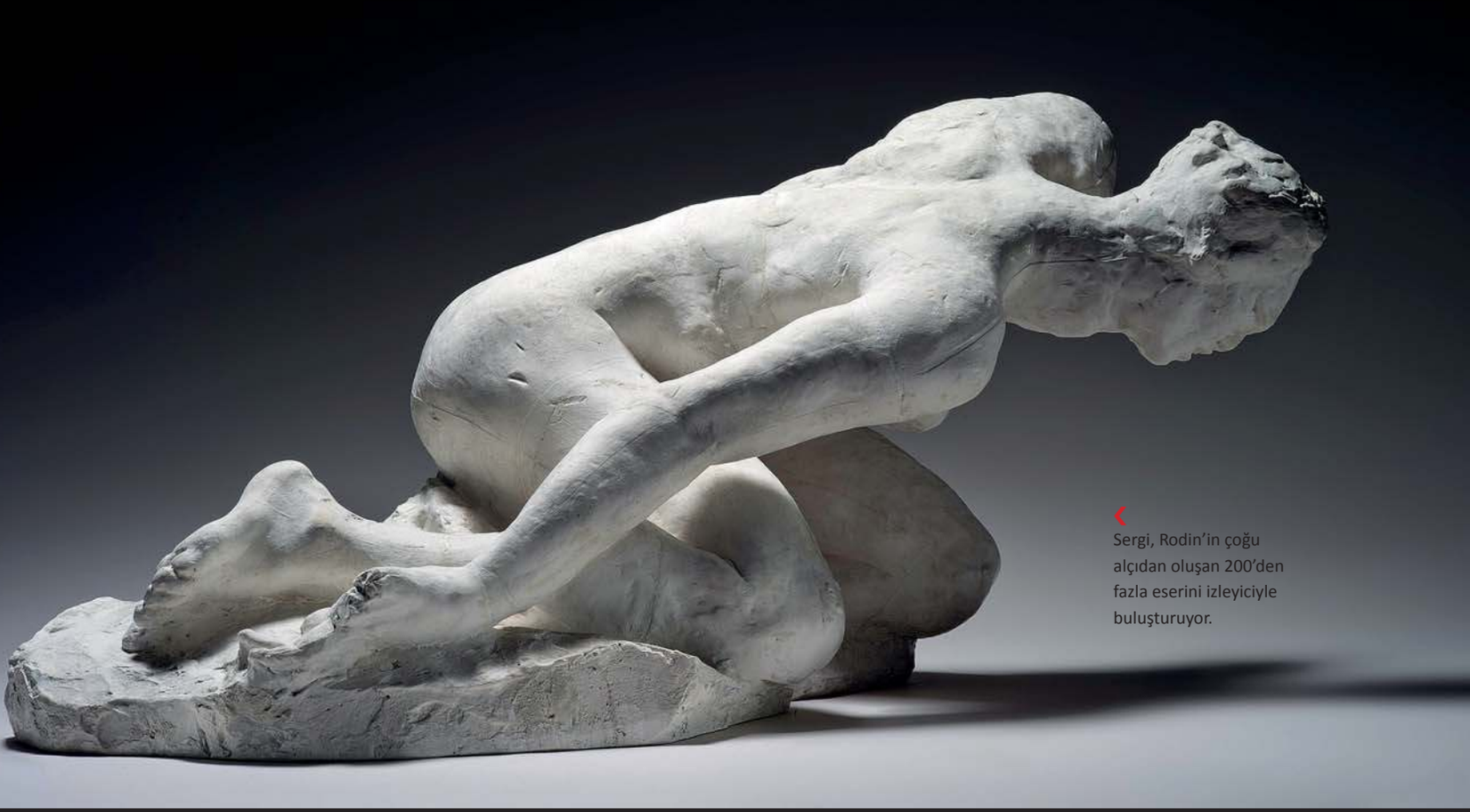
CO-SPONSORS / CO-SPONSORLAR
Pernod Ricard Turkey
SIEMENS Ev Aletleri

PLUGIN SPONSOR / PLUGIN SPONSORU
SANAT

MAGAZINE SPONSOR / DERGİ SPONSORU

OFFICIAL SUPPORTERS / RESMİ KURUMLAR
TGA
Türkiye
KOSGEB
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB (TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ) DENETİMİNDE DÜZENLENMEKTEDİR.

Sergi, Rodin'in çoğu alçıdan oluşan 200'den fazla eserini izleyiciyle buluşturuyor.

lenmemiş. Bir yandan sürecin sergisi ama bir yandan da süreç gibi görünen bu eserler Rodin için sergilenebilir seviyede bitmişlerdi 1900'de. Yani eser, hep bir süreç hâlinde, hiç tamamlanmıyor ya da var olduğu her saniye yeniden tamamlanıyor. Tenler dalgalı deniz bu kez, fizikseller ama bir yandan da soyutlar. Eller büyüteç altında sergide. Çok güzeller, korkutucular, karşı çıkıyorlar, af diliyorlar, kaygılandırıcılar ve sıradanlar... Fransız filozof Emmanuel Levinas, yüzün insanları etiğin alanına çağırdığını söyler. İnsanlaşmak, yüzle, yüzü görmekle başlar. Rodin'in yüzü olmayan ellerinde kesinlikle bir hikâye var, insanlık var. Parçalara ayrılmış bedenin tüm kısıtlamalara rağmen, duygusu izleyiciye geçiyor. Yüz değil, el ifadelerinden okunuyor öfke, çaresizlik ya da kabulleniş. Bunu, bugünün görsel dilinde daha sık duyuyoruz. İnsan hikâyelerine odaklanan belgesel ya da haber izlerken dikkat edin, ellere sıkça odaklanır kamera yüzden kaçması gerektiğinde.

1881 tarihli "Study for the Thinker" isimli heykeli, "Düşünen Adam"ın ön çalışması.

HEP YENİLİKÇİ, HEP TARTIŞMALI

Hep yenilikçi ve tartışmalı bir karakter Rodin, ancak "Bronz Çağı" skandalı sonrası ünü giderek artıyor. Yaşarken üne ve takdire kavuşuyor, Legion d'honneur alıyor, en ilerici ve meşhur sanat insanlarıyla, yazarlarla, politikacılarla dost oluyor. Hayranları arasında Rainer Maria Rilke, Oscar Wilde da var. Zamanında atölyelerde çalıştığından, endüstriyel üretime alışık, teknolojik gelişmelere de açık biri. Yeni bir teknoloji olan fotoğrafla ilgili. Sanatçıları stüdyosuna davet ediyor, çekimlere adeta sanat yönetmenliği yapıyor. Heykellerinin farklı açılardan çekilen fotoğraflarından, basıldıktan sonra kolajlar üretiyor. Yaşamı boyunca yeni bir bakış açısı peşinde. Küratör Helen O Malley diyor ki, "Rodin tam bir 'business' insanı, pazarlamacı, kendi markasını yaratmış, ileri görüşlü bir adam. Andy Warhol'un sergisi vardı bu salonlarda en son. Aslında ne kadar benziyorlar birbirlerine sanatçı personaları açısından diye düşündürdü beni."

Balzac çalışmaları, "Düşünen Adam", bronz sağ elin mükemmel bir biçimde sahnelenmiş fotoğraf baskıları, tiyatro sanatçısı Ohta Hisa'nın geleneksel Japon tiyatrosu Kabuki kostümüyle portreleri, meşhur "Öpücük" heykeli ve stüdyoda modellerini izlerken yaptığı sulu boya çizimleri "Rodin'in Yapımı" sergisindeki eserler arasında. Camille Claudel'in genç ve kırılgan yüzü de sergide. Heykeltıraş ve ressam Claudel, 18 yaşındayken 43 yaşındaki Rodin'in asistanı olarak işe başlıyor; birbirlerine aşk ve sanatsal ilham vererek sürdürüyorlar ilişkilerini. Claudel'in hüzünlü hayat hikâyesine sergi metinlerinde yer verilmiş, Rodin'in sanatındaki etkisi vurgulanmış.

Rodin'in bitmeyen sürecine şahit oluyoruz, zihnine yaklaşıyoruz Tate Modern'deki sergide. Onun için kıymetli olanla tanışıyoruz. Her hâliyle modern bu kişinin bugünün eserlerinde, sanat dünyasında, sosyal medyasında, herhangi bir şekilde tüketilen her imgede izinin var olduğunu görebiliyoruz. Bu serginin ardından Rodin'in eserlerine farklı bir açıdan bakmamak mümkün değil, zira daha önce de söylediğim gibi, olduruyor bu sergi... **MS**

Tate Modern / https://www.tate.org.uk/
Bitiş tarihi: 21 Kasım 2021

Gedik SANAT

2020 - 2021 sezonunda yine **birleştirdik, sanat için.**

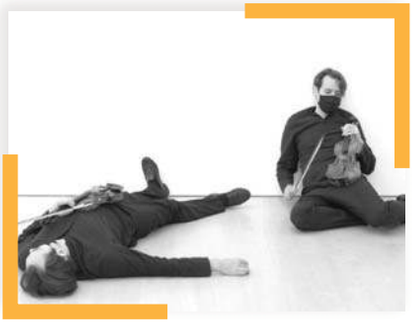
Gedik Filarmoni Orkestrası

CRR Cumhuriyet Bayramı Özel Konseri
Orhun Orhon, Şef | Anadolu Nefesli Beşlisi, Solist
29 Ekim 2020 | CRR Konser Salonu

Sezon Kapanış Konseri | Köprüler
Önder Baloglu, Lider
21 Mayıs 2021 | CRR Konser Salonu

Gedik Sanat Dijital Projeleri

Sözsüz Günlükler-Unvoiced Diaries
Temmuz 2020

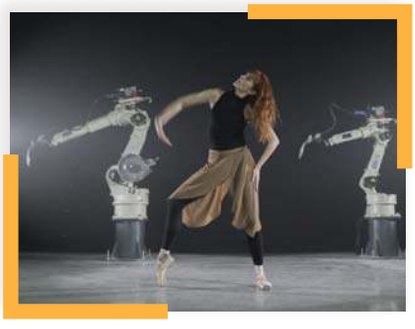
Kaynaşma-Fusion
Ağustos 2020

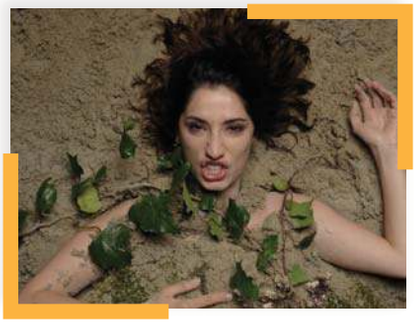
Dönüşüm-The Metamorphosis
Eylül 2020

Kadının Sözü Var
Kasım 2020

Robotik Raks
Şubat 2021

Karantina Halleri
Mart 2021

İstanbul Gedik Üniversitesi
piyano festivali

Ekim 2020 - Mayıs 2021

Gedik Holding

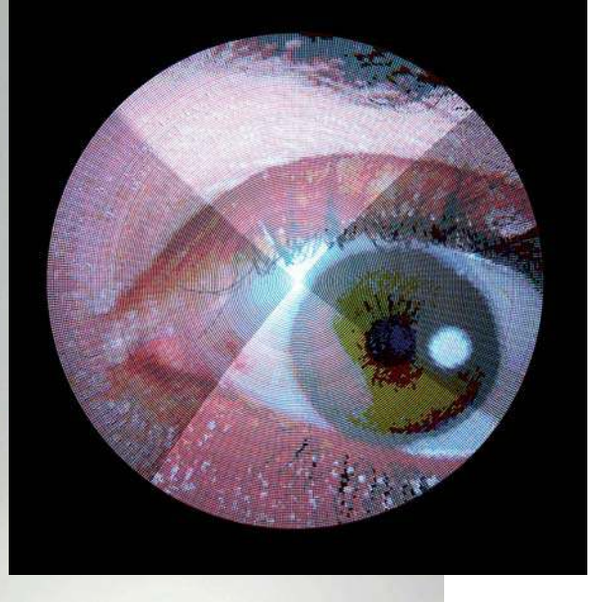
GEV Gedik Eğitim Vakfı

İstanbul GEDİK Üniversitesi 10. yıl

Tüm projelerimize YouTube kanalımız üzerinden ulaşabilirsiniz.

Gedik Sanat @gediksanat @SanatGedik

www.gediksanat.com

Ahmet Rüstem Ekici'nin "Delikten İçeri" isimli çalışması.

Başak Bugay, Ahmet Rüstem Ekici, Tuba Geçgel, Can Küçük, Berkay Tuncay ve Eşref Yıldırım'ın işlerini bir araya getiren KOLİ Art Space'teki "Karşı Pencere" sergisinin küratörü Melike Bayık, "Sergi, son yıllarda aklımı daha da kurcalayan mahremiyet, izleme, röntgencilik, teşhir, özel alan, cinsiyet rolleri gibi kavramlar üzerine şekilleniyor," diyor.

Karşılıklı bir izleme meselesi

DİLARA ALTUĞ
dilaraltug@gmail.com

Kadıköy, Yeldeğirmeni'ndeki yeni bağımsız sanat inisiyatifi KOLİ Art Space, küratörlüğünü Melike Bayık'ın üstlendiği "Karşı Pencere" başlıklı grup sergisine ev sahipliği yapıyor. Başak Bugay, Ahmet Rüstem Ekici, Tuba Geçgel, Can Küçük, Berkay Tuncay ve Eşref Yıldırım'ın işlerini bir araya getiren sergi, mahremiyet, gözetleme (gözetleyen,gözetlenen), görme ve izleme, vayörizm (röntgencilik), teşhir, özel alan, cinsiyet rolleri gibi kavramlar üzerinden şekilleniyor. Farklı disiplinlerden altı sanatçıyı buluşturan "Karşı Pencere", 8 Haziran'dan itibaren ziyaret edilebilecek. Sergi üzerine küratör Melike Bayık ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

"Karşı Pencere" başlıklı serginin kavramsal ve formal çerçevesi nasıl oluştu?

"Karşı Pencere", genel olarak mahremiyet, gözetleme (gözetleyen,gözetlenen), görme ve izleme, vayörizm (röntgencilik), teşhir, özel alan, cinsiyet rolleri gibi kavramlar üzerine şekilleniyor. Sergide yer alan sanatçıların üretimleri ile birlikte disiplinlerarası bir yapı güderek bu kavramlar çerçevesinde mekâ-

Bahçeşehir Koleji

19 MAYIS - 19 HAZİRAN 2021
stemsanatbienali.com

3. STEM+ Sanat Bienali

Dijital Dönüşüm ve Yaşam

Kürasyon: Doç. Dr. EBRU YETİŞKİN

Bayık, serginin Bentham'ın hapishane inşası olarak tasarladığı panoptikon fikrine gizli bir çağrışım yaptığını söylüyor.

Eşref Yıldırım'ın 2020 tarihli "Yalnızlık her sabah öldürüyor beni" isimli eseri, tuval üzerine karışık teknik, örgü.

nın mimari yapısına da uygun olacak bir küratöryel tasarımla sergiyi kurguladık.

Serginin ismi nereden geliyor ve nasıl bir öyküsü var?
Aslında okuduğum bir sinema makalesinden geliyor. Normalde Ferzan Özpetek'in film ismine bir referans gibi görünüyor olabilir, ancak ondan tamamen bağımsız bir biçimde "Panoptikon" kavramının irdelenmesine de gizli bir çağrışım yapıyor. Serginin ilk fikri, yıllar önce bir sergide gördüğüm bir sanatçının vizörlü işinden kaynaklanıyor, o zamandan bugüne gözetleme, izleme ve hatta röntgencilik meselesi yoğun biçimde aklımı kurcalayan konular arasında. Dolayısıyla sergi, Jeremy Bentham'ın aslında bir hapishane inşası olarak tasarladığı "panoptikon" fikrine dair bir iz veriyor. "Karşı Pencere" sergisinde de özel alanlara dair olan gözetleme (gözetleyen ve gözetlenen), vayörizm, teşhir, mahremiyet, aidiyet alanları ve cinsiyet tartışmaları bu yarı kapalı panoptikon kavramına bir benzeyişle pencerelerden karşılıklı bir izleme meselesi.

Sanatçı ve eser seçkisini nasıl gerçekleştirdiniz? Eserler arasındaki estetik diyaloğu nasıl kurguladınız?
Serginin ana hattı ortaya çıkarken uzun zamandır kavram aklımda olduğu için bazı sanatçıları daha önce not alıp araştırmış ve eserleri özelinde sergi tasarımlarını düşünmüştüm. Başak Bugay, Ahmet Rüstem Ekici, Tuba Geçgel, Can Küçük, Berkay Tuncay ve Eşref Yıldırım'ın disiplinler arası pratiklerdeki eserleriyle sergide bir diyalog süreci yaratıldı.

Mekânın mimarisi ve bulunduğu konum, bu sergi açısından oldukça dikkat çekici. Küratöryel strateji ve mekânla olan ilişkisi nasıl şekillendi?

KOLİ Art Space'in kurucuları olan sanatçı ve akademisyen Elçin Acun ve ile sanatçı Yasemin Alaycı, sergi teklifiyle geldiklerinde bir süre mekânı inceledim ve akabinde mekânın mimarisi üzerine de bu sergiyi geliştirdim. Aslında mekân Yeldeğirmeni Mahallesi içinde bir apartman bloğunun tam köşesinde dikdörtgen bir yapı. Dört duvardan oluşan yapısının iki tanesi boydan boya cam. Bu denli dışarıdan içeriye, içeriden dışarıya şeffaf bir mekân olması aslında izleme, gözetleyen ve gözetlenen olması gibi konularda beni birincil olarak tetiklemişti. Çünkü ne kadar kaçmak isteseniz de merak ve gözetleme duygusuna çoğu insan yenik düşüyor. Serginin küratöryel stratejisi de mekânın iki cam duvarı, kaçınılmaz izleme rotası içindeki durumu üzerine sanatçıların eserleri ile ortaya çıktı.

Sergi metninde teşhir, mahremiyet, özel alan, cinsiyet rolleri, gözetleyen ve gözetlenen olma gibi çeşitli kavramlardan söz ediyorsunuz. Bu kavramlar etrafında, sergiyi günümüz sosyokültürel ve sosyopolitik yaşantısıyla nasıl ilişkilendiriyorsunuz?
Son yıllarda aklımı daha da kurcalayan ve 15 aydır daha fazla hayatımıza nüfuz ettiğini düşündüğüm kavramlar bunlar. Dijital ekranlarla insanların evimize gelmesi, KVK hakları ve görüntü alıp alamama konusunda bilgiler, pencerenizi açtığınızda birisiyle göz göze gelmeniz, mahrem alanların ifşası, kişilerin kendini teşhir etme eylemi, izleme ve merak duygusuna yenik düşerek gözetleme konusunda kendini durduramama ve gözetlenen ya da gözetleyen durumuna gelmek, kişilerin neye inandığı ya da hangi cinsiyet rolleri içinde bulunduğu gibi konularda saygı duymadan özel alan ihlalleri aslında bu konunun en can sıkıcı tarafı. Özellikle insanların yaşamlarına, sınırlarına, kişilik, inanç ve aidiyetlerine saygı duymadan özel alanlarını izlemek, mabetlerini gözetlemek, bir anda izleyen ve izlenen arasındaki çarpık, rahatsız edici vayörizme uğramak, teşhir edilmek gibi konular dünya genelinde son yıllarda daha da trajik şekilde tartışılmaya başlandı. İnsanların alanlarına ve kişisel dünyalarına olan saygısız sınır ihlalleri konusunu, bu nedenle sosyokültürel ve sosyopolitik açıdan değerlendirebiliriz. **MS**

KOLİ Art Space / https: //koliartspace.com /
Bitiş tarihi: 2 Temmuz 2021

İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

İZMİR ULUSLARARASI FİLM VE MÜZİK FESTİVALİ

21 HAZİRAN
1 TEMMUZ
2021

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

izmir '21
UCLG Kültür Zirvesi
Ev Sahibi Şehir

Tarlabaşı'nın dönüşümüne tanıklık etmiş Tosatti: "Bütün mahalle toprağa gömülüyormuş gibi görünüyordu."

Tarlabaşı'nın solan renklerine ağıt

İtalyan sanatçı Gian Maria Tosatti, Tarlabaşı'nın son yıllarda geçirdiği dönüşümden güçlü bir görsel hikâye oluşturduğu "Kalbim Ayna Gibi Boş" başlıklı sergisini Tarlabaşı'ndaki bir Art Nouveau binada açtı. Tosatti, "Bu iş bir aynadır. Bugünkü Tarlabaşı'nın ruhunu yansıtmaya çalıştım. Bu sokaklarda yaşayan çocukların gülümsemesinin ardına gizlenmiş acı ve ışığı göreceksiniz," diyor.

HAZAL ÖZLÜ
Hazal.Ozlu@milliyet.com.tr

Kültürün hızlı dönüşümüne tanıklık eden pek çok metropolde olduğu gibi İstanbul sakinleri de çoklu zaman algıları barındıran bir düzende nefes almaya çalışıyor. Şehrin yüklü tarihsel geçmişiyle birlikte onu geleceğe hazırlayan inşaat alanları, bizi bulunduğumuz andan koparıyor ve şimdiye olan odağımızı bulanıklaştırıyor. Belki tam da bu noktada, değişim ve dönüşüm fırtınasından bir mola almaya, bulunduğumuz anda kalıp şu anda sürmekte olan zamanı hatırlamaya ihtiyacımız var. İtalyan sanatçı Gian Maria Tosatti tam da bunu yapıyor ve Tarlabaşı'nın ortasında yer alan bir Art Nouveau binanın içinde açtığı "Kalbim Ayna Gibi Boş" başlıklı sergiyle, İstanbul'un son yıllardaki kentsel dönüşümünü odağına alıyor. 2015 yılında ArtReview tarafından, kendi jeneras-

Sergi, sanatçının deyimiyle "Bugünlerde hepimizin aynı şekilde titrediğini" gösteriyor.

yonunun en ilginç 30 sanatçısı arasında gösterilen Tosatti'yle sergisini konuştuk.

İstanbul'un son 20 yılda geçirdiği dönüşüme burada yaşayan kişiler olarak şahidiz. İstanbul'daki kentsel dönüşüm hikâyesi dışarıdan bir göz olarak, sizin ilginizi nasıl çekti?

Modern İstanbul'u Orhan Pamuk'un şehre ithaf ettiği kitaptan biliyordum. Buraya altı yıl önce geldim ve o kitabın ne kadar eski olduğunu anladım. 2015 yılında her yerde vinçler ve şantiyeler vardı. Sonra Tarlabaşı'nda neler olduğunu gördüm. Bütün mahalle toprağa gömülüyormuş gibi görünüyordu. O zamandan beri her yıl durumun nasıl geliştiğini izlemek için tekrar geldim. Ve inşa edilecek yepyeni mahalleler, kuleler, gökdelenler gördüm. Her zaman şehrin derin kimliğinden uzak görünüyorlardı. Tarlabaşı'nın yıkık bölgeleri üzerine inşa edilen binalar, Gotham City'ye, New York'a benziyor. Eh, İstanbul dünyanın en kadim şehirlerinden ve medeniyetlerinden biri. Neden New York gibi tarihi olmayan bir şehir gibi görünmeli?

Sanatçı, "Farklılıklar değil, benzerlikler bulmak için dünyayı dolaşıyorum." diyor.

"Kalbim Ayna Gibi Boş" adlı projenizi daha önce Katanya, Riga, Cape Town ve Odessa'da gerçekleştirdiniz. Projenin beşinci ayağı olan İstanbul'u diğer şehirlerden farklı kılan ne?

Farklılıklar değil, benzerlikler bulmak için dünyayı dolaşıyorum. Medeniyetimiz aynı derin sorunları yaşıyor. Elbette farklı ülkelerde farklı yönleri var ama sorunların kimliği aynı. Bu aylarda İsrail'de bir sonraki bölüm üzerinde çalışıyorum. Ve Türkiye'de yaşarken yerli bir dizi izledim; "Bir Başkadır" ve Kudüs'te altını çizmek istediğim aynı sorundan bahsediyordu. Elbette İstanbul ve İsrail şehri birbirinden çok farklı, hatta iki toplum farklı ama tarihin bu ânında insanların içinde yaşadığı güvencesizlik aynı. Yani işlerimde farklılıklar ve benzerlikler var ve bu da bana, yaptığım şeyin şimdiki zamanla farklı popülasyonlar olarak değil, eşsiz bir medeniyet olarak nasıl yüzleştiğimizi gösteren bir proje olduğunu düşündürüyor. Bu proje bize, kimin bizden farklı göründüğünden bu kadar korkmamamız ve şüphelenmememiz gerektiğini düşündürmeli, çünkü bugünlerde hepimiz aynı şekilde titriyoruz.

Projenin İstanbul bölümü beş yıl süren araştırmalar sonucunda ortaya çıkmış. Bu yolculukta topladığınız ipuçlarını bir araya getirerek oluşturduğunuz hikâyede, karşılaştığınız zorluklar nelerdi?

Bu iş bir aynadır. Bugünkü Tarlabaşı'nın ruhunu yansıtmaya çalıştım. Tabii ki sokaklarda görebileceklerinizin bir fotokopisi değil. Zaten var olan görüntüleri kopyalamak için hiçbir neden yoktu. Sanat ruhun aynasıdır. Önünde duran insanların tenini değil, içindekini yansıtır. Tarlabaşı manzarasını oluşturan topraktan ve paçavralardan çok uzak görünebilecek bir şey göreceksiniz. Bu insanların kalplerinde ne olduğunu, bu sokaklarda yaşayan çocukların gülümsemesinin ardına gizlenmiş

Tosatti'ye göre Tarlabaşı, ölmekte olan bir yıldız.

"Kalbim Ayna Gibi Boş", kentsel dönüşüm üzerinden farklı toplumların yaşadığı ortak deneyimlere odaklanıyor.

acı ve ışığı göreceksiniz.

Sergide, evini kuşatan kapitalizmin gürültüsünü duymaksızın kendi başının çaresine bakmayı öğrenmiş sağır bir kızın yaşadıklarını izleyiciye sunuyorsunuz. İzleyiciyle interaktif bir diyalog haline giren bu hikâyede, ne gibi duygular hissettirmeyi hedefliyorsunuz?

Her ziyaretçinin bu konuda farklı bir şeyler hissedeceğini düşünüyorum. Bu çalışma, alışılmadık nesneler ve tuhaf karakterlerle çok garip bir çalışma gibi görünebilir. Yine de binamızda birkaç dakika geçirdikten sonra, her ziyaretçinin orasının kendi eviyle bir bağlantısı varmış gibi hissedeceğini düşünüyorum.

Tarlabaşı'nı yaşadığınız Napoli'nin savaş sonrası dönemine benzettiğinizi söylüyorsunuz...

Napoli, New York'ta 10 yıl geçirdikten sonra yaşamaya karar verdiğim şehir ve hayatımın geri kalanını dünyayı dolaşarak geçirdim. Napoli İstanbul'a en çok benzeyen şehirdir. İkisi de dünyanın en eski şehirlerinden ve ikisi de deniz kenarında kurulmuş. İnsanları, silinemeyen derin bir bilgeliğe sahiptir. Napoli'de tıpatıp Tarlabaşı gibi görünen mahalleler var, çok iyi bildiğim yerler. Türkçe bilmesem bile, buradayken kendimi evimde gibi hissediyorum. Bu yüzden benim için burada olmak, kendimi çok zor zamanlar geçiren memleketimde bulmak gibiydi. Tarlabaşı ölmekte olan bir yıldız. Ve burada gördüğüm şey, bir gözlemci olarak değil, işin içinde olan biri olarak da içimde hissettiğim bir şey.

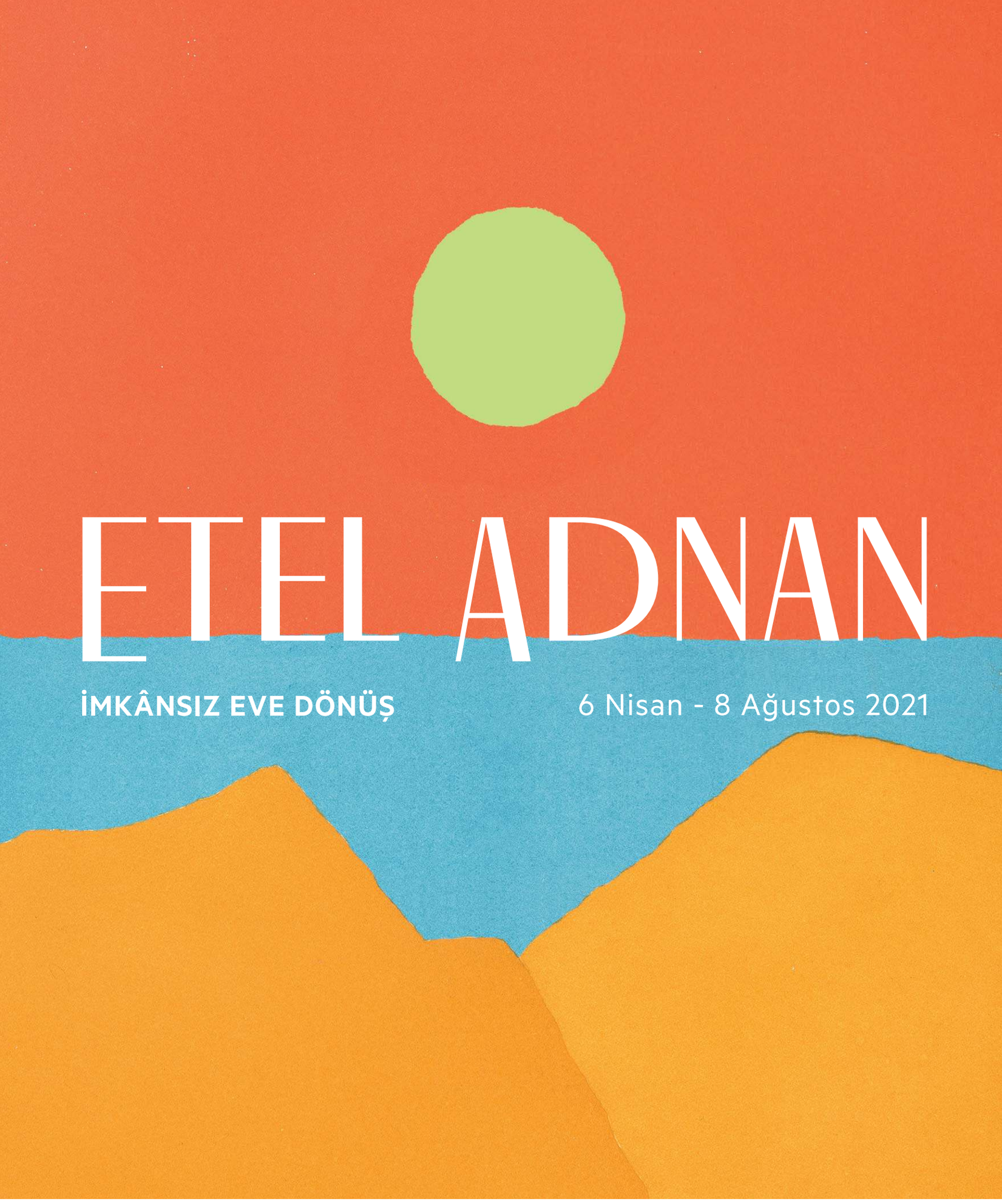
"Kalbim Ayna Gibi Boş" ismi nereden geliyor?

Ingmar Bergman'ın bir filminden geliyor ve kendimize baktığımızda bulabileceğimiz sessizlikten bahsediyor. Bu isim sergiyi daha anlamlı kılıyor.

Kentlerin tarihini korumakla ilgili alternatif önerileriniz var mı?

Benim önerim herhangi bir ilerleme fikri yerine insanları takip etmek. Uyumlu bir evrim yolunu yüksek ideallerde değil küçük fısıltılarda bulmak mümkün. İnsanlar doğanın bir parçasıdır. Biz çiçekler gibiyiz, insanlık bir bahçe gibidir. Ve bir bahçeyle ilgilenmek, çok küçük hareketlerden oluşan bir sanattır. Düşünmekten çok dinleme sanatıdır. Tarlabaşı'nın birçok çocuğuyla konuştum. Hiçbiri gökdelen hayal etmiyordu. New York'tansa köylerine benzeyen farklı bir şehir hayal ediyorlardı. Bunun demode bir rüya olduğunu düşünebilirsiniz. Ama hayır, bu gelecek. Çocuklar bunu genç damarlarında hissederler. Ve biz bunu anlasak iyi olur. **MS**

Sergi mekânı: Ömer Hayyam Cad. No: 11 / http://depoistanbul.net / Bitiş tarihi: 25 Haziran 2021

PERA MÜZESİ

www.peramuzesi.org.tr

SABİHA
KURTULMUŞ
sabiha@galerimerkur.com

33 binin üzerinde sanat yapıtına ev sahipliği yapan San Francisco Modern Sanatlar Müzesi (SFMOMA), sanatseverler için önemli bir ziyaret merkezi. Müze şu sıralar "video sanatının babası" olarak anılan Nam June Paik'in hayli kapsamlı retrospektifini ağırlıyor.

Amerika'da bir Batı Yakası müzesi: SFMOMA

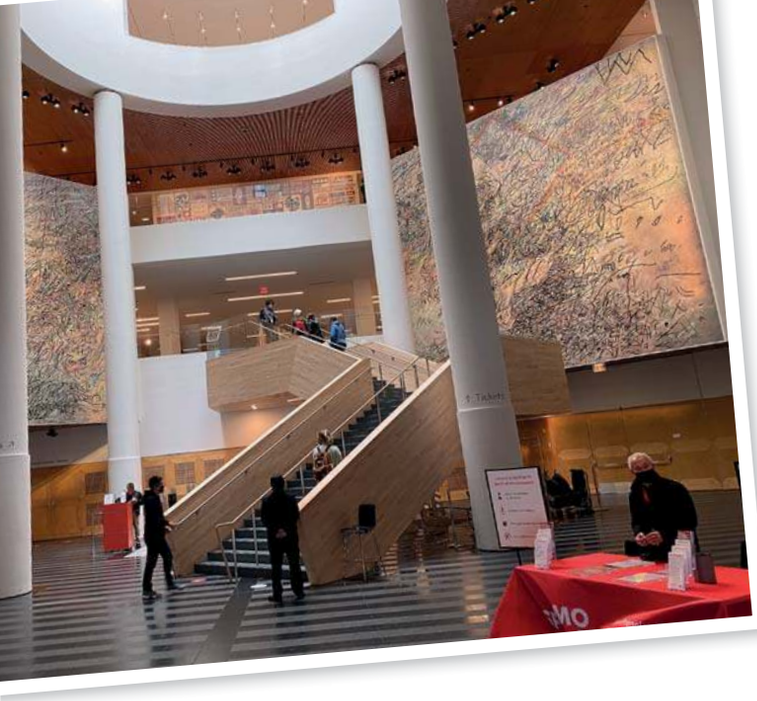

Müze, mimar Mario Botta'nın tasarımı.

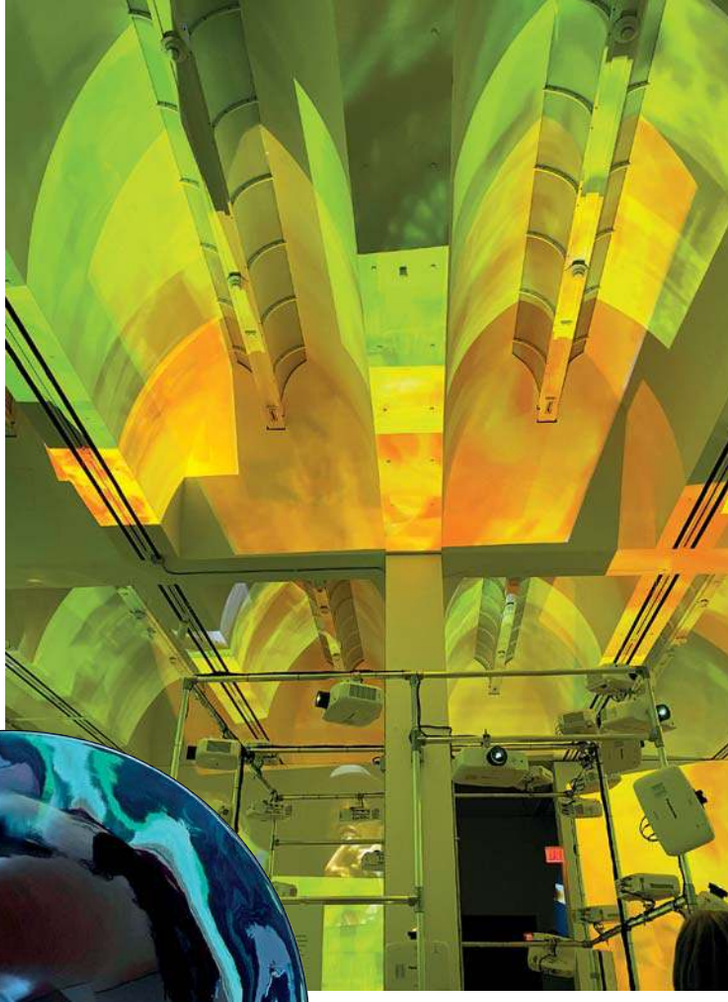
1935 yılında kurulan San Francisco Modern Sanatlar Müzesi (SFMOMA), MoMA (New York) ve LACMA (Los Angeles) kadar çekici olmasa da sanatseverler için önemli bir ziyaret merkezi. Mimar Mario Botta tarafından tasarlanan müze, 33 bin üzerinde sanat yapıtına ev sahipliği yapıyor.

San Francisco, uzun yıllar sanatçılar ve müzisyenlerin şehriydi. Ancak son yıllarda emlak fiyatlarının yükselmesinden dolayı sanatçılar şehri terk etti, devasa küresel şirketler yeni ev sahipleri oldu. Şehrin her yerinde bitmeyen yol çalışmalarının dışında enerjisinin çok yüksek olmadığını görüyorsunuz. Özellikle sanatsal anlamda galericiler daha çok lokal; koleksiyonerler empresyonist, yeni dışavurumcu eserlere ilgili. Gagosian bile Silikon Vadisi'ni canlandıramayıp dört sene varlık gösterdikten sonra korona salgını başladığında kapanma kararı almış.

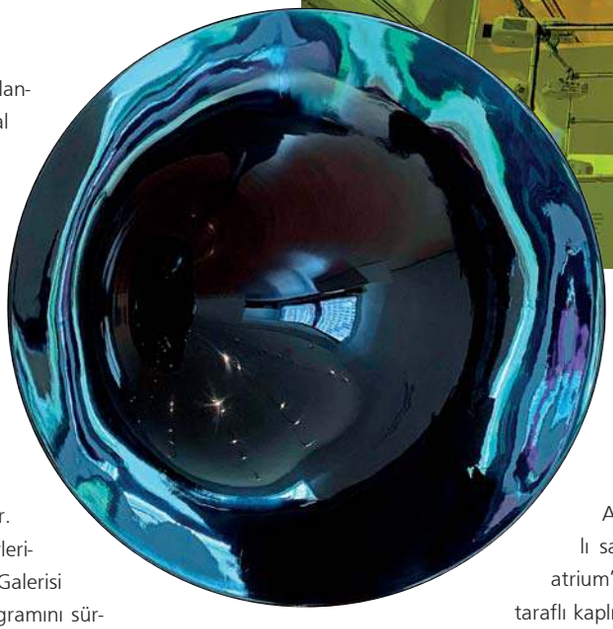
SFMOMA'nın üç yıl süren büyük bir revizyondan sonra 2017'de yeniden açılması sanat dünyasının dikkatini şehre odaklamıştı. Larry Gagosian, galerisinin açılışında oldukça iddialıydı ve Silikon Vadisi'ndeki koleksiyoncularla bir araya gelmek için heyecanlıydı. Ancak yükselen kiraların indirilme-

Müze, bugünlerde yaklaşık 500 sanatseveri ağırlıyor.

Sanatçı Nam June Paik'in 1993 tarihli "Sistine Chapel" isimli çalışması.

Sergi, Paik'in yenilikçi, eğlenceli ve son derece radikal çalışmalarını izleyiciye sunuyor.

mesi sanat galerilerinin yaşam alanlarını oldukça daraltmış. Federal teşvik fonlarından yardım alan lokal galeriler pandemi sonrası hayata devam etmeye çalışıyor. Gagosian'ın gitmesi yerel galericiler için üzücü olsa da, San Francisco'nun küçük, önemli bir koleksiyoner grubunun olması ve aynı zamanda dünyanın en zengin şehirlerinden biri olarak yeni koleksiyonerler yaratmak için de iddiasını sürdürmesini sağlıyor. Tüm Silikon Vadisi koleksiyonerlerinin yaşadığı Palo Alto'da Pace Galerisi düşük performansla da olsa programını sürdürmeye devam ediyor.

Pandemide galeriler tüm dünyada sanal ortamda etkin olmaya çalışarak sanatseverlerle yakın ilişkide olmaya devam etti. Şehrin Dogpatch semtinde, 13 ticari galeriye ev sahipliği yapan yenilenmiş bir depo olan Minnesota Street Project'te, binanın yönetimi 'sosyal mesafe'li karma sergiler düzenledi ve yerleşik galerilerin sanal sergilere ev sahipliği yapması için çevrimiçi bir platform inşa etti.

FISHER KOLEKSİYONU'YLA İŞ BİRLİĞİ

1935'te açılan SFMOMA, koleksiyoner Albert M. Bender'in aralarında Frida Kahlo ve Diego Riviera'ların da olduğu 1000'in üzerinde eserini bağışlamasıyla oluşmuş. 2009 yılında SFMOMA yönetim kurulu başkanının Doris ve Donald Fisher ile iş birliğine girerek Fisher koleksiyonunu müzeye getirmeleri büyük ses getirdi. Fisher Koleksiyonu; Alexander Calder, Chuck Close, Willem de Kooning, Richard Diebenkorn, Sam Francis, Anselm Kiefer, Ellsworth Kelly, Roy Lichtenstein, Brice Marden, Agnes Martin, Gerhard Richter, Richard Serra, Cy Twombly, Andy Warhol gibi önde gelen sanatçıların 1000'in üzerinde çalışmasını içeriyor.

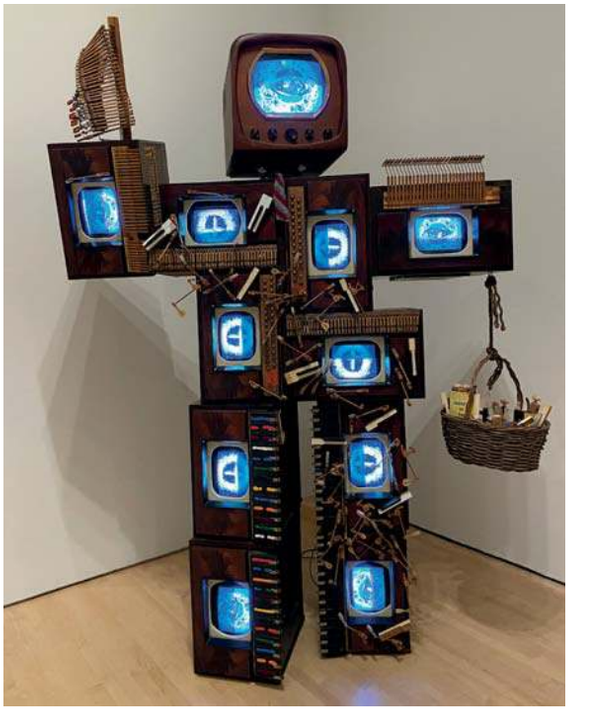
Mimar Mario Botta'nın şehir merkezinde yer alan müze binasına girdiğinizde sizi iki muhteşem Julie Mehretu eseri karşılıyor. Amerika doğumlu Etiyopyalı sanatçının son eserleri giriş atrium'undaki merdivenleri çift taraflı kaplıyor. Mehretu'nun çalışmalarında fırçalar, sprey boyama ve serigrafiyle uygulanan kalın, parlak boya ve mürekkep katmanlarıyla kaplı çağdaş ırk isyanları, sokak protestoları ve 19. YY. Amerikan Batı tasvirlerinin çarpık dijital görüntülerinden oluşan bir temel katman bulunuyor. Soyut jestlerin ve silmelerin katmanlı karışıklıkları fiziksel hareket ve mücadeleyle sürekli olarak yeniden şekillendirilen bir manzarayı yansıtıyor ve bize Amerikan Batı'sının oluşumundaki kaos, sömürü ve umudun birleşik soyağacını hatırlatıyor.

Müzeyi gezmeye yedinci kattan başladığımızda 1960'lı yıllara damga vuran pop, minimal ve figüratif Amerikan sanatının Fisher koleksiyonunda yer alan isimleri Frank Stella, Richard Artschwager, Philip Guston, Donald Judd, Sol LeWitt, Roy Lichtenstein, Bruce Nauman ve Andy Warhol'a rastlıyoruz. Beşinci katta yer alan "Çagdaş Optik'" sergisinde ise izleyici sayısı sınırlandırılmış. Yedi kişilik gruplar barkod izleme sistemiyle içeriye alınıyor. Bu da pandemi döneminde müzelerin aldığı önlemlerden biri. Sergide yer alan üç sanatçı Olafur Eliasson, Teresita Fernandez ve Anish Kapoor'un 1960'larda Opart sanatçıları tarafından geliştirilen renk teorisinin yanı sıra, insan ve daha fazlası hakkındaki anlayışımızı genişletmek için algı-

Nam June Paik'in 1991 tarihli "Chongro Cross" isimli işi.

Paik; sanatı ve teknolojiyi çığır açıcı yollarla birleştiriyor.

Paik, teknolojinin doğal dünyanın ayrılmaz bir parçası hâline geleceği fütüristik bir manzara yaratıyor.

nın ardındaki fizyolojiye olan ilgileri üzerine yaptıkları işler yer alıyor. Sergide ayrıca bir gökkuşağı, bir buzul mağarası ve bir kara delik dahil olmak üzere doğal ve kozmolojik manzaraları çağrıştıran müze koleksiyonundan dört heykel var.

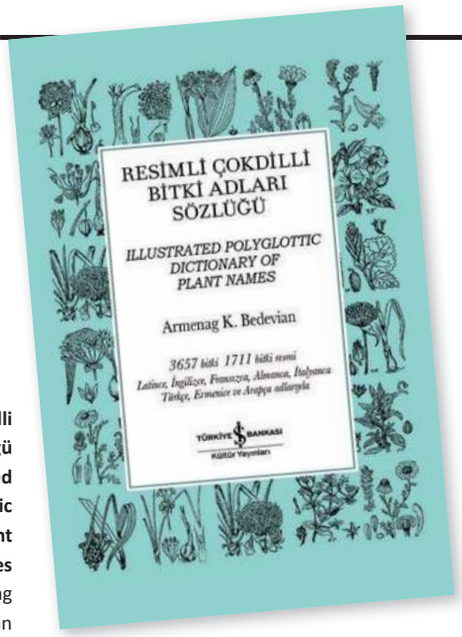
Müzenin açık hava heykel sergileri de görülmeye değer. Yine Amerikalı sanatçılar Ursula von Rydingsvard, Robert Indiana ve Ellsworth Kelly heykelleri müzenin beşinci katında sizleri karşılıyor.

DEVASA NAM JUN PAIK RETROSPEKTİFİ

Müzenin en ilgi çeken sergisi ise Amerikalı/Koreli sanatçı Nam June Paik'e ait. Güney Kore doğumlu sanatçı hayatını Japonya, Almanya ve ağırlıklı olarak Amerika'da geçirdi. Klasik bir besteci olarak eğitildi. 50 yıllık kariyeri boyunca, hem avangart sanatçılarla hem de pop yıldızlarıyla birlikte çalıştı ve çığır açan video işler, sürükleyici yerleştirmeler, bir TV robot ailesi, canlı yayınlar, katılımcı sanat eserleri ve daha fazlasını yarattı. Paik, kitle iletişim araçlarının ve teknolojinin önemini önceden gören, çoğu zaman komik olarak görülen bir vizyonerdi. 1965 yılındaki bir söyleşisinde, "Sanatçılar bugün fırça, keman ve hurda ile çalışırken yarın kapasitörler, dirençler ve yarı iletkenlerle çalışacaklar," demişti.

Sanat, müzik, performans ve teknolojiyi çığır açan yollarla birleştiren ve etkisi sanatta, pop kültüründe ve müzikte hâlâ hissedilen vizyoner sanatçının 200'den fazla eseri bu sergide bir araya geliyor. 'Video sanatının babası' olarak anılan Paik, kitle iletişim araçlarının ve yeni teknolojilerin önemini yıllar öncesinden öngörüp 1974'te internet çağındaki iletişimin geleceğini tahmin etmek için "Elektronik otoban" ifadesini ortaya attı. Sanatçının ilk West Coast (Batı Yakası) retrospektifi olan bu sergi, Paik'in türlerin ve geleneklerin ötesine geçen iş birlikçi yaklaşımını överken, aynı zamanda sanatçının yenilikçi, eğlenceli ve son derece radikal çalışmalarını izleyiciye sunuyor. Sergide beni en çok etkileyen iki eserden biri olan ve 1993 yılında Venedik Bienali'nde sergilenen "Sistine Şapeli" galeri duvarı nı ve tavanını tamamen kaplayan hızlı tempolu ve üst üste binen görüntülerden oluşuyor. Her şeyin birbirine bağlı olduğuna dair Budist inancından derinden etkilenen Paik, 1973 yapımı eseri "TV Garden"ı teknolojinin doğal dünyanın ayrılmaz bir parçası hâline geleceği fütüristik bir manzara olarak yarattı. Bu parçada televizyonlar ve canlı bitkiler bir yaşam alanını paylaşıyor. Beethoven'ın "Ay Işığı Sonatı", Nijeryalı bir dans performansı olan Beat şairi Allen Ginsberg'in tezahüratları ve Japon TV reklamlarının yer aldığı Paik'in seçkisi, kitle iletişim araçlarının farklı ve bazen ezici içeriğini tahmin edilemeyen sonuçlara kadar yakalıyor.

SFMOMA, bugünlerde yaklaşık 500 sanat izleyicisini ağırlıyor. Pandemi öncesi bu sayı iki katı olsa da güvenli bir şekilde yeniden sanat dünyasına kapılarını açan müzede Nam June Paik sergisi, 3 Ekim'e kadar izlenebilir. **MS**

Resimli Çok Dilli Bitki Adları Sözlüğü - Illustrated Polyglottic Dictionaty Of Plant Names
Armenag K. Bedevian

Bir Dilim Biftek
Jack London- İngilizce aslından çeviren: Levent Cinemre

İş Bankası Kültür Yayınları'ndan iki klasik eser

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları iki klasik eseri okurla buluşturuyor.

Jack London'ın Bir Dilim Biftek (1909) ve Meksikalı (1911) yapıtları, yüzyıl dönümünün çalkantılı toplumsal yaşamından çarpıcı iki kesit sunuyor. Gençlik ile yaşlılık arasında işleyen kanunlar, Meksika Devrimi'nin katı iklimi, kuşku ile güven arasındaki belirsizleşmiş sınırlar, iki boksörün öyküsünde buluşuyor. Saniyeler içinde verilen kararlar, kitlelerin yanılgıları, amansız kapışmalar ve tutmayan planlar Jack London'ın ustalıklı kalemi sayesinde nadir görülen bir durulukla sentezleniyor. London, okurunu bir kez daha çetin insanlık durumumuzun dönemini aşan, evrensel bir fotoğrafıyla karşı karşıya bırakıyor.

RESİMLİ ÇOKDİLLİ BİTKİ ADLARI SÖZLÜĞÜ

Resimli Çokdilli Bitki Adları Sözlüğü botanikçi Armenag K. Bedevian'ın ilk baskısı 1936 yılında Kahire'de yapılan sözlüğünün tıpkıbasımıdır. Günümüz botanik tarihi ve sözlük yayıncılığı açısından hâlâ biricikliğini koruyan bu eser 85 yıl önce bizlere miras kalan bir hazine değerindedir.
Sözlükte 3657 adet bitki Latince, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Türkçe, Ermenice ve Arapçadaki adlarıyla tanıtılıyor ve bu sözlük için çizilmiş 1711 adet özgün desenle canlandırılıyor. Tıpkıbasımı hazırlarken içeriğinin yanı sıra fiziki özelliklerinin de korunmasına gayret edilmiş. Sözlüğün İkinci Bölümü'nde, yedi dilde hazırlanan bitki adları dizini, yedi farklı renkle temsil ediliyor: İngilizce pembe, Fransızca sarı, Almanca turuncu, İtalyanca beyaz, Türkçe gök mavisi, Ermenice zeytin ve Arapça yeşil. Bugünün baskı tekniğinde o günün renkleri yakalanmaya çabalanmış. Peki bu sözlük kimin için ve nasıl hazırlanmış? Armenag K. Bedevian giriş yazısında şöyle açıklıyor: "Her ne kadar bu sözlük, başlangıçta, ziraat ve tıp talebesinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yazılmışsa da aynı derecede eczacıların, çiçekçilerin, bahçecilerin, haşerat uzmanlarının ve dilcilerin ihtiyaçlarına da cevap verebileceği gibi evlerde de kullanılabilecektir. Bu kitap, etrafımızda gördüğümüz veya işittiğimiz bütün ağaçların, ağaççıkların [çalıların] veya otların isimlerini içeremezse de yetiştirilen bütün mahsulatı, meyve ağaçlarını ve sebzeleri, sınai, tıbbi ve zehirli bütün bitkileri, umumi bahçelerin en önemli ve en çekici süs bitkilerini, çiçekçiliğin sevimli ve beğenilen çiçeklerini ve çiftliklerin en yaygın kendiliğinden bitme otlarını içerir. Kitabın hacmini lüzumsuz yere büyültmekten sakınmak için belli bir bitkinin en çok bilinen ve halk arasında en çok kullanılan ismini veya isimlerini yazarak daha az öneme sahip aynı cins türlerini bıraktım. Bitkilerin isimleri, Latince isimlerine göre, alfabetik olarak sıralanmışsa da eser öyle bir tarzda düzenlenmiştir ki bir bitkinin söz konusu yedi dilin birinde kullanılan ismini bilen herhangi bir kimse diğer dillerdeki karşılıklarını bulabilecektir. Bunu mümkün ve kolay bir hale koymak için sözlüğün ikinci bölümüne ayrı ayrı yedi fihrist koyarak bitkilerin seçilen dillerde bilinen isimlerini ve müracaat numaralarını belirttim." **MS**

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Milliyet Sanat'ın heykelin Türkiye'deki yerine katkı sağlamak ve eserlerini sergileme fırsatı bulamayan sanatçıların görünürlüğünü artırmak amacıyla düzenlediği II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması'na başvurular başladı... Son gün 9 Haziran! Yarışmanın kazananı ağustos ayında belli olacak ve dereceye giren 10 eser, Kemer Country Club'ta sanatseverlerle buluşacak.

Heykelde sahne 'Yeni Keşifler'in

SERAY ŞAHİNLER
seraysahinler@gmail.com

Tarihi binlerce yıl öncesine dayanan, Mısır'dan Antik Yunan'a, Roma'dan Rönesans'a uzanan kadim sanatlar arasında ilk sıralarda gelir heykel. Antik Çağ'dan başlayarak Helenistik döneme uzanan zamanda gerek dinî gerek sosyal hayatın ifade biçimlerinden biri kabul edilir. Dinî inanışlar, gündelik hayatta kullanılan objeler hepsi heykelin birer ifadesidir, güncel ve zamansızdır...

Kültürümüzde ise mimari kabartmalarla temeli atılan heykel sanatı özellikle 19. YY'da ivme kazandı; Osmanlı saray ve köşklerini süsledi. Mimar ve ressam yetiştirmek amacıyla kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi süreci hızlandırdı. Osmanlı'nın yetiştirdiği birçok heykeltıraş eşsiz eserler verdi. Cumhuriyet'le başlayan arayışlar bugün modern dokunuşların etkisiyle yeniden şekillendi. Türkiye'de pek görünür olmayan heykel sanatı hâlâ keşfedilmeyi bekleyen hazineleri barındırıyor.

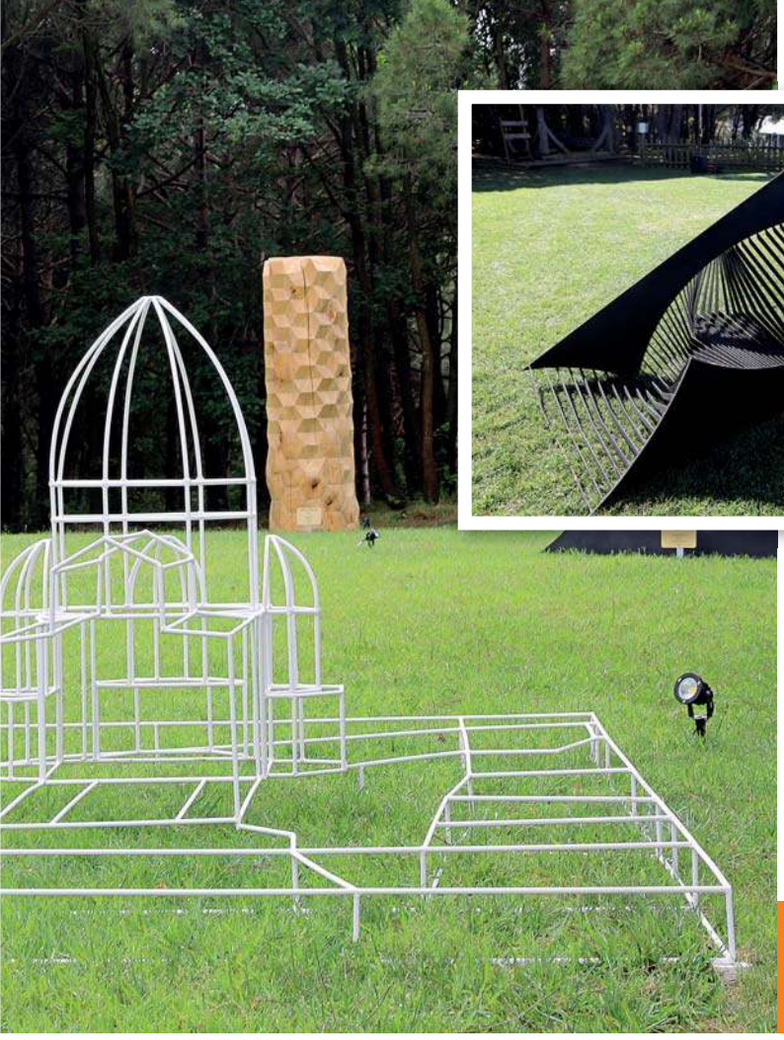
Türkiye'nin en köklü kültür sanat dergisi Milliyet Sanat, heykelin gelişimine katkıda bulunmak ve sanatçıları görünür kılmak için hayata geçirdiği Heykelde Yeni Keşifler Yarışması'nı bu yıl ikinci kez düzenliyor. Heykelin Türkiye'deki yerine katkı amacıyla düzenlenen yarışmayla eserlerini sergileme fırsatı bulamayan sanatçıların görünürlüğünü artırmak hedefleniyor.

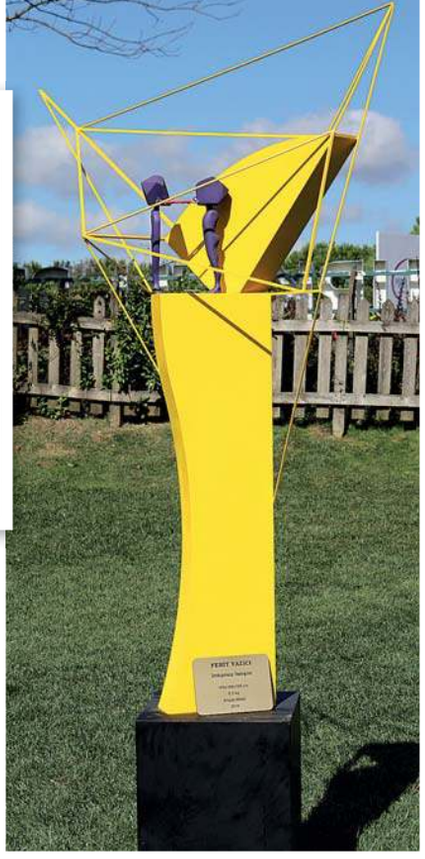
10 BİN TL'LİK ÜRETİM DESTEĞİ

İlki 2019'da düzenlenen yarışma için başvurular 9 Haziran'a kadar sürecek. Mesa Holding sponsorluğunda düzenlenen II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması'nın ilk elemesi haziran sonunda gerçekleştirilecek ve dereceye giren 10 eser belirlenecek. Heykelde yeni arayışlara kapı aralamayı, galerilerde temsiliyeti olmayan sanatçılara alan açmayı, aynı zamanda genç sanatçıların üretim masraflarına katkıda bulunmayı hedefleyen yarışmanın kazananı ağustos ayında belli olacak. Seçici kurul tarafından belirlenecek 10 eser arasından ilk 3'e giren yarışmacıların her biri 10 bin TL üretim desteğinin sahibi olacak. Yarışmanın birincisi ise yurt dışında bir ay sanat eğitimiyle ödüllendirilecek. Seçici kurulun belirleyeceği 10 eser, önce Kemer Country Club'ta sergilenecek ardından tarihî Cemil Molla Köşkü'nün bahçesinde sanatseverlerle buluşacak.

II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması'nın jürisinde bu yıl ArtSümer Galeri'nin kurucusu Aslı Sümer, küratör & sanat yazarı Derya Yücel, Limak Yatırım Yönetim Kurulu Başkanı & koleksiyoner Ebru Özdemir, heykeltraş Fabio Lattanzi Antinori,

Yarışma, galerilerde temsiliyeti olmayan sanatçılara alan açmayı hedefliyor.

İlk yarışmada dereceye giren sanatçı Songül Girgin'in "Balık" isimli eseri.

Sanatçı Tanzer Arığ'ın "Duorno" adlı eseri.

Sanatçı Ferit Yazıcı'nın "İmkansız İletişim" adlı eseri.

Jüri üyelerinin yorumlarıyla II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması

Yarışmanın ilki 2019'da düzenlenmiş, ödüller sahiplerini bulmuştu.

Milliyet Sanat Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Filiz Aygündüz, küratör ve sanat danışmanı Melike Bayık, Demirören Holding Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı koleksiyoner Meltem Demirören Oktay, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Heykel Bölüm Başkanı Prof. Neslihan Pala, Merkur Galeri'nin kurucusu ve sanat danışmanı Sabiha Kurtulmuş, Mesa Mesken Sanayi A.Ş. Tasarım Müdürü Sinem Konu Keskinok ve sanatçı Seçkin Pirim yer alıyor.

"DAHA GÖRÜNÜR OLMALI"

SABİHA KURTULMUŞ: "Heykel sanatının tarihsel sürecine baktığımızda 20. YY'a kadar klasik anlayışını koruduğunu görüyoruz. Yapısal değişim ise hemen akabinde başlamıştır. Bugün üç boyut kazanmış hazır nesne, buluntu nesne, asamblaj gibi uygulamalar; minimal sanat, arazi sanatı gibi hareketler, heykel kavramını öne çıkaran pratiklerdir. Heykelin temel yapısında bulunan üç boyut, mekân, hacim gibi kavramlar önceliklidir. Heykel sanatının tüm dünyadaki gelişim sürecine baktığımızda ise; toplumların dinî inanç sistemleri, siyasi ve sosyal özellikleri, dönemin felsefi yapılanmaları, teknolojik birikimi gibi etkiler, heykelin oluşum şartlarını, belli dönemlerde ne olup olmadığını ve formsal özelliklerini de belirleyen etkenler olmuştur. 1960'lı yıllarla birlikte sanatın disiplinler arası bir özellik göstermesinden heykel sanatı da beslenmiştir. Galeri dışında açık alanlarda, farklı iç mekânlarda,

Kurtulmuş; mekân ve malzeme desteğinin, sempozyum ve eğitimlerin heykelin gelişimi için önemli olduğunu dile getiriyor.

mekânın o güne kadar kabul gören noktaları dışındaki yeni bölgelerinde yer alan heykel, mekân kavramını da gerçek malzemeleriyle birlikte genişleterek tüm somutluğuyla yer almıştır. Günümüz heykel sanatı da tüm dünyadaki gelişimi ve etkilerini eş zamanlı olarak yaşamakta. 20 YY'dan bugüne önemli heykel sanatçılarımız sanat tarihinde yerini almış ve hâlen güncel işler üretmektedir. Başta resim olmak üzere sanatın diğer medyumlarına göre heykel sanatının daha fazla desteklenmeye ve görünür olmaya ihtiyacı olduğu ortada. Gerek mekâ/malzeme desteğinin gerekse uluslararası sempozyum ve eğitimlerin heykelin gelişimi için önemi büyük. Genç heykel sanatçılarını ve kurumsal bir yapıda yer alamamış heykeltıraşları görünür kılmayı ve sanat dünyasına kazandırmayı amaç edinmiş Heykelde Yeni Keşifler Yarışması birbirinden değerli ve konusunda uzman jüri üyeleriyle yeni katılımcılarını beklemekte."

"ÜRETİMİ VE SERGİLEMESİ ZOR"

MELİKE BAYIK: II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması, Türkiye sanat dünyası açısından önemli bir yerde duruyor. Birçok sanat yarışması disiplinler arası bir yapıyla kurgulanırken salt bir disipline odaklanan yarışmalar ülkemizde oldukça az. Heykel konusunda ise spesifik bir yarışma hiç mevcut değildi. İlki 2019 yılında Kemer Country Club'da düzenlenen yarışma Türkiye'den birçok sanatçının heykellerinin sergilenmesi ve müzayedesiyle sonuçlanmıştı.

Bugün geçirdiğimiz son kaotik zamanları göz önünde bulundurursak sanat üretimi ve desteği her şekilde çok daha kıymetli olacaktır. Bu gerekçeyle heykel gibi üretimi ve sergilemesi zor olan bir disiplinde yarışma yapmak ve ülke çapında birçok sanatçıya kucak açmak çok değerli. II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması ise plastik dilin önemli bir kolu olan heykel sanatının altını çizerek ülkemizde birçok sanatçının üretimine ve devamlılığına katkı sağlamayı hedeflemesi yanında sanatçıların görünürlüklerini artırmak ve eserlerini geniş kitlelerle paylaşmasına da vesile olma niyeti taşımakta. Yarışmalar her zaman sanatçılar için oldukça önemli basamaklar olmuştur, açık havada heykel sergilemek ise eserin birçok açıdan gün ışığında keşfedilebilmesine olanak sağlamakta.

Milliyet Sanat'ın II. Heykelde Yeni Keşifler Yarışması, dinamik yapısı ile alternatif sergileme alanı, sanatçılara olan destekleri ve sanatçıların devamlılığı için başvurabilecekleri önemli bir yarışma olarak kendini göstermekte."

Sümer'e göre Türkiye'de heykeltıraşlara diğer sanatçılara nazaran çok daha az imkân tanınıyor.

Bayık, bu gibi yarışmaları sanatçılar için önemli basamaklar olarak görüyor.

Keskinok, genç sanatçıları destekleyen bu kıymetli yarışmanın seçici kurulunda olmanın gurur verici olduğunu söylüyor.

"HEPİMİZE NEFES OLACAK"

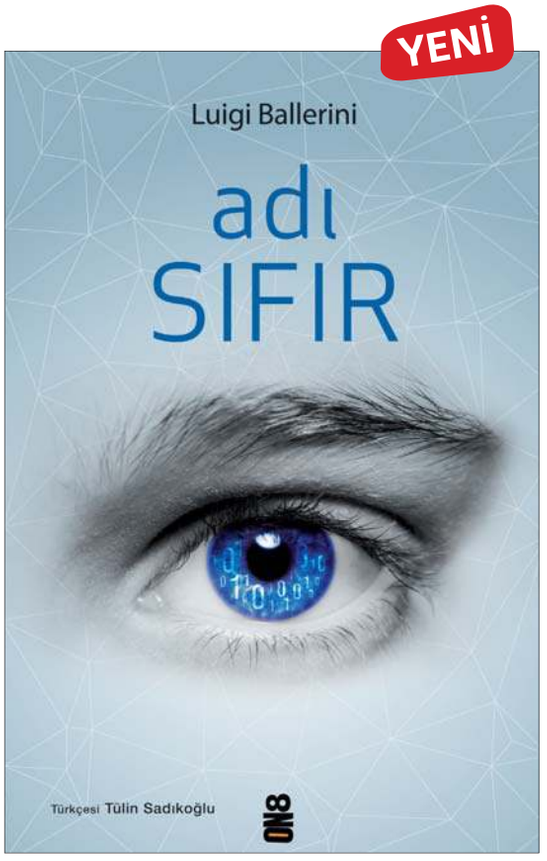
ASLI SÜMER: "Ülkemizde yeni sanatçılara öncelik veren bir elin beş parmağını geçmeyecek kadar az platform var. Özellikle de konu heykel olunca sanatçılara çok daha az imkân tanınıyor. Sanatçılarımız için en büyük sorun, üretim maliyetlerinin yüksek ve karşılığı da satış oranının da düşük oluşu. Çoğu koleksiyonda duvara asılabilen eser türü öncelikli yer alıyor. Bu nedenle, heykel sempozyumları malzeme maliyeti kaygısı olmadan özgürce üretim yapabilmek, özellikle de büyük boyutlu işler yapmak isteyen sanatçılar için oldukça önemlidir. İlki geçen yıl gerçekleştirilen Heykelde Yeni Keşifler, bu yılki kapsamlı hâli ile sanatçılara çok güzel bir olanak tanıyor. Umarım sanatçılarımız pandemi esnasında biriktirdikleri düşüncelerle nefesimizi kesecek ve aynı zamanda bize nefes olacak projelerle bu seçkiye katılırlar."

"GENÇLERİ HEYECANLA BEKLİYORUZ"

SİNEM KONU KESKİNOK: "Bugün 52 yıllık köklü bir geçmişe sahip MESA, her zaman sanata ve sanatçıya destek oldu. MESA Holding olarak sosyal sorumluluk vizyonumuz doğrultusunda kültür sanat etkinliklerine katkıda bulunmaya öncelik veriyoruz. Bu kapsamda, Türkiye'de kültür sanat denilince akla gelen ilk yayın olan Milliyet Sanat'ın ikincisini gerçekleştirdiği Heykelde Yeni Keşifler Yarışması'na sponsor olarak destek olmaktan mutluluk duyuyoruz. Kişisel olarak ise 15 yıldır parçası olduğum MESA'yı temsilen yarışmanın seçici kurulunda yer aldığım için gururluyum. Benim için özellikle genç sanatçıların desteklendiği, seslerini duyurmalarına imkan veren bir yarışmanın seçici kurulunda, değerli ve alanlarında uzman seçici kurul üyeleriyle birlikte yer almak çok anlamlı. Ülkemizde heykel sanatına katkı sağlayacak bu kıymetli yarışmada genç sanatçıların eserlerini heyecanla bekliyorum." **MS**

#ON8 10 yaşında

ON8

İnsanın kalbine, dünyanın geleceğine dron uçuşu...

Çağdaş İtalyan edebiyatının ödüllü yazarlarından Luigi Ballerini, bilimkurguyla distopyayı ustaca harmanlıyor.

Teknolojiyle biçimlenen dünyanın geleceğine "dronlar eşliğinde" bakıyor, aile kavramını sorguluyor, okura sarsıcı keşifler sunuyor. Günlük yaşamın her ânını ele geçiren teknolojinin etik sınırlarını ve kullanım amaçlarını sorgulayan roman, dünyanın geleceğini düşünenleri, insanın en temel duygularında keşfe çıkarıyor.

Edebiyat yayıncılığında 10. yılını kutlayan ON8, ödüllü yeni kitabıyla her yaştan okura güncel tartışmalar sunuyor.

2016 BANCARELLİNO ÖDÜLÜ EN İYİ GENÇLİK KİTABI

ADI SIFIR
Luigi Ballerini
Türkçesi: Tülin Sadıkoğlu

Türkiye ve dünya edebiyatından özgün bir koleksiyon ON8'de...

on8kitap.com

/on8kitap
on8@on8kitap.com
ON8, bir Günışığı Kitaplığı markasıdır.

Sergi; (yakından) bakmak, (daha ötesini) görmek gibi optik sorgulamalara kapı aralıyor.

Bitkilerin gizemli dünyası

Bilim insanları ve sanatçılar, MR cihazlarında tüm şeffaflığıyla görüntülenen bitkileri "Algoritmalar ve Bitkiler" sergisinde izleyiciyle buluşturuyor. Dünyada bir ilk olan ve küratörlüğünü sanat tarihçisi Seda Yörüker'in üstlendiği sergi, cekimgucu.siemens-healthineers.com adresi üzerinden online olarak izlenebilecek.

EREN ÖZLÜ

Bitkiler çağdaş sanatın odağında yer almaya devam ediyor. Son dönemlerde artan sürdürülebilirlik farkındalığının da etkisiyle, bilim insanları ve sanatçılar bitkilerin merak edilen dünyasını izleyiciyle buluşturuyor. Bu kez sıradışı bir sergide karşımıza çıkan bitkiler, MR cihazları altında tüm şeffaflığıyla görüntüleniyor ve izleyiciye yeni bir deneyim vadediyor. Dünyada bir ilk olma özelliği taşıyan "Algoritmalar ve Bitkiler" sergisi, bilimsel titizlik ile sanatsal yaratının bir arada işlediği çekim süreci, hem tıp uzmanları hem de izleyiciler için bakmak, daha yakından bakmak, görmek, daha ötesini görmek gibi optik sorgulamalara kapı aralıyor. Görüntüleme cihazları algoritmalarla çalışıyor, yani bir sorunu çözmek veya belirlenmiş bir amaca ulaşmak için tasarlanmış bir yol ve izlenen işlem adımları söz konusu. Algoritmalar bu sergi vesilesiyle bu kez bitkilerin dünyasına bakmak için işliyor.

SERGİNİN GELİRİ KAÇUV'A

Siemens Healthineers'ın dünya çapında bir ilke imza atarak ev sahipliği yaptığı bu sıradışı sergi, şirketin 1979 yılında ürettiği

Eserler daha sonra satışa sunulacak ve elde edilecek gelir KAÇUV'a bağışlanacak.

Seda Yörüker

SEDA YÖRÜKER: BİTKİLER ÇAĞDAŞ SANATIN ODAĞINDA

Küratör Seda Yörüker: İnsan için sessiz ve dolayısıyla hâlâ çok bilinmez olan bitkilerin günümüz sanatının da doğrudan bir unsuru olması oldukça yaygınlaştı. Bienallerde, müze ve galerilerde yeşil yapraklı enstalasyon sıkça rastladığımız şüphe götürmez. Bitkiler bilinmezlikleriyle çarpıcı, formlarıyla oldukça güzeller. Sadece ekolojiye ilişkin pek çok sorunsalı tartışmak için değil, Kantçı anlamda estetik varlıkları dolayısıyla da bitkiler çağdaş sanatın odağındalar. Tarihte en erken bitki tasvirlerinin Mezopotamya ve Mısır'da bulunduğu biliniyor. Dört bin yıl önce bu ilk tarım toplumları tapınak ve mezar duvarlarına bitki çizimleri yaptı. Ardından Yunan, Roma kültürlerinde seramik ve paralarda da bitkiler tasvir edildi.

Görüntüleme cihazları algoritmalarla çalışıyor. Siemens Healthineers'ın teknoloji, bilim ve sanat arasında bağlar kurmak hedefiyle tasarladığı bu sergide algoritmaların bu kez bitkilerin çarpıcı dünyasına yönelmesini istedik. Siemens'in MR cihazında gerçekleştirdiği ilk çekiminin bir dolmalık biber olmasını tarihsel referans olarak aldık. Bugünün ileri teknolojisiyle yapılanmış Siemens tıbbi görüntüleme cihazlarında sadece çiçeklere değil; tümü Türkiye coğrafyasında yetişen meyve, sebze ve yemişlere de odaklandık. Siemens Healthiners'ın Türkiye'nin her şehrindeki hastane ve kliniklerde görüntüleme cihazlarını kullanan uzmanların katılımına açık olan bu sergi projesinde sorunsalımız tıp teknolojisi ile sanatın ortak olgusu görüntüydü. İnsanların dünyası biraz da görüntüler dünyası. Tıpkı sanat gibi bilimin görselliği de bizi ele geçiriyor, şaşırtıyor ve beynimizde titreşimler yaratıyor.

MR cihazlarıyla çekilen bitkiler, izleyiciye bambaşka bir deneyim vadediyor.

MR makinesinde ilk olarak bir dolmalık biberin görüntülenmesinden yola çıkarak oluşturulmuş. Çekimleri radyoloji uzmanları tarafından yapılan bitkilerden oluşan, küratörlüğünü Sanat Tarihçisi Seda Yörüker'in, sergi danışmanlığını ise Prof. Dr. Ercan Karaarslan'ın üstlendiği "Algoritmalar ve Bitkiler" sergisi bir yıl süreyle cekimgucu.siemens-healthineers.com adresi üzerinden online olarak izlenebilecek. Online sergide zeytin, kivi, bezelye, mimoza, ceviz, selvi, ananas, lahana, avokado, nar gibi tümü Türkiye coğrafyasında yetişen bitkilerin Siemens Healthineers tıbbi görüntüleme cihazlarında gerçekleştirilmiş çekimleri sıradışı bir deneyim vadediyor.

Sergide yer alan eserler dijital baskının ardından satışa sunulacak ve satıştan elde edilecek gelir Kanserli Çocuklara Umut Vakfı'nın (KAÇUV) tedavisi devam eden çocuklar ve aileleri için yürütülen çalışmalarını destekleyecek.

TEKNOLOJİ, BİLİM VE SANAT ARASINDAKİ BAĞ

Küratör Seda Yörüker, "Sıradışı hareketler bilim ile sanatın jestüelliğinde anlamını buluyor. Bugün söz konusu dolmalık biber çekimi Siemens'in Erlangen'deki Siemens Healthineers MedMuseum adlı müzesinde yer alıyor ve dünyanın her yerinden izleyicilerle buluşuyor. İkonik dolmalık biberin izinde, bugünün ileri teknolojiyle donanmış tıbbi görüntüleme cihazlarında çekimi gerçekleştirilen bitkiler bu kez alışılmadık bir görüntülemeyle bizi şaşırtıyor" ifadelerini kullanıyor.

Siemens Healthineers Türkiye Genel Müdürü Enis Sonemel; teknoloji, bilim ve sanat arasında bağ kurmayı hedeflediklerinin altını çizerek, "Türkiye'de 10 yılı aşkın bir süredir görüntüleme alanında pazara öncülük eden bir şirket olarak her gün binlerce insanın yaşamına dokunan cihazlarımızla bu defa farklı bir dünyanın kapılarını aralamak istedik. Teknoloji, bilim ve sanat arasında bağ kurmak hedefiyle tasarladığımız sergide bitkilerin eşsiz dünyası, radyologların gözünden adeta birer sanat yapıtına dönüşüyor. Siemens Healthineers Türkiye olarak değerli radyologlarımızla birlikte böyle heyecan verici bir projeyi gerçekleştirmekten büyük mutluluk duyuyoruz," diyor. **MS**

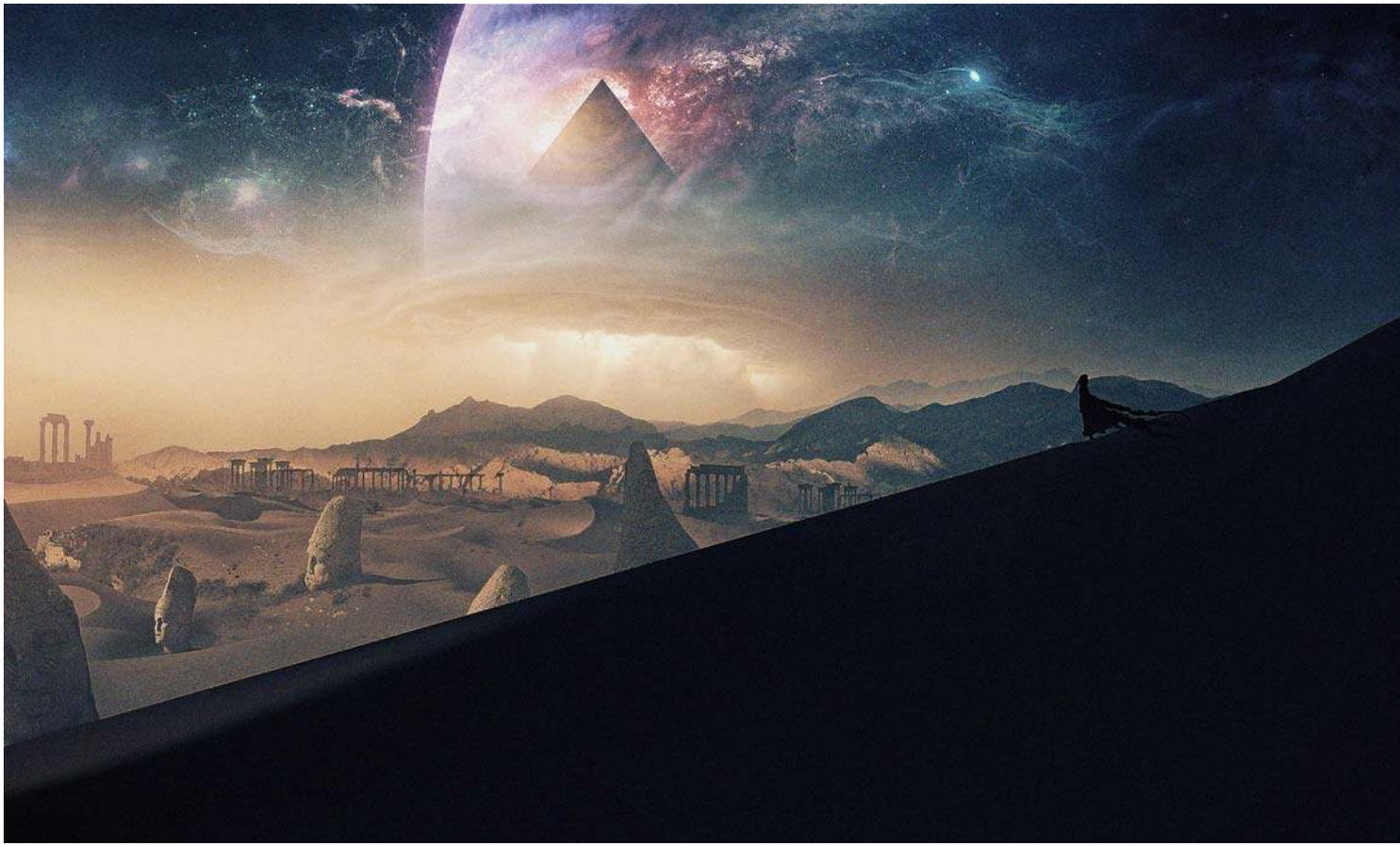

SEVİL
DOLMACI
sevildolmaci@gmail.com

Unreal teknolojisini sanatla buluşturan dünyadaki sayılı isimlerden İsmail Kemal Çiftçioğlu'nun çalışmaları, gizemli bir dünyanın kapılarını açıyor.

Dali'nin uçuk evreni, Rembrandt'ın ışığı

Sanatçıya göre grafik teknolojisi, özgün sanat eserleri üretmek için ideal bir altyapı.

İsmail Kemal Çiftçioğlu, 1986'da Mersin'de doğdu. İlk ve orta eğitimini Mersin'de tamamlayan sanatçı, üniversiteyi kazanınca İstanbul'a taşındı. Yeditepe Üniversitesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü'nü kazandı. Başarılı bir öğrenci olan İsmail Çiftçioğlu, o yıllarda dijital illüstrasyonlarıyla öne çıktı ve daha öğrenciyken iki solo sergi gerçekleştirdi. Kısa sürede uluslararası çevrelerin de dikkatini çekti. İllüstrasyon çalışmalarını görsel efekt teknikleriyle birleştirerek kendine özgü bir üslup geliştirdi. Konularını Antik Çağ'dan, mitolojiden alan Çiftçioğlu; tarihi/geçmişi, yeni/fütüristik/teknolojik bir kurguyla birleştirdiği deneysel illüstrasyonlara imza attı. Geçmişi en yeni teknolojiyle simüle eden sanatçı, sinema dünyasının da dikkatini çekti ve bu sektörde de çalışmalar yaptı. Çiftçioğlu, bu çalışmaları yanında üretimlerine devam etti ve 2007 yılında CG Channel Best Matte Painting Ödülü'nü kazandı.

Sanatçı, antik mimariyi soyut tasarımlarla zenginleştiriyor.

2015 yılına kadar görsel efekt yönetmenliği ve tasarımı ile sanat çalışmalarını beraber ilerleten sanatçı, 2015 yılında kendi film çalışmalarını da gerçekleştirdi ve bu dönemde ödüllü iki kısa filme imza attı. Çektiği yarım saatlik "Eski Dünyanın Orduları" adlı bilimkurgu filmi, sanatçının hayal gücünün sinemasal yansıması olarak oldukça beğeni topladı ve ulusal, uluslararası medyada olumlu yorumlar aldı. Yine aynı yıl, yapımcı ortağı Bahar Baziki ile RealityArts Studio'yu kurarak kendisinin daha özgür olacağını düşündüğü video oyun sektörüne atıldı. Yaptığı sürreal çalışmalar, bu kez Voidrunner adlı sürreal-saykodelik uçuş oyununda hayat buldu. Söz konusu oyun, sanatçıya uluslararası iki ödül kazandırdı. Birisi dünyanın en büyük gerçek zamanlı teknoloji şirketi Epic Games'ten aldığı Unreal Dev Grant Award, diğeri ise günümüzün en büyük dijital oyun dağıtım platformu Steam'in kullanıcılarından 10 binlerce oyla kazandığı Steam Greenlight Ödülü oldu.

Unreal Ödülü'nü 2020'de ikinci kez kazanan Çiftçioğlu, stüdyosunda yoğun bir şekilde çalışırken "The Cycle" adındaki üçüncü kısa filmini çekti ve pandemi dönemine rağmen yeni bir uluslararası ödülle filmografisini genişletti.

Çiftçioğlu, antik mimariyi soyut tasarımlarla zenginleştirerek Sigmund Freud'un "Uncanny Feeling" olarak tanımladığı; hem çok tanıdık hem de tanıdık olamayacak kadar uzak ve esrarengiz hissettiren tasarımlar gerçekleştiriyor. Sanatın belirli bir üslup ve uygulama biçimiyle sınırlandırılabileceğine inanmayan Çiftçioğlu, sanat hayatının ilk yıllarında yağlı boya, sulu boya ve karakalem kullanırken; geleneksel sanat eğitiminin getirdiği bilgiyi, uzun bir süredir dijital resim, video sanat ve sinema alanında işler üreterek kendi içinde evirdi, dönüştürdü.

Genç sanatçı, Unreal (gerçekdışı) teknolojisini sanatla buluşturan dünyadaki sayılı isimlerden biri. Çiftçioğlu'na göre, günümüzde "Star Wars: Mandalorian" dizisiyle sinema ve oyun dünyasının arasındaki tüm sınırları kaldıran grafik teknolojisi, özgün sanat çalışmaları yapmak için ideal bir altyapı. Çiftçioğlu çalışmalarında, izleyene gerçek olmayan/gizemli bir dünyanın kapılarını açarken, sanatseverlere aynı zamanda Dali'yi refere eden uçuk bir evren ya da Rembrandt tablolarındaki etkili ışığın izlerini de anımsatmakta. Bu etkiyi kamera ve ışık kullanımıyla daha da ilerleten Çiftçioğlu için teknoloji sadece daha yeni sanatsal akımları deneyimlemek için bir araç. Unreal teknolojiyle etkileşimli bir koleksiyon denemesi yapan Çiftçioğlu; "Rüyalar" adını verdiği bu deneysel çalışmalarını birkaç aydır sosyal medya üzerinden yayınlıyor. Genç sanatçı kısa sürede çeşitli dijital sanat sitelerinin ilgisini çekerek Spotlight Artist olarak tanıtılmasından sonra, kullandığı bu teknolojiyle büyük ve kapsamlı bir çalışmanın hazırlığına girişti. Antik Anadolu tarihini, sinematografik olarak ele aldığı, ses ve efektlerle işi daha da dramatik kıldığı yeni bir seri, yeni sezonda gösterilmek, sergilenmek üzere.

Çiftçioğlu, sanat alanında resimden videoya, kısa filmden video oyuna kadar birbirini besleyen alanlarda başarılı bir biçimde faaliyet gösteriyor. Yeni sanat sezonunda deneysel, etkileşimli ve mekânı dönüştüren bir işle sanatseverlerle buluşmaya hazırlanıyor. Yetenekli genç isim İsmail Kemal Çiftçioğlu, takipte kalınması gereken, yeni teknolojileri kullanan başarılı bir isim. **MS**

Yetişkin'e göre günümüzde artık araştırma, deney, gözlem ve kolektif çalışma odaklı bir sanat kavrayışı var.

Bahçeşehir Koleji tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen STEM+ Sanat Bienali, 19 Haziran'a kadar dijital ortamda devam ediyor. Bilim, teknoloji, mühendislik, matematik ile sanat pratiklerini buluşturmayı amaçlayan bienal, pandemiden hareketle "Dijital Dönüşüm ve Yaşam" başlığıyla düzenleniyor.

Gelecek tasarımına yön verecek düşünceler

LİKYA BADEMCİ
likyabademci@gmail.com

STEM+ Sanat Bienali üçüncü yılında pandemiyle yaşamın her alanında yaşanan dönüşümü merkezine alarak "Dijital Dönüşüm ve Yaşam" başlığıyla ve dijital olarak izleyicisiyle buluşuyor. Yeni medya sanatçısı Ebru Yetişkin'in küratörlüğünü üstlendiği ve Bahçeşehir Koleji öğrencilerinin eserlerinin yanı sıra çağdaş sanatın önemli isimleri Candaş Şişman, Ayşe Gül Süter, Pınar Akkurt, Bager Akbay ve Dr. Kürşad Özdemir'in de katkılarıyla gerçekleşen Bienal, STEM ve sanat birlikteliğini günümüz koşullarını da dahil ederek tartışmaya açıyor.

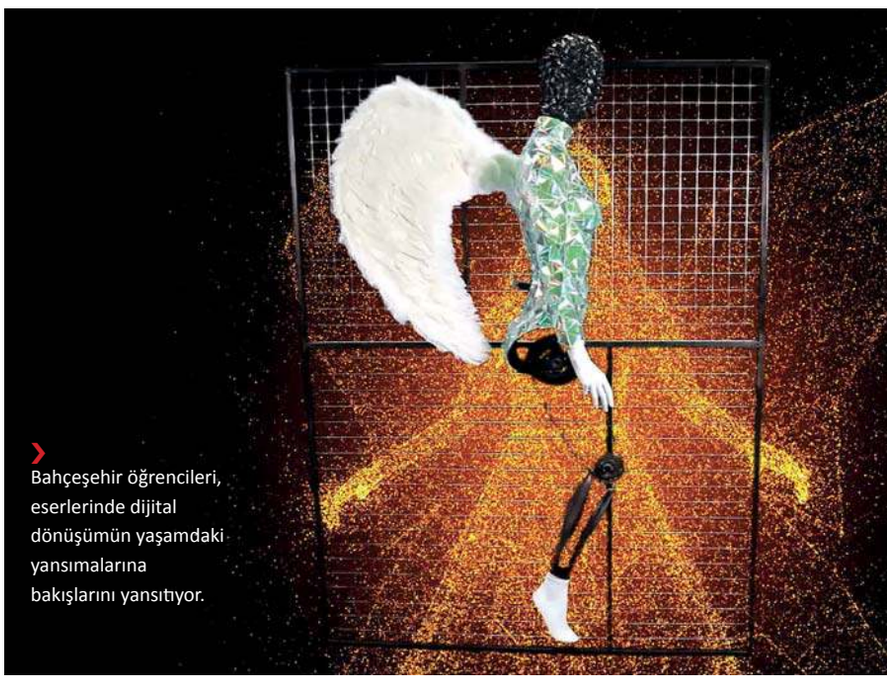
STEM eğitimiyle -aşina olmayanlar için: Science (bilim), technology (teknoloji), engineering (mühendislik) ve mathematics (matematik)- sanat pratiklerini buluşturmayı amaçlayan STEM+ Sanat Bienali, günümüz çağdaş sanatının da önemli bileşenleri hâline gelen bu alt başlıklardan besleniyor.

Bir nevi değişen toplumsal yaşama ve gelecek tasarımına yön verecek duygu ve düşünceleri pekiştiren Bianel'e dahil olma sürecinden bahseden Yetişkin, "Eskisi gibi bir stüdyoda kendi hayallerinize dalarak bir sanat üretimi yapmaktansa tam aksine araştırma odaklı, deney odaklı, gözlem odaklı ve kolektif çalışma odaklı bir sanat kavrayışı çıkıyor bugün karşımıza. STEM+ Sanat Bienali de önümüzdeki yıllarda daha fazla deneyimleyebileceğimiz bir sanat kavrayışını bütün Türkiye'ye bu şekilde tanıtmaya katkıda bulunuyor. Bu projeye katkı sunmamın en büyük nedenlerinden biri de bu oldu," diyor.

Bienalin küratörü Ebru Yetişkin ile Bahçeşehir Koleji Genel Müdürü Özlem Dağ.

Bahçeşehir öğrencileri, eserlerinde dijital dönüşümün yaşamdaki yansımalarına bakışlarını yansıtıyor.

Sergi, üç farklı tema üzerine kurulu: siborglaşma, yaşam sanatı ve ileri dönüşüm.

Bienalde yer alan çalışmalar, gençlerin gelecek tahayyüllerini vurguluyor.

YAŞAMI SANATA DÖNÜŞTÜRMEK

Sergi, öğrencilerin sormak istedikleri sorular ve önerilerden hareketle üç farklı tema üzerine kurulmuş. Bunlar "Siborglaşma", "Yaşam Sanatı" ve "İleri Dönüşüm". Dijital olanla biyolojik olanı aynı bedende birleştiren siborg teknolojisini ele alırken dijital teknolojilerle bedenlerin, insanın ve insan odaklı zihniyetin nasıl değiştiğini sorgulayan "Siborglaşma", bir yanıyla insan anatomisinin yeni haritasını çıkarıyor.

Geleceği hayal etmek ve dijital araçların gelecekte dönüşümle nasıl şekilleneceği soruları üzerine kurulan "İleri Dönüşüm" bölümündeki eserler, hem geleceği nasıl tasarladığımızı bize anlatıyor hem de ileri dönüşüm değil de halihazırda kullandığımız dijital araçlar atık hâline geldiğinde acaba onlara yeniden nasıl işlev kazandırabiliriz sorusunu gündeme getiriyor. Bu konu altında yapılan çeşitli deneylerin sonrasında ortaya çıkan "doğal robotlar", "akıllı evler" ve "insan bedeninin nelerle dönüşebileceği" üstüne eserler bu sayede karşımıza çıkıyor. Yaşamın ne kadar kıymetli olduğunu en çok anladığımız şu dönemde "Yaşam Sanatı" başlığının ev sahipliği yaptığı eserler ise bu duygu ve heyecanı uyandırmayı amaçlıyor. Yaşamın kendisinin bir sanat eseri olarak nasıl kurgulanabileceğiyle ilgili sorgulamalar yapan bu bölümde; yaşam, ölüm, çoğalma gibi biyolojik süreçleri sorgulayan eserler karşımıza çıkıyor.

DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN SANATA KATKILARI

Sergiye katkıda bulunan sanatçılardan bahsederken Yetişkin şöyle diyor: "Pınar Akkurt ve Ayşe Gül Süter ile gerçekleştirdiğimiz atölyelerde elektronik atıkları eser üretimi için yeniden kullanarak değerlendirmeyi, bugününteknobilimsel gelişmelerini göz önünde bulundurarak geleceği hayal etmeyi ve yaşadığımız her ânı bir sanat eseri olarak nasıl yaratabileceğimizi keşfettik. Öğretmenler, bu atölyelerde öğrendikleri bilgileri öğrencilerle paylaşarak aynı zamanda günümüz sanatı açısından bir başka bilgi üretim yolu keşfettiler. Yine çalışmalarında bilimi, teknolojiyi buluşturan Candaş Şişman, Bager Akbay, Dr. Kürşad Özdemir de röportajlarıyla bu sürece katkıda bulundular. Farklı disiplinlerin bir araya getirilerek üretildiği bu bienalde öğrenciler, çalışmalarında bu öğeleri kullanan bu değerli isimlerin vizyonlarını yakından tanıma, üzerine düşünme olanağı bulmuş oldular."

Bahçeşehir Koleji Genel Müdürü Özlem Dağ, "Dijital Dönüşüm ve Yaşam" başlığı altında düzenlenen bienalin öğrencilerin psikolojisi, dijital dönüşümün yaşamdaki yansımalarına bakışı ve geleceğe dair tasarıları açısından söyleyecek pek çok sözü olduğunun altını çiziyor. Dağ, "Türkiye'nin dört bir yanında bulunan kampüslerimizden lise öğrencilerinin dijital dönüşüm ve yaşama dair algılarını sanat yoluyla ifade ederek ortaya çıkardığı eserleri dijital ortamda paylaşıyoruz. Eğitimin yoğun olarak dijital platformda gerçekleştiği, yaşamın her alanında dijitalleşmenin etkisini hissettiğimiz bir dönemde gençlerin bu süreçlere dair algılarının ne denli çeşitli olabildiği, günümüz ve geleceğin sanatına dair bilgi ve tasarılarının varabildiği boyutlar bakımından 3. STEM+ Sanat Bienali çok dikkat çekici bir platform," diyor ve "her yaş grubundan insanın ama en çok da yetişkinlerin, gençlerin gelecek algılarını anlayabilmesi için de bu bienalin özellikle önemli olduğunu" ekliyor.

STEM+ Sanat Bienali, 19 Haziran'a kadar www.stemsanatbienali.com adresinden takip edilebilecek. Ayrıca bienale dair tüm çalışmalar Bahçeşehir Koleji'nin YouTube hesabından da izlenebilir. **MS**

ASU **MARO**
asu.maro@milliyet.com.tr

"Masumlar Apartmanı"nda oynadığı Naci'nin aksine yerinde duramayan, dışa dönük biri olan Deniz Tansel Öngel; "Naci'den sessizliğe ilişkin çok şey öğreniyorum," diyor.

"Türk dizilerini beğenmemekte bir kibir var"

Masumlar Apartmanı" izleyen herkesi başka bir yanından yakalayan bir dizi. Ama bir de herkesi birleştiren hikayesi var: Safiye ile Naci'nin bitmeyen aşkı. Onlar kavuşsun, Safiye iyi olsun, mutlu olsunlar çok istiyoruz. Bir de tabii koşulsuzca seven bu adam gerçek olsun. Şiir okuyor, mektup yazıyor, klarnet çalıyor, bağırıp çağırmak yerine usulca söylüyor ne söyleyecekse. Yerli dizilerde alışık olduğumuz "cazibesi maçoluğundan gelen" karakterler arasında Naci bütün olgunluğu, sevecenliği, sükûnetiyle inci gibi parlıyor. Bunda ona büyük bir incelikle hayat veren Deniz Tansel Öngel'in payı büyük. Naci ile adeta ikinci baharını yaşayan Öngel ile Sıraselviler Kiki'de bir araya geldik, hem Naci'yi konuştuk hem de Deniz Tansel Öngel'in bugüne kadarki serüvenini.

Naci diziden ayrıldı zannetmiştik.
Yok, senaryo gereği Ankara'ya gitmesi gerekti, döndü.

Seyircinin ödü patladı dönmeyeceksiniz diye.
Galiba amaçlanan da buydu zaten, iyi oldu, mutlu olduk.

En başa gidelim o zaman. Sizin Naci'yle buluşmanız nasıl oldu?
Bizi aradılar, ekibimizle karakter tanıtımını ve birkaç bölüm senaryo okuduk. Çok iyi kurgulanmış, çok derin bir karakterdi karşımızdaki. Çok prestijli bir iş. Cesur bir yapımcı, TRT1 doğru bir kanal, müthiş bir reji ekibi, oyuncu ekibi, herkes müthiş yani. Ben seçim yaparken bir önceki rol bir sonraki rolle pek benzemesin istiyorum. Bir de kendimden farklı şeyler oynamayı daha çok seviyorum. Naci de benden çok farklı. Ben o kadar sakin değilim, o kadar otokontrol mekanizmam yoktur, duygularımla hareket ederim. Bir şeye karar verip yapmam, genelde yaparken başka bir şeye de karar verir, onu da yaparım. Ama Naci öyle değil. O yüzden benim için enteresan bir macera oldu, hâlâ olmakta.

Dizilerimizde pek rastlanan bir erkek tipi de değil Naci, daha yumuşak.
Evet daha naif, gözleri daha içe dönük Naci'nin. Hepimizin bir yerlerden tanıdığı bir tarafı var ama televizyonlarda çok gördüğümüz bir karakter olmaması da büyük bir avantaj oldu bizim için.

Aynı zamanda seyircinin bunu seveceğini de kanıtlamış oldu.
Tabii. Erkeksi olanı başka bir yerde arıyor olabiliriz son yıllarda.

Tam da onu diyecektim. İlla bir sertlik, bir kolundan tutup çekme, erkek karakterlerde bunları görüyoruz.
Ama biraz kadınlar yaratmadı mı bunu sizce? Bence biraz öyle. Kadınlar böyle şeylere rağbet ederek, "Hafif de maço severim canım ben," türünde yaklaşmadılar mı? Burada sadece yapımcıların, yazarların değil, biraz da seyircinin özeleştiri yapması gerekir. Çünkü evet, ben sertlikten hoşlanmam, kadına şiddete karşıyım ama "Erkeğim de beni kolumdan çekmeli," gibi bir imaj var. Bu bana çok samimi gelmiyor işin açıkçası.

Ama Naci'yi kadınlar çok sevdi. Demek ki oluyormuş.
Evet, Naci galiba kadınlarımıza ve erkeklerimize kaba kuvvet olmadan da güçlü olunabileceğini gösteriyor. O da çok güzel bir şey. Son yıllarda bence hata bu biraz. Kaba kuvvetle gücü karıştırıyoruz birbirine.

Kick boks'tan yogaya pek çok sporu yapan Öngel, "Beş yılda bir yeni bir spor öğrenmem lazım yoksa kendimi eskimiş hissediyorum," diyor.

"AŞK CEVHERDİR, ESKİMEZ"

Ayrılmasalardı mutlu olurlar mıydı sizce Safiye ile Naci? Evlenmişler, iki çocukları var.
Niye, evlenmiş iki çocuğuyla mutlu olan hiç kimse yok mu?

Var var. Ama aşk eskir denir ya.
Aşk eskimez, insanların aşka bakış açısı eskir. Aşk niye eskisin? Kavramlar eskiyebilir, duygu durumları eskiyebilir ama aşk cevherdir, eskimez.

"Sever kavuşamazsın, âşık olur," doğru değil mi?
Kavuşamama durumunun beslediği âşıkardır ama ben Naci ile Safiye evlenseydi de aşklarının bitebileceğine inanmıyorum. Çok içte bir şey gördükleri için birbirlerinde, çok kabuksuz, kalkansız, çok çırılçıplak bir şey gördükleri için, ki aşk bu demek, bence bitmez.

37 ➔

Sizi Naci'de görüp birdenbire "Yeni yakışıklımız" diye lanse eden magazin yayınları olacağını tahmin eder miydiniz?
Öyle şeyler tahmin etmez oyuncu. Oynadığım karaktere ne kadar inanırlar diye bakarız biz, yoksa yakışıklılık falan filan, bunlar tartışmalı konular. Kim yakışıklı şimdi yani? Magazin yayınları yakışıklı olmayana da karizmatik diyorlar. Bir şekilde oluyor o işler.

Erkekler her koşulda kurtarıyor yani.
Yani, biz avantajlıyız, ne yazık ki öyle.

Değil mi? 40'ı geçince erkek demlenirken kadına miyadı dolmuş muamelesi yapılabiliyor.
Ben bütün bunların çok tartışmalı konular olduğunu düşünüyorum. Güzellik içte başlayan bir süreç. İçi güzel olmayan bir şeyin dışı güzel olsa ne olur ki? Her yaşın başka bir güzelliği var. Ben 20'li yaşlarımda olmayı kesinlikle istemezdim mesela. O zaman da işte tırnak içinde, fiziksel olarak beğenilen biri miydik? Vallahi bununla ilgilenemeyecek kadar kafa havalardaydı. O yüzden de her yaşın ayrı bir güzelliği var ve her gelen yılı daha güzel karşıladığımı fark ettim. Bu yüzden de yaşlanmak değil de yaş almayı tercih ediyoruz şimdilik. Yaşlanmak herhalde bir 15 yıl sonra başlayacak bizim için.

Belki de hiç başlamaz.
Belki de, evet. Ben 65 yaşında da yine böyle hiperaktif enerjide biri olacağımı düşünüyorum. Hâlâ spor yapacağımı. Kano mu yapsak, yelkene mi gitsek filan, herhalde öyle takılacağım.

Kaç spor yapıyorsunuz şimdi?
Birden fazla. Hep öyle oldu. Beş yılda bir yeni bir spor öğrenmem gerekiyor, yoksa kendimi eskimiş hissediyorum. Boks asal. Son 10 yıldır hayatımdan çıkmayan şey. O kick boks'a evrildi, sonra yüzmeye geri döndüm. Eski monopaletçiyim ben. Doğa sporları hep vardı zaten, bir ara crossfit girdi hayatıma, çıktı. Yoga türevi streching hep olmak zorunda, en son pilatese merak saldık. Şimdi kano istiyorum.

Naci'ye dönersek gene, siz şiir seven birisi misiniz?
Benzediğimiz taraflar var Naci'yle, benzemediğimiz taraflar var. Benzediğimiz taraflardan bir tanesi ikimizin de şiir seviyor olması ve ikimizin de İkinci Yeni'ye tutkun olması. Turgut Uyar benim de favori şairlerimden birisi, ilk gençliğimden beri. Benden uzak

FOTOĞRAFLAR: OZAN GÜZELCE

olan tarafları da etüt etmeye çalıştım.

Peki, ondan öğrendiğiniz şeyler oldu mu?
Karşımda kontrolsüz güçler olduğunda, Naci'nin olgunluğu ve kendine olan güveni bana çok şey öğretti. "Adam ne kadar sakin, benim de böyle sakin olduğum durumlar olmalı," dediğim çok an var. Çünkü bende hiperaktif bir enerji var, gördüğün gibi yerimde duramıyorum. Hele ki bir şeyle uğraşmaya başladığım anda o üst boyuta çıkıyor.

O sükunetin de güçlü bir tarafı var.
Çok. Kendinden emin bir tavrı oluyor bir kere. Çok güzel bir lafı vardı, "Gereksiz gürültü yapmamak lazım," diyor. Gereksiz gürültü olarak görüyor çok konuşmayı. Bu çok önemli bir ayrıntı benim için. Ondan sessizliğe ilişkin çok şey öğreniyorum hala.

Bir sürü spor dalı olduğu gibi bir sürü de müzik aleti var hayatınızda. Yediydi galiba sayısı en son. Babanızın bağlamasıyla başlamışsınız diye biliyorum.
Evet, babamın bağlaması vardı. Kendisi öğretmendi, Köy Enstitülerinden sonraki öğretmenlerden, onlar tarımdan da anlıyor, müzikten de, şiirden de, hattan da. Cilt yapardı mesela adam. Benim bazı tiyatro kitaplarımı babam ciltlemiştir, hatıra olarak saklıyorum. Babam mandolin çalardı, flüt, kaval. Çok yetenekli bir adamdı, eline aldığı hemen her enstürmanı çalardı. Evden uzak olduğu bir dönemde, babamı özlerken bağlamasını tıngırdatıyordum çocukken. Sonra bu bir şeyler çıkartmaya evrildi. Ergenlik döneminde babayla yarıştığın için, "babamdan daha iyi çalarım" moduna evrildi. Sosyalleşmeye başlayınca başka enstürmanlar çalan insanlar gördüm, onlara özendim. Bu biraz maymun iştahlılık. Gitar çalan birini görüp gitar alıyorsun eline, birisi piyano çalıyor, sen de deniyorsun, dur birisi akardiyon çalıyor, versene diyorsun, öyle öyle, hiçbirinde virtüoz olamayacak düzeyde ama hepsinden biraz tıngırdatacak bir şeyler oldu. Sonra dersler almaya başladım. Gitar dersi, flüt dersi, şimdi de klarnet girdi hayatımıza, "Masumlar Apartmanı"yla. Ve fena değil, iyi gidiyor.

Sizin böyle yetenekleriniz olmasaydı Naci yine de çalacak mıydı bunu?
Bağlama ben çaldığım için Naci'yle buluştu galiba. Ama klarnetle kurgulanmış bir karakter olduğu için, ben de öyle ya da böyle klarnet çalmayı öğrenecektim. Bu da bir macera. Ondan bir şarkı çalıyor olmanın verdiği mutluluğu size anlatamam.

Geniş bir müzik dinleme yelpazeniz var.
Tabii canım. Benim büyüdüğüm mahallede; Demetevler'de Küçük Emrah'la Ferdi Tayfur çok revaçtaydı, onları da dinlerdik. Ama Pazar Konserleri'nde Hikmet Şimşek'i de izlerdik, ablamla kaçırmazdık. Bir süre sonra hayatımıza Metallica girdi. Bir yandan da Zülfü Livaneli'ler, Ahmet Kaya'lar vardı. Neşet Ertaş'tan James Hetfield'a giden ince bir yolda Beethoven'a uğrayarak devam ettik. Müzisyen diyemem kendime ama çok iyi bir müzik dinleyicisi olduğumu biliyorum, bu konuda da hiç mütevazı değilim. Hiçbir şeye yaramadıysa, benim kişisel zevkime yaradı bütün bu derinleşme.

"NACİ BANA BABAMI HATIRLATIYOR"

Naci'nin el yazısı da meşhur.
O da babamdan kalma. Onun çok güzel dolma kalemleri vardı. Çomak yontar, mürekkebe batırır yazardı. Gittiği okullarda "Gençliğe Hitabe"yi, "İstiklal Marşı"nı duvarlara yazardı rahmetli. Ben de ona özene özene yazardım ama babamın el yazısı çok iyiydi. Benim Naci'de kullandığım el yazısına beş basar.

Mektup yazan biri misiniz?
Evde küçük küçük şeyler yazarım sevdiğim insana. Günaydın mesajları, iyi akşamlar, bir yolculuğa çıkıyorsam bilgilendirmeler.

Günlük?
Günlük seven birisi değilim. Bugünden yarına hepimiz değişiyoruz ve dün ne olduğumla çok ilgili değilim ben. Bu benim için bir vakit kaybı. Bugün sadece bu an var ve dün ne olduğumla ilgilenirsem şu anı kaçırıyorum. Dün oldukça geriydim, şimdi çok ilerdeyim.

Naci'nin size babanızı hatırlatan bir tarafı var mı?
Var. İlk kez soruldu bu, teşekkür ederim. Evet, bana babamı hatırlatıyor Naci. Benim babam anneme âşıktı, o ayrı konu, aşk hayatı değil. Hâli, tavrı, duruşu, farklı zorluklar yaşamışlar ama babama çok yakın.

O da sakin biri miydi?
Çok. Maç izlerdik. Galatasaray taraftarıydık, hepimiz. Gol olur, ben hop oturur hop kalkarım, babam sakin sakin "Gol oldu," der. O da kendi içinde başka bir sevinç yaşıyor.

Müzisyen olsanız muhtemelen tek bir enstürmana odaklanmanız gerekecekti. Sizin birçok şeyi bir araya toplama ihtiyacınızdan oyunculuk doğmuş belli ki.
Ben bir sürü mesleği istiyordum. Arkeolog olmak istiyordum, doktor olmak istiyordum, pilot, asker, her şeyi olmak istiyordum. Baktığım her şeyin bir güzelliğini görüyordum. Aslında sır o. Çocukluk öyle bir şey işte. Çocukken her şeyin güzelliğini görebiliyorsun ve sabit fikirli değilsin. Büyüyünce de değişmedi bu. Doktorluğun da müthiş güzellikleri var, öğretmenliğin de. Ne bileyim ben, kaynakçılık, konservatuvardayken üst sınıfların ışıklarını yapıyordum ve kaynak yaptım. Kaynakçılık o kadar zevkli bir meslek ki. Hepsine cezbolunca sadece oyuncu olabiliyorsun galiba. Marangozluk ya, marangozluk gibi bir meslek var mı? Ben yaptım bir de.

O nerede?
Çamlıhemşin'de Dikkaya köyünde bir marangozun yanında hızarla çalıştım. Sonra beni Dikkaya Köyü'nün fahri köylüsü ilan ettiler. Kukla oydum ıhlamur ağacından. Onun kokusu nasıldır biliyor musunuz ağacı oyarken, doğal antideprasandır. Müthiş bir şey. İnsan ne yaparsa yapsın, o yaptığı şeyde bir güzellik bulabilir. benim şansım, her şeye biraz eğilimim var. Duvarcılığa da var ona bakarsan. Birinin bir ip gerip bir duvar örüyor olması, mucizevi bir şey bence.

Konservatuvardan sonra hemen Trabzon Devlet Tiyatrosu mu geldi?
Bir yıl Ankara Sanat Tiyatrosu'yla çalıştık, o bir okul gibiydi. Sonra Trabzon macerası başladı. Toplamda 12 yıl ama yılın altı ayı İstanbul, altı ayı Trabzon gibi devam etti. Gayet eğlenceli

Eski biçim şöhret anlayışına inanmıyor Öngel: "Seyirci neyi bilmek istiyorsa ben ona o bilgiyi vermekle yükümlüyüm."

bir bölge hayatım oldu o anlamda.

Nasıldı Trabzon hayatı?
Çok şey öğrendim. Üstüne para versem deneyemeyeceğim şeyleri sahnede denedim. Çok acayip neneler, dedeler, ablalar, kuzenler edindim kendime orada. Envai çeşit ağaç, bitki, hayvan tanıdım. Çok değişik milletlerden insanlarla buluştum, çünkü festivaller oluyordu. Tiyatro seyircisi Trabzon'un müthiştir, çok yapıcı eleştiriler yaparlar ama acımasızdırlar. Kendinizi geliştirmeniz için çok önemlidir. Gülmez yoksa, onların acayip bir espri anlayışı vardır. Ben komediyi Trabzon'da keşfettim, konservatuvarda değil. Çünkü hocalarımız pek de komedi sevmezlerdi. Trabzon çok şükür ki yetişti imdada.

Doğa tutkusu da mı orada başladı?
Ben apartman çocuğuyum ama izcilik denilen bir şeyle tanıştım lisede. Bolu-Ankara arasındaki Kızılcahamam, Kastamonu üçgeninde çok fazla dağa gidip geldik. Her hafta sonu kamp yaptım. Betonda doğaya olan özlemle bendeki doğa sevgisi oluştu.

İki isminiz daha var. Doğduğunuzda size konan isim Deniz Ulaş, '80 sonrası aileniz değiştirip Tansel koyuyor.
Aileme iyi şeyler hatırlatmayan bir dönem o ama evet, üç tane adım var ve üçüyle de ayrı ayrı gurur duyuyorum. Doğduğumda Deniz Ulaş'tım. Araya Tansel girdi. 30 yaşından sonra nüfusta Deniz'le Ulaş'ı Tansel'le birleştirdim.

Siz kendinizi hangi isimle düşünüyorsunuz?
Profesyonel hayatta Tansel, çok harika bir adam olduğum zaman ki çoğunlukla öyleyim, Deniz, geçmiş, ablamla, annemle anılarım, çok küçüklüğüm ama ihtiyaç olduğu yerde Ulaş.

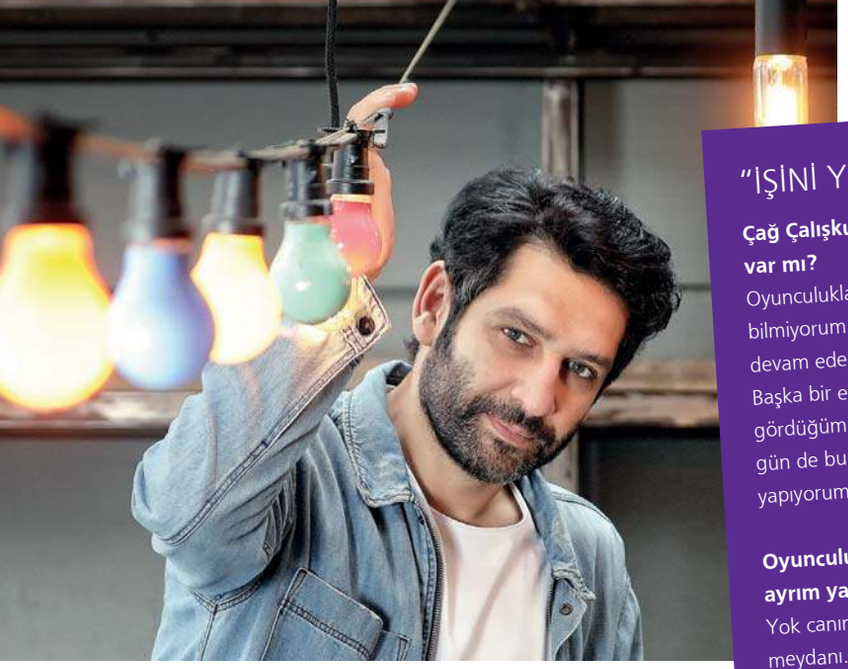
Naci iyileşecek gibi görünüyor. Biliyorum vermeyeceksiniz tüyo ama.
Ben de bilmiyorum ki. Herkes zannediyor ki ben biliyorum. Ben de bilmiyorum. Sorsanız yazar da bilmiyor. Yönetmen de bilmiyor. Gerçekten bilinmiyor.

Naci gibi seven birisi olabilir mi diye sormuş bir izleyici. Olur demişsiniz ama inanılması zor bir hikâyeyi inanılır kıldığınızı düşünüyorum Ezgi Mola ile.
Naci gibi birisi olmasaydı inanır mıydı insanlar? Naci Süpermen mi?

Bilmem, ben hiç tanımadım.
Şimdi konuşmanın en başına dönelim. Biz millet olarak Naci gibi insanların var olduğunu unuttuk. Bir hengamenin içinde, giderek kabalaşarak, kısırlaşarak bir hayat yaşanmaya başlandı. Naci gibi insanlar anılarımızda kalmış gibiydi. Ama değil, bu konuda ısrarcıyım. O berberde tıraş olurken bir şey düşünen kişi Naci. Kırılmasına rağmen insanları kırmamaya çalışan birisi. Yok mu çevremizde? Eğer yoksa hemen biz olalım. Başka birini kırmamak için kendimiz kırılmayı hemen göze alalım, Naci'yi çok seviyorsak. Karşımızdakinin duygularına değer verelim hemen; eğer Naci'yi çok seviyorsak öyle adamları seçelim, kadınlar için söylüyorum bunu.

Şöhretle ilişkinizden söz ederken eski bir röportajda, "Pazara da gidiyorum, metrobüse de biniyorum," diye anlatıyorsunuz. Bu anlamda sizin için değişen bir şey oldu mu?
Benim duruma ilişkin, mesleğe ilişkin, tanınmaya ilişkin farkındalığım ve bununla kurduğum ilişki değişti. Evde oturayım, kimse beni görmesin, telefonla bir şeyler sipariş edeyim gibi bir durumum yok. Bilakis en kalabalık yerde olmalı, bütün sorulara cevap vermeli, herkesle fotoğraf çektirmeli, herkesin sorusuna yanıt bulmalı ve neyi varsa her şeyi sermeli tanınan kişi ortaya. Ben bir sırlar âlemine inanmıyorum yani.

39 ➔

Öngel'e göre giderek kabalaşan ve kısırlaşan bir hayatın içinde millet olarak Naci gibilerin varlığını unuttuk.

"İŞİNİ YAPTIĞIN HER YER ER MEYDANI"

Çağ Çalışkur'dan oyunculuk dersi alıyorsunuz. Tiyatroyla ilgili hayalleriniz var mı?

Oyunculukla ilgili hep bir hayalim var ama bu tiyatro mu, sinema mı, dizi mi bilmiyorum. Ben öğrenmeye devam etmek istiyorum. Çağ'dan da ders almaya devam edeceğim, başka bir metot bulursam yurt dışında ona da gideceğim. Başka bir enstürman ilgimi çektiği anda onun dersini alacağım. Yeni bir spor dalı gördüğüm zaman hemen onunla ilgileneceğim. Ben öğrenmek zorundayım ve bir gün de bu öğrendiklerimi tabii ki aktaracağım. Şu anda bunu oyunculuk yoluyla yapıyorum. Belki ileride başka bir şeyle yaparım.

Oyunculuğun er meydanı sahnedir gibi söylemler vardır ya, siz öyle bir ayrım yapmıyorsunuz anladığım.

Yok canım. 1970'ler onlar. Ne demek er meydanı sahne? İşini yaptığın her yer er meydanı. Hepsi benim işim. Evet, Türkiye'de dizi koşulları çok zor, eyvallah. Süreler çok uzun. Artık ezberledik bunları ama bu işi yapmayı seviyorum. Bu iş bana çok iyi geliyor. O yüzden böyle bir ayrım görmüyorum.

Değişti derken bu noktaya yeni mi geldiniz?

Bu noktayı seziyordum ama bu kadar aleni yaşamıyordum. Bana herhangi bir izleyici "Şunu sordum ve cevap alamadım," diyemez mesela. "Fotoğraf çektirmek istedim, bana kötü davrandı," diyemez. Neyi bilmek istiyorsa, ben ona bilmek istediği şeyi vermekle yükümlüyüm. O eski biçim şöhret anlayışına da inanmıyorum.

Bunun sizi zorlayan bir tarafı var mı?

Niye zorlasın, öbür türlüsü zorluyor, öbür türlüsü bana çok kasıntı geliyor. Bende öyle bir durum yok. Benim çocukluk kahramanlarım hepsi insana yakındı.

Kimdi?

Atatürk'tü tabii. Deprem olmuş, adam gidiyor deprem incelemesi yapıyor. Yaşlı bir adamla konuşurkenki fotoğraflarıyla büyüdük, çocuğu severkenki fotoğraflarıyla büyüdük. Robin Hood'dur benim kahramanım. Üç Silahşörler. Köroğlu. Karacaoğlan. Bunların hangi biri halktan uzak?

Oyuncu olmayı isteme sebeplerinizden biri olarak "Gölge Oyunu" filmini söylemişsiniz. Neydi sizi o kadar etkileyen?

O filmi izlerken oyunculuğun ne kadar büyülü bir şey olduğunu fark ettim. Fotoğraflardan kaybolan kız vardır ya, her şey onun üstüne kuruludur. Aslında oyunculuğun ta kendisi o film bence. Çocukken Şevket Altuğ'un rolü mü Şener Şen'in rolü mü diye düşündüm ve ikisini birden oynamak istedim. Yavuz Turgul hepimizin hayatında çok önemli. Üstüne "Eşkıya"yı bindirince, koptuk zaten hepimiz. Ben oradaki Cumali olmayı çok istedim. Müthiş eserler bunlar ve çocukken bunlarla karşılaştığımız için çok şanslıyız.

Sevdiğiniz, oynamak istediğiniz yerli dizileri de saymışsınız bir söyleşide. Yerli dizi izlemek, beğenmek ayıpmış gibi davranılıyor ya genelde.

"İkinci Bahar"da kim oynamak istemez? "Bir İstanbul Masalı"nda, "Suskunlar"da? O kadar çok ki. Biz çok iyi dizi yapıyoruz bir kere, niye bunu inkâr ediyoruz? Ben Türk insanının kendini sürekli aşağılıyor olmasından çok sıkıldım. Her yerde bizim dizilerimiz izleniyor, biz hâlâ Türk dizileri kötü. Hayır efendim, ben Türk dizisi izliyorum. Evet, süreler çok uzun ama o kadar iyi işler var ki. "Masumlar Apartmanı" diye bir dizi var, acayip tavsiye ediyorum. Ben de "Peaky Blinders"ta oynamayı çok isterdim. Ama "Poyraz Karayel"de de oynamayı isterdim.

Beğenmeyince daha ince zevkli biri oluyorsunuz.

Ben Türk dizilerini beğenmemekte bir kibir olduğunu düşünüyorum. Bu kanserli hücre gibi bir alışkanlık. Bir dönem kendi üstümde taşıdığım için çok iyi biliyorum. Çok şey bilenin kendi eleği vardır, o elekten de her şey geçmez gibi bir şey, internet olmadan, insanlar bilgiye bu kadar kolay ulaşmadan geçer akçeymiş. Bunun adı kibir ve kötülük. Bu topluma da iyi bir şey yaymaz. Çok iyi işler yapıldı ve yapılmaya devam ediyor. Dijitale yaptığımız işler az mı? "Bir Başkadır"ı ben çok beğendim. "Aşk 101"i çok beğendim. Oyunculuklarımızı da çok beğeniyorum. Hayranıyım Türk aktörlerinin, aktrislerinin. İngiliz aktörlerden de, Amerikalı aktörlerden de, Hollywoodlulardan da, Bollywoodlulardan da daha iyi oynuyoruz. Çünkü biz duygularıyla çalışan bir toplumuz. Empati duygumuz çok gelişkin. O kadar gelişkin ki, bunu reddedebilecek kadar uzaklaştırmaya çalışıyoruz kendimizi durumdan. O empati diye buldukları şeyin içiyiz biz. Dünyayı dolaştıkça neden bu toprakların çok kıymetli olduğunu daha iyi anladım. Bu toprakların gerçek kültürünü sezmiş herkes dünyanın her tarafında burayı özler. O yüzden onca sürgün şarkısı yazılmıştır. Paylaşım kültürü, empati kültürü, bu bizim gerçek öz kültürümüz. Yoksa açıklayamazsınız Karacaoğlanları, Köroğluları, Pir Sultan Abdalları, Yunus Emreleri, Aşık Veyselleri, Neşet Ertaşları. Bundan aciliyetle kurtulmamız gerekiyor. Önce de sanatçılarımızın kurtulması gerekiyor. Birbirimizin yaptığı işleri beğendiğimizi itiraf ederek başlamamız gerekiyor. Hiçbir şeyi beğenmeyen insanın makbul olduğu günler çok eski. Onların tabiriyle "old fashion". Birbirimizi desteklememiz, birbirimizin arkasında olmamız gerekiyor. **MS**

ÇEKİRDEKTEN KAHVE KEYFİNE

Taze çekilmiş bir kahvenin kokusu da
tadı da bir başka diyorsanız
size en yakın kahveci artık mutfağınızda.

ZORLU

VESTEL

Kurt Adam'a Benicio Del Toro hayat veriyor.

Bozuk değilse yeniden çekme

Bu sene En İyi Uluslararası Film dalında Oscar kazanan "Druk / Körkütük"ün hakları Leonardo DiCaprio tarafından satın alındı ve aktörün başrolünde olacağı bir yeniden çevrim için kollar sıvandı. Bu ne kadar parlak bir fikir, film ortaya çıktığında göreceğiz. Bu vesileyle en gereksiz ve korkunç yeniden çevrimlere bir bakmakta fayda olabilir.

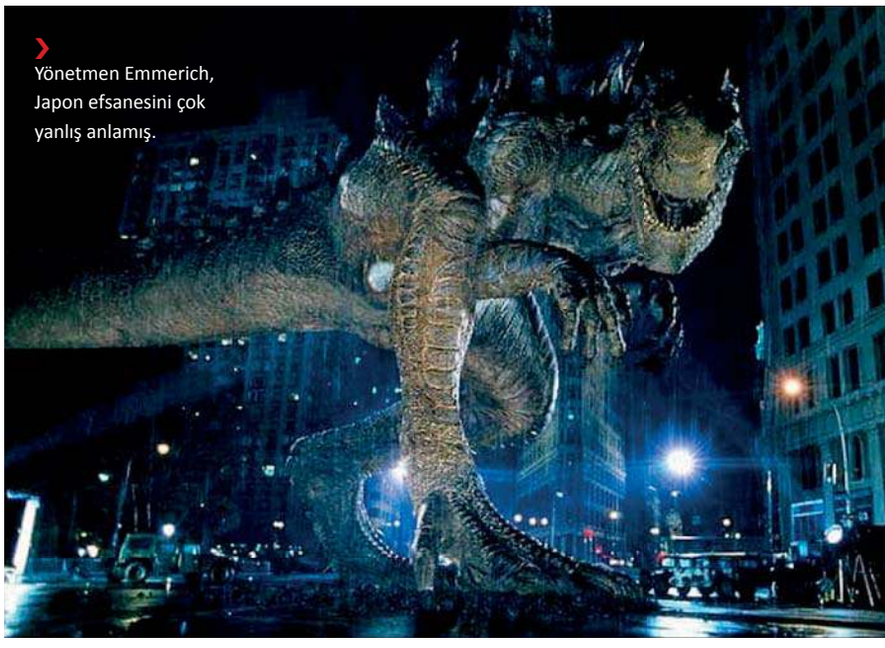
BURÇİN S. YALÇIN
burcyalc@gmail.com

Geçen haftalarda Leonardo DiCaprio'nun şirketinin Thomas Vinterberg'in Oscar kazanan filmi "Druk / Körkütük"ün (İngilizce adı Another Round) yeniden çevrim haklarını almasıyla birlikte, bazı sinemaseverler başlarını elleri arasına almış olmalı. Öyle ya, film dünyada birçok ülkede (Türkiye de dahil) daha doğru dürüst vizyona bile girememişken, Vinterberg'in kazandığı Oscar'ın üstü daha tozlanmamışken bu acele yeniden çevrim kararı pek parlak bir fikirmiş gibi gelmedi kulağımıza. Bu noktada Hollywood'un abuk sabuk yeniden çevrim tercihlerini masaya yatırmanın tam zamanı belki de.

Belki son 20-25 senedir Hollywood'da yeniden çevrim furyası tam anlamıyla gemi azıya almış vaziyette. Eski klasiklerden dünyada ilgi yaratmış birçok yabancı filme ne bulurlarsa alıyor, yeniden çekiyorlar. Ortaya çıkan filmler ne yazık ki parlak olmuyor. Bunun birçok zararı var. Özellikle eski bir başyapıta el atmışlarsa, hem o filme büyük bir saygısızlık yapıyorlar hem de yeni kuşaklar o eski klasiği yanlış tanımış oluyor.

Bir ara bu yeniden çevrim merakı öyle absürt bir hâl aldı ki örneğin bir Japon yönetmen, Hideo Nakata, ülkesinde 1999'da "Ringu 2 / Halka 2"yi çekmişken, 2005'te Hollywood'a gitti ve kendi filminden yapılan yeniden çevrimin devamı "The Ring Two / Halka 2"yi çekti. Aynı şeyi Michael Haneke'nin de "Funny Games" ile yaptığı düşünülürse, en usta yönetmenlerin bile kaçınamadığı bir cazibe bir de Hollywood yıldızlarıyla aynı hikâyeyi çekmek.

Bu konuda kişisel fikrim, illa yeniden çevrim yapılacaksa, geçmişte çekilmiş, kâğıt üzerinde iyi duran ama sonucu o kadar iyi olmayan filmlerin tercih edilmesi yönünde. Hem eleştirel hem de gişe anlamında daha ümitvar sonuçlar elde edilebilir. Hâl böyleyken, son 25 yılda çekilen en kötü, en gereksiz yeniden çevrimleri derlemek kaçınılmaz oldu. "Körkütük" filmi Leonardo DiCaprio'yla nasıl bir şeye dönüşür, hele o finaldeki dans sahnesini senaryoda tutarlarsa Leo o dansı nasıl kotarır, orası muamma. Fakat aşağıdaki listeye bu yeniden çevrimin de eklenmesi şimdiden az ihtimal değil!

Yönetmen Emmerich, Japon efsanesini çok yanlış anlamış.

"THE WOLFMAN / KURT ADAM" (2010)

Yön.: Joe Johnston

Bazen yüksek bütçe, enfes bir oyuncu kadrosu, harika bir prodüksiyon tasarımı iyi bir film çıkarmaya yetmez. 1941 tarihli korku klasiği "The Wolf Man"e 2010'da Anthony Hopkins, Benicio Del Toro, Emily Blunt, Hugo Weaving gibi yıldızları bir araya getirip yapılan yeniden çevrim tam da böyle bir proje. Tüm görkemine karşın bir yapaylık vardır bu filmde ve belki de nedeni biraz da Universal'ın yönetmen Joe Johnston'ın vizyonuna fazlasıyla müdahale etmesi olabilir. Yine de sizde bir önyargı oluşturmayalım; dolunay gecesi izlerseniz belki üzerinizde daha derin bir etki yaratabilir!

Yıldız kadroya sahip film, ne öncülünün ruhunu yakalayabildi ne de kendi efsanesini yaratabildi.

"HABABAM SINIFI MERHABA" (2003)

Yön.: Kartal Tibet

Bu listeye yakın zamandan bir Türk sineması örneği almak gerekince, aklımız ister istemez önce Ertem Eğilmez'in klasiğine gitti. Yepyeni bir kadro, yepyeni bir kuşak ve ne yazık ki yepyeni bir anlayışla, üstelik eski bir Yeşilçam jönü ve rejisörü olan Kartal Tibet'in yönetiminde çekilen bu yeni "Hababam", sadece öncülünün ruhunu yakalamaktan değil, kendi efsanesini yaratmaktan da uzaktı.

"GODZILLA" (1998)

Yön.: Roland Emmerich

Hollywood, tavşanın suyunun suyundan bile para kazanmayı öğrenmiş bir endüstri. Bu "Godzilla" son yıllarda peydah olan "Godzilla" değil. 1990'ların sonlarına doğru Roland Emmerich bu meşhur Japon efsanesini yeniden diriltmek istemişti. Fakat tabii konsepti çok yanlış anlamıştı. Japonca ismiyle Gojira Japonya'nın II. Dünya Savaşı'nda atılan atom bombaları ve sonrasında toplumun kolektif bilincindeki nükleer felaket korkularının sinemadaki tezahürü olarak ortaya çıkmış, düşük bütçeli B-filmleri serisinin ana kahramanıydı. Ne yazık ki Emmerich bu "Godzilla"yı o zaman için astronomik bir rakam olan 125 milyon dolar bütçeli bir gişe canavarına dönüştürmek istedi ama olmadı. "Godzilla", Manhattan'ın gökdelenleri arasında ezildi!

"TAXI" (2004)

Yön.: Tim Story

Luc Besson'un yapımcısı olduğu "Taxi"nin Amerikan yeniden çevriminde başroller Jimmy Fallon (evet evet, şu meşhur sohbet programcısı) ile Queen Latifah'yı bir araya getiriyordu. New York'un en geri zekâlı polisi (evet bu Fallon'dı), New York'un en geveze taksi şoförünün (evet bu da Latifah'ydı) aracına biniyor, sonra dönemin en güzel modellerinden Gisele Bündchen'i kovalıyorlardı. Şöyle diyelim, Luc Besson bile gaza bu kadar kontrolsüzce basmıyordu!

"OLDBOY" (2013)

Yön: Spike Lee

Yani Spike Lee gibi usta bir yönetmenin 2003 tarihli Güney Kore başyapıtı "Oldeuboi / İhtiyar Delikanlı"yı tam 10 yıl sonra yeniden çekmeye kalkması akıl tutulmasından başka bir şey olamaz. Bir mangadan uyarlanan film, Josh Brolin'i başrole yerleştiriyordu. Filmin sorunu şuydu: Öncülü Park Chan-wook'un filmi izleyiciyi öyküdeki dünyaya inandırmayı başarıyordu ama Lee'nin filminde öyküye girmek pek kolay olmuyor.

"THE NIGHTMARE ON ELM STREET / ELM SOKAĞI'NDA KÂBUS" (2010)

Yön.: Samuel Bayer

Korku sinemasında bu kadar kilometre taşı bir filmi yeniden çekmek için gerçekten yürek yemiş olmak gerekiyor. Uzun yıllar video klipler çekerek önemli bir şöhret edinmiş Samuel Bayer ilk yönetmenlik denemesi olarak buna kalkıştı. Öyle bir tepki aldı ki yeniden en iyi bildiği alana, video kliplere geri döndü ve bir daha sinemaya bulaşmadı. Jackie Earle Haley'den iyi bir Freddy çıkmadı. İstediğiniz kadar yüksek bütçeniz, CGI efektleriniz olsun, Wes Craven'ın o güçlü senaryo çatısını kuramazsanız, filminiz sizin için Elm Sokağı'ndakinden de beter bir kâbusa dönüşür.

"GHOSTBUSTERS / HAYALET AVCILARI" (2016)

Yeniden çevrimde McCarthy, Jones, McKinnon ve Wiig hayalet peşinde koşturuyorlar.

Yön.: Paul Feig

Yönetmen Paul Feig kariyerini "Bridesmaids", "The Heat", "Spy" gibi kadın merkezli komedi filmleriyle ivmelendirmiş bir yönetmen. Yılların "Hayalet Avcıları"na kadınların başrolde olduğu bir yeniden çevrim yapmak belki kâğıt üzerinde iyi bir fikirdi. Fakat uygulayınca o kadar da iyi bir sonuç çıkmadı ortaya. Bu kez Melissa McCarthy, Kristen Wiig, Kate McKinnon, Leslie Jones dörtlüsü New York'ta hayalet peşinde koşturuyorlardı. Orijinal filmde Sigourney Weaver'ın canlandırdığı avcıların sekreterinin bu filmdeki karşılığı Chris Hemsworth oldu. Pek becerikli sayılamayacak bu sekreter belki de filmin en güçlü mizah unsuruydu.

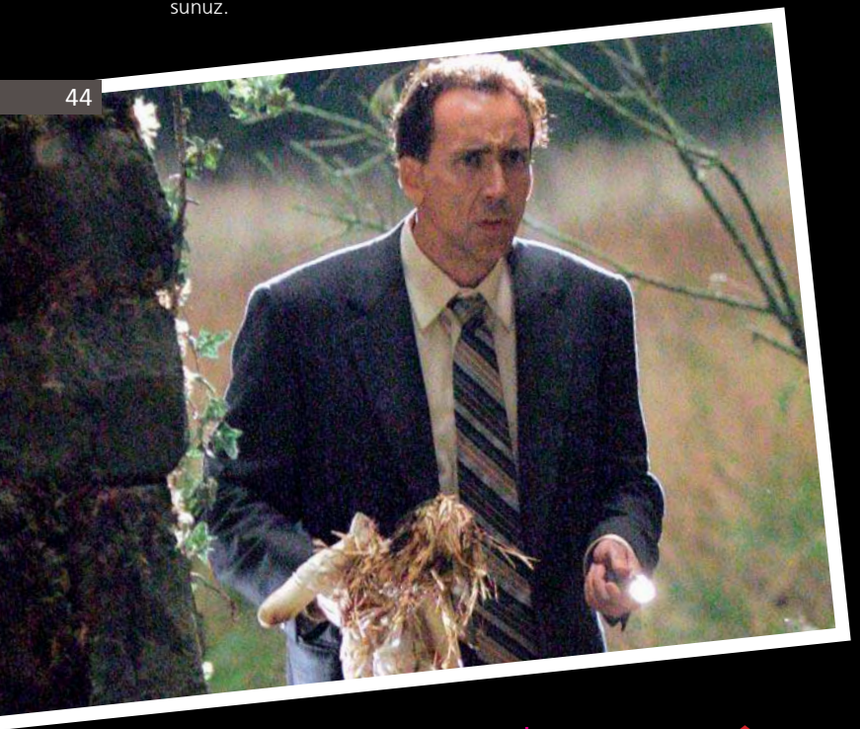

Argento'nun masalsı atmosferini yırtıp atan Guadagnino, hikâyeyi Soğuk Savaş atmosferine taşıyor.

"SUSPIRIA" (2018)

Yön.: Luca Guadagnino

Son yıllarda İtalyan sinemasının yetiştirdiği en özgün yönetmenlerden biri olan Luca Guadagnino, neredeyse çocukluğundan beri hayran olduğu bir filmi yeniden çekme şansına kavuşmuştu: Dario Argento'nun 1977 tarihli saf korku başyapıtı "Suspiria"... Ne yazık ki, ortaya çıkan filmin Argento'nun "Suspiria"sı ile uzaktan yakından alakası yok. Evet, Guadagnino kesinlikle bu yeniden çevrimde kendi vizyonunu ortaya koymayı başarıyor ama öyle bir film vücuda getiriyor ki iki filmi de izleyen bir sinemaseverin ikisini bağdaştırması neredeyse imkânsız. Argento'nun masalsı atmosferini komple yırtıp atan Guadagnino, hikâyeyi Soğuk Savaş döneminde Berlin Duvarı'nın ikiye böldüğü bir atmosfere taşıyor. İyi de yapıyor ama bu filmi keşke "Suspiria" adı altında değil, özgün bir film olarak lanse etseymiş demeden edemiyorsunuz.

"THE WICKER MAN / LANETLİ ADA" (2006)

Cage, küçük bir kızı ararken kendini bir neopagan tarikatın ortasında buluyor.

Yön.: Neil LaBute

Christopher Lee'nin başrolünde olduğu "The Wicker Man"in 2006'da yapılan yeniden çevriminin başrolünde Nicolas Cage vardı. Küçük bir adada kaybolan küçük bir kızı aramaya başlayan bir polis memurunun sonunda kendini bir neopagan tarikatın ortasında bulmasını konu alıyordu film. Orijinal film bugün izlendiğinde biraz eskimiş duruyor. Yeni film ise ondan da eski duruyor!

"THE MUMMY / MUMYA" (2017)

Yön.: Alex Kurtzman

Yeniden çevrimin yeniden çevrimi olarak da nitelendirebileceğimiz "Mumya" Tom Cruise, Russell Crowe, Sofia Boutella, Annabelle Wallis'in varlığına, görkemli görsel efektlerine rağmen isminin vadettiği sürükleyiciliğe sahip bir film değil. Arka arkaya yer aldığı onca aksiyon filmi arasında Cruise'u böyle fantastik bir projede izlemek neresinden bakarsanız bakın ilginç. Tabii uçmaktan kaçmaktan yine hiç gocunmuyor kendisi. 1932 yapımı ilk "The Mummy"den tam 85 yıl sonra gelen bu film, Boris Karloff'un o yıllarda izleyicide yarattığı etkinin yarısını bile yakalayamıyor.

"CHARLIE'S ANGELS / CHARLIE'NİN MELEKLERİ" (2019)

Yön.: Elizabeth Banks

Doğrusu, "Charlie'nin Melekleri" dizisine bir yeniden çevrim yapıp 2000 yapımı filmin bile altında kalmak... Ne yazık ki, "Pitch Perfect 2"nin başarılı yönetmeni, aynı zamanda aktris Elizabeth Banks bu filmle bunu başarıyor! Senaryoyu da o yazdığı için filmin kötü mizahından ciddiyetsiz olay örgüsüne kadar tüm vasatlığın sorumluluğunu ona yüklemekten başka çare yok. 2000 yapımı filmin üç meleğinden Drew Barrymore burada yapımcı koltuğunda. İstanbul'da da etkileyici bir sekansı olan filmin başrol melekleri Kristen Stewart, Naomi Scott ve Ella Balinska'nın tüm çabaları çöpe gidiyor ne yazık ki.

"THE HUSTLE / DÜZENBAZLAR" (2019)

Yön.: Chris Addison

Öncelikle şunu söyleyelim: 1988 yapımı "Dirty Rotten Scoundrels / Kirli, Çürük ve Adi" o dönemin komedi hazinelerindendir. Steve Martin, Michael Caine ve Glenne Headly'nin başrolleri paylaştıkları film, dolandırıcıların dolandırıcıları dolandırdığı enfes bir komedidir. Bu film neredeyse 30 yıl sonra Anne Hathaway ve Rebel Wilson'la yeniden çekildi ("Dirty Rotten Scoundrels" da Marlon Brando, David Niven, Shirley Jones'un başrolleri paylaştıkları 1964 tarihli "Bedtime Stories"in yeniden çevrimi olarak kabul edilir). 1988 tarihli filmin koyu hayranları için, bu taze yeniden çevrim büyük bir hayal kırıklığı yaratıyor. Yine Fransız Rivierası'nı mesken tutması dışında "The Hustle", 1988 tarihli filmin kalite olarak çok altında kalıyor.

"FLATLINERS / ÇİZGİ ÖTESİ" (2017)

Yön.: Niels Arden Oplev

1990 tarihli "Çizgi Ötesi", "öbür tarafa gidip gelme" deneyimi üzerine çekilmiş en dikkat çekici filmlerden olsa gerek. Ne yazık ki, Danimarkalı yönetmen Niels Arden Oplev'in yakın zamanda bu filme yaptığı güncel çevrim kötü ve sıradan bir kopyadan ibaret. İlk filmin açılışındaki kültleşmiş "Ölmek için harika bir gün" repliğini bile aynen alıp kullanacak kadar kopyacı hem de. Oplev kendi vizyonunu ortaya koymaktansa, ilk filmin şöhretinden faydalanmayı tercih ediyor. Yönetmen bu konuda o kadar basiretsiz ki ilk filmin ana kahramanını canlandıran Kiefer Sutherland'in buradaki konuk oyunculuğunu dahi doğru dürüst değerlendiremiyor. **MS**

HEDEFİMİZ
DÜNYAYI İYİLEŞTİRMEK
FOR A BETTER WORLD

ib modeliyle dünya çapında başarı NUN'da!

International success with ib program at NUN!

NUN OKULLARI

Ana Sınıfı ve İlkokul

Kabul Süreci

26 Haziran

/nunokullari

NUN OKULLARI

Başvuru: nunokullari.com
0216 686 1 686

Ünlü oyuncu Bette Davis, bundan tam 60 yıl önce bir gazete ilanıyla yaş ayrımcılığını gündeme getiriyor.

"Aşk Mevsimi"nde başrolleri Dustin Hoffman ile Anne Bancroft paylaşıyor.

Yaş ayrımcılığı yapmak için fazla yaşlısınız

SELİN GÜREL
gurel.selin@gmail.com

Ara sıra gündeme gelip sonra kimseye hissettirmeden kayboluyor. Uygulayıcıları onu bir sorun değil bir gereklilik olarak görüyor. Kurbanları duymazdan geliniyor. Cinsiyetçiliğin yakın akrabası olduğu hâlde bu dünyaya kazık çakmışçasına, hiç rahatsız edilmeden yaşayıp gidiyor. Konumuz yaş ayrımcılığı.

Hollywood'daki yaş ayrımcılığı belasının bazen insanlık tarihi kadar eskiymiş gibi hissettirmesi boşuna değil. Hiç değişmeyen, yerinde saydıkça sıkıcılaşan, gündeme geldiğinde orada kalması için çaba sarf edecek takatin artık bulunamadığı, kimilerine göz devirten, antika bir mesele. Tek Oscar ödülünün birkaç dakikalık kabul konuşmasını kadın oyuncular için ücret eşitliği talebine ayıran Patricia Arquette, yaş ayrımcılığı konusu açılınca "Artık bundan bahsetmemek ne iyi olurdu!" diyor: "Erkeklerin bu konuda konuştuklarını hiç sanmıyorum." Yaş ayrımcılığının ezelden beri cinsiyetçilikle ele ele yürümesi, çoğu zaman iki konunun birbirine kördüğümle bağlandığı anlamına geliyor. Ama cinsiyetçiliğin bebek adımları attığı şu dönemde bile diğer tarafta yaprak kıpırdamıyor. Örneğin, 53 yaşındaki Carrie-Anne Moss, 40. doğum gününden bir gün sonra kendisine büyükanne rolü teklif edildiğini açıklıyor ve haber sitelerine bir anlığına manşet oluyor. Sonra bir yerlerde 37 yaşındaki bir aktris 55 yaşındaki bir aktörün sevgilisi rolü için fazla yaşlı bulunmaya devam ediyor.

DAVIS'İN GAZETE İLANI

60 yıl önce Bette Davis de sinemada 30 yılı devirmiş bir aktris olarak neredeyse bütün başroller için yaşlı bulunduğu bir döneme girmişti. Henüz 54 yaşındaydı. Stüdyo patronları arkasından konuşuyor, zorunlu bir emeklilik dönemine gireceği farz ediliyordu. Ama Davis'in öyle kolay kolay teslim olmaya niyeti yoktu. Variety'ye fotoğraflı bir ilan verdi. "10, 11 ve 15

Belluci, Bond'un yaşıtı olmasına rağmen, 50 yaşındayken en yaşlı Bond Kızı olarak manşetlere taşınıyor.

Patricia Arquette, Oscar ödülünün kabul konuşmasını kadın oyuncular için ücret eşitliği talebine ayırdı.

Yeşilçam'ın en yetenekli oyuncularından Adile Naşit, kariyeri boyunca tonton anne rollerine hapsedildi.

yaşlarında üç çocuk annesi. Boşanmış, Amerikalı. Sinemada oyuncu olarak 30 yıllık deneyim sahibi. Hâlâ aktif, dedikodulara konu edilenden çok daha cana yakın. Hollywood'da düzenli iş sahibi olmak istiyor."

Bugün bile kolay kolay dile getirilmeyen bir sorunu 60 yıl önce tüm sektörle paylaşmaktan çekinmeyen Davis, bu ilandan sonra bir anda gündeme oturdu, hatta oyunculukta ikinci baharını yaşayacağı bir döneme girdi. Ama gerçek şu ki 1962'de konu neredeyse bugün de hâlâ aynı yerde.

Yıllardır vahim hikâyeler üst üste yığılıyor. Charlize Theron 42 yaşındayken Wonder Woman'ın annesi rolü için düşünülüyor. 28 yaşındayken "The Wolf of Wall Street / Para Avcısı"nın seçmelerine giren Olivia Wilde, 39 yaşındaki Leonardo DiCaprio'nun karısı olmak için fazla yaşlı bulunuyor; daha sonra rol 22 yaşındaki Margot Robbie'ye gidiyor. Bir diğer köşede yeni nesil Örümcek Adam'ın May Hala'sı saçına ak düşmüş, tonton bir teyze olmaktan çıkıp hâlâ 40'larının başındaymış gibi görünen Marisa Tomei'in suretine bürünüyor. 24 yaşındayken 40'larına merdiven dayamış Joy Mangano'yu canlandıran Jennifer Lawrence dördüncü kez Oscar'a aday oluyor. Monica Bellucci, James Bond'un yaşıtı olduğu hâlde, 50 yaşındayken en yaşlı Bond kızı olarak manşetlere taşınıyor. Sektör o güne dek 20-35 yaş arasındaki oyunculara devredilen "Bond kızı" tahtını bir anlığına Bellucci'ye teslim eden Sam Mendes'e şaşıp kalıyor. Sadece anlatılanlar ve fark edilenlerle bu paragraf sayfalar doldurabilir. Ezcümle, Cate Blanchett'in dediği gibi Hollywood'da kadınların yaşı köpeklerinki gibi hesaplanıyor.

BUGÜNÜ VE GEÇMİŞİ ÖZETLEYEN VAHİM RAPOR

Meselenin bir kez daha tüm şiddetiyle suratımıza çarpması için, 2004'te Geena Davis tarafından kurulan ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerine çalışmalar yürüten Geena Davis Enstitüsü'nün hazırladığı 2020 tarihli rapora göz atmak yeterli. Bu çalışma için Amerika, İngiltere, Almanya ve Fransa'da 2019'un en çok izlenen filmleri masaya yatırılmış. Odak noktası, filmlerde 50+ kadınların temsili. Sonuçlarsa, düşündüğünüzden daha kötü. Öncelikle, bu filmlerin bir tanesinde bile 50+ bir kadın oyuncunun başrol üstlendiğine rastlanmamış. Erkek oyuncularsa iki filmle kadınlara fark atıyor. Diğer yandan var olan 50+ karakterlerin sadece yüzde 25,3'ünü kadınlar oluşturuyor. Bu kadın karakterlerin yaşıtları olan erkeklere oranla çok daha "bunak, evcimen, fiziksel olarak güçsüz ve demode" göründüğü rakamlarla ispatlanıyor. İlgili rapora ve çok daha fazlasına enstitünün web sayfasından ücretsiz olarak ulaşabilirsiniz.

Geena Davis Enstitüsü'nün raporu sadece bugünü değil geçmişi de özetler cinsten. Stüdyo filmlerinde belli bir yaş üstündeki karakterlerin, özellikle de kadınların sadece hasta, güçsüz veya hikâyenin akışı içinde etkisizlerse, kısaca var olmamaları hiçbir şey değiştirmeyecekse şöyle bir görünmeleri mümkün oluyor. Yaşlı olmanın belirtilerini taşımak zorundalar. Çoğunlukla bir seks hayatları, arzuları, yaşla bağdaştırılamayacak düşünceleri, döneme uygun kıyafetleri, hayattan keyif alır gibi

53 yaşındaki Carrie-Anne Moss'a 40. yaşını doldurduktan tam bir gün sonra büyükanne rolü teklif edilmiş.

Tom Holland'ın canlandırdığı yeni nesil Örümcek Adam'ın May Hala'sında Marisa Tomei'yi izliyoruz.

bir hâlleri bulunmuyor. Fiziksel çekicilikleri ortadan kaldırılmış, huysuz ve hayattan bezmiş durumdalar. Peki, ya bunların tam tersini sağlayan Bayan Robinson bir şeyleri değiştirebilir miydi? Hiç heveslenmeyin. "The Graduate / Aşk Mevsimi"nde Anne Bancroft'ın sadece 36 yaşında olduğunu biliyor muydunuz? Hem de Dustin Hoffman'ın 29, kızını canlandıran Katharine Ross'un 27 yaşında olduğu bir dönemde. 30'larındaki erkek karakterlerin yeni yeni olgunlaştıkları kurmaca dünyada kadınlar söyleyecek sözleri kalmamış, yaşayacaklarını yaşamış, hayattan emekli birer hayaletten ibaret.

ADİLE NAŞİT'İN UĞRADIĞI AYRIMCILIK

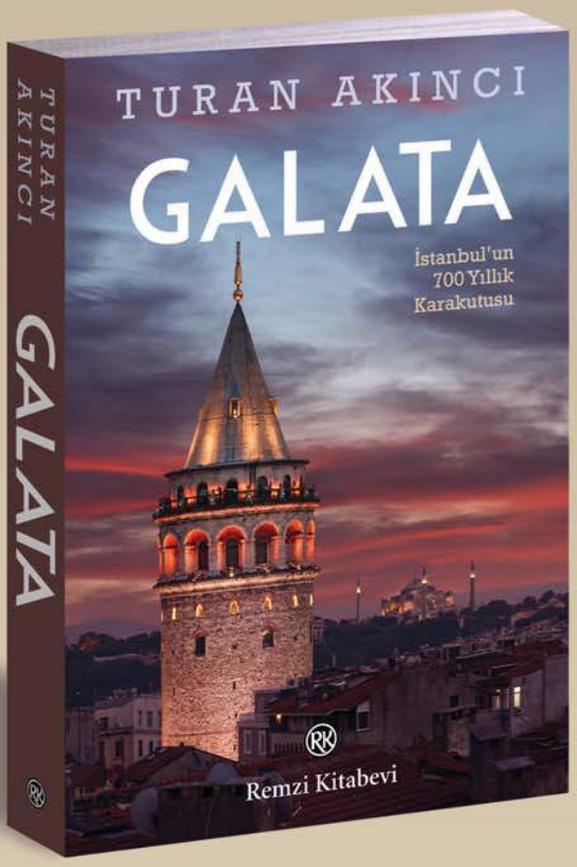
Bırakın 50+ karakterleri, her yaştan kadın karakterlerin nadiren layıkıyla yazıldığı yerli sinemaya geçiş yaptığımızda daha da vahim bir tablonun beklentisi içindeyiz, ister istemez. 2010'lardan "Nadide Hayat", "Karanlıktakiler", "Unutursam Fısılda" gibi örneklerle yaşayan 50+ karakterlere yer veren Çağan Irmak sinemasını bir kenara ayırırsak, 2006'nın bu hususta nasılsa parlak bir yıl olduğunu görüyoruz. Nevra Serezli ve Göksel Arsoy'lu "Unutulmayanlar", Uğur Yücel'in Türkan Şoray'a âşık olduğu "Hayatımın Kadınısın" ve Çetin Tekindor'la Vahide Perçin'in aşkına odaklanan "İlk Aşk" 2006'da vizyona girdi. Tekindor ile Perçin arasında 20 yaş fark olduğunu görmezden gelebilirsek, "İlk Aşk"ın 300 bine yakın seyirciye ulaşabilmesine sevinebiliriz, tabii. Neden olmasın?

Biraz da kötü haberler... Türkiye'nin yaşıyla ilişkilendirilmeden başrollerde oynatılan sadece bir Meryl Streep'i var, o da Demet Akbağ. Akbağ, Streep'ten 10 yaş küçük ama 70'lerine geldiğinde de başrollerde oynamaya devam edeceğini umabiliriz. Derya Alabora, Hatice Aslan, Zuhal Olcay, Füsun Demirel, Zerrin Tekindor gibi aktrislerin harikalar yaratacakları roller yazılamazken, birkaç istisnayı ("Memleket", "Ana Yurdu") dışarıda bırakırsak, eğer ölmüyorlarsa ("Çınar Ağacı", "Pandora'nın Kutusu", "Nergis Hanım") sinemamızda belli bir yaşın üstündeki kadınlar ana karakter olamıyor. Diğer yandan Şener Şen, Çetin Tekindor ve Haluk Bilginer 65-80 yaş arası erkek oyuncuları aktif şekilde temsil ediyor. Elbette kendilerinden en az 20 yaş küçük partnerlerle birlikte.

Sinemamızda yaş ayrımcılığına en çok kimin uğradığı sorusunun ise tek cevabı var: Henüz 40'larındayken 60'larındaki kadınları oynamak zorunda bırakılan, üzerine yapışan anne rolleri yüzünden mütemadiyen çocukları olmadan kendini var edemeyen tonton kadınları canlandıran, fiziksel çekiciliği olmadığına karar verilip bir kez bile başrolde oynayamayan Adile Naşit. Sibel Öz'ün "Oyuncu: Yeşilçam Yıldız Sisteminde bir Anti-Yıldız: Adile Naşit" adlı kitabı bu konuda nadir bir kaynak görevi görüyor.

Ödül geleneğinin de yıldız sistemine dayandığı ve buna göre sadece genç erkek ve kadın yıldızların ödül aldığı düşünülürse, 1976'da Antalya'da kariyerinin tek En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alan Naşit'in şu sözleri her okuyuşta yürek burkuyor: "Düşünebiliyor musunuz festivali? Cüneyt'in karşısında Türkan değil, Hülya değil, Fatma Girik değil, Müjde Ar değil de ben..." **MS**

Remzi Kitabevi'nden yeniler…

TURAN AKINCI

Galata

İstanbul'un 700 yıllık Karakutusu

Araştırmacı Turan Akıncı, Osmanlı döneminde finans ve ticaret merkezi olan Galata'daki tarihsel yapıları, kültürel yaşamı, bu bölgeye yerleşen Levantenlerin toplumsal konumunu, bankerlik faaliyetlerini, giderek Osmanlı hazinesinin iflasını belgeleriyle gün ışığına çıkarıyor.

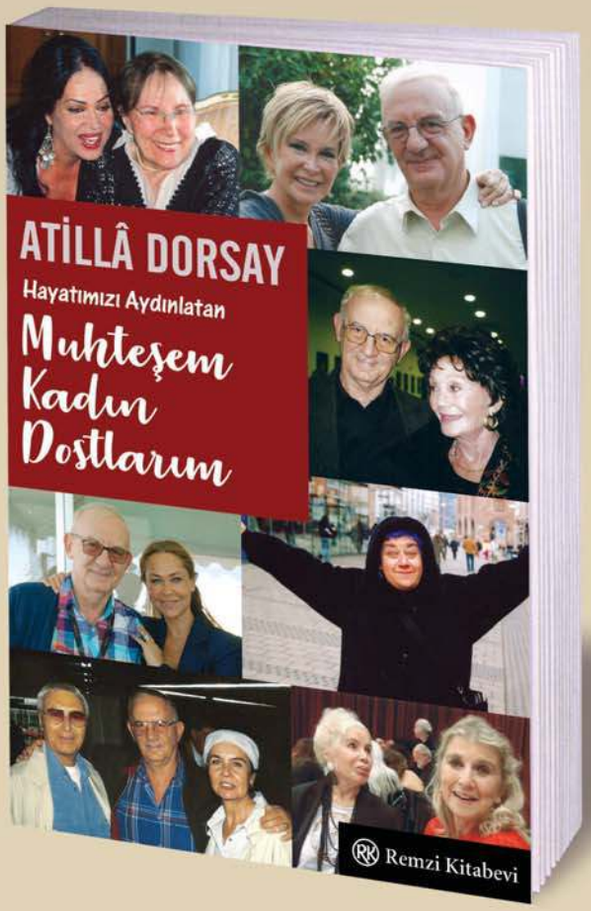
ATİLLÂ DORSAY

Hayatımızı Aydınlatan

Muhteşem Kadın Dostlarım

Kültür ve sanat dünyamızdan seçkin 30 kadın…

Atillâ Dorsay bu kitabında 'kadın dostlar'ını bir araya getiriyor. Hepsi de ülkemizin kültür yaşamında önemli roller oynamış 30 kadının özenle çizilmiş ayrıntılı portreleri...

Remzi Kitabevi

www.remzi.com.tr remzikitabevi RemziKitap

Dormand, aday gösterildiği tüm En İyi Kadın Oyuncu ödüllerini kazandı.

Frances McDormand arada dalgalanan tahminlere rağmen "Nomadland" ile üçüncü Oscar'ını aldı. Artık ondan büyük yalnızca dört ödüllü Katharine Hepburn var.

"Sinema yıldızı değil, aktörüm"

SEVİN OKYAY
sevino@gmail.com

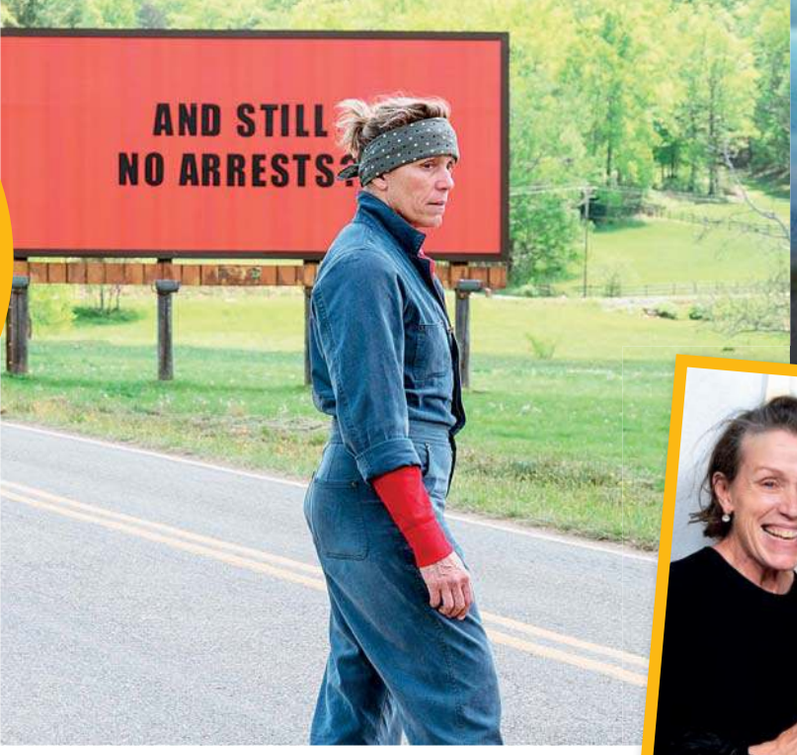
Bu tuhaf Oscar yılında baştan beri kendi dalının favorisi olan Frances McDormand, aradaki dalgalanmalara, önce Carey Mulligan'ın, sonlara doğru da Viola Davis'in öne fırlıyor gibi görünmelerine rağmen, "Nomadland"le En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alarak filmin üç büyük Oscar'ından birine sahip oldu. Öbür iki ödülü filmin kendisi ve Çinli yönetmeni Chloé Zhao aldı.

Bu ödül McDormand'ın üçüncü Akademi Ödülü. Böylece, En İyi Oyuncu (kadın ya da erkek) Oscar'ını şimdiye kadar üç kez almış olanların sayısı da beşe yükseldi: Meryl Streep, Jack Nicholson, Ingrid Bergman, Daniel Day-Lewis ve Frances McDormand ("Fargo" (1997), "Three Billboards Outside Ebbing, Missouri" (2018) ve "Nomadland" (2021)).

Frances McDormand üç kez aday olduğu Yardımcı Oyuncu Ödülü'nü hiç almadı ama bütün En İyi Kadın Oyuncu adaylıkları ödülle sonuçlandı. Tıpkı dört Oscar'lı Katharine Hepburn gibi: "Morning Glory" (1934), "Guess Who's Coming To Dinner" (1968), "The Lion in Winter" (1969) ve "On Golden Pond" (1982). Hepburn, ödül törenlerinin hiçbirine gitmedi.

MAVİ YAKALI, DİSİPLİNLİ, YALE'Lİ

1957'de ABD'de doğan Frances McDormand bir buçuk yaşındayken çocukları olmayan Kanadalı dindar bir çift tarafından evlat edinildi. İki kardeşi daha vardı, İsa'nın Havarileri Kilisesi vaizi babaları Vernon'un görevi nedeniyle ABD İncil Kuşağı'nı dolaşarak adeta göçmen hayatı yaşıyorlardı. Frances, 1979'da Bethany Koleji'nin tiyatro bölümünü bitirdi. 1982'de Yale Üni-

Öldürülen kızının adaleti için mücadele veren Mildred performansıyla ikinci kez Oscar'a layık görüldü.

"Nomadland"da kendini filmin merkezi hâline getirmektense filmin dokusunun bir parçası oluyor.

Yönetmen Zhao ile bu yılın üç büyük Oscar'ını kazandılar.

versitesi'nde master yaptı. Meslek hayatı da mezuniyetin ardından sahnede başladı. Yale mezunu olmak ve buna rağmen bir mavi yakalı disipliniyle çalışmak konusunda, "Ne varmış ki?" diyor: "Ben Yale'e bursla gittim. Hem okulu bitirince kendini birden 50 bin dolar borçlanmış olarak hem de daima işsiz kalınan bir meslek dalının, tiyatronun elemanı olarak bulmak hiç de heyecan verici sayılmaz." Ama McDormand oyuncu ile izleyici arasında kurulan bağın farklılığı, yoğunluğu nedeniyle sahneye karşı hep tutku duydu.

Neyse ki sinema da vardı. İlk başrolünü ilk filmlerini yapan iki kardeşin, Joel ve Ethan Coen'in "Blood Simple / Kansız"ında oynadı. Aynı yıl Joel'la evlendiler. "Onu tanıdığım zaman 'Vay!' dedim. 'Sahiden mi? Hey Tanrım! Hem sevip hem de yaşayabilirim – düzenimi bozmadan, hiçbir şey için özür dilemeden, hiçbir şeyi gizlemeden," diyor.

İlk En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ı da Coen kardeşlerin "Fargo" suyla geldi. Ancak hem Hollywood dışında yaşamaları hem de McDormand'ın böyle muhabbetlere paye vermemesi nedeniyle, bu evlilik dillere düşmedi. Onları birlikte ancak ödül törenlerinde, yanlarında 1994'te altı aylıkken Paraguay'dan evlat edindikleri Pedro McDormand Coen ile görüyoruz. Aktris 2018'de ikinci Oscar'ını aldıktan sonra, feminist bir kadının kocası ve oğlu olarak onları takdir ettiğini söylemişti.

ÖDÜL TÖRENLERİNİ SEVMİYOR

Ödüllere ise aldırmıyor. Ödül törenlerini sevmiyor: "Evimizde yılın bu vaktine 'konvansiyon' diyoruz. Ne yazık ki nasıl durduracağımızı bulamadık. Ama internet yüzünden bitecek, yerini başka bir şey alacak. İyi olur. Ayakkabılar çok acıtıyor."

Frances McDormand New York basınının etkili dedikodu sütunlarına malzeme olmamış biri. Ama Coen Biraderler'in filmlerinin 'raf hayatı' uzun ve Oscar da insana ister istemez bir parıltı veriyor. "Fargo"nun başrolünü nasıl aldığı sorulduğunda, "Belki de yönetmenle yatıyor olmamın bir payı vardır," diye şakalaşıyor gerçi. Sonra da "Biliyor musunuz?" diyor. "Avantajım şurada: Ben hiçbir zaman bir şahsiyet olmadım. Hep bir karakter oyuncusu oldum. Bir de, insanların kim olduğumu bilmemelerinin de rolü oldu herhalde." Ona göre film yıldızlarının meslek hayatı olur – oyuncuların da işi, sonra işsiz kalırlar, sonra gene çalışırlar.

Tiyatroyu tutkusu var demiştik. 1988'de Broadway'de Tennessee Williams'ın "A Streetcar Named Desire / Arzu Tramvayı"nda Stella'yı oynayıp Tony adayı oldu. 10 yıl sonra, aynı oyunun Dublin'deki sahnelenişinde ise Blanche'tı. "Ama ben geleneksel bir Blanche olamam," diyor: "Metinde kırılgan, kelebek gibi bir yaratık olarak tanımlanıyor. Eh, bu kesinlikle ben değilim." İki yıl sonra da Billy Crudup'la Broadway dışı bir "Oedipus"ta rol aldı.

ÇOCUKLUK GÜNLERİ İLHAM KAYNAĞI

"Mississippi Burning / Mississippi Yanıyor"da (1989) bir Klan üyesinin karısı, "Almost Famous / Şöhrete Bir Adım"da (2001) çok genç bir müzik yazarının annesi ve "North Country / Tek Başına"da (2005) Charlize Theron karakterinin eski arkadaşı Gloria ile Akademi Ödülü'ne aday gösterilmiş, ancak alamamıştı.

Ama asıl önemli performansları, bence Oscarlı üç filmde. "Fargo" zaten hep McDormand'ın en iyi filmleri arasında yer alır. 2018'de ona ikinci Oscar'ını getiren "Three Billboards Outside Ebbing, Missouri / Üç Billboard Ebbing Çıkışı, Missouri" de en iyi performansları arasına yerleşti. Belli ki bu yılki ödüllü filmi "Nomadland" de öyle olacak. Kendini daima filmin merkezi hâline getirmektense, kendisi filmin dokusunun bir parçası olan Frances McDormand, "Fargo"da bile Margo'nun hiçbir şekilde başrol olarak düşünülmediğini söylüyor. "Nomadland"in Fern'ini oynarken belki çocuk Frances'in dinsel göçebelik günleri ona esin kaynağı olmuştur.

Sonuç olarak, her filminde, küçücük rollerde bile kalıplardan uzak duran Frances McDormand'ın en iyi üç performansı bizce Oscar aldığı üç filmde. Bir de Akademi'nin seçimlerini beğenmeyiz! **MS**

Hollywood'un baskın Asyalı temsilini biraz daha derinleştirebilmek için en ufak bir çaba sarf etmediği bir asır önce neredeysek yarım asır, 20 yıl ve birkaç ay önce de aynı yerdeydik. "Minari" varlığıyla bu hikâyeye küçük bir hareket getirmişken, bir utanç tarihini eşelemeye başlayabiliriz.

Bir arpa boyu

SELİN GÜREL
gurel.selin@gmail.com

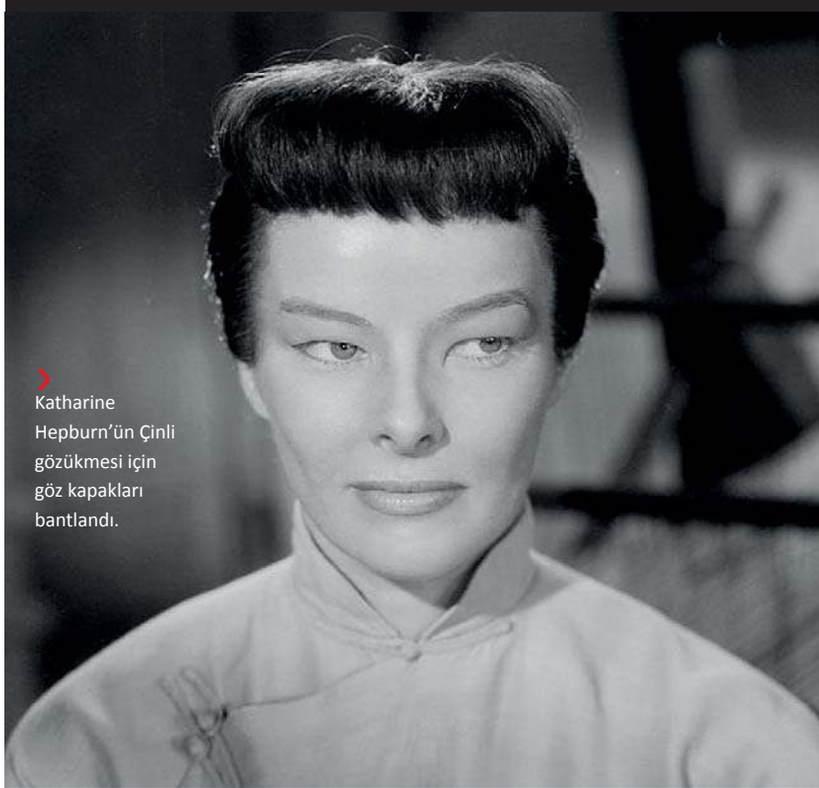
Hollywood'daki Asyalı temsilinin sinir bozucu hikâyesini anlatmaya birçok can sıkıcı anekdotla başlayabilirsiniz. '40'larda Çinli bir karakteri canlandıran Katharine Hepburn'ün çekik gözüksün diye bantlanan göz kapaklarını öne sürebilirsiniz örneğin. Oradan '30'larda Çinli ana karakterleri oynamak için "fazla Çinli" bulunan Anna May Wong'un bir köşeye itilişine ya da 2000'lerin ortasında Harry Potter'la öpüştüğüne bin pişman olan Katie Leung'ın serinin ırkçı ve nefret dolu hayranlarından gördüğü muameleye geçiş yapabilirsiniz. Veya spesifik aşağılanma hikâyelerini bir kenara bırakıp sinemanın icadından beri Batı'nın bakışına uyacak şekilde ya egzotizmin tehlikeli uçlarına sürüklenen ya cinsel ve domestik itaatkârlıkla özdeşleştirilen ya da ancak keskin zekâlı olurlarsa kabul görebilirlermiş gibi ait hissettirilmedikleri bir kültürün küçük asosyal dâhilerine dönüştürülen sayısız Asyalı karakteri tek tek gözden geçirebilirsiniz. Ne yazık ki, bir ırka yönelik bu sistematik değersizleştirme operasyonunun her çağda geçerliliğini koruduğu ve baskın toplumların keskin değişimleri reddedip çok ama çok yavaş bir şekilde ancak değişme emareleri gösterebildiğiyle henüz yüzleşmiş bile sayılmayız.

BİR UTANÇ TARİHİ

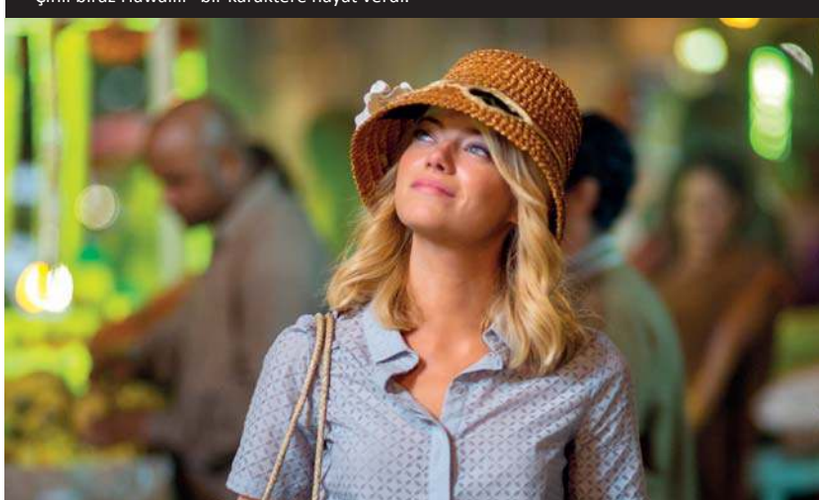
Popüler sinemayı takip eden büyüme çağındaki bir Asyalının kendi kültüründen beslenen hikâyeleri izlerken dahi kendine benzeyen kimseye rastlamamasının çok yönlü bir adaletsizlik olması üzerine uzun uzun tartışmalı. Farklı ırklara mensup karakterlerin beyaz oyuncular tarafından canlandırılması olarak özetlenebilecek "whitewashing" meselesi, Katharine Hepburn'ün bantlanmış göz kapaklarıyla "Aloha"da Emma Stone'un karak-

"Minari" başarılı bir ödül sezonu geçirdi.

Katharine Hepburn'ün Çinli gözükmesi için göz kapakları bantlandı.

Emma Stone, "Aloha"da kendi deyimiyle "biraz Çinli biraz Hawaiili" bir karaktere hayat verdi.

terinin biraz Çinli biraz da Hawaiili olduğunu söylemesi arasında bir yerlerde, sinemanın icadından beri tam gözümüzün önünde varlığını korumaya devam ediyor. Bir bakıyorsunuz Japon mangasından uyarlanan "Ghost in the Shell / Kabuktaki Hayalet"in adı Motoko Kusanagi olan ana karakterini Scarlett Johansson; "The Teahouse of the August Moon / Çayhane"nin Japon karakterini kilolarca makyaj ve uzun aksan çalışmalarından sonra rolün altından kalkabileceğini düşünen Marlon Brando canlandırıyor. Bir utanç tarihi olarak bambaşka bir yazının konusu olmakla beraber, bu kültür suikastının Asyalıların temsil sorununu iyice derinleştirdiğini ve çözümü geciktirdiğini vurgulamak gerek. Diğer yandan sadece kökleri Asya'ya uzanan bir hikâyenin değil herhangi bir hikâyenin de ana karakterini oynayamayan; manikürcü, fahişe, gangster, kasiyer, taksi şoförü ya da okulun inek öğrencisi olabilen Asyalı oyuncular da yıllardır büyük çıkışları için beklemeye devam ediyor.

Vardığı noktada, kökenine göre belli kalıplara sokulmayı reddettiği için Asyalı oyuncu adaylarına güç veren Sandra Oh bile, ödül yağmuruna tutulduğu TV dizisi "Killing Eve"in senaryosunu ilk okuduğunda Eve rolü için düşünüldüğünü anlamadığını söylüyor. Otomatik olarak kendisine yan rollerden birini yakıştırdığı ve değersizleştirilmeyi içselleştirdiği için büyük rahatsızlık duyan oyuncu, "Resmen beynim yıkanmış," diyor. Bu alandaki değişim provaları o kadar yeni ki Oh'nun kendi değeri üzerinde uyguladığı otosansür ile büyük bir stüdyonun tamamı Asyalı oyunculardan oluşan bir romantik komediye ("Crazy Rich Asians") ilk kez yeşil ışık yakması aynı döneme rastladı. 2019 Altın Küre Ödül Töreni'nde adaylardan biri olan "Crazy Rich Asians"ın tanıtılma sırası geldiğinde, törenin sunucularından biri olan Oh lafı gediğine koydu: "'Ghost in the Shell' ve 'Aloha'dan beri bir Asyalı Amerikalı'yı başrole taşıyan ilk stüdyo filmi." Salondan nazik kahkahalar yükselirken, meçhul bir köşeden Emma Stone'un "Özür dilerim!" diye bağırdığı duyuldu. Tüm sektörün gözü önünde Hollywood'un "whitewashing" geleneğiyle alay etme fırsatı da Oh'ya nasip oldu.

Kökenine göre belli kalıplara sokulmayı reddeden Sandra Oh, "Killing Eve" ile ödül yağmuruna tutuldu.

HOLLYWOOD'DAN NABZA GÖRE ŞERBET

Batı'ya göçen Asyalı ailelerin aidiyet arayışı ve uyum süreci ekseninde yaşadıkları iniş çıkışlar perdedeki hikâyelere hiç yansımazken, bu yıl bu büyük boşluğu doldurmaya niyetlenen küçük bir film çıktı ortaya ve yerleşik kuralları bir parça esnetmeyi başardı. "Minari"nin başarılı bir ödül sezonu geçirmesi, 2021'i kültürel ve etnik çeşitlilik hususunda önceki yıllara göre biraz daha çe-

Japon mangasından uyarlanan "Kabuktaki Hayalet"te başkarakter Motoko Kusanagi'yi Scarlett Johansson canlandırdı.

kilir kıldı. 73 yaşındaki Yuh-Jung Youn filmdeki rolüyle En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar'ı alan ikinci Asyalı aktris oldu. Ülkesi Güney Kore'nin emektar oyuncularından biri olan Youn sahnede Brad Pitt'in elinden ödülünü aldıktan sonra bu başarıyı performansına değil de Amerikan misafirperverliğine bağlarken, ödül sisteminin nabza göre şerbet verdiği gerçeğini daha açık ifade edemezdi. Törenin ardından yaptığı basın toplantısı sırasında aldığı ödülden çok Pitt'le sahne arkasında ne konuştuğu sorulan Youn, bir noktada aktörün nasıl koktuğu sorusuna da maruz kaldı: "Onu koklamadım ki! Köpek değilim." ABD'li basının gerçek hayatta da "Minari"deki o tonton ihtiyar olduğunu ve kendini oynadığını sandığı, oysa Kore sinemasında bir zamanların femme fatale'i olan aktris, naif Asyalı rolünü bozmaya zahmet etmedi. O sahnede ödüle hasbelkader uzanmış, gerçek bir yabancı gibi hissettirilirken, 1957'de yabancı gibi hissettirilmeye çok alışkın, hatta buna hazırlıklı olarak gelmiş biri daha çıktı aynı sahneye. Aynı ödülün ilk Asyalı sahibi Miyoshi Umeki. Umeki'nin ödülü anons edilir edilmez sahneye doğru son hızla koştuğu ödül videosunu mutlaka izlemelisiniz, çünkü bu yazıda kelimelere dökülemeyen kimi gerçekler o bir dakikalık videonun her yerine sinmiş durumda. Kendisinden beklendiği gibi geleneksel giysileri içinde, o ödülü asla hak etmediğini ima eden mimiklerle, gerçek hayatta dahi Batı'nın onun için çizdiği çerçeveden çıkmasına müsaade edilmeyen bir esir, Umeki. Performansıyla ödül aldığı "Sayonara"da, sessizce tüm emirleri uygulayıp durmaksızın gülümseyişiyle bir Amerikan askerinin gönlünü çalmış Katsumi'yi canlandırıyor. Katsumi tam anlamıyla bir geyşa fantezisi ürünü. Ne yazık ki Umeki'nin kariyeri boyunca çıkamadığı bir fantezi bu. Çıkamazdı, çünkü çıksaydı Hollywood'un artık ona ihtiyacı kalmayacaktı. Diğer köşede başka bir Asyalı elinde hançerle yarı çıplak hâlde Doğulu fahişeyi oynarken, Umeki'ye düşen kültürüne dair kurulan tüm Batı fantezilerini ayakta tutmaktı. Ödül konuşmasında herhangi bir oyuncu gibi ekibine değil Amerikalılara teşekkür etti. 64 yıl sonra Yuh-Jung Youn'un yaptığı gibi. Aradan geçen yıllarda o ödülü kucaklayan hiçbir aktris o lütufkâr Hollywood'a teşekkür etmeyi akıl edemedi. **MS**

ATİLLA
DORSAY
aldorsay@yahoo.com

Politik yönü kuvvetli distopya filmi "On the Beach / Kumsalda"nın çekildikten 60 yıl sonra günümüzde olup bitenlerle benzerliği şaşırtıcı.

Atom bombasından sonra can çekişen dünyamız

Peck, en iyi rollerinden birinde parlıyor.

"On the Beach / Kumsalda", zamanında görenlerin kolay unutamadığı bir siyasal bilim kurgusal fantezi; klasikleşmiş bir distopya filmi. Ama 60 yıl sonra, filmin günümüzde olup bitenlerle benzerliği de aynı ölçüde şaşırtıcı ki bu, benim bu filmi yazmamın da baş nedeni oldu.

Film, çekim tarihinin beş yıl sonrası olan 1964 yılında geçiyor. Bir atom savaşı yaşanmıştır, dünyanın hemen tümü radyasyona yakalanıp ölmüştür. Sadece Avustralya dışında... Ora dakilerin de yaşayacak az bir zamanı kalmıştır. Bir Amerikan denizaltısı, ABD ve İngiltere'yle aralarında o dönemin ünlü Commonwealth anlaşması bulunan Avustralya kıtasına gelir. Orada yaşam olduğu söylencesi nedeniyle... Ama öyle olsa da o kıtanın dünyamıza çöken ölümcül bulutlardan kurtulma şansı yoktur.

ROMAN UYARLAMASI

Bu karamsar film, Nevil Shute'ın ilgi gören romanından uyarlanmış. Sawfish adlı denizaltı, deniz albayı Dwight Lionel Towers'ın kumandası altında kıtanın Melbourne kentine ulaşır. Kent alabildiğine bisiklet, at arabası, atlı polis doludur. Şehir, görece canlılığının ardında ölümün sırasını bekliyordur.

Towers orada Moira Davidson'la tanışır. Alabildiğine güzel ve çekici, ama hem zamanın hem alkolün yıprattığı bir kadın. Sayısız erkek tanımış, ama hiçbirine bağlanamamış... Kadın ona tutulur ama karısı ve çocuklarını yitirmiş, üstelik yaklaşan felakete hazırlanan Towers ona beklediğini veremez.

Bu arada değişik insanlar tanırız. Denizaltında görevli genç

Ava Gardner ve Gregory Peck başrolleri paylaşıyorlar.

"ON THE BEACH / KUMSALDA"

Yönetmen: *Stanley Kramer,* ***Senaryo:*** *John Paxton,* ***Görüntü:*** *Giuseppe Rotunno,* ***Müzik:*** *Ernest Gold,* ***Oyuncular:*** *Gregory Peck, Ava Gardner, Anthony Perkins, Fred Astaire, Donna Anderson, John Tate, Harp McGuire, Lola Brooks, Ken Wayne, John Doleman, United Artists filmi, 1959.*

yüzbaşı Peter Holmes, karısı Mary ve küçük kızıyla hikâyeye karışır. Yaşlı bilim insanı Julian Osborn felaketi yaratanların sanki vicdanı olmuştur ve sürekli olayları eleştirir: "Bu bir kaza değildi. Bir büyük hataydı. Bombayı bizler yaptık, bu odada artık bir yıl öncesinden dokuz kat fazla radyasyon varsa, suç bizde," der durur. Uyarılar gelmiştir gerçi, savaşa ve atom silahlarına karşı... Ama kimse dinlememiştir. Ve insanlık bu gaflete düşen iki büyük güç ve bir avuç yöneticiyle sözüm ona bilim insanı yüzünden yok olmak üzeredir.

Julian bu olay sonucu kendini içkiye vermiştir. Tıpkı Moira gibi. Ve ikisi, Moira'nın deyişiyle "kentin iki sarhoşu" olup çıkmışlardır. Oysa çok daha genç Mary her şeye karşın umudunu kesmez: "Umut hep olmalı. Başka türlü yaşamak mümkün değil," der.

SON YAKLAŞIYOR

Bir yandan Melbourne körfezinde insanlar yüzer, tekneler yarışır ve hayat sürerken, öte yandan denizaltı son bir bakış için San Francisco'ya gider. Ve geminin periskopundan bakarak terk edilmiş, ıssız bir kent bulur... Garip seslerin geldiği San Diego kentindeyse buna neden olan 'küçük kaza' onları şaşırtır.

Ama giderek her şeyin sonu yaklaşmaktadır. Gemi Avustralya'ya geri döner. En iyi ihtimalle yaşanacak beş ay kalmıştır. Yaşlı bilgin Julian, kendisini en umutsuz hâliyle, hiç bilmediği ve denemediği araba yarışlarına verirken, en ölümcül biçimde yarışmayı da unutmaz. Artık yitirecek nesi vardır ki...

Towers ise sonunda Moira'nın patetik aşkına karşılık vermeyi akıl eder. Son bir aşkın, ölümle biteceği bilinse de bir büyük tutkunun ne zararı olabilir ki! Ve ikili cinsellikle duygusallığın garip bir dozda buluştuğu bir ilişki yaşarlar. Son âna dek... Genç Peter ve Mary çiftine gelince... Mary kaçınılmaz akıbet iyice yaklaştığında, kocasının kendisine verdiği, acılı bir ölüm yerine intiharı sağlayacak hapları almayı reddeder! "Sevdiğin kadına çocuğunu ve kendisini öldürmeyi nasıl söylersin?" diyerek... Sinema tarihinin en dramatik diyaloglarından biri...

Bu arada Melbourne/ Avustralya'nın geriye kalan son insanları, bir yandan popüler "Waltzing Matilda" şarkısını söyleyip eğlenirken, öte yandan kiliselere gider, meydanlarda "There is Still Time Brother" (Hâlâ Vakit Var Kardeşim) panoları altında toplanırlar. Ya da kuyruğa girerler: ölüm ilaçlarından almak için!

ÇOK BAŞARILI BİR KADRO

Bu kendine özgü distopik film, dönemin renkli film furyasına karşın siyah beyaz çekilmiştir, siyah beyazın ustası Giuseppe Rotunno'nun görüntüleriyle... Bu da genelde alabildiğine hüzün içeren filmin atmosferine yaraşır. Ernest Gold'un etkili müziğiyle birleşerek...

Zaten filmin çok sade olan felaket ve kitlesel ölüm sahneleri de bu uyumun içindedir. Ama bu sadeliği türün diğer önemli filmleriyle kıyaslayarak eleştirenler de az değildir.

Yönetmen Stanley Kramer (1913- 2001) 1941'de başlayan kariyerinde birçok önemli film imzaladı: "Şampiyon", "Satıcının Ölümü", "The Caine Mutiny / Denizde İsyan", "The Defiant Ones / Kader Bağlayınca" (Oscar adaylığı), "Nurenberg Duruşmaları" (Oscar adaylığı), "Guess Who's Coming to Dinner / Beklenmeyen Misafir" (Oscar adaylığı). Ödülü alamasa da yeterince hatırlanmaya değer filmi olduğu kesin...

Ve de oyuncular... Gregory Peck'i daha geçen ay anmıştık: "Gentlemen's Agreement / Namus Borcu" filmiyle... Üst üste gelmesi bir rastlantı oldu. Dört kez aday olup sonuncusu "To Kill a Mockingbird / Bülbülü Öldürmek"le Oscar alan Peck, en iyi rollerinden birinde parlıyor. Ava'yı ise yakın zamanda "Çıplak Ayaklı Kontes"le yâd etmiştim. Oyuncu 37 yaşında çektiği filme, çok anlamlı yüzünün yakın çekimlerle değerlendirilmiş güzelliğiyle damgasını vuruyor. Plaj sahnelerinde sunduğu bedeni ve oyun gücü de ayrı birer faktör elbette... Ava'nın son unutulmaz rollerinden biri.

Filmin en büyük oyuncu sürpriziyse kuşkusuz Fred Astaire. Müzikal filmlerin büyük yıldızı, perdenin gelmiş geçmiş en iyi dansörü, özellikle Ginger Rogers'la müthiş bir ikili oluşturmuş Fred Astaire (1899-1987), bu filmde perdedeki ilk dramatik rolünü almıştı. Sonraları başkaları da gelecek, hatta 1974'te "The Towering Inferno / Yangın Kulesi" ile yardımcı oyuncu olarak Oscar adayı bile olacaktı! Bu filme de katkısı önemli.

Anthony Perkins (1932- 1992), genç subay Peter olarak yine çok başarılı. Bu filmden bir yıl sonra Hitchcock başyapıtı "Psycho / Sapık"la zirveye çıkacak olan aktör, söylenene göre yakışıklı oyuncu Tab Hunter'la bir ilişki yaşadı ve 1992'de AIDS'ten öldü.

Film için Leonard Maltin beş üzerinden dört yıldız veriyor ve şöyle diyor: "Dünyanın geri kalanını yok eden bir atom bombasından sonra ölümü bekleyen Avustralya üzerine derinliği olan bir yaklaşım."

Pauline Kael ise şöyle yazmıştı: "Zamanında bir yazar şöyle demiş: 'Belki yıllar sonra geriye bakıp 'Kumsalda'nın dünyayı kurtaran film olduğunu söyleyebiliriz'. Bence haklı da olabilir!" **MS**

Yaprak Sayar, klasik Türk müziğinin makamsal kimliğini Batı müziğinin armonisi ve ritmik yapısıyla buluşturdu.

"Dayanışmayla zorlukları aştık"

Üreten, "dayanışma ve umut" temasıyla pandemi koşullarından bunalmış sanatçı ve sanatseverlere umut olmayı istediklerini söylüyor.

İş Sanat 21. sezonunu şef Serdar Yalçın yönetimindeki "İstanbul Ensemble" konseriyle tamamladı. Pandemi sebebiyle tüm etkinliklerini çevrimiçi olarak sanatseverlerle buluşturan İş Sanat'ın Genel Müdürü Zuhal Üreten, "Ana motivasyonumuz hem sanatçılar hem de sanatseverler için üretimin devamına katkıda bulunmaktı. Çevrimiçi etkinlikler bize bu imkânı sağladı," dedi.

GİZEM ÇETİMEN
gizem.cetimen@milliyet.com.tr

İş Sanat, pandemi koşullarına rağmen bu yıl da izleyicilerini sanattan mahrum bırakmadı. Tüm etkinliklerini çevrimiçi ve ücretsiz olarak sanatseverlerle buluşturan İş Sanat, 21. sezonunu şef Serdar Yalçın'ın yönetimindeki "İstanbul Ensemble" konseriyle tamamladı. İş Sanat Genel Müdürü Zuhal Üreten ile geçtiğimiz sezonu konuştuk.

İş Sanat olarak pandemi dönemi boyunca sanatseverlerle online etkinlikler aracılığıyla buluştunuz. Bu sürece gidişte sizi yönlendiren etkenler neler oldu?

Pandemi koşullarından her sektör gibi yaratıcı sektörler de olumsuz yönde etkilendi. Sanatçıların ve birlikte çalıştıkları ekiplerin en çok etkilenenler arasında yer aldığı biliniyor. Bu çerçevede geçen sene kasım ayında başlayan 21. sezonumuzun temasını "Dayanışma ve Umut" olarak belirledik ve sanatçısından teknik çalışanına birlikte üretebileceğimiz bir program oluşturduk. Ana motivasyonumuz hem sanatçılar hem de sanatseverler için üretimin devamına katkıda bulunmaktı. Çevrimiçi etkinlikler bize bu imkânı sağladı.

Etkinlikleri dijital olarak düzenlemede ne gibi zorluklarla karşılaştınız?

İlk defa yapılan her işte olduğu gibi, öngörülmeyen çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kaldığımızı söyleyebilirim. Konser yapmak-

"Provadan İzle" serisine katılan Moda Sahnesi'nin "Fırtına" oyununun çevirmeni Emine Ayhan ve oyuncusu Hüseyin Avni Danyal.

Almagest Quintet, bu yılki konserinde Chick Corea'nın eserlerine yer verdi.

"ÇEVRİMİÇİ ETKİNLİKLERİ DE ÇOK SEVDİK"

İş Sanat olarak gelecek yıl izleyicilerinizle yüz yüze etkinlikler düzenlemek konusunda projeleriniz var mı?

Sahne etkinlikleri alkış sesleriyle tamamlanıyor, yüz yüze etkinliklerin gönlümüzde sarsılmaz bir tahtı var. Ancak çevrimiçi etkinlikleri de çok sevdik biz, artık vazgeçmek istemeyiz. Ayrıca İstanbul dışındaki takipçilerimiz de vazgeçilmesini istemezler diye düşünüyorum. Bu nedenlerle dönemin koşullarına göre uygulanmak üzere alternatif programlar üzerinde çalışıyoruz. Pandemi koşullarından tamamen kurtulduğumuz dönemlerde de sahne performanslarının erişimini artıran, fiziki mesafe ve engelleri ortadan kaldıran çevrimiçi yayınları gelecekte de sürdürmeyi arzu ederiz.

la, çevrimiçi yayınlamak üzere kayıt yapmak arasında teknik, metodik ve pratik pek çok fark olduğunu sürecin çeşitli aşamalarında gördük. Yolda değiştirmemiz gereken alışkanlıklarımız oldu. Diğer taraftan her aşamada sahne üstü ve arkası çalışanlar için üst seviyede sağlık tedbirleri alma çabası içindeydik. Planlarımızda şartlara uygun bir biçimde, esnek davranmamız ve sürekli alternatif çözümlerle hareket etmemiz gerekti. Sahne performanslarında anlık izleyici etkileşimi, alkışlar bütün yapının ayrılmaz bir parçası. Sanatçılarımız performanslarının kaydı sırasında izleyicilerinin eksikliğini derinden hissetti. Yine de istekli ve özverili insanlarla bir amaç çevresinde buluşmuştuk, dayanışmayla bu zorlukları aştık, izleyicilerimiz de bizi destekledi.

Geride bıraktığımız bu sezonu nasıl değerlendirirsiniz? Hedefleriniz nelerdi ve hedeflerinize ne kadar ulaştınız?

Belirttiğim gibi sezona "dayanışma ve umut" diye başlamıştık. Sanatsal üretimin devamına katkı sağlamayı ve pandemi koşullarından bunalmış olabileceğini düşündüğümüz sanatçı ve sanatseverlere umut olmayı istedik. Mutlulukla ifade etmek

Piyanist Senem Zeynep Ercan ve mezzosoprano Ekin Bezirganoğlu'ndan oluşan İstanbulied, Alman ve Fransız lied'lerini seslendirdi.

Semaver Kumpanya, "Provadan İzle" serisine Sezin Bozacı ve Serkan Keskin'in de oynadığı "Cimri" ile katıldı.

isterim ki hedeflerimizin çok daha ötesinde bir üretim, erişim ve etkileşim sağlandı .En önemlisi de izleyicilerimizi çevrimiçi sezon konusunda ikna ve memnun etmekti. Doğrusu eriştiğimiz seviye öngörülerimizi kat kat aştı. İzleyicimiz amacımızı ve samimiyetimizi hissetti, paylaştı ve bizi destekledi.

Bu sezon içerisinde izleyiciler neler izledi?

Çoğunluğunu bağımsız müzisyenlerin oluşturduğu İstanbul Ensemble'ın şef Serdar Yalçın yönetimindeki konserinin 4 Kasım'daki ilk gösterimiyle başladı sezonumuz.17 adet klasik müzik konseri yaptık. Ardından Genedos'un caz konseri geldi. 5 de caz konseri yayınladık. Klasik Türk müziği ve halk müziği konserlerimiz özellikle çok sevildi. Dokuz konser yayınlandı. Pop, rock, fantezi müziğin en sevilen örneklerinden konserler yaptık. Her türde üreten müzisyenlerle yolumuzu buluşturmaya, her zevke uygun konserler yayınlamaya özen gösterdik. Müzik ve edebiyatı buluşturan hikâye ve şiir dinletilerimizin

Çellist Poyraz Baltacıgil, bu yıl müzikseverlerle çevrimiçi buluştu.

yanında klasik tiyatro eserlerinden bölümlerin okunduğu "Okuma Tiyatrosu", çocuklar için "Masal Tiyatrosu", yazarların eserlerinden bölümleri kendilerinin okuduğu "Yazarının Sesinden" ve tiyatro oyunlarının kostümsüz ve dekorsuz olarak bir masanın çevresinde oynandığı "Provadan İzle" serimiz bize edebiyat ve tiyatro dünyasından isimlerle üretim yapma imkânı sağladı. Gerek çocuklar gerekse yetişkinler için çok sayıda atölye ve podcastler de hazırlayıp YouTube kanalımızdan yayına aldık. Ve sezonumuzu yine şef Serdar Yalçın yönetimindeki "İstanbul Ensemble"ın ilk gösterimi 31 Mayıs'ta yapılan konseriyle tamamladık. Sezonumuzu da İletişim Danışmanları Derneği'nden sosyal medya alanında aldığımız Büyük Ödül'le tamamlıyoruz.

Poyraz Baltacıgil'e konserde piyanist Barış Büyükyıldırım eşlik etti.

Sanatseverlerin çevrimiçi etkinliklere ilgilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

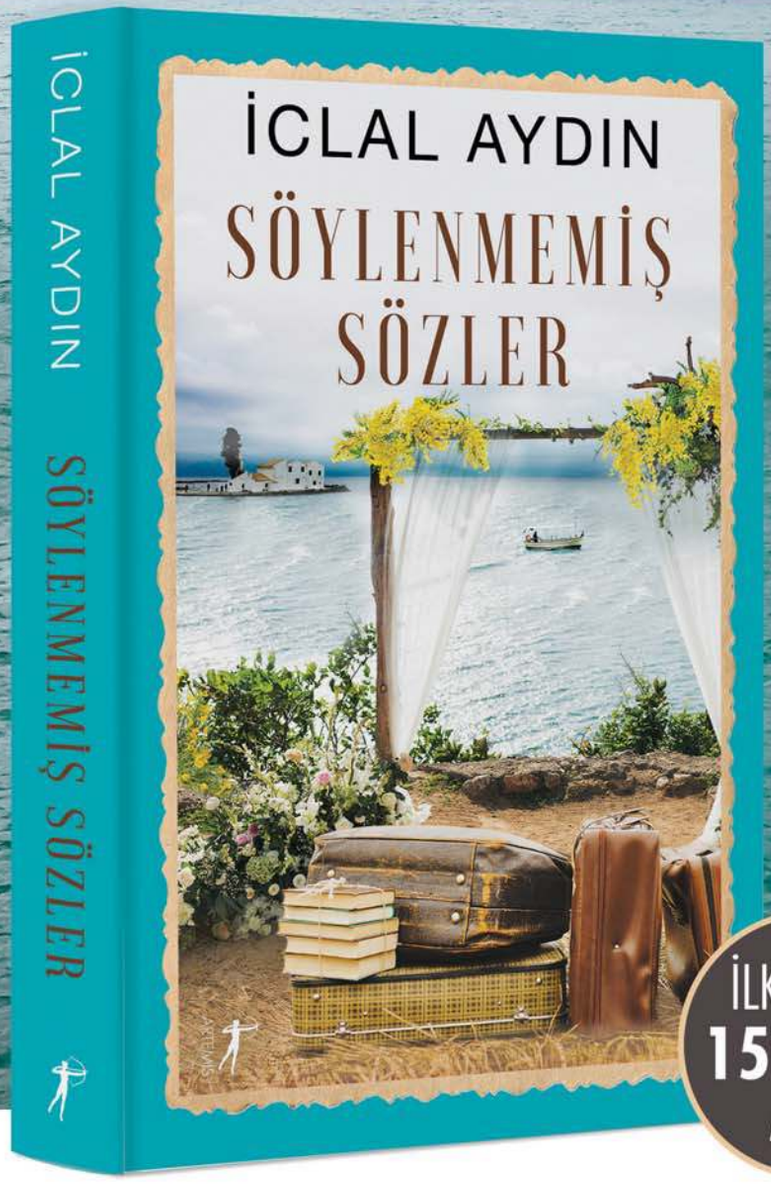
Hem sanatçılar hem de sanatseverler açısından buluşma imkânı sunan etkinliklerimize olan ilgi beklentilerimizin çok üzerinde oldu. Elbette fiziki bir konserin ya da tiyatro oyununun yerini tutması mümkün değil. Ancak, sanatçılar kayıtlarda izleyicileriyle buluşacaklarını bilerek performans gösterdi. Her birinin gözlerinde boş salondaki kameralara bakarken çok özledikleri izleyicileri gördüklerini, alkışları hayal ettiklerini gördük. İzleyicilerimiz ise özellikle ilk gösterimlerin canlı sohbetlerinde beğeni, takdir ve desteklerini cömertçe paylaştılar. Alkış emojilerinin yağmur olup yağdığını gördük. Sanatçılarımız da programları elverdiği ölçüde bu canlı sohbetlerde izleyicilerimizle iletişim kurdular. Bu sezonun en unutulmaz taraflarından biri de bu canlı sohbetler oldu. **MS**

İCLAL AYDIN

SÖYLENMEMİŞ SÖZLER

ROMAN

BU YAZ **UMUDUN** YAZI,
BU YAZ **MUTLULUĞUN** YAZI OLACAK!

İLK BASKI
150.000
ADET

facebook.com/Artemis Severler twitter.com/artemiskitap instagram.com/artemisyayinlari

ARTEMİS YAYINLARI

KEMAL
KÜÇÜK
kemalkucuk46@gmail.com

Müzik reformu yıllarında radyoda alaturka müzik yasağı ne kadar anlamsız kaldıysa, iki yıldan az süren yasak sürecinde halkın Arap radyolarına yönelip Arap müziğine yakınlaştığı savı da o kadar temelsiz bir şehir efsanesidir.

Radyoda alaturka yasağı

Alaturka yasağı sırasında İstanbul ve Ankara radyoları oldukça kısıtlı süre yayın yapabiliyordu.

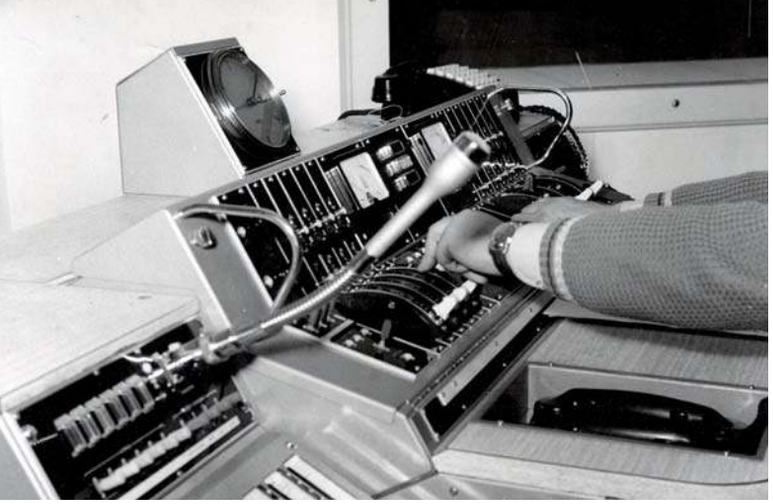
Başlıktaki iddialı girişi destekleyecek gerçek veriler sayılarda gizli. O yılların sosyoekonomik koşullarını ve radyo yayınlarıyla ilgili istatistik verilerini incelemeden, yine o yılların tahmine dayanan yazar görüşlerine dayanarak bu efsaneyi müzikoloji dünyamıza yerleştirmek, bu alandaki yetersizliğimizin bir göstergesi olsa gerek.

Konu açıldığında temcit pilavı gibi önümüze gelen bu söylencenin kaynaklarına bir bakalım: Önemli birinci kaynak yabancı bir uzmanın öngörüsü! Cumhuriyet dönemindeki müzik gelişimi konusunda yapılan neredeyse tüm çalışmalarda unutulan kişi, 1933-1934 yıllarında müzik reformu için kendisinden rapor istenen önemli müzik adamlarından biri olan besteci, rejisör, sahne sanatları uzmanı Avusturyalı Max Reinhardt'tır. Reşid Galip, Milli Eğitim Bakanı olduğu 1932-33 yılları arasında, Münir Hayri Egeli aracılığı ile dönemin Avusturya eğitim bakanına başvurulmuş ve 1934'te yeni kurulması düşünülen Milli Müzik ve Temsil Akademisi'nde çalışmayı kabul eden Reinhardt'tan bir rapor istenmişti. Raporu okuyan Atatürk, baş tarafına kendi el yazısı ile "Bu raporu esas tutalım" talimatını yazmıştı. "Türk Musıkili Tiyatrosu İçin Rapor" başlığını taşıyan çalışmanın üçüncü bölümü halkın müzik eğitimine ve müzikli sahne eserlerine ayrılmıştı. Reinhardt, Türk milletinin dünyanın en eski kültürlerinden birini yaşattığını, kendine has bir müzik zevki olduğunu, ancak bu zevkin zamanla Arap ve Bizans müziğinin uyuşturucu havası ile aşınmış olabileceğini belirtiyordu. Ankara'da o günlerde çoksesli müziği yaymak için aranan çareler arasında, teksesli müziğin radyoda yasaklanması konusunun da Max Reinhardt'a kadar ulaşmış olduğu anlaşılıyor.

Reinhardt, "Kemal Paşa, bir emirle radyolardaki uyuşturucu müzik saatlerini azaltabilir. Hatta bütün bütün kaldırabilir. Onun yerine Batı müziği ikame edebilir. Her kasabanın meydanlarında Batı müziği konserleri tertipleyebilir. Fakat bu müsbet (olumlu) bir iş olmaz. Halk gizli bir mukavemetle kapalı perdeli odasında Yakın-Şark radyoları açar ve dinler, Batı müziği konserlerini antipati ile karşılar. Ve bir gün hiç umulmadık bir anda bir aksülamel (tepki) başlar. Bu sefer radyolardan Batı müziğinin kaldırılmasını isteyenlerin fikri galip gelebilir. Yapılan emekler bir anda yıkılır gider," diyordu. Buna karşın başlatılan alaturka yayın yasağının sona yaklaştığı 1936 Ağustos'unda Cumhuriyet Gazetesi'nde Peyami Safa hangi tanıklığa dayandığı belli olmayan yazısında "Türk Halkı Mısır Radyosu'ndan gelen Arap sesini kendi sesi zannetmeye devam ediyor," diyordu. Bu söylencenin gerçekliğini sayılarla sınamadan önce şu yasağa bir bakalım.

16 AY SÜREN YASAK

Daha geniş bir yazının konusu olabilecek ilginç detayları olan bir sürecin sonunda, Atatürk'ün 1 Kasım 1934'teki Meclis konuşmasının hemen ertesi günü, Matbuat Umum Müdürlüğü'nün istemiyle yasaklanıyordu. Açıklamayı ise İçişleri Bakanlığı yapmıştı. O tarihte Matbuat Umum Müdürü Vedat Nedim Tör'dü. Radyolar bu müdürlüğe bağlıydı ve daha sonra Ankara Radyosu Müdürlüğü de yapacak olan Tör, yedi yaşında alaturka keman çalarak müziğe başlamış, 17 yaşındayken kendi deyimiyle en güç parçaları bile çalabilecek seviyeye gelmişti. 1915'te İstanbul'a gelen Berlin Filarmoni Orkestrası'nın konserinde Wagner'in Tannhäuser Uvertürü'nü izlediğinde büyük bir şok yaşayan Tör, daha sonra Klasik Batı müziğine yönelip Osman Zeki Üngör'den keman dersleri alacaktı. Bir yıl içinde

1934'te Türkiye'de kayıtlı 6.930 ve 1935'te de 7.600 radyo alıcısı bulunuyordu.

Radyo, o dönem açıkça bir lükstü.

Atatürk'ün de tanıyıp sevdiği Osman Pehlivan'ın sazı eşliğinde söylediği türkülere yer verilerek yasak yumuşatılmış, ikinci yıla girildikten sonra Türk müziğinin klasik dönem yapıtları radyoda yayınlanmaya başlamıştı. Yasağın kaldırılması süreci de bir iki yetkilinin çelişen anlatımlarına dayanan, müzik tarihimizin kesin belgelere dayanmayan muğlak anlatımlar üzerine inşa edildiğinin göstergesidir. Buna başka bir yazıda değineceğim. Ama şimdi gelelim yasağın etkisini ortaya koyan sayılara. İletişim tarihi konusunda aşılamayacak ölçüde mükemmel bir çalışma olan "Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna" adlı kitaptaki istatistik verileri bir araya getirdiğimizde "yasak"la ilgili gerçek tablo ortaya çıkıyor.

KAÇ KİŞİ, NEYİ NASIL DİNLİYORDU?

Ankara ve İstanbul'da 1927 yılında hizmete sokulan 20 ila 250 KW arasında değişen telsiz telgraf vericilerinin ikisine 5 KW güçte radyo yayını yapacak donanım eklenmişti. Deney niteliğindeki ilk radyo yayınının ne zaman yapıldığına dair belge yok, bazı çelişkili anılar var. Radyo, yayın yapacak Türk Telsiz Telefon A.Ş.'ye 1926 yılında verilmişti. Müzik reformu sürecinde radyoya getirilen alaturka neşriyat yasağı işte bu şirketin İstanbul ve Ankara Radyoları'nda uygulandı. Mart 1927'de de İstanbul Büyük Postane kapısına takılan vericiden halka ilk müzik yayını dinletildi. 5 Mayıs'ta neşriyata başlandı. Ankara'da ise 1930 yılına kadar neşriyat yapılmadı. Ankara'da yayınlanan bir konser de İstanbul'a nakledilerek oradan yayınlandı. 10 yıl boyunca İstanbul Radyosu yayınlarını Hayrettin Hayreden ve Mesut Cemil Tel yürüttüler. Spiker ve şarkıcı İsmet Hanım, Cemal Reşit Rey, Ekrem Reşit Rey, Muhlis Sabahattin, stüdyo yerleşik orkestrasının şefi Popof, Cevdet Çağla gibi isimler özellikle müzik yayınlarında çalıştılar.

Peki, bu neşriyat nereye kadar ve hangi kesimlere ulaşabiliyordu? O yılların Telsiz Dergisi'ne göre en iyimser tahminle iki şehrin 250 km uzağına kadar ulaşıyor ve şehir dışında cızırtılı bir şekilde dinlenebiliyordu! İstanbul Telsizinde sekiz yıl stüdyo görevi yapan iki küçük odada teknik sorumlu olan Hayrettin Bey iyi ses elde etmek için mikrofona bir kadın çorabı geçirmiş ve bu mikrofon uzun yıllar kullanılmıştı!

Alaturka yasağı sürecinde İstanbul Radyosu İstiklal Caddesi Ambassador kahvehanesinin üst katında stüdyo olarak iki salon ve bir amplifakatör'den, Ankara Radyosu ise Bankalar Caddesi'ndeki postanenin bodrum katından, Ankara Palas'ın mutfağına bitişik odaya, oradan da Yenişehir'deki bir eve taşınmıştı. Yaklaşık dokuz yılda altı adres değiştiren göçebe Ankara Radyosu'nun yayını düzensiz ve program yapım olanakları İstanbul gibi sınırlı ve ilkeldi. Ankara Palas'ın mutfağından gelen çatal bıçak sesleri ve İstiklal Caddesi'nden geçen tramvayın yayına karışan sesi Vedat Nedim Tör'ün anılarında, cızırtılı yayının özel efektleri olarak yer alıyordu!

KİMİN RADYO ALICISI VARDI?

Alaturka yayın yasağı süresince halkın hangi kesimlerinin ne kadar radyo alıcısına sahip olduğunu ve hangi sürelerde radyo dinleyebildiklerini görmek, bizi daha da ilginç sonuçlara götürüyor. 1934'te Türkiye'de kayıtlı 6.930 ve 1935'te de 7.600 radyo alıcısı bulunuyordu. Bu alıcıların fiyatları halkın alım gücünün çok üzerindeydi. 1937'de ortalama bir radyo alıcısı fiyatı 115 lirayken, iki çocuklu orta dereceli bir memurun maaşı 78 liraydı. Radyo açıkça bir lükstü ve tam yasağın ortasında yani 1935'te Türkiye, Avrupa yayın bölgesindeki 36 ülke içinde 1000 kişiye düşen radyo alıcısı sayısında 1,4 ile sonuncuydu. Bunda pahalılığı yanında yayınların kısıtlı süresi ve kalitesizliği de etkiliydi. Radyosu olan şanslı evlerin dağılımına bakıldığında da ezici çoğunluğun İstanbul, Ankara ve İzmir'de toplandığını görüyoruz. Trabzon Samsun'da 186, Diyarbakır yöresinde 34, Adana-Gaziantep'te 131 gibi rakamları gördüğümüzde alaturka yasağı olmasa da güney illerinde Suriye ve Mısır'ın daha güçlü vericileri ile yaptığı yayınları bile ne kadar az kişinin dinleyebileceğini görüyoruz. Üstelik Suriye'de aynı yıl 1000 Kişiye düşen radyo sayısının 3.4 ile bizim iki katımız oluşu, Türk dinleyicisi üzerinde radyonun etkisizliğini ortaya koyuyor. Güçsüz radyolarımızın yayın süreleri ise, alaturka yasağının etkisizliğini açıkça ortaya koyuyor: İstanbul radyosu alaturka yasağı sırasında günde öğleden önce ve sonra en çok dört saat, Ankara Radyosu da bir buçuk saat yayın yapabiliyordu. Üstelik süreler düzensizdi ve bazen 90 dakikaya kadar düşüyordu. Bu yayınların yaklaşık yüzde 90'ını müzik yayınları alırken, alaturka müziğe ayrılan süre yüzde 33,5'ti, geri kalan süre tango, caz gibi Batı eğlence müziği ile Batı sanat müziğine ayrılmıştı. Düzensiz ve çoğunlukla akşamları yapılan bu yayınlardaki alaturka müziğe dair bir TTTAŞ yöneticisinin yakınması daha da ilginçtir: ""Âlâ... Biz her şeyden önce tüccarız. Müşterinin istediğini yapmaya mecburuz. Fakat bir şarkı (alaturka) üç dakika sürüyor. Senede Türkiye'de kaç şarkı çıkar dersiniz? Yüz tane desek 300 dakika eder. Peki, bunlarla her gün dört faaliyet saatini nasıl dolduralım, hep aynı şeyleri mi çalalım?"

Bu tabloyu görüp de radyo alıcısına sahip az sayıdaki varlıklı dinleyicinin bile şikâyet ettiği bu kısa ve güçsüz yayınlardaki yüzde 33'lük alaturka (çoğu incesaz) programlarına getirilen 16 aylık yasağın, Türk halkının kulağının Arap müziğine kaymasına neden olduğu iddiasına inanmak mümkün mü? **MS**

Barıştık Mı ve pek çok farklı projeden tanıdığımız trompetçi Barış Demirel, ilk solo albümü "Mutluluklar"ı 4 Haziran'da dinleyiciye sunuyor. Albümle ilgili detayları ve yeni planlarını Barış Demirel'den dinledik.

"Eski ilişkilerime mutluluklar diledim"

ÖZGÜR YILGÜR
ozguryilgur@gmail.com

Sizi grubunuz Barıştık Mı'dan tanıyoruz. "Mutluluklar" ise ilk solo albümünüz. Solo bir albüm yapma süreci nasıl gelişti?

Barıştık Mı en başta bir solo projeydi. İkinci albümümüz "Fail Play"i (2018) Efe Demiral, Tolga Tohumcu ve Tibet Akarca ile birlikte tasarladık. Onların dahil olmasıyla iş, grup müziğine evrildi. Dolayısıyla işin hem müzikal hem de idari kısmında ortak kararlar almak gerekiyordu. Diğer yandan Barıştık Mı haricinde farklı türdeki müzisyenlerle de çalışmalar yapıyordum. Bunları yaparken kafamda birçok fikir oluşmaya başlamıştı. Bir süre sonra neredeyse her şeyini kendim çaldığım ve prodüktörlüğünü üstlendiğim bir albüm yapmak istedim. Kenarda uzun zamandır bekleyen, kendi kendime çaldığım bazı bestelerim vardı. Geçtiğimiz sene temmuz ayında bu besteler arasından seçtiklerimi toparlamaya başladım.

Demirel; özür dilediği, özeleştiri yaptığı, sitem ettiği ya da pişmanlıklarını dile getirdiği bir albüm olduğunu söylüyor.

“Mutluluklar”
Barış Demirel
Gülbaba Records

“ÇOCUKLUĞUMDAN BERİ BİRÇOK FARKLI MÜZİK TÜRÜYLE TEMAS HÂLİNDEYİM”

Yeni nesil müzisyenlerin üretimlerinde belli bir türe bağlı kalmadıklarını görüyoruz. “Mutluluklar”da da hip hop, caz, indie ve elektronik gibi birçok farklı türün etkisi var. Üretimindeki bu çeşitliliğin temelinde ne yatıyor?

Çocukluğumdan beri birçok farklı müzik türüyle temas hâlindeyim. O dönem dinlediğim şeyler müzik yapmaya başladığımda bana çok ilham verdi. “Mutluluklar” bir trompetçinin albümü günün sonunda, fakat parçalara şarkıcı ve şarkı yazarı olarak da yaklaştım. Bu aşamada tam olarak ne yapmaya ihtiyacım var ve bunları nasıl uygulayabilirim, ilham aldığım şeyleri kendi müziğime nasıl yansıtabilirim konuları üzerine düşünerek hareket ettim. Bir albümün için ürettiğin fikirleri konsept ya da sound bütünlüğünde toplaman gerekiyor. Aksi hâlde yaptığın şey bir portfolyo olur diye düşünüyorum. Biraz da başka müzisyenlerle çalışmış olmamın etkisi var bu müzikal çeşitliliği oluşturmamda.

FOTOĞRAF: BURÇİN ESİN

Çok sık ürettiğiniz bir dönemdesiniz. Pandemi sürecinde üretim motivasyonunu nasıl sağladınız?

21 - 31 yaşlarım arasında haftanın altı günü çalıştığım bir dönem oldu. Bu süreçte yaptığım müzikal üretimler, mesaili işimden kalan zamanlarda ortaya çıkmıştı. Bu rutinin hem mental hem de maddi açıdan tüketici bir etkisi oldu üzerimde. Pandemiden hemen önce işi bırakmıştım. Böylece enstrümanımla, kendimle, müzikal olarak çizmeye çalıştığım yolla daha çok ilgilenmeye başladım. Pandeminin ilk aylarında herkesin ajandası durduğu için bir şeye yetişme telaşı da ortadan kalktı. Benim motivasyonum tam olarak bir telaş olmadan, hayatımda ilk defa tamamen müziğe odaklanabilecek zamanım olmasıydı aslında. Pandemi olmasaydı da bu albümü yapacaktım.

“Mutluluklar”daki şarkıların ardında yatan hikâyeler nedir?

Genel olarak eski ilişkilerime dayanıyor hikâyeler. Özür dilediğim, özeleştiri yaptığım, sitem ettiğim ya da pişmanlıklarımı dile getirdiğim bir albüm. Kötü hatırladığım şeyler değil ama bu duyguları dışa vurmak rahatlattı beni. Eski ilişkilerimle vedalaşıp onlara mutluluklar diledim aslında. Pandeminin başında sıkıntıdan lise yıllığına bakmaya başlamıştım. Ardından gelen stalk sonrası o dönemki tüm kız arkadaşlarımın soyadının değiştiğini fark ettim. “Evlenmiş” şarkısı onun üzerine bir espri mesela. “Hesabımda 12 TL”de, çalışma hayatım boyunca -müziktir, kurumsaldır- “biz bir aileyiz” gibi laflarla beni oyalayan herkese sitem ediyorum. “İpek” ise kardeşime yazdığım bir şarkı. Albüm üzerine düşünürken hissettiğim şeylerin sonu hep İpek ile yaptığım bir konuşmaya vardı. Bahsettiğim ilişkilerimle vedalaşıp onlara mutluluklar dilemedikten sonra İpek’le dertleşiyormuşum, onunla ağlıyormuşum gibi bir konsepti var “Mutluluklar”ın.

Albümün prodüksiyonunda size Da Poet eşlik ediyor. Bir süredir birlikte üretim yapıyorsunuz. Aranızdaki kimyayı nasıl tanımlarsınız?

Kamufle’nin orkestrasında çalmaya başladığım dönemde Da Poet ile tanıştık. İkimiz de birbirimizi dinliyorduk, ancak ilk defa 2019’da Kamufle’nin “19T” (2020) albümünü kaydederken çalışma fırsatımız oldu. Arkadaş olarak iyi anlaşmamız haricinde çalışma disiplinimiz de birbiriyle uyuştu. Daha sonra “DPBD”(2020) EP’sini kaydettik. Elimize iş geldikçe ve solo albümlerimiz için iş birliği yapınca aramızda bir çalışma devinimi oluştu.

Albümde Kadebostany’ye ait iki rework yer alıyor. Onunla çalışma süreciniz nasıl gelişti?

Ankara’da verdiğimiz bir Barıştık Mı konserinde bizi izleyip sosyal medyasında paylaşım yapmıştı. Bir röportajında da Türkiye’de beğendiği müzisyenler arasında beni de saymıştı. Bunun üzerine bir iletişim kurduk. O esnada “İleride bir iş birliği yapsak ne güzel olur,” diye düşünmüştüm. “Mutluluklar”ı hazırlarken “Sal Beni” ve “Kâkülünde Ak Oldum”u yollayıp bir rework yapıp yapamayacağını sordum, o da teklifimi kabul etti. Bu süreç içinde çok fazla muhabbet de ettik. Hatta yeni bir şarkı için çalışmaya başladık.

Dinleyicinin değişen alışkanlıklarıyla birlikte müzisyenlerin de sürekli single çıkardığı ve güncel olmak zorunda kaldığı bir süreçteyiz. Siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Albüm dinleme sürelerine bakınca müzikte çok hızlı bir tüketimin olduğu görülüyor. Hâl böyleyken insanlar da işlerini sürdürülebilir kılmak için güncel kalmak zorunda. Ben de güncel kalmaya çalışıyorum elbette. Yeni bir şey yayınlamak işe yarar bir şey yaptığımı hissetmemi sağlıyor. Müziğin benim için manevi olarak büyük önemi olduğu gibi ekmek kapım da aynı zamanda. Kendimi güncelleyebildiğim, üretimimi daha sık hâle getirebildiğim zaman konser verebilir, dinleyiciye ulaşabilir ve kendime bir ekonomi oluşturabilirim.

Önümüzdeki dönemde neler yapmayı planlıyorsunuz? Barıştık Mı ve Da Poet’le yürüttüğünüz DPBD projesinden yeni bir şeyler dinleyebilecek miyiz yakın zamanda?

DPBD için yeni bir çalışmamız vardı, ama hem Da Poet’in hem de benim solo albümlerimiz sebebiyle çok üzerine düşemedik son dönemde. Bu sene içinde kayda gireriz diye tahmin ediyorum. Barıştık Mı için de yeni çalışmalarımız var. Bu yıl birkaç yeni parça çıkarabiliriz. Bu yıl için şimdilik çıkmasını beklediğim yedi-sekiz düet çalışması da var. Hepsi için aşırı heyecanlıyım. Diğer yandan ben de “Mutluluklar”ın devamı olacak bir EP yayınlamayı planlıyorum önümüzdeki aylarda. **MS**

Londralı Wolf Alice bu ay içerisinde yeni albümünü yayınlayacak. Ekipten gelen açıklamalara göre "Blue Weekend" isimli bu albüm onların pandemi dönemi sonrasındaki yeni başlangıç arayışını vurguluyor. Tıpkı tüm dünyanın aradığı gibi.

Alice için yeni mevsim

BEKİR ÖZGÜR AYBAR
bekirozguraybar@gmail.com

Wolf Alice şu an İngiltere'nin en iyi bağımsız rock grupları arasında gösteriliyor. Belki COVID-19 süreci yaşanmasaydı İngiltere sınırları içerisinde ulaştıkları yüksek seviyenin aynısına Birleşik Amerika'da ve hatta Uzakdoğu'da bile ulaşabileceklerdi. Grup şu sıralar verdiği tüm röportajlarda salgın sonrasındaki yaşamı heyecanla beklediğini vurguluyor. Her müziksever gibi, her müzisyen gibi konserleri ve yeniden turneye çıkmayı dört gözle bekliyor Wolf Alice.

"Blue Weekend"
Wolf Alice
RCA

Ekip ilk olarak 2010 yılında vokalist Ellie Rowsell ile gitarist Joff Oddie'nin ikili akustik projesi olarak ortaya çıktı. 2012 yılından itibaren bas gitarist Theo Ellis ve baterist Joel Amey gruba dahil oldu, takvimler 2013 yılını gösterirken Ellie Rowsell'in kedisinin adını verdiği ve küçük kasaba huzursuzluğuna selam veren single çalışması "Fluffy" ile resmî çıkışını gerçekleştirdi. Şarkının klibinde grup üyeleri Fluffy ile takılıyor ve ardından bir çekiçle televizyonu kırıyordu.

Mayıs 2013'te ikinci teklikleri "Bros"u yayınladılar. Rowsell'in yazdığı ilk şarkılardan biri olan "Bros" grubun erken dönemdeki heyecanını yansıtıyordu. Bu heyecanı sadece şarkı yayınlayarak dağıtmak istemediler. Henüz büyük bir plak şirketiyle anlaşamamışlardı. Konserlere ağırlık verip lokalden merkeze doğru çıkmayı hedeflediler. Böylece yayınladıkları şarkılar da kendi dar çemberlerinin dışına ulaşabilecekti. Dressed Like Wolves ve Dead New Blood gibi grupların desteklediği bir turneye çıktılar. Ekim 2013'te "Blush" adında dört şarkılık bir EP çıkardılar. Bu kısaçalar müzik listelerinde yer alamadı ancak gruba konserlere devam edebilme fırsatını verdi.

YENİ BİR YOL

Aralık 2013'te ise önemli bir gelişme yaşandı onlar için. BBC Radio 6 Music tarafından paylaşıldılar. Bunun etkisiyle Dirty Hit Records ile anlaştılar ve hız kesmeden ikinci EP'leri olan "Creature Songs"u yayınladılar. Aralık 2014'te ise İngiltere Festival Ödülleri'nde En İyi Çıkış Yapan Sanatçı seçildiler. Bu bir yılın kısa özeti Wolf Alice'i işte tam da bugünlere taşıdı. 2015 yılına geldiğimizde ilk stüdyo albümünü "My Love Is Cool" adıyla yayınladı. Albümde toplam 12 şarkı bulunuyordu ve bu şarkılar birkaç İngiliz gencin kendi yolunu açma çabasını gösteriyordu. Albümün İngiltere'deki etkisi büyük oldu ve grup müzik listelerinde boy gösterdi. Öte yandan bu kayıt Amerika Birleşik Devletleri'nde RCA Records etiketi altında dağıtıma çıktı ve Wolf Alice bir sonraki yıl majör ekip The 1975 ile Amerika'yı turladı.

2017 senesinde ise ikinci albümleri "Visions of a Life"ı paylaştılar. Uzunçaların yapımcılığını Beck ile çalışmalar yürüten prodüktör Justin Meldal-Johnsen üstlendi. İçerikten tam yedi teklik çıkardılar. Bu onlar için rekordu. "Yuk Foo", "Sadboy", "Space & Time", "Heavenward" gibi sarsıcı şarkılarla kariyerlerini farklı bir alana taşımayı başardılar. Dreampop, grunge, electronica ve folk gibi birçok farklı tarza bir arada ulaşan "Visions of a Life" onların yükselişini, ilk albümden sonra vites artırdıklarını simgeliyordu.

ÜÇÜNCÜ MEVSİM

Şimdi onlar için tekrar yeni bir albümün zamanı geldi. 11 Haziran günü "Blue Weekend" isimli üçüncü albümünü çıkaracak Wolf Alice. Albüm için "Bizim yeni mevsimimiz" diyorlar. 2020'nin başından bu yana yaşadıklarımızı düşünecek olursak haklılar. "Blue Weekend" onlar için bir geri dönüş albümü. Stüdyoya, konserlere, sosyal yaşama, denizaşırı turnelere, röportajlara, kısacası hayata geri dönüş yapıyor Wolf Alice. Albümden şimdilik "The Last Man on Earth", "Smile" ve "No Hard Feelings" şarkıları ses verdi. Wolf Alice bu albümünde boşlukta geçen iki yılının acısını çıkarırcasına merkez sahneyi zorlayacaktır. Coldplay, Björk, Brian Eno ve Arcade Fire gibi majör isimlerle çalışan yapımcı Markus Dravs ile yol almaları da bunun bir işareti olsa gerek. "Blue Weekend"in Wolf Alice kariyerindeki en iyi albüm olmasını bekliyorum. Uzun sürede kaydedildi, üzerine fazlaca düşünüldü, üretim aşaması aceleye getirilmedi. Haklı çıkarsam onlar adına sevineceğim.

Grubun kurucuları Joff Oddie, Ellie Rowsell ve sonradan aralarına katılan Theo Ellis ile Joel Amey.

FOTOĞRAF: LAURE ALLARD_FLEISCHL

KARİYER BÜYÜTEN ÖDÜL

Birleşik Krallık merkezindeki albüm çalışmalarını değerlendiren ve sektördeki etki gücü çok yüksek olan ödül platformu Mercury Prize'ı 2018 yılında Wolf Alice kazandı. Grup bu ödüle 2017 çıkışlı "Visions of a Life" albümüyle ulaştı. Mercury Prize genellikle kariyerine yeni adım atan ya da alternatif müzik dünyasında bile adı pek duyulmayan müzisyenleri / ekipleri ödüllendiren ve öne çıkaran bir platform olarak bilinir. Wolf Alice'in ödüle ulaşması bu açıdan şaşırtıcı olmuştu. Örneğin Guardian'da çıkan bir yazıda ödülün daha alternatif ve tavır olarak daha sarsıcı yerde duran bir isme gitmesi gerektiği söylenmişti. Ama yine aynı yazıda Wolf Alice'in de bu ödülü hak ettiği vurgulanıyordu. Mercury Prize apoleti ile Wolf Alice'in artık daha özgüvenli olduğunu ve daha fazla insana ulaşacağını söylemek zor değil. Zira Mercury Prize bir ödülden çok daha fazlası.

İSMİN GELDİĞİ YER

Wolf Alice'in müziğinde gerçeküstü sözler ve güçlendirici temalar yer alıyor. Bu, pek de şaşırtıcı değil, zira Wolf Alice adını klasik masalları feminizm aracılığıyla ve gotik kurgunun merkezinde yeniden yorumlayan İngiliz yazar Angela Carter'ın kısa bir öyküsünden alıyor. Rowsell, Carter'ın estetiğinin şarkı yazarlığı üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını kabul ediyor ancak ekliyor: "Bence Wolf Alice şarkılarımızda tüm bu detayların unsurlarına sahip. Sihri her gün bulmayı seviyorum ve bence Angela Carter da her gün büyülü olanı bulmayı seviyordu." **MS**

EGEMEN
LİMONCUOĞLU
egemenlimoncuoglu@gmail.com

"Sour"
Olivia Rodrigo
Geffen Records

Yılın pop yıldızı

Popüler müzik dünyasının yeni yıldızı, ehliyet sınavını geçmekten bahseden, Disney'in High School Musical'inde oynayan ve büyük bir Taylor Swift hayranı olan Olivia Rodrigo.

Olivia Rodrigo 18 yaşında ve bir Swiftie. Öncelikle nedir bu 'Swiftie' böyle modern tabirlerin karşılığını bulduğumuz Urban Dictionary'ye sorarak başlayalım. Ne diyor Urban Sözlük? Bir hayrandan da öte Taylor Swift hayranlarına verilen isim diyor Swiftie için. Taylor Swift'in hayatı, müziği ve her bir şeyi hakkında her şeyi bilenler diyor. Yani fanatikler, obsesif derecede Swift sevenler. Büyük hayranı olmakla kalmayıp en büyük hayranı olmayı seçenler. Takıntılı hayranların yaptığı abuk sabuk şeylere doğru kaymadan bu satırlar, hemen Olivia'nın hayranlığının Swift'i örnek alma tarafının ağırlıkta olduğunu belirtelim. Bu ayki derginiz yayına hazırlanırken takdim edilen BRIT ödüllerinde sahne alan Olivia, gecede prestijli bir ödülle alkışlanan Taylor Swift'le bir fotoğraf çektirdi ve mutluluktan havalara uçtu. Ama bu da tabii ki takıntılı bir hayran olduğu için değil, Swift'i örnek aldığı için.

Taylor Swift'in çiftlik sahibinin güzel kızı, mezuniyet gecesinin kraliçesi ve country şarkıların aranan sesi olmak gibi rollerden Amerika ve İngiltere'de liste tepelerinden inmeyen, streaming çağında spotify gibi platformlarla inatlaşabilen takdir gören bir şarkıcı ve şarkı yazarına evrimi belki de hakikaten örnek alınası bir evrim. Bir öğretmen anne ve aile terapisti babanın kızı Olivia, Johnny Cash'ten Cardi B'ye, Carole King'den Tanya Tucker'a uzanan bir ilham listesinin en başına koyuyor Swift'i. Halbuki kariyerinin bu genç yaşında geldiği nokta ve yaşadığı şöhrete adım adım ulaşma süreci bakımından Miley Cyrus'u andırıyor. Tıpkı Miley gibi küçük yaşında Disney'in dizilerinde rol alıyor, adını ve yeteneğini buralardan duyuruyor. Önce üç sezonluk Bizaardvark serüveni, ardından da High School Musical markasının bir parçası oluşuyla, Disney'in adını duyurmasında çok büyük rol sahibi olduğu isimlerden biri oluyor. High School Musical için yazıp söylediği "All I Want" da ilk büyük hit'i. Ama yok, Miley değil, Taylor. Peki.

Hakkında yazdığı sanatçının kimin büyük (pardon en en büyük) hayranı olacağına karışan yazı olma sularına iyice dalmadan, hemen dümen kıralım. Geçen ay yine bu sayfalarda Bebe Rexha'dan bahsetmiş ve günümüzde eskisi gibi pop hit'leri yaratmanın zorluğundan bahsetmiştik. Arada tabii ki bazı isimler bunu kırıyor, Lorde kırmıştı (ki Olivia aynı zamanda bir Lorde hayranı), Billie Eilish kırmıştı. Şimdilerde Doja Cat o yolda ilerliyor, fakat en büyük rakibi de Olivia Rodrigo gibi görünüyor. Disney'in gücü bir tarafa, yaşıtlarına doğrudan hitap edebilen, bir yandan da hepimize ucu dokunan bir şarkısı var: "Drivers Licence". Ehliyetini alıyor, sevincini sevdiceğiyle paylaşacak fakat bir de ne görsün sevdiceğinin yerinde yeller esiyor. Hayal kırıklığı ve muz kabuğu. Çok mutlu ânınızda onu paylaşaca-

Mount Westmore, 50'nin üzerinde şarkı yazarak pandemiyi oldukça verimli geçirmiş bir süpergrup.

Rap'in babaları bir arada

Pandeminin ateşlediği süpergrup: Snoop Dogg, Ice Cube, E-40 ve Too Short'tan mürekkep Mount Westmore.

'Süpergrup' kavramını sık sık rock camiası için kullanıyoruz. Başlı başına devasa kariyeri olan abiler bir araya geliyorlar, kendi kariyerleriyle doğrudan ilişkili ya da tamamen farklı bir işe kalkışıyorlar. Yanlarında da onları sevenleri getiriyorlar. Ortaya çıkan iş de ıska değilse, dinleme de yanında yat projeler ortaya çıkıyor. Dylan'lı Roy Orbison'lu Traveling Wilburys'ten Velvet Revolver ya da Them Crooked Vultures'a uzanabilecek koca bir liste çıkartabiliriz. Hatta bu fikir cepte dursun, belki derginin de aklına yatar bir dosya hazırlarız. Öte yandan hip hop dünyasından işler daha 'featuring' bazlı işler hep. Afili bir rapper yanına kalabalık bir ekibi toplar, her şarkısında bir iki konuk alır, bol atraksiyonlu, bol bu kadar ismi aklımda tutamayacağım galiba'lı işler ortaya çıkar. Ama bu 'süpergrup' olayı pek denk geldiğimiz numaralardan değildir. Belki de bu yüzden Snoop Dogg, Ice Cube, E-40 ve Too Short'tan mürekkep Mount Westmore hakkında haberlere kayıtsız kalamadık. Haberler 50'nin üzerinde şarkı yazdıkları bilgisiyle birlikte geldi üstelik. Az buz şey değil, bir tarafta rahat adam Snoop Dogg, diğer tarafta N.W.A ve sinema kariyeriyle büyük abi Ice Cube var. E-40 ve Too Short'un kariyerleri de hafife alınacak gibi değil. Tabii böyle bir grup, pandemi ve grup chat gibi kavramların fitil ateşlemesiyle ortaya çıkıyor. Malum, geçirdiğimiz yıl bunları mecbur kılan bir yıl. "Ben gündüz kayıt yapamam"lar ile "ben de gece kayıt yapamam"-lar arasından sıyrılıp yüklü bir sayıda şarkıyı hazır etmiş bu dört rap büyüğü. Bu yıl içinde çeşitli şekillerde bu şarkıları dinleyeceğimiz söyleniyor. Henüz ortada kesin bir tarih yok.

ğınız bir numaralı insanın artık o bir numaralı insan olmadığını, olmak istemediğini fark etmek bu gayet evrensel bir his. Üstelik güzel bir vokal ve iyi bir pop şarkısı olarak ambalajlanmış. Bu satırların gözlerinizin içine beni oku, beni oku diye sesleneceği günlerde Olivia Rodrigo'nun ilk albümü "Sour" da piyasaya çıkmış olacak. Başlık çok iddialı mı yoksa nokta atışı mı, bunu da ilerleyen günlerde hep birlikte göreceğiz. Tüm Swiftie'lere ve pop dünyasına selamlar, sevgiler.

Üç kayıt

"Mohabbat", dünyanın iki ucunu bir araya getiriyor.

ŞARKI

AROOJ AFTAB

"MOHABBAT"

Pakistan doğumlu Brooklyn ikametli Arooj Aftab, tam da bu iki bilgi ışığında tahmin etmesi kolay, dinlemesi keyifli bir müzik yapıyor. Dünyanın iki ucunu bir araya getiriyor. Dünyanın müziğine uzak kalmak istemeyen kulakların anında yakalayacağı, geleceği parlak bir müzisyen kendisi. "Mohabbat" bir gazel, ona getirdiği yorumdan başlamak ve Aftab'ın dünyasına adım atmak hiç fena bir fikir değil.

EP

MONOMAN & CASH FLOW

"Fİ TARİHİ"

Anıl Piyancı destekli "Etrafta Dolanma" ve şarkıya çekilen animasyon kliple geliyorum diyen Monoman ile Cash Flow ortaklığı "Fi Tarihi" EP'si, bu ay Türkçe rap adına kulak kabartılacaklar listesinin başında bulunuyor. "Eskiden derlerdi rapçi mi bu? Şimdiyse diyorlar rapçi ne cool" gibi bir yerinde tespitle biz her şeyin farkındayız diyen "Etrafta Dolanma" gayet hit potansiyeline de sahip üstelik.

ALBÜM

Elfman, 1984'ten bu yana ilk kez bir film için yazmadığı şarkılardan oluşan bir albümle karşımıza çıkıyor.

DANNY ELFMAN

"BIG MESS"

Adı sinema tarihine gotik harflerle kazılı Danny Elfman, 1984'ten bu yana ilk kez bir film için yazmadığı şarkılardan oluşan solo bir albümle çıkıyor karşımıza. Elfman'ı Tim Burton'dan ayrı düşünemediğimiz, Burton filmlerinin olmazsa olmazı yapan hâlinden farklı, fakat bir zamanlar Oingo Boingo diye bir grubu olduğu ve hiç de azımsanmayacak albümler yaptığı bilgisi eşliğinde dinlendiğine gayet manidar bir albüm. **MS**

Lambaoğlu'na göre müziği bir şeylere uydurmaya çalışmak, ödün vermek demek.

"Hayatta kalmak ve iyileşmek için bu albümü yaptım"

"Her gün bir amaca uyanmak ve hayaller kurmak benim hazinem oldu," diyen Şenay Lambaoğlu, pandemi dönemini albüm kaydederek geçirenlerden. Tamamı kendisine ait sekiz parçanın yer aldığı "Hayat Defteri", Ada Müzik etiketiyle raflarda yerini aldı.

ERAY AYTİMUR
erayaytimur@yahoo.com

Sarkıcı, besteci ve söz yazarı Şenay Lambaoğlu beşinci albümü "Hayat Defteri"ni Ada Müzik etiketiyle yayınladı. Bu kez Hakan Kurşun (gitar, düzenlemeler), Eylem Pelit (bas) ve Volkan Öktem'den (davul) oluşan ustalar kadrosuyla yol alan Lambaoğlu herhangi bir janr arayışındansa progresif bir bakış açısıyla hem kendisini hem de müziğini yenilemeyi seçiyor. Projenin müzik direktörü Hakan Kurşun'un dokunuşuyla iki sanatçı arasında benzersiz bir sinerji oluşmuş.
Dünyanın farklı köşelerinde peş peşe pandemi dönemi kayıtları yayınlanırken biz de Şenay Lambaoğlu'na ve umutlu umutsuz güncesini tuttuğu "Hayat Defteri"ne kulak verdik.

Beşinci albümde yine yeni bir sound ve ekiple karşımızdasınız. Nasıl bir sound arayışı bu albümü doğurdu?
Yeni şarkılarımı bir albümde bir araya getirmeye karar verdiğimde en büyük korkum tekrara düşmekti. "Yeni şeyler anlatmak vakti şimdi," derken şarkıda bunun yolu yordamı ve tavrı da başka olmalıydı. Bu albümde şarkılarımın herhangi bir janraya uyumlu olmasını düşünerek yola çıkmadım. Çünkü yaptığınız müziği bir şeylere uyumlamaya çalıştığınızda ödün vermeye başlıyorsunuz. Sanatın her dalında bunu görmek mümkün. Progresif bir bakış açısıyla hem kendimi hem de müziğimi yenilemek istedim. Tam da bu noktada Hakan Kurşun'un düzenlemelere katkısı devreye giriyor. Daha cesur, özgür ve açık olmaya çalışırken bana rehber oldu. Bas gitarda Eylem Pelit ve davulda Volkan Öktem'in yer alması da elbette çok büyük bir müzikal zenginlik.

Albüme ismini veren "Hayat Defteri" geçmişe özlem içeren, bugüne sitem eden bir parça. Hem hayatta hem müzikte duygularınızı daha sert bir dille ifade etmekten çekinmediğiniz bir dönemin habercisi diyebilir miyiz?
Yaşadığımız bu zorlu süreçte hepimiz değiştik. Hayattaki önceliklerimiz, düşüncelerimiz, duygularımız değişti. Bu coğrafyanın sosyoekonomik gerçeğiyle salgın döneminde bir kez daha yüzleşmek zorunda kaldık. Tepkilerimizde sertleştik çünkü sesimizi duyurmak her zamankinden daha zor. İsyan etmemek mümkün değil.

Aslında "Günlerin Değeri" de hem sound hem tema olarak onun kardeşi gibi. Parçaların birbirinin yolunu açması mümkün mü? Albümün bütününe baktığımda şarkıların her biri bir öncekinin devamı gibi.
"Hayat Defteri" şarkım albümün giriş cümlesi mesela. Devamında ne anlattığımı merak edenler bu iz üzerinden devam edebilir. Albümde yer alan sekiz parça birbiriyle ilişkili ve bir bağ kurmuş durumda. Birini çıkarsam eksik kalırdı.

Albümün ilk dört parçası yayına girdiğinde farklı müzik zevki olan birçok dinleyicinin "Kusursuz Cinayet"ten çok etkilendikleri görülüyor. Sizce bu etkileşimin sebebi ne?
Aşkın mucizesi, verdiği yaşama sevinci olsa gerek. Ve en büyük ihanet sanırım elimizden o sevincin çalınması. "En kusursuz cinayet, yaşama sevincini öldürmektir," diyor Paulo Coelho. Ölüm gibi tarif edilebilir bir nevi. Öyle istemsizce, bir anda, kaza gibi. Fakat kusursuzca.

"Eyvah", Türkiye'nin hiç durmadan kanayan yarası kadın cinayetlerine dair bir ağıt. O derin, karanlık ve büyüyen "Eyvah" çığlığını siz hepimizin yerine atmışsınız.

"Hayat Defteri"
Şenay Lambaoğlu
Ada Müzik

"ORTAK DUYGULARDA BULUŞMAK İÇİN MESAFE ENGEL DEĞİL"

Bu süreçte albüm kaydetmek ve çıkarmak da zorlu ve yepyeni bir deneyim. Siz nasıl organize oldunuz?
Korkular, kaygılar içinde geçen bir süreçte güzel bir şeyler ortaya çıkarmak çılgınca aslında. Hakan Kurşun'la stüdyoda şarkıların demolarını kaydedip Volkan Öktem ve Eylem Pelit'e yolladık. Onlar da kendi stüdyolarında çaldılar. Hücum kaydına alışık biri olarak çok farklı bir deneyim oldu benim için. Dördümüz hiç bir araya gelmeden nasıl aynı nefeste hissederek çalabildik bilmiyorum. Müzik söz konusu olunca ortak duygularda buluşmak için mesafe engel değil.

Bir kadın sanatçı olarak bu gerçeklikle nasıl ilişki kuruyorsunuz?
Dünyanın neresinde olursak olalım bir kadının eyvah çığlığını duymadığım an yok. Dinmeyen bir acı, iyileşmeyen bir yara. Başka ülkelerle de iş birliğine ihtiyacımız var. Ayrışmaya ve ayrılmaya değil. Çocukların, kadınların ve hayvanların acı çekmediği bir dünya kuramadıkça insanlığımızdan utanmaya devam etmeliyiz. Yetmezmiş gibi bir de eyvah virüs geldi, eyvah savaş çıktı, liste böyle uzayıp gidiyor.

Öte yandan albümün bir de olumlu ve iyimser yüzü var. Bu da sizin ying yang'iniz mi?
Umut olmadıkça nasıl devam edebiliriz ki? Yaşamaya, üretmeye, her ne olursa olsun dik durmaya devam etmeliyiz. Gecenin karanlığı gündüzün aydınlığından nasıl besleniyorsa döktüğümüz tüm o gözyaşları bizi daha da güçlü kılacak. Her birimiz bu sınavı bir şekilde vereceğiz.

Pandemi acayip bir süreç. Hepimizin ruhunda büyük dalgalanmalar yarattı ki çoğunlukla zorlandık ama umutlanmazsak da hiç çıkamaz gibiyiz. Siz bu parçaları hangi zaman diliminde yazdınız ve pandemiye bağlı olarak karakteri değişen parçalar oldu mu?
Hayatta kalmak ve iyileşmek için bu albümü yaptım diyebilirim. Müziğe sığınarak, şifalanarak... Her gün bir amaca uyanmak ve hayaller kurmak benim hazinem oldu. Bu süreçte büyük kayıplar verdik, vermeye de devam ediyoruz. Birbirimize her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Eve kapandıkça büyüyen yalnızlığımızı, eksikliğimizi yine ancak birbirimize kenetlendikçe silebiliriz. **MS**

"Peace or Love"
Kings of Convenience
Universal UK

Kings of Convenience, 12 yıl aradan sonra 12 Haziran'da yeni albümleri "Peace or Love"ı yayınlıyor. Zarif bir sakinliğe sahip şarkıların sahibi olan grubun dönüş albümü ne çok iyi ne de çok kötü fakat eski bir dosta rastlamanın verdiği huzura sahip.

İçleri hikâyelerle dolu şarkılar

EDA SOLMAZ
edasolmaz@gmail.com

Kings of Convenience, dördüncü stüdyo albümü "Peace or Love"ı 12 Haziran'da dinleyicisiyle buluşturdu. Erlend Oye ve Eirik Glambek Boe'den oluşan grup, 12 yıl aranın ardından karşımıza çıkarken dünden ne eksik ne de fazla bir müzikal çizgiye sahip. Bu da grubun kemik hayran kitlesinin belki de en sevindiği noktalardan biri. Grup, "Peace or Love"ın ilk şarkısını 2016'da konser için uğradıkları Şili'de kaydetmiş fakat bir buçuk yıl süren kayıt aşamalarından sıkılmaya ve yorulmaya başlamışlar. Kişisel hayatlarındaki çalkantılar, bir süre sonra kayıtlardan tatmin olmamaları gibi birçok nokta albüme ara vermelerine neden olmuş.

Bu ara verilen dönemde Erlend Oye, Norveç'ten İtalya'nın denize nazır kasabalarından birine taşınır. Orada solo ve La Comitiva adlı İtalyan grupla müzik üretmeye devam eder. Dans ettiren naif şarkılar ile dinleyicilerine seslenir. Oye, daha önce yaptığım bir röportajda şarkılarının dinginliğinin nedenini şöyle dile getirir: "Devamlı büyük acılarını haykıran ve şarkılarına 'ben' diliyle başlayan şarkıcı-şarkı yazarlarından çok sıkıldığım oluyor; 'ben' kelimesiyle birlikte hep kendilerinden bahsediyorlar." Belki bu tanım onun müzikal dilinin bireysellikten çok uzak olduğunu da gösterir.

Oye İtalya'da yaşadığı bu sürede bir gün Feist'ten telefon alır. Feist, Sicilya'ya geleceğini ve buluşup yeni bir şeyler yapıp yapamayacaklarını sorar. Grupla daha önce müzikal işbirliği yapan şarkıcı, bir bakıma "Peace or Love" albümünün de yeniden gündeme gelmesini sağlar. Bir şarkıyı doğaçlama olarak kaydetmelerinin hemen ardından Berlin'de buluşur ve burada da yeni bir parça ortaya çıkarırlar. Albümün en parlak iki yıldızı olan "Love Is Lonely Thing" ve "Catholic Country"yi. "Love Is Lonely Thing"in açılış sesini Oye yapar ardından bir diğer âşık gibi Feist girer şarkıya. Öyle duru ve kısa bir parça ki. Sadece

Erlend Oye ve Eirik Glambek Boe, dünden ne eksik ne de fazla bir müzikal çizgiye sahip.

latin gitarın eşlik ettiği bir melodi duyarız arkadan, tüm albümde olduğu gibi başka bir fazla enstrümanın olmadığı. "Catholic Country" ise albümün en iyi şarkısı. Aslında tipik bir Kings of Convenience parçası, hayallere daldıran. Nakaratında ritim tutmanızı ve tam grubun istediği gibi hızlı bir günün ardından evinizdeki koltuğa oturduğunuzda sizi dinlendirip huzur bulmanızı sağlayan...

SADECE GİTARIN EŞLİK ETTİĞİ ŞARKILAR

Bu iki parçadan sonra albüm tamamen şekillenir ve grup üretime hız verir. 11 parçadan oluşan albüm "Rumors" ile açılır. Gereksiz risklere girilmeyen orijinal bir Kings of Convenience albümü dinleyeceğimize emin oluruz bu şarkıyla. Eski bir arkadaşa kavuşmak gibi bir histir bu... Ardından albümün çıkış şarkısı "Rocky Trail" başlar. Grubun pastoral bir anlatıma sahip olan müzikal dili, en net bu şarkıda hissedilir, 12 yıl önceye döneriz. Kaldığımız yerden bir şarkı ile devam ederiz. Şarkının sözleri de bir o kadar güzel ve şiirseldir: "Ayakkabılarının iyi olduğunu düşündüm, seni her yolun sonuna kadar götürecekleri düşündüm, sırtının güçlü olduğunu sanıyordum ama seni kayalık patikanın tepesine taşımalıydım."

İniş çıkışlarla dolu albümde kimi şarkılar fazlasıyla Norveç soğukluğuna sahipken kimisiyse sıcaklığıyla sizi dört bir yanınızdan sarmalar. "Angel", melodik yapısı bakımından diğer bazı şarkılar gibi grubun eski albümlerini hatırlatır. Ritmik gitarların bir ileri bir geri hareket ettiği parçada Oye'nin kısık bir sesle söylediği sözleri işitiriz. "Fever" ise albümün en farklısıdır. Zaten şarkıyı albüme alırken de üzerinde çok tartıştıklarını ifade ederler.

Albümün en duygusal şarkılarından biriyse "Killers"tır. Şarkıyı dinlerken melankolik bir bulut tam üstünüzde dolanmaya başlar. Oye'nin şiirsel söz sevdası bu eserde de ortaya çıkar. Çok katmanlı gitar seslerinin duyulduğu albümde "Ask for Help" ise grubun iki vokal sesli parçalarındandır. Sakin, dipten ve oldukça vurucu... "Song for About It"te folk gitar ile tekerleme gibi sözleri sıralar Oye. Ve dinleyicisine güçlü duyguları hatırlatır. Albümün kapanış şarkısı "Washing Machine". En sıradan da parçası... Burada Oye, hikâye anlatıcılığını konuşturur. Yazının başında da belirttiğim gibi iç karartıcı olmayan bir dilde.

HAYATIMIZIN ESKİ NORMALİNİ HATIRLATIYOR

'60'larda Simon & Garfunkel'un başlattığı, '90'lardaysa tüm o gürültülü müziğin arasında Belle and Sebastian'ın kapıyı sonuna kadar açtığı akustik pop'un bir devamı Kings of Convenience. Bu albümde de her bir şarkıda buna şahit oluruz. Oye, albüme dair yaptığı bir röportajda müziklerinin olgunlaşıp olgunlaşmadığını şöyle anlatır: "Eirik'in babası yedi yaşındayken öldü ve ben oldukça belirsiz bir üvey babayla büyüdüm. Bu yüzden bazı şeyleri çözmemiz gerekiyordu. Mesela; ne hissetmeliyim, ben kimim? Ne yazık ki genç yaşta fazla ciddiydik. Bu da şarkılara yansıdı. Artık biraz daha yaşlıyız. 12 yıl önce çok şey deneyimlemiş ve çok şey yaşamış yaşlı insanları kıskandık. Artık çok şey deneyimlemiş ve çok şey yaşamış insanlarız. İyi ve kötü hakkında şarkı söyleyecek çok şeyimiz var. Yaşlandığınızda tüm arkadaşlıklarınız derinleşiyor." Dünyanın birçok yerinde kaydedilen bu parçaların içleriyse Oye'nin dediği gibi hikayelerle dopdolu.

"Peace or Love" grubun müzikal tarihinin en güçlü albümü değil. En sıradışı şarkılara da sahip değil. Hatta bir kitle tarafından albüm, riske girmeyip aynı türde şarkılar ürettikleri için yargılayan parmakların sallanacağı şarkılara sahip. Fakat hâlâ kendi müzikal dilini bozmadıkları için takdir edilesi olduklarını unutmamak lazım. Meksika, Berlin, Şili, İtalya, Norveç hattında kaydedilen tüm şarkılar bizi bir noktadan başka bir noktaya taşıyacak güce sahip.

Albümün kayıt süreci pandemiden hemen önce, 2020'nin şubat ayında son bulduğu için parçalar hayatımızın eski normalini de hatırlatıyor. Seyahat edebildiğimiz, şarkılara sokaklarda anılar yarattığımız zamanları. Ve eski dostların hep aynı masada bizi beklediği ya da zorunlu değil seçilmiş bir yalnızlığın içinde olduğumuz. **MS**

NAİM
DİLMENER
naimdilmener@gmail.com

Serenad Bayraktar ve Genco Arı, zımba gibi bir dans parçasıyla yaza giriş yapıyorlar.

Nuri Harun Ateş soruyor: "Nedir bu normal?" Mehmet Akbaş'tan Sümeyra Çakır'a adanmış şarkı... Burcu Tatlıses ile masmavi bir rüya... Moğollar hâlâ zıpkın gibi... Orhan Kural anısına "Yol Şarkıları".

'Normal'i göremeyen aynaya koşsun

"Yeşilçam"da başrolleri Afra Saraçoğlu, Çağatay Ulusoy ve Selin Şekerci paylaşıyorlar.

Yücel'in vokali ne yazık ki ustalıkla düzenlenmiş renkli ve güçlü repertuvarı destekleyemiyor.

2 MAYIS PAZAR

Dijital kanalların önde gelenlerinden BluTV'nin "Yeşilçam" dizisini seyrettim. Yeni başlamış olmalı; hoş bir dizi, oyalayıcı ve eğlenceli. Yönetmenliğini, televizyonu ve izleyicisini iyi tanıyan isimlerin başında gelen Çağan Irmak'ın yapması da büyük avantaj. Gülünebiliyor, ağlanabiliyor -ruh durumuna hangisi uyarsa artık.

3 MAYIS PAZARTESİ

Esra Zeynep Yücel'in "Misafir" albümü, bu zamanda rastlanmayacak kadar şık bir paket olarak geldi; CD, LP ve birkaç başka şey, üzerinde albümün kapağının bulunduğu bir torba içine yerleştirilmişti. Ancak albümlerin milyonlar sattığı zamanlarda görülebilecek kadar zengin bir 'promo' paketiydi bu. Albümü ortak olarak DMC ve Kalan yayınlamış. Bir yandan paketin görkemi, bir yandan da bu iki güçlü firmanın el birliği sebebiyle, albümden çok şey umarak dinlemeye başladım. Umduğumu bulamadım. Repertuvar güçlü ve renkli, düzenlemeler usta işi... Ama ne yazık ki vokal, ustalıkla düzenlenmiş bu renkli ve güçlü repertuvarı destekleyemiyor.

Akbaş'ın "Ekin İdim Harman Oldum"unu dinlerken kapılıp gidiyor insan.

Hem karakteristik bir vokal biçimi mevcut değil hem de yer yer güçsüz, hatta acemice.

5 MAYIS ÇARŞAMBA

Daha "Kabul Ettim" şarkısını dinlemeye doymamışken, yeni bir şarkı çıkardı Serenad Bayraktar: "Hissediyorum". İlki orta hâlli bir pop şarkısıydı, bu yenisiyse zımba gibi bir dans şarkısı. Genco Arı'nın da dahil olduğu şarkı (ki düzenleme de ona ait) çok yeni, çok taze bir sound'a sahip. Bir mucize olsa da korona bizi terk edip gitse ve bu yaz diskotekler açılsa, bu şarkı hepsini birden inletebilir -o kadar GÜÇLÜ.

7 MAYIS CUMA

Şenay Lambaoğlu yeni bir albüm hazırlıyor. "Hayat Defteri" adıyla çıkacak bu albüm Hakan Kurşun, Eylem Pelit ve Volkan Öktem ile birlikte yapıldı / kaydedildi. Pandeminin dayattığı şartlar sebebiyle bir araya gelinmeden hazırlanan albümden dört şarkı dijital platformlarda yerini aldı bile. Albümün tamamıysa bayram sonrası yayınlanacak. "Hayat Defteri", "Kalk Uyan", "Günlerin Değeri" ve "Kusursuz Bir Cinayet" adlı şarkıların dördü de MÜKEMMEL. Düzenlemelerin ve altyapıların insanı kalbinden vuran hüznüne Lambaoğlu'nun sakin -ve her durumda eşsiz- vokali eklendiğinde, yapılacak tek şey kalıyor: Tekrar tuşuna basmak. Tekrar ve tekrar.

12 MAYIS ÇARŞAMBA

Mehmet Akbaş çok sevdiklerimdendir. Hiç yanıltmamıştır beni. Stüdyoda kayıt yaparken de müthiştir, sahnede söylerken de. Sümeyra Çakır'a adadığı son şarkısı "Ekin İdim Oldum Harman", bir konserinde canlı kaydedilmiş. Stüdyoda kaydedilmiş gibi mükemmel, özellikle de vokal açısından. İnsan kapılıp gidiyor.

13 MAYIS PERŞEMBE

Hakan Kurşun'un her yaptığında ortalamanın çok üzerinde bir şeyler bulunuyor. İster kendine yapsın ister başkasına, hiç fark etmiyor. Hem süper müzisyenlerdendir hem de müzik tutkusu ölçülemez bir seviyededir. Bu sebep(ler)le olsa gerek, pandeminin yarattığı daralma ve moralsizliğe rağmen çalışmaktan ve yayınlamaktan vazgeçmiyor. Kurşun son olarak Yasemin Balık ile çalıştı ve dört şarkılık bir EP yayınladı. "Kafam Bozuk" adlı çalışmada "Teslim Olduk", "Kafam Bozuk", "Adsız Sevgilim" ve "Gel Kendine" adlı şarkılar var. Dört şarkı da sakince, gürültü patırtı çıkarmak istemeyen cinsten. Sözlerin tamamı Balık'ın, müzik ise Balık ve Kurşun'un. Kurşun yine yapmış yapacağını; dört şarkının dördü de birbirleriyle uyumlu ve dördü de ortalamanın üzerinde.

Karaaslan ve Yavuz, sakin başlayıp sert bir rock şarkısına dönüşen bir işe imza atmışlar.

"CEHENNEM ATEŞİ ÇIĞLIK ÇIĞLIĞA"

22 MAYIS CUMARTESİ

Yaptığı türlü / çeşitli denemeyle caz müziğine yeni nefesler veren, soluklar aldıran Başak Yavuz'un son şarkısı Ali Murat Karaaslan ile bir düet. İkili, Yavuz'un üniversitedeki şarkı yazımı derslerinde tanışıyor. Öğretmen-öğrenci ilişkisi zaman içinde birlikte çalışmaya dönüyor ve "Her Şey Yolunda" adlı şarkı çıkıyor ortaya. Sakince başlıyor şarkı ama aldatıcı bir sükûnet bu... Lafı uzatmadan patlıyor ve sert bir rock şarkısına dönüşüyor. Hayatlarımız gibi sanki. Sabahları uykulu uykulu işe koyuluyoruz, akşam eve dönerken, önümüze çıkan herkesi devirmek istiyoruz. Bizi bu hâle getirenin kim olduğunu biliyor ama bir şey yapamıyoruz. Hırsımızı kendimizden alıyoruz. Yavuz ve Karaaslan'ın dediği gibi: "Her şey yolunda, cehennem ateşi, çığlık çığlığa..."

14 MAYIS CUMA

Burcu Tatlıses'in, Seyyidhan Kömürcü'nün birkaç şiirinden seçtiği dizelerle sözlerini oluşturduğu ve İlker Yurtcan (düzenleme de onun) ile birlikte bestelediği "Ayrılığımız Sürüyor", aşkın tutsaklık hâl(ler)ini dile getiriyor. Cenk Erdoğan'ın da gitarıyla eşlik ettiği şarkı, Çağla Çağlar'ın videosuyla bir tür rüyaya dönüşüyor -masmavi bir rüyaya. Her şey birbiriyle fazlasıyla uyumlu. Tam bir takım işi; herkes üzerine düşeni fazlasıyla yapmış. Başroldeki Tatlıses bile rol çalmamış. Ne söylerken ne de video çekilirken şarkının önüne geçmiş.

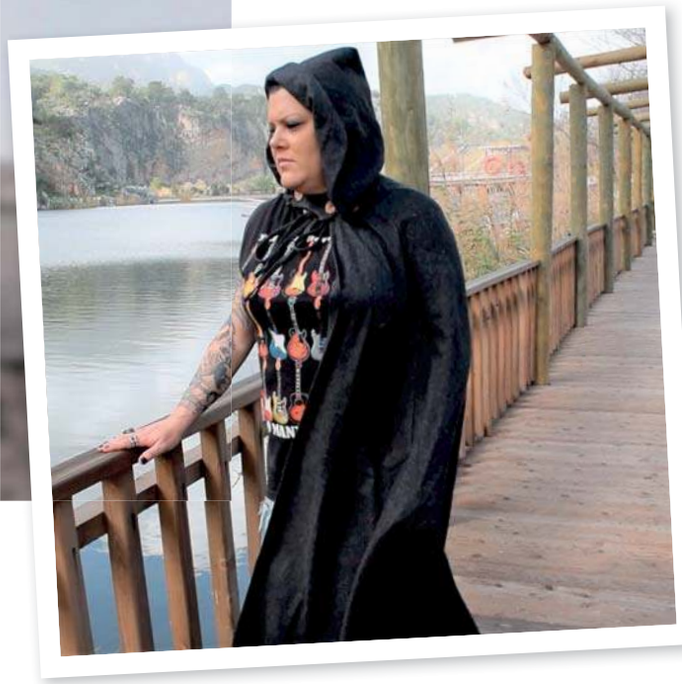
"Anatolian Sun"daki 'best of' şarkıların hepsi yeni kayıt; hem de tek seferde ve canlı.

17 MAYIS PAZARTESİ

Moğollar'ın "Anatolian Sun" adlı (isim albüm kapağında yer almıyor) 16 şarkılık albümü, bir süre önce yalnızca dijital platformlarda yayınlanmıştı. Bu zamanda, mucizevi işler yapan Gülbaba Records ve Night Dreamer tarafından yayınlanan

Burcu Tatlıses, aşkın tutsaklık hâl(ler)ini dile getiriyor.

ve prodüktörlüğünü Murat Ertel'in yaptığı albüm, iki ayrı LP olarak da yayınlandı; mükemmel bir ses kalitesi, şık ve sağlam kapaklarla hem de.

"Anatolian Sun" bir tür 'best of'. Ama şarkıların hepsi yeni kayıt; hem de tek seferde ve canlı kayıt. Sahnede fişek gibi olmalarıyla ünlenmiş grup, bütün enerjisini yansıtmış bu kayıtlara. Memleketin gelmiş geçmiş en iyi üç grubundan (diğerleri Mazhar Fuat Özkan ve Modern Folk Üçlüsü; bu anlamda, 'M'de bir keramet olduğunu söylemek mümkün) Moğollar hâlâ zıpkın gibi; iyi, cesur ve çalışkan. Ömürlerine, şarkılarına bereket.

20 MAYIS PERŞEMBE

Geçen yılın sonlarında kaybettiğimiz Orhan Kural'ın anısına bir albüm yayınlandı. "Yol Şarkıları" adlı çalışmada Bulutsuzluk Özlemi'nden Grup Gündoğarken'e, Leman Sam'dan Yeni Türkü'ye kadar çok sayıda kayda değer isim şarkılarının Kural için bu derleme albüme dahil edilmesini kabul etmiş. Kayda değer bir albüm bu, tam da Kural gibi çelebi bir insana yakışacak cinsten. Zaman onu haklı çıkardı. Temizlik ve düzen için kendisini çok yoran ve böyle yaptığı için 'takıntılı' diye mimlenen Kural'ın aslında hiç de abartmadığını hepimiz öğrendik: Pandemi bunu öğretti bize. Belki onun dahi "Bu kadarı da abartı olur," diyebileceği bir şekilde yaşamaya başladık - maskelerle... Hayat bu işte, öğretiyor. Eminim ki mekânı, göklerin en güzel yerinde, şarkıların / türkülerin arasındadır.

24 MAYIS PAZARTESİ

2000'li yılların çok popüler yarışmalarından Popstar'ın en güçlü yarışmacılarından biriydi Evren Mevlanaoğlu (o zamanlar yalnızca Mevlana); güçlü sesi, çok iyi vokal biçimi ile ekranları çatlatacak şekilde söylerdi şarkılarını. Bu (ve benzeri) yarışmalar şarkı(cı)nın peşinde olmadığı için, ne Evren ne de benzeri sesler iyi bir yere gelebildi. Hak ettikleri yer müziğin en yüksek tepeleriydi ama bu bir yana, makul bir tanınırlık / bilinirlik dahi elde edemediler. Her şey reyting ve reklam pastasına göre ayarlıydı. Bu sebeple gencecik çocuklar birkaç haftalık (belki birkaç aylık) renkli bir rüya görüyor ve geldikleri yere dönüyorlardı.

Ama şu da var: Bu yarışmacıların bir kısmının müzik tutkusu engellenemez bir biçimde güçlü olduğunda, şartları zorlayıp denemeyi sürdürmekten de vazgeçmiyor. Mevlanaoğlu da öyle. '90'lar ve sonrasının en güçlü aranjörlerinden Tansel Doğanay'ın desteğini alan yorumcu, zamanında Sertab Erener'in seslendirdiği (ve Sezen Aksu'ya ait) "Oyun Bitti" ile döndü aramıza. Güçlü bir ses isteyen güçlü bir şarkı bu ve Mevlanaoğlu şarkıyı almış, Erener'in getirdiği yerden çok daha yukarılara götürmüş. Hem kendisi uçuyor hem de dinleyeni uçuruyor.

Güçlü bir şarkıyla geri dönen Mevlanaoğlu, hem kendi uçuyor hem de dinleyeni uçuruyor.

25 MAYIS SALI

Nuri Harun Ateş'in yeni şarkısı, Bülent Ortaçgil'in "Normal"i. Ortaçgil'in "Nedir bu normal?" sorusunu, şimdi de adı Kafası Karışık Kontrtenor'a çıkmış ama aslında Kafası Berrak Kontrtenor Ateş tarafından tekrarlanıyor. Derdi makul bir cevap almak değil elbette; bu basit sorunun cevabı yeterince zor, hatta imkânsız olmalı ki soru orta yerde kalakaldı (bin) yıllardır. "İşler, gidişler, sen, ben, biz, hâlimiz, medya, reklamlar, reyting..." ve geri kalan her şey normalse eğer, keyfimiz bilir.

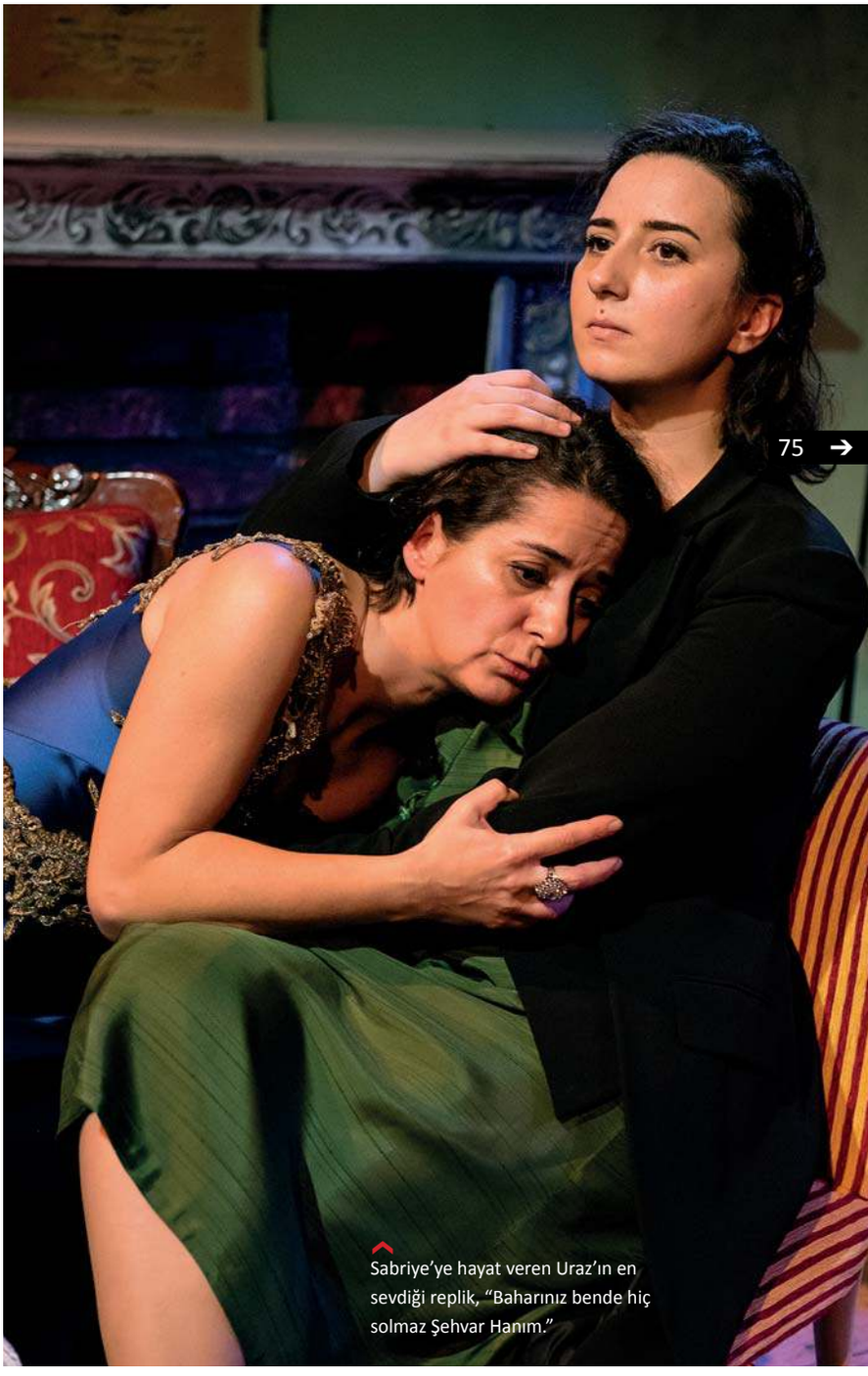
Ateş'in şarkısı - daha evvel yaptığı her şeyde olduğu gibi - mükemmel. Tabiat vergisi sesinin bütün inceliklerini kullanarak söylemiş şarkıyı. Çok iyi anlaştığı müzisyen Ogün Dalka'nın düzenlemesi hem yaratıcı hem de şarkının orijinal ruhuna uygun. Neslihan Bilge'nin tasarladığı kapaksa, "O normal / bu değil!" diyenlerin suratına tırnakla çizilmiş derin bir yara. Kapağa baktıklarında 'normal'i göremeyenler en yakın aynaya koşsun. **MS**

Ateş, tabiat vergisi sesinin bütün inceliklerini kullanarak söylemiş.

"Kadından şair mi olurmuş?"

Altıdan Sonra Tiyatro'nun 20. yılında sahnelediği "Nihayet Makamı" tiyatrolar.tv'de seyirciyle buluşuyor. Burçak Çöllü'nün yazıp yönettiği oyun, Şair Nigâr Hanım'dan esinlenerek yaratılmış Şehvar Hanım ile yardımcısı Sabriye'nin hikâyesini anlatıyor.

HAZAL ŞAHİN
hazllsahnn@gmail.com

Sabriye'ye hayat veren Uraz'ın en sevdiği replik, "Baharınız bende hiç solmaz Şehvar Hanım."

75 ➔

Senin hatan, uçursaydın şarkılarını. Kim dedi sana içinde zapt et diye?"

Hani bir rüya görürüz, orada her şey çok güzeldir, orada söylemediklerimizi söylemek mümkündür, orada kavuşmak olasıdır, orada bir bakış için şiirler yazılabilir, kalp kırıklığı yoktur, sarılmak vardır, geçmişin yükü yoktur, sadece o an vardır. Sonra o his gelir. Bunun bir rüya olduğu hissi. Bunun zaten ancak bir rüya olabileceği hissi ve malum son. Uyanış. Rüyalara mı kızmalı bitti diye yoksa sabah mıdır suçlusu? Biraz daha böyle hissetmek için az da olsa duramaz mıydı akrep ve yelkovan? Hep böyle aceleci miydi dakikalar?

Her şeyin nispeten daha yavaş olduğu bir dönemde, gizliden gizliye beslenen bir aşk Sabriye'ninki. Öyle güzel, öyle güçlü ki eğer olur da sevdiği bir gün kendi güzelliğini unutursa ona sihirli bir ayna olup güzelliğini hatırlatacak cinsten. Hep yanında, yamacında olabilmek için fare gibi kenarda köşede kalmayı kabullenmiş. Hayatında kimse tarafından görülmemiş biri, başkasını nasıl bu denli kalpten görebilir? Duyurulamayan sözler ve bağıra bağıra söylenemeyen şarkılar, okunamayan şiirler biriktirip hayalinde onları yaşatmak biraz olsun o anları yaşamışız hissi verir mi?

Ayşegül Uraz'ın sahnede hayat verdiği Sabriye, yıllarca her şeyi kalbinde biriktirmiş. Bir gün hepsini anlatabilmenin umuduyla hem de. Ayşegül Uraz bütün bu anları o çocuksu heyecanıyla oynarken siz de onunla birlikte heyecanlanıp üzülüyorsunuz. Arkadan onu destekleyesiniz hatta Sabriye konuşsun diye her

kesi susturasınız geliyor. Şehvar Hanım'ın karşısında konuşabilmek için nasıl kendisi dışında herkes olabildiğini seyrediyorsunuz.

Şehvar Hanım... "İki güzel evladın annesi olmak kifayet etmiyor mu da gece vakti salonlarda, erkekler arasında izzeti nefsini ayaklar altına alıyorsun?" sorusuna omuz silkip bütün güzelliğiyle dimdik durarak "Kadından şair mi olurmuş?" diyenlerle sanattan, edebiyattan, aşktan bahsedip içindeki yangınları dışarıya göstermeyen bir kadın. Gülhan Kadim'in Şehvar Hanım performansı, "Bu kadını tanıyorum," dedirtiyor hepimize. Çoğu zaman hayran hayran seyrediyoruz, kapılıp gidiyoruz kendisine.

Burçak Çöllü'nün Şair Nigâr Hanım'dan yola çıkarak büyük bir incelikle yazdığı bir kadın Şehvar. Bir zamanların şöhretli şairesi, şimdilerin işgal altındaki İstanbul'unda yalnız yaşayan Şehvar Hanımı. Oyundaki zaman kavramı, kapılıp gittiğiniz diğer unsurların yanında dikkatinizi veremediğiniz ama finalinde ""Vakit kâfi gelmedi" repliğini size tekrar tekrar hatırlatan bir öğe oluyor. Çalınan bir kapı. Bir bavul dolusu hikâye, şarkı, şiir, anı, insan... Biraz olsun yalnızlığını dindirir mi bunlar? Geçip giden o güzel günlerin yasını tutarken bir misafir unutturur mu 'bir zamanların şöhretlisi' olmayı yoksa yeni yaralar mı açar bavuldan her çıkardığı ile?

Oyunu yazan, yöneten, o güzel şarkıların bestesinin ve güftesinin sahibi olan ve tamburuyla eşlik eden Burçak Çöllü ve oyuncuları Gülhan Kadim ve Ayşegül Uraz "Nihayet Makamı"nı anlattılar.

"Nihayet Makamı"nı bize nasıl anlatırsınız? Oyunun sizin hayatınızdaki karşılığı nedir?

Ayşegül Uraz: "Nihayet Makamı" hem kültürel ve sosyo ekonomik açıdan hem de duygusal ve yaşamı yaşayış biçimleri açısından birbirinden farklı iki kadının, ortak bir yaşamı ama beraber ama ayrı sürmelerinin hikâyesi diyebiliriz sanırım. Bu hayatın mücadelesini sürerken değişen dönem, yaşanamayanlar, söylenemeyenler, eksik kalanlar, çekilen 'ah'lar, gizli ve ayyukta yaşanan aşklar, şiirler, şarkılar, besteler ve güfteler ise bu hikâyenin biricikleri... "Nihayet Makamı"nın bendeki yerine gelince; özlemden boğazım düğümleniyor valla. Benim için icra edilen bir oyundan gayrı çok sevdiğim biri gibi. Görmek istediğim, görünce sevindiğim, onunla beraber üzülüp sevinebildiğim, özellikle şimdilerde çok özlediğim biri gibi. Yalnızca performe ederkenki kısmından bahsetmiyorum üstelik, kastettiğim tamamen varlığı.

Gülhan Kadim: "Nihayet Makamı" nakış gibi ince ince işlenmiş, her ânı dolu, müthiş müziğinin tüm hikâyeye sindiği, çok incelikli, özlediğimiz çok şey barındıran, güçlü, sert, hüzünlü bir aşkı ve büyük kırgınlıkları anlatan çok iyi yazılmış bir oyun. Hayatımda dokunduğu çok şey var. Çok özel şeyler. Bunun dışında oyunu çalışırken, Tomris İncer kılavuzum oldu hayallerimde. Metni ilk duyduğumda Şehvar rolünde onun sesi gelmişti kulağıma hep. O yüzden kendi içimde özel bir yolculuk yaşadım prova döneminde.

"NİHAYET MAKAMI" / ALTIDAN SONRA TİYATRO

Yazan ve yöneten: *Burçak Çöllü /* ***Dramaturg:*** *Sinem Özlek /* ***Müzik:*** *Burçak Çöllü /* ***Dekor tasarım:*** *Yiğit Sertdemir /* ***Kostüm tasarım:*** *Sinem Öcalır /* ***Işık tasarım:*** *İsmail Sağır /* ***Afiş tasarım:*** *Önder Sakıp Dündar /* ***Fotoğraflar:*** *Murat Dürüm /* ***Yönetmen yardımcısı:*** *Yeşim Sarı /* ***Dekor uygulama:*** *Candan Seda Balaban, Seda Yürük, Gizem Dila Kars, Eren Demirbaş, Onur Kiraz, Özge Emeç, Zekeriya Ece, Yiğit Sertdemir /* ***Oynayanlar:*** *Ayşegül Uraz, Gülhan Kadim, Ayşegül Aykaç, Dolunay Pircioğlu*

Oyunda en sevdiğiniz replik hangisi?

Ayşegül U.: "Baharınız bende hiç solmaz Şehvar Hanım, öyle güzelsiniz ki."Seçmek zor olsa da bana en derinden dokunan repliklerden biri bu. Birini böyle görebilmek, birini bu denli sevebilmek maharetini içimde çokça hissettiğim için... 'Sevebilmenin' bir yeti, bir kabiliyet gibi olduğunu hissettiğim ve doğuştan itibaren bana bilhassa annem tarafından bahşedildiğine inandığım sevme öğretisiyle kişisel bir bağ da kurabildiğim için sanırım...

Gülhan K.: En sevdiğim replik; "Vakit kâfi gelmedi." Bütün bir ömrün özeti gibi. Büyük pişmanlıkları da saklıyor, insanın zaman ve hayat karşısındaki acizliğini de. Oynadığımızda, her seferinde kalbimi sızlatan bir replik.

Burçak Çöllü: "Hayat öyle engin bir şey ki Sabriye, bir mutsuzluğa bağlanmak için öyle uzun ki."

Bir dönem oyunu yazarken ve yönetirken nasıl çalışmalar yaptınız?

Burçak Ç.: Bir dönem oyunu yazmanın her şeyden önce bitmek bilmeyen bir okuma ve araştırma yükü var. Belgesel sorumluluğunuzun ötesinde, dönemle ilgili öğrendiğiniz her şey sizin zihninizdeki dünyayı daha canlı, daha ayrıntılı hâle getirdiği için, okumanın ve araştırmanın hiç sonu gelmiyor. "Nihayet Makamı" sürecinde şanslıydım, bize ilham veren Şair Nigâr Hanım'ın bizzat tuttuğu günlükler ve Prof. Dr. Nazan Bekiroğlu'nun Şair Nigar Hanım üzerine hazırladığı doktora tezinin baskısı vardı. 1900 başları, hakkında çok sayıda kaynak bulabildiğimiz harika bir dönem. Sadece referans kitapları değil, dönemin romanları veya dönemi anlatan romanlar, gazete kupürleri, arşiv belgeleri de hem çok miktarda hem de kolay ulaşılır hâlde. Oyun provaya girdiğinde yani yönetme aşamasında, dramaturgumuz Sinem Özlek ile yaptığımız masa başı çalışmasını da tamamlayınca artık okumayı bıraktım, sadece müzik dinlemeye başladım diyebilirim. Bilgi yüklemesi yapmayı da bir yerde kesmek ve sonrasını insiyaka bırakmak lazım. O içgüdüsel üretim sürecine de girdikten sonra müzik, ruh hâlime ve paylaşmak istediğim atmosfere rehberlik etti.

Oyunun yazarı, yönetmeni ve bestecisi Burçak Çöllü; şarkılara tamburuyla eşlik ediyor.

Kadim, oyunu çok sevdiği biri gibi görüyor: "Görünce sevindiğim, beraber üzülüp sevinebildiğim biri gibi."

FOTOĞRAF: VOLKAN ERKAN

"O GÜNÜN ÖNCÜ KADINLARINA ÇOK ŞEY BORÇLUYUZ"

Oyunu yazdığınız dönem ile bugünü karşılaştırdığınız yerler var mı?

Burçak Ç.: 1900'lerin başıyla bugünü kıyasladığımda, hâlâ mücadele edilecek çok fazla şey olsa da, bugünün üreten ve bağımsız kadınları olarak o günün öncü kadınlarına çok şey borçlu olduğumuzu düşünmeden edemiyorum.

Provalar esnasında sizi en heyecanlandıran şey ne oldu?

Burçak Ç.: Biraz da hüzünlü bir cevap olacak ama, beni en çok heyecanlandıran şey bu oyunun ekip tarafından heyecanla karşılanması ve kabul görmesiydi.

Kendi yazdığınız oyunun yönetmenliğini yapmanın kolaylıkları ve zorlukları neler?

Burçak Ç.: Yönetme sürecine zihninizde hazır bir dünyayla başlıyorsunuz, yabancısı olduğunuz bir oyunu yönetmek için harcadığınız deşifre süresini bunda harcamıyorsunuz. Bu açıdan daha kolay. Yazarın ne anlatmak istediğini tam olarak biliyor olmak da çok güzel. Zorluğu ise, sanırım bir evlat sahibi olmanın zorluğuna benzer, duygusal olarak sağlıklı mesafede durmakta zorlanabilirsiniz. MS

FOTOĞRAF: HÜSEYİN ÖZDEMİR

İstanbul'a kök salmaya çalışan insanların hikâyesi

Monologlar Müzesi'nin beş yazarın beş kısa oyunundan oluşan projesi "Hostel", dünyanın farklı köşelerinden aidiyet hissinin peşinde beş insanı Balat'taki bir hostelde buluşturuyor. Bu ay sakinleriyle yüz yüze tanışacağımız "Hostel"i yaratıcı ekibinden dinledik.

ECE SARUHAN
ecesaruhan@yahoo.com

İstanbul'da doğup büyüyen ancak köklerinden dolayı Afganistan'la İstanbul arasında sıkışıp kalan Mehran... Aşkı, âşık olduğu İstanbul'da bulan ve yıllar sonra kızının son dileğini gerçekleştirmek için Ukrayna'dan İstanbul'a gelen Darya... Doğduğu Fransa'nın topraklarında sevgi ihtiyacını gideremeyip kendisini gerçekten sevdiğine inandığı bir dostunun peşinden İstanbul'un yolunu tutan Edmond... Büyükannesinden kalma bir aşk hikâyesinin izini sürmek için Ermenistan'dan İstanbul sokaklarına doğru yol alan Lusin... Ve içinde köksüzlüğün kökleriyle, yıllarca yabancılara servis yapan bir garson... Monologlar Müzesi, ortak bir hasretin; aidiyet hissinin peşindeki bu beş insanı, Balat'taki bir hostelde buluşturuyor. Saniye adında sırlarla dolu bir sahibesi ve Şükriye adında bir hayaleti olan bir hostelde.

Monologlar Müzesi'nin, Ahmet Sami Özbudak'ın yazdığı "Edmond-Mösyö P.", Kerem Pilavcı'nın yazdığı "Darya-Havada Kalma Meselesi", Serdar Kurt'un yazdığı "Lusin-Aile Mezarlığı", Murat Mahmutyazıcıoğlu'nun yazdığı "Mehran-Who Are You?" ve Başak Kıvılcım Ertanoğlu'nun yazdığı "Dancing Queen" adlı kısa oyunlardan oluşan "Hostel" adlı yeni projesi bu ay

Özbudak, Pilavcı ve Kurt, tiyatronun pandemiden güçlenerek çıkacağını düşünüyorlar.

prömiyer yapacak. Haziran ortasında Monologlar Müzesi'nde seyirciyle buluşacak oyunun biletleri www.tiyatrolar.com.tr adresinden temin edilebilecek.

"Hostel"i yaratıcı ekibinden Ahmet Sami Özbudak, Kerem Pilavcı, Başak Kıvılcım Ertanoğlu, Serdar Kurt ve Murat Mahmutyazıcıoğlu'ndan dinledik.

Projenin doğuş ve ekibin bir araya geliş sürecinden konuşarak başlayalım mı?

Ahmet Sami Özbudak: Projeye dair ilk ışığı yakan oyuncumuz Batur Belirdi oldu. Kendisi ortaya "Acaba yabancı dil performansları nasıl olur?" diye bir soru attı. Ben de o sırada göçmenlik ve köksüzlük konularına kafa yoruyordum. Bu iki fikir birleşti ve "Hostel" projesi ortaya çıktı. Hep giden insanlardan söz ettiğimiz bir dönemden geçerken, projede yazar olarak yer alan arkadaşlarıma, yolu İstanbul'a düşen ve buraya kök salmaya çalışan insanların hikâyesini anlatmayı teklif ettim, onlar da bu fikrimi heyecanla karşıladı. Ben, Kerem, Serdar ve Murat dört yeni oyun yazdık. Bu oyunları ben yönettim, Kerem de yönetmen yardımcılığını üstlendi. Başak'ın Monologlar Müzesi 'Balat' Serisi için yazdığı "Dancing Queen" adlı oyunu da farklı bir dille sahneleyerek bu evrensel projeye farklı bir renk olarak katmak istedik, Başak'ın uyarlaması ve rejisiyle "Hostel"in bir parçası hâline getirdik.

Oyunlardaki karakterlerin yolları da hikâyeleri de kesişiyor. Yazım sürecinde hem bireysel hem de kolektif bir yol haritası izlediniz belli ki...

Ertanoğlu, "Hostel"i kendi hikâyelerinden kaçan ya da onları arayan karakterlerin sığınağı olarak tanımlıyor.

Başak Kıvılcım Ertanoğlu: Evet. Arkadaşlarımın yazdığı monologların çıkış noktaları kafamızdaki göçmüş ya da yersiz yurtsuz olarak tanımlayabileceğimiz karakterleri birbirimizle paylaşmamızla başladı ve zamanla hikâyeler bambaşka bir boyuta evrildi.

Kerem Pilavcı: Zaten uzun zamandır Monologlar Müzesi'ne yeni bir seri eklemeyi istiyor ancak pandemiden dolayı ertelemek zorunda kalıyorduk. Sami'den böyle bir teklif gelince hemen yazmaya koyulduğumuz hikâyelerimizi birbirimize geri dönüşler vererek tamamladık. Provalarımızı kısıtlamalar elverdiği sürece Monologlar Müzesi'nde yaptık, bir araya gelemediğimizdeyse zoom üzerinden online provadaydık.

79 ➔

"Hostel"in sakinleriyle seyircinin buluşması yüz yüze gerçekleşecek, öyle değil mi?

Ahmet S. Ö.: Evet. Pandemiye dair tüm önlemlerimizi çok sıkı bir şekilde aldık. Seyircimizi son derece sağlıklı ve güvenli koşullarda evimizde; Monologlar Müzesi'nde ağırlayacağız.

Başak K. E.: Seyircimizle yeniden kanlı canlı buluşacağımız için çok heyecanlıyız. Onları çok sesli/dilli oyunlarla selamlayacak olmanın da heyecanını yaşıyoruz. "Dancing Queen" Batur Belirdi'nin performansıyla Almanca-Türkçe, "Darya-Havada Kalma Meselesi" Burcu Halacoğlu'nun performansıyla İngilizce-Türkçe, "Edmond-Mösyö P." Burak Üzen'in performansıyla Fransızca-Türkçe, "Mehran-Who Are You?" Erdem Kaynarca'nın performansıyla İngilizce-Türkçe, "Lusin-Aile Mezarlığı" ise Yeraz Çağlayan'ın performansıyla Ermenice-Türkçe olarak sahnelenecek. Seyircimizi Monologlar Müzesi'nin klasikleşmiş biçimiyle karşılayacağız. Her odada bir hikâyemiz seyirciyle buluşacak. İzlemeye istedikleri odadan başlayabilecek, odalar arasında gezerek yolculuklarını sürdürebilecekler. Süreleri 8-10 dakika arasında değişen oyunlarımız dört tur olarak tekrarlanacak.

Tüm karakterler aidiyet hissinin peşinde, hayatın içinde birer hayalet, birer görünmez Şükriye gibi kalmama mücadelesinde. Gidenler için de kalanlar için de o kadar tanıdık bir arayış ve mücadele ki...

Kerem P.: Karakterlerin kimi bulunduğu yeri vatanı bellemiş, kimi göçmek zorunda bırakıldığı toprakları... Dediğiniz gibi arayış ve mücadele çok tanıdık, karakterlerin umut ve umutsuzluk arasında gidip gelmeleri de öyle.

Ahmet S. Ö.: Kopamadığınız kök sizi daha da acıtır, o acıyla ait olduğunuz yeri ve dili daha çok hatırlarsınız. Aslında çoktan gitmişsiniz ama acı size henüz burada olduğunuzu anımsatıyor. Bir gün bir Avrupa şehrinde yaşamaya başlayabilirsiniz lakin peşinizden sürüklediğiniz karanlık hep sizinle olacak. Kalbiniz bile kendi anadilinizde çarparken bir noktadan sonra kendinizi 'duraklatma' tuşuyla beklemeye almak zorunda kalabilirsiniz. Bir bakmışsınız, yıllarca o tuş basılı kalmış. Ait olma ve köklenmeyle ilgili meseleler tüm dünyanın meselesi. Asıl evimiz yeryüzü ama bunu unutacak kadar köklenmişiz. Hâl böyle olunca da her yer gurbet, her yer sıla. Ve sıla da gurbet de aynı şeyi söylüyor aslında; sevip sevilmiyorsan yabancısın.

Yani kalbin nerede sevgiyle atıyorsa yuvan da, ailen de, vatanın da orası aslında, öyle değil mi?

Serdar K.: Benim yazdığım oyunda Matild, bu sorunun cevabını, "Ne doğduğun yer ne de öldüğün yer, ilk nerede âşık olmuşsan oraya aitsindir," şeklinde veriyor. Eğer aidiyetin bir matematiksel ölçütü varsa, bana göre sizin bir şehre bıraktığınız izlerle o şehrin sizde bıraktığı izlerin toplamıdır.

Murat M.: Bu ait olma hissi uzun zamandır kafamı çok kurcalıyor. Ankara'da büyüdüğüm apartmana telefonumdaki haritadan bakıp göremeyince çok üzülmüştüm mesela. Yerinde kocaman bir boşluk vardı. Bir süre sonra havalı bir site yapılmış tabii. Bize öğretilen vatan kavramının sadece soyut bir dogma olarak kalması çok üzücü. Bastığımız toprak, doğduğumuz ev, yürüdüğümüz sokak, gittiğimiz okullar, kafeler, barlar, dükkânlar... Kendimizi rahat ve bize ait hissettiğimiz her yer... Bu anlamda sürekli elimizden kayan bir şimdiki zaman var. O yüzden "Kalbim tam olarak nerede atıyor?" diye düşündüğümde, şimdilik ortak bir coşku hissettiğim her durum, her insan diyebilirim.

Başak K. E.: "Hostel" ait olmayan, kendi hikâyelerinden kaçan ya da kendi hikâyelerini arayan karakterlerin evi olmuş, sığınağı olmuş bir mekân. Her şeyden vazgeçtikleri anda daha önce içinde yaşamanın akıllarından bile geçmediği bu konak tanıdıkları olmuş, evleri, ailelerinden biri olmuş. Onlar da birbirlerinin sığınağı olmuşlar. Bu durum hepimiz için geçerli; ait hissettiğimiz yer evimiz, yuvamız, vatanımız oluyor. Bambaşka hayatların hikâyeleri bir bakıyorsunuz bizim hikâyelerimiz olmuş, yabancı gelen şeyler birden ait hissettiğimiz şeylere dönüşmüş. Hayatta da ait hissetmeyle başlıyor bütün ilişkiler. Biriyle gözleriniz kesişiyor, sanki bildiğiniz bir yerin kokusu geliyor burnunuza; aşk oluyor adı. Kan bağını gözetmeksizin aileniz oluyor birden hiç bilmediğiniz coğrafyadaki bir kadın, bir adam. Ya da "Buralıyım" demeye başlıyorsunuz farkına varmadan. Kalp atışınızı hızlandıran yerler, kişiler, ilişkiler, yeriniz, yurdunuz, adresiniz oluyor.

"BİRBİRİMİZE AİT OLDUĞUMUZU ANLADIK BU SÜREÇTE"

Pandemi nedeniyle tiyatromuzun hep var olan yaralarının derinleştiği bir süreçten geçiyoruz. Hiçbir zaman bir kültür sanat politikası olmamış ülkemizde, sanata ve sanatçıya çok görülen aidiyet hissine dair neler söylemek istersiniz?

Ahmet S. Ö.: Bu ülkede en çok hırpalanan kesimlerden biri sanatçılar. Eğer politik atmosferden gücümüzü alıyor olsaydık bu dönem bizim için daha zor olurdu ve sahipsiz hissederdik. Ama biz gücümüzü seyircimizden alıyoruz ve hep gerilla tarzı var olma yollarına gidiyoruz. O yüzden bizi güçsüz ve vazgeçmiş şekilde göremezler. Seyircinin bizlere güveninden ve ilgisinden emin olmasak dükkânı kapatır, başka işler yaparız. Sanat halk içindir ve halka yapılır. Önemli olan her koşulda sanatçıları ayakta tutabilecek önlemleri devlet sisteminin içine sokabilmek.

Murat M.: Çok ince bir ip üzerinde yürüdüğümüzü bir kez daha gördük. Devletin, belediyelerin gelişmiş ülkedeki örnekler gibi, büyük fonlar ve kültür sanat vakıflarıyla sanatın doğal sponsoru olması gerekiyor. Ama bizde gündelik ve bir kerelik verilen destekler, sanki büyük bir lütufmuş gibi sunuluyor, üstelik bu farkındalığın sağlanması için başta Tiyatro Kooperatifi olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşu gece gündüz çalışıyor. Sonuç biraz rahatlatsa da tiyatrolar kapanma tehlikesinden kurtulamıyor. Bu konuda büyük bir haksızlığa uğradığımızı düşünüyorum. Şu dönem acı tecrübelerle geçse de, mevcut dayanışmanın ileriki dönemde daha güçlü bir örgütlenmeyle güçleneceğine inanıyorum.

Başak K. E.: Sanırım birbirimize ait olduğumuzu anladık bu süreçte. Omuz omuza olmamız gerektiğini. Çünkü biliyoruz ki sanat sayesinde bu 'unutulmuş' hâlimizi aktaracağız ve ben bir oyun yazdığımda, siz bir haber yaptığınızda, oyuncu bir oyunda oynadığında, müzisyen bir beste yaptığında ya da seyircimiz salonları doldurduğunda sesimiz duyulacak. Aile olduğumuzu bilerek devam edeceğiz ve maruz bırakıldığımız yalnızlığımızda daha çok oyun yazacağız, oynayacağız, daha çok direneceğiz.

Kerem P.: Ülkeler sınırlarını; müzeler, sahneler kapılarını kapatırken, sanat birbirimizle etkileşiminin temelini oluşturmaya devam etti. Biz üretmeye devam ettik. Çünkü biliyoruz ki ürettikçe birbirimizi hayata bağlıyoruz. Kapalıyken yaptığımız tüm üretimimiz, geleceğe dair umudumuzu temsil edecek.

Serdar K.: Ben sanatın her zorlu süreçten güçlenerek çıktığına inanıyorum. Sanatın ruhunda var olma savaşı vardır tiyatro emekçileri de bu varoluş sürecini üretimle, dayanışmayla devam ettiriyor. Pandemi bulutları dağıldığında tiyatroya olan ihtiyacın her zamankinden daha fazla olacağına inanıyorum. **MS**

Mahmutyazıcıoğlu, şimdiki zamanın sürekli elimizden kaydığını söylüyor.

Paul Willy Lindenau Tersanesi'nin gemi kaldırma platformu, mükemmel bir sahne olmuş.

Hayalet gemi gerçek tersanede

Aşkın kurtarıcılığı ana temasına bir hayalet öyküsü ekleyen Wagner'in erken operalarından "Uçan Hollandalı"yı Litvanya'nın liman kenti Klaipéda Devlet Operası sahneye koyuyor. Büyük beğeni toplayan eser 2 Temmuz'a kadar operavision.eu sitesinde, ardından Klaipéda Festivali'nde.

ZEYNEP AKSOY
zeynepaksoy911@gmail.com

19. YY. romantikleri ne saf ne naif insanlarmış! Aşkın lanetli insanları bile kurtarabileceğine inanırlarmış. Sevginin çoğu şeyi iyileştirdiği muhakkak ama romantik aşkın, kurtarıcıdan çok yıkıcı rolünü tercih ettiği de bir gerçek. Belki aşkın üstünlüğünün sonunu modernizm getirdi. Belki de hep böyleydi de elle yazılan mektup devirlerinde insanlar daha çok şeyi gizleyebiliyorlardı. Fakat o zaman da aşkın içinde coşku ve mutlulukla birlikte hep acı, bedel ödemek de vardı.

Romantik aşkı konu edinmeyi seven en baş türlerden biri de opera elbette. Dramatik aksiyonun beslenmesi için büyük bir orkestranın sound'u ve nefis insan seslerinden daha güçlü çok az araç var. Aşkın kurtarıcılığı ana temasına bir hayalet öyküsü ekleyen Wagner'in erken operalarından "Uçan Hollandalı"yı Litvanya'nın liman kenti Klaipéda Devlet Operası sahneye koyuyor. İlk kez 2020 Ağustos'unda sahnelenen ve çok büyük beğeni toplayan eser operavision.eu sitesinde izlenebiliyor.

Her ne kadar 18. YY'da Hollanda'nın deniz gücü ve özellikle East India Company'nin etkisiyle alakalı olarak doğduğu düşünülen, "Karayip Korsanları" film serisine dek popüler kültürde sağlam yer bulan bir "hayalet gemi" efsanesine dayansa da "Uçan Hollandalı" operasının çıkış noktası Wagner'in kendi hayatında yaşadığı bir olay. 1839'da 26 yaşında genç bir müzisyen olan Wagner Letonya'nın Riga şehrinde kraliyet orkestrasının şefi olarak görev yapmaktaydı. Lüks yaşamayı ve para saçmayı çok seviyordu. Oyuncu eşi Minna Planer de sahneyi bırakınca Wagner'in borçlarını ödemesi çok zorlaştı. O sıralar "Rienzi" operasını yazıyordu ve bir plan yaptı. Riga'daki borçlarından kurtulmak için Londra üzerinden Paris'e kaçacaktı. Hem belki Paris operası "Rienzi"yi sahnelemeyi kabul eder ve besteci böylece biraz para kazanırdı. Fakat evdeki plan çarşıya uymadı ve felaketler üst üste geldi. Borçlu olduğu kişilerce pasaportuna el konduğu için Prusya sınırını kanunsuz yollardan geçmek zorunda kaldılar ve bu yolculuk sırasında Minna düşük yaptı. Sonra onları pasaportsuz kabul eden Thetis gemisiyle fırtınalı denizlerde çok zorlu bir yolculuk yaptılar. Gemi bir ara Norveç fiyortlarına sığınmak zorunda kaldı ve sekiz günlük yolculuk üç hafta sürdü. Paris'te işler daha da kötü gitti. "Rienzi" kabul edilmediği gibi Wagner orkestra şefi olarak bile iş bulamadı. Arkadaşlarının ufak tefek desteği ve Wagner'in müzik

81 →

makaleleri yazıp nota kopyalayarak kazandığı üç beş kuruşla sefalet içinde bir hayat sürmeye başladılar. Fakat gemiyle kuzey denizlerinde fırtınalarla boğuşurken Wagner'in aklına "Uçan Hollandalı"nın fikri düşmüştü. Norveç fiyortlarında fırtınalı gemi yolculuğu bestecinin hayal gücünü harekete geçirmişti. Librettosunu çok bilinen efsanenin Heinrich Heine tarafından yazılan versiyonu "Bay von Schnabelewopski"ye dayandırdı. Metnin ilk versiyonu 1840 Mayıs'ında tamamlanmıştı. Bir yıl sonra ise libretto bitmişti. Müziğin "Senta'nın Balladı", Norveçli denizciler ve hayalet denizciler koroları librettonun ilk versiyonuyla eş zamanlı olarak Paris operası seçmeleri için tamamlanmıştı. Wagner libretto skecini operaya 500 franka satmayı başarmış ama müziği beğendirememişti. Vazgeçmedi, en son uvertür olmak üzere müziği tamamladı ve 1843 Ocak ayında eser Dresden'de ilk kez sahnelendi.

TEKİNSİZLİĞİN ALTINI ÇİZEN IŞIK

Hikâyeye göre "Uçan Hollandalı" çok fırtınalı bir günde Ümit Burnu'nu geçmeye çalışırken kıyamet gününe kadar uğraşsa bile bunu başaracağına yemin eder. Onu duyan şeytan tabii ki kaptanı sonsuza dek denizlere mahkûm eder. Tek kurtuluşu onu çok sevip ona sonsuza dek sadık kalacak bir kadın bulmaktır ve bunun için her yedi yılda bir kıyıya çıkma hakkı vardır. Wagner hikâyeyi Norveç'e taşır. Kaptan Daland evine dönerken fırtınaya yakalanır ve (tıpkı Wagner'i Londra'ya götüren gemi gibi) Norveç'te fiyortlarda limana sığınır. Burada Uçan Hollandalı ve gemisiyle karşılaşır. Adamın hikâyesini dinler. Hollandalı kaptana kızı Senta'yla evlenmek için bir sandık dolusu altın teklif eder ve Daland'ın evine doğru yola çıkarlar. Bu arada Senta efsaneden haberdardır, adamın resmine bakıp onu kurtarma hayalleri kurmaktadır. Düğün zamanı Erik Senta'yı kendine itaatsizlikle suçlar. Hollandalı bunu duyup yıkılır, kurtulma ihtimali yok olmuştur. Tam kaderine boyun eğmiş yelken açarken Senta bağlılığını kanıtlamak için kendini denize atar. Hollandalı ve Senta cennete yükselir hayalet gemi sisler içinde yok olurken eser sonlanır. Para karşılığı kadın satma, kadının bir sadakat simgesi, erkeklerin bir kurtarıcısı olarak adamdan adama gezmesi ve sonunda bir erkeği kurtarmak için kendi hayatını feda etmesi gibi aşırı antifeminist öğelere çok fazla takılmamayı öneriyorum çünkü henüz 1800'lerin ilk yarısındayız.

Şimdi Klaipéda Devlet Operası eseri, ilk motiflerinin Wagner'in aklına düştüğü yerin birkaç kilometre uzağında, Baltık Denizi kıyısında eski

"Uçan Hollandalı", bir "hayalet gemi" efsanesine dayansa da fikir, Wagner denizin ortasında fırtınalarla boğuşurken doğuyor.

FOTOĞRAF: MARTYNAS ALEKSA

Sisler ve ışık tekinsizliğin altını çizerken, orkestra harikalar yaratıyor.

Eser, çevrimiçi platformun getirdiği sınırlı etkileşime rağmen izleyiciyi eser boyunca orada tutmayı başarıyor.

bir tersanede sahneliyor. Paul Willy Lindenau Tersanesi'nin gemi kaldırma platformu operanın sahnesi. Bu yüksek, karmaşık ve tehlikeli strüktür mükemmel bir sahne olmuş. Paslı bir balıkçı teknesi Hollandalının hayaletli gemisi, yapı iskeleleri, yüksek kaldıraç köprüsü solist ve koristlerin oyun alanı. Yönetmen Dallus Abarius hikâyeyi çok net, dinamik, görsel olarak zengin bir dille anlatmayı seçmiş. İpler, ip merdivenlerden sarkan tayfa, yukarıdan boşanan sular, müzikal motifler öykünülerek kullanılmış sallanan yük sandığı, sallanan cam içki damacanaları, komik koreografili danslar yapan koro gibi tekrar eden motifler, taba, nefti yeşil, bej, bordo gibi paslı bir tersaneyle uyum gösteren renk paleti; görsel olarak çok sürükleyici ve akan bir prodüksiyon bu. Sisler puslar ve ışık eserin tekinsizliğinin altını çiziyor, sahnenin arkasındaki gerçek günbatımı, geçen gemiler, liman gibi gerçek atmosfer etkisini artırıyor. Müzikal olarak da harika bir orkestra ve daha da müthiş bir koroyla karşı karşıyayız. Ses kaydı kalitesi de çok yüksek olmalı ki koroda her bir ses grubu ayrı ayrı dinlenebilecek denli net.

ÖNCE ÇEVRİMİÇİ SONRA CANLI

Wagner'in son dönem eserlerine, örneğin Yüzük operalarına nazaran "Uçan Hollandalı" son derece "dinlenebilir" ve de "izlenebilir" bir opera. İçinde "Senta'nın Balladı" gibi net aryalar, net korolar, net düet ve üçlüler var. Leitmotifler yine (sıkça yinelenen, tekrarlanan müzikal motifler) uvertürden itibaren kulağa kazınacak denli akılda kalıcı ve takipleri kolay. Fırtına, Hollandalı, Senta motifi gibi eser boyunca bu karakterler / durumlar her belirdiğinde duyduğumuz leitmotiflerin tamamı uvertürde seyirciye önceden veriliyor. (Bu sanırım uvertürün neden en son yazıldığının da ipucu aynı zamanda). Duyduğunuz an hemen tanıyıp o motifin sembolize ettiği aksiyonu / duygu durumunu sahneden sahneye birbirine bağlayabiliyorsunuz ve bu da bir nevi eserin içinde olma, bir oyunun parçası olma hissi veriyor. Tabii bunda iyi icranın etkisi de büyük. Teknoloji çağı öncesi interaktivite ancak bu kadar oluyor tabii ama bu bile insanı eser boyunca orada tutmaya, konsantrasyonunun bozulmamasını sağlamaya yetiyor. Kasttan Hollandalı Almas Svilpa çok iyi bir bas-bariton, Daland Tadas Girininkas hayatımda duyduğum en güçlü ve derin gerçek baslardan, Daland'ın dümencisi Rafailas Karpis kadife gibi bir tenor. Senta Sandra Janusaite sağlam bir soprano ama Senta için ses rengi biraz fazla açık, bir de sahneye çıktığı andan sonuna kadar göz önünde olan bir karakterin gerektirdiği ölçüde karizmaya sahip değil ama yine de rolün zorluğu düşünüldüğünde kabul edilebilir bir performans sergiliyor.

Bir efsaneyle Wagner'in gerçek hayatından bir kesiti birleştiren "Uçan Hollandalı"nın gerçek bir tersanede sahnelenmesi müthiş bir fikir. İzlediğim en iyi prodüksiyonlardan. www.operavision.eu'da 2 Temmuz'a kadar izleyebilirsiniz. 29 Temmuz-4 Ağustos arası Klaipéda Festivali'nde canlı da izleyebilirsiniz! Harika bir normale dönüş programı değil mi? **MS**

"Dip Gürültüsü" podcast'ini hazırlayıp sunan Artemis Günebakanlı, "Müzik sektörü konser, festival ve etkinliklerde buluşamadıkça ve görünmez oldukça, birbirimizi duymak ve kendimizi başkalarına duyurmak ciddi bir ihtiyaç oldu" diyor.

"Hepimiz sesin geldiği yere kulak vermeliyiz"

SEYHAN AKINCI
seyhan.akinci@milliyet.com.tr

Artemis Günebakanlı yıllardır müzik üzerine düşünüp üretenlerden. 10 yıldır "Manyetik Bant" adlı radyo programını hazırlayıp sunan Günebakanlı, pandeminin olumsuz etkilerinin en çok hissedildiği müzik sektöründe olup bitenleri pandeminin yıldızını daha da parlattığı podcast'lerle paylaşıyor. Hazırladığı "Dip Gürültüsü" podcast'inde hepimizin kafasını kurcalayan sorulara müzik sektörünün önemli isimleriyle yanıt bulmaya çalışıyor. Biz de bu sayıda sesin geldiği yere doğru kulak verdik ve Artemis Günebakanlı ile müziğe dair söyleştik.

"Dip Gürültüsü" podcast'i yolculuğuna yakın zamanda başladı ve kısa sürede müzik sektörüne dair önemli isimleri ağırladı. Podcast yapma fikri nasıl ortaya çıktı?
Yaklaşık 10 yıldır müzik üzerine hem yazılı içerikler üretiyorum hem de "Manyetik Bant" adlı radyo programını hazırlayıp sunuyorum. Bunlara bir de podcast ekleme fikri, evde kalma süremizin artmasıyla ortaya çıktı. Müzik sektörü konserler, festivaller, etkinliklerde buluşamadıkça ve giderek herkes için görünmez oldukça, birbirimizi duymak ve kendimizi başkalarına duyurmak ciddi bir ihtiyaç oldu. Parçası olduğum HOOD Base ve Socrates Podcasts ile sektöre dair alandan bilgi paylaşacak bir podcast üzerine düşünüyorduk. "Dip Gürültüsü" böyle ortaya çıktı.

"Dip Gürültüsü"nün nasıl bir izleği olacak? Dinleyicileri neler bekliyor?
"Dip Gürültüsü"nde müzik sektörünü, alanında yetkin isimlerle farklı açılardan değerlendiriyoruz. Bağımsız sahneler, plak şirketleri, kolektif üretim, konser ve festival ekonomisi, Türkiye'de müzisyen olmak, yeni müzikleri keşfetmek gibi müziğe dair birçok başlığı, müzik dinleyen, konserlere giden ve buradaki üretimlerin arka planını merak eden herkese, sektöre ilişkin net bir fotoğraf sunacak şekilde konuşuyoruz.

Halihazırda radyo programları da var peki "Dip Gürültüsü" tam olarak neye karşılık geliyor? Dinleyiciler neden sesin geldiği yere kulak vermeli?
Radyo programım "Manyetik Bant", az konuşma çok müzik şeklinde ilerleyen bir program. Oradaki amaç, her hafta dinleyicilere farklı türler ve dönemlere uğrayan bir rota sunabilmek. "Dip Gürültüsü", çoğumuzun hayatında - bazen fark etmesek

BUNLARA DİKKAT

KIRAATHANE

Podcast'in alıp başını gitmediği günlerden beri evrenin en nitelikli içerik üreticilerinden Kıraathane. 2018'den bu yana Kıraathane İstanbul Edebiyat Evi'nde gerçekleşen konuşma, söyleşi ve dinletiler meraklıları ile podcast aracılığıyla buluşuyor.

BUGÜNDE BUGÜN

Kaan Sezyum'un yaratıcı zekâsı ve o çok sevdiğimiz üslubuyla buluştuğumuz "Bugünde Bugün" podcast serisinde Sezyum, gündemi ve hayatı bütün olup bitene karşı en büyük gücümüz ironiyle anlatıyor.

BURADA OLAN BURADA KALIR

Podcast dünyasının en sevilen ikilisi desek abartı olmaz sanırım Zafer Algöz ve Can Yılmaz için. 2019'dan bu yana "Burada Olan Burada Kalır" diyen ikili keyifli sohbetler gerçekleştiriyor.

FOTOĞRAF: EMRE KÖKTAŞ

Günebakanlı, "Dip Gürültüsü"nü "işin sahne arkasını gündeme getiren bir seri" olarak tanımlıyor.

de - önemli yer tutan müziğin üretimine, paylaşılmasına, sahnede sunulmasına dair mekaniklerin konuşulduğu, buradaki emeğin görünür olmasına çalışan, işin sahne arkasını gündeme getiren, yanlış bilinenleri düzeltmeye çabalayan ve bir yandan da pandeminin müzik sektörüne etkilerini belgeleyen bir seri. Hepimiz sesin geldiği yere kulak vermeliyiz çünkü o sesler duyulmaz olduğunda, yitirilen sadece birkaç sahne, birkaç müzisyen, birkaç sektör emekçisi olmayacak. Farklı, alternatif ya da bağımsız sesler azaldıkça her alanda karşı karşıya olduğumuz tek ses, tek düşünce, tek anlayış, tek yaşam biçimi dayatması güçleniyor. Yeni üretimler, ana akımın dışında söyleyecek sözü olanlar kendine nefes alacak yer bulamadıkça hepimizin dünyası küçülüyor, ufku daralıyor.

Değişen koşullarla birlikte bire bir etkileşim azaldı ve iletişim şekli de değişti... Müziğe ilgi duyan bu alanda "kafa patlatan"lar için oldukça zihin açıcı olmalı "Dip Gürültüsü" sohbetleri...

Öyle olmasını umuyoruz... Değişen koşullar içinde herkesin önceliği, kendi fiziksel ve ruhsal iyiliği oldu. Bu içimize dönme hâlinde önemsediklerimiz, aslında bizi birbirimize yaklaştırabilir. Müzik alanında çalışan insanların da temel isteği, herkes gibi yaşamını sürdürebilmek. Herkesin kendi derdiyle, kaygılarıyla bu kadar yakın olması, belki başkalarının kaygısını da anlamak için bir empati zemini oluşturabilir.

Siz neler dinliyorsunuz? Kulağınızı kabarttığınız podcast'ler var mı?

Can Öz ve Ümit Alan'ın "Yeni Medya 451" podcast'ini kaçırmıyorum. Anlat Spor Olsun'un spor içindeki eşitsizliklere değindiği yeni podcast'i "Bize Ayrılan Süre" ve fugamundi'nin kendini tek bir meslekle tanımlamayan yaratıcıları konuk ettiği "Ne İş Yapıyorsun?" da sevdiklerimden. **MS**

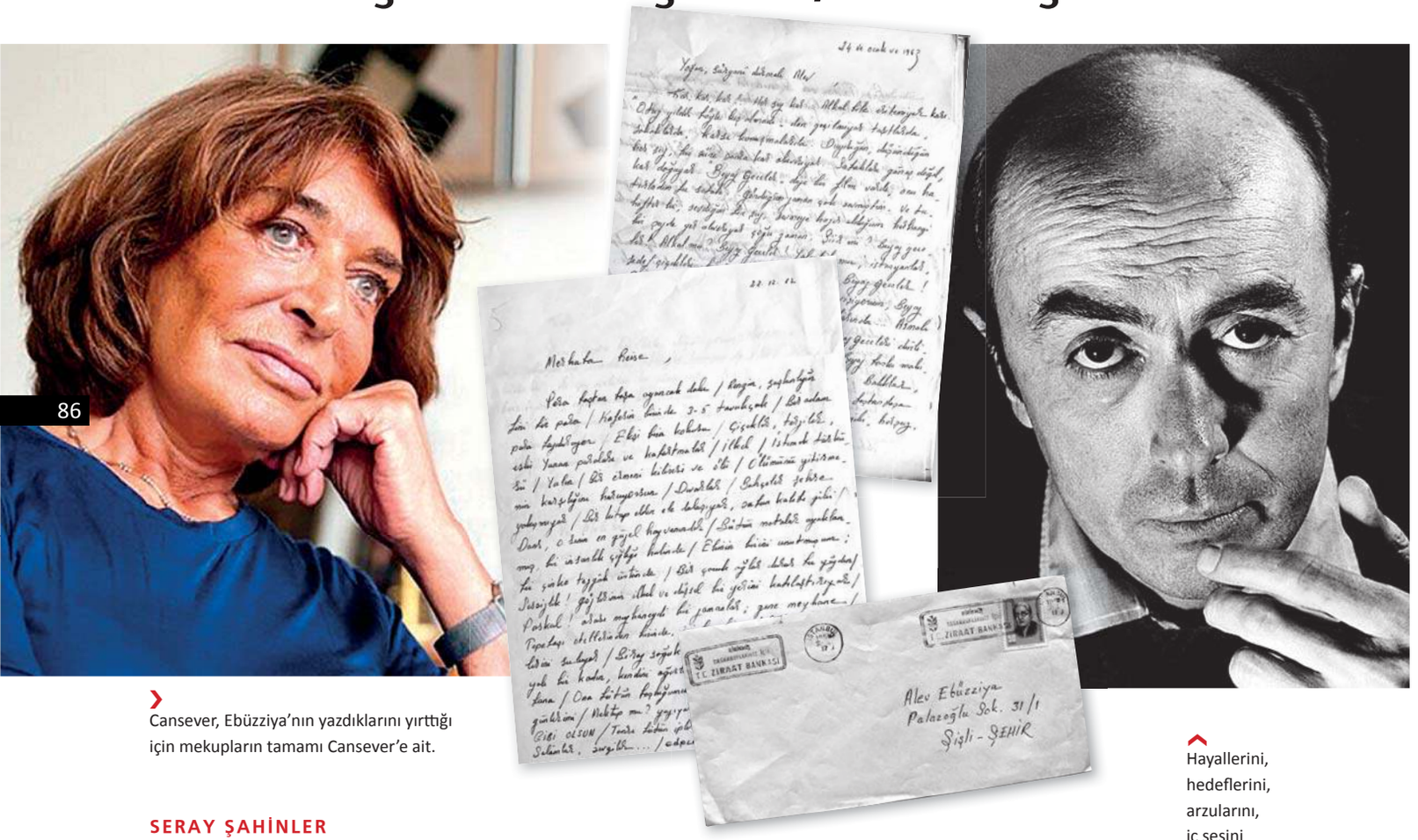
"SEKTÖR HAYATTA KALMAK KONUSUNDA ISRARCI"

Şu âna kadar "Dip Gürültüsü"nde konuk ettiğiniz isimlerle sohbetlerinize bakacak olursanız sektörün geldiği noktayı nasıl değerlendirirsiniz?

Müzisyen ve dinleyicinin fiziksel etkinliklerde bir araya gelememesi, dinleyici için sosyal yaşamın kesintiye uğraması, hayata değer katan deneyimlerden yoksunluk anlamına gelirken, müzik sektörü çalışanları için çok ciddi bir varlığını sürdürebilme mücadelesi anlamına geliyor. Çevrimiçi biletli ve sponsorlu konserler gibi girişimler olsa da, bunlar sektörün çok küçük bir kısmı için gerçekleşebiliyor ve sürdürülebilir değiller. Çalışanlara yönelik herhangi bir destek planının olmaması, sektörün omurgası olan müzik mekânları ve barların uzun süredir kapalı olması, genel olarak müzik sektöründeki krize yönelik bir söylem geliştirilmemesi, bu alanda çalışan insanlara kendilerini unutulmuş, değersiz, gözden çıkarılmış hissettiriyor. Geçim sorununa yara bandı olması umuduyla, döviz kuru nedeniyle artık yeniden alınması mümkün olmayan enstrüman ve ekipmanlar elden çıkarılıyor. Sektör içinde deneyim sahibi insanlar, mesleklerine küsüyor ve yapabilenler başka alanlara yöneliyor. Bağımsız mekânlar kapanmaya başlıyor. Müzik sektörü pandemiden önce de kayıt dışılık, sosyal güvencesizlik gibi çözülmesi gereken birçok sorunu olan bir alandı, o sorunlar sürecin daha ağır geçmesine neden oluyor. Sektör karanlık bir noktada olsa da, hem kriz yönetiminde deneyimli hem de hayatta kalma konusunda ısrarcı. Bu deneyimin, açılma sürecinde daha hızlı bir toparlanma sağlayabileceğini düşünenler de var ama seyirci olarak konserlere, festivallere, salonlara, sahnelere geri döndüğümüzde, birçok şeyi bıraktığımız yerde ya da bıraktığımız gibi bulamayacağımız bir gerçek. Yapabileceğimiz en iyi şey, sahneler yeniden açıldığında o sahneleri elimizden geldiğince doldurmak.

Türk şiirinin en sevilen şairlerinden Edip Cansever'in seramik sanatının dünyadaki en önemli temsilcilerinden Alev Ebüzziya'ya yazdığı mektuplar sandıktan çıktı! "İki satır, iki satırdır..." adıyla yayımlanan kitapta Edip Cansever'in 1962-1976 yılları arasında "Alevci" diye hitap ettiği Alev Ebüzziya'ya yazdığı 128 mektup yer alıyor.

"Sen çömlekçisin, ben şair..."

Cansever, Ebüzziya'nın yazdıklarını yırttığı için mekupların tamamı Cansever'e ait.

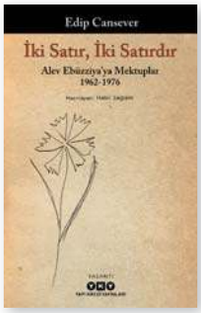
Hayallerini, hedeflerini, arzularını, iç sesini okuduğumuz mektuplar, bir Edip Cansever portresi sunuyor.

SERAY ŞAHİNLER
seraysahinler@gmail.com

"...sen çömlekçisin, ben şair... Senin kullanacağın çamurlu tasta, benimki aslan ağzında. Sen rüyanda biçimler görürsün, ben kelime. Bizimki de kolay değil kardeşim. Kolay değil hani. Böyle çile çekmek sanat adına Tanrının günü.... Gördün mü, nasıl da uyuverdik O. Veli'nin şiir kalıbına: "Sen ciğercinin kedisi, ben sokak kedisi..." değil de, ikimiz de sanat delisi..." E.

Edebiyat tarihinin en renkli ve en özel köşelerindendir yazar ve şairlerin aşk mektupları. Özel duyguların, yaşanmış veya yaşanmamış derin rüyaların, birbirinden değerli anekdotların kimi zaman gizlice not düşüldüğü hazine değerindeki satırlardır söz konusu olan. Özellikle Cumhuriyet sonrası Türk Edebiyatı'nın mihenk taşlarından pek çok isme ait mektuplara sık sık rastlıyoruz . Öyle güçlü, öyle büyülü ve zamansız bir hazine ki bu, her geçen gün yeni bir aşkın ve tarihe tanıklık eden emsalsiz anıların tanığı kılıyor bizi. Aynı zamanda çok sevdiğimiz isimlerin kaleminden dönemin aşklarına, günlük yaşamına, sanat anlayışına ve toplumsal belleğine dair bilgilere ulaşma şansı veriyor.

Bu kez karşımızda iki sürpriz isim var: Türk şiirinin en sevilen şairlerinden Edip Cansever ile seramik sanatının dünyadaki en önemli temsilcilerinden Alev Ebüzziya... İkilinin yaklaşık 60 yıl önce kaleme aldığı mektuplar ilk kez gün yüzüne çıktı. Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanan "İki Satır, İki Satırdır..." Edip Cansever'in Alev Ebüzziya'ya yazdığı 123 mektuptan oluşuyor.

"İki Satır, İki Satırdır Alev Ebüzziya'ya Mektuplar 1962-1976"
Yapı Kredi Yayınları
Fiyatı: 42 TL, Yaşantı.

Peki, ikili ne zaman tanıştı, aralarındaki bu duygusal sohbet ne zaman filizlendi, nasıl sonlandı? Kitabı yayıma hazırlayan Habil Sağlam'ın aktardığına göre Cansever ile Ebüzziya 1960'ların başında İstanbul'da bir arkadaş çevresinde tanışırlar. İlk mektubun tarihini göz önüne aldığımızda bu tanışıklık kısa sürede yerini muhabbete bırakır. Öncelikle Vala Ebüzziya'nın Şişli'deki evine postalanır mektuplar... Alev Ebüzziya'nın 1962'de Danimarka'ya yerleşmesiyle İstanbul-Kopenhag arasında gidip gelen bir mektup deryası filizlenir...

"Mektuplarını, İstanbul'da değil de, senin kurduğun, senin yarattığın bir kentte bekler gibi bekliyorum. Ve sensiz kaldığım zaman ıpıssızım, yorgunum, öyleyim"

Yüz yüze görüşme imkânı bulamayan ikili ancak Alev Ebüzziya'nın İstanbul ziyaretlerinde bir araya gelir. Edip Cansever zaman zaman Kopenhag'a gitmeye niyetlenir fakat bu arzusunu gerçekleştiremez. 1963'te ise bir dönüm noktası yaşanır. 1963'te tanışan David Siesbye-Alev Ebüzziya çifti 1967'de hayatlarını birleştirir. Bu süre zarfında Edip Cansever ile Alev Ebüzziya arasındaki platonik aşk zamanla dostluğa, yoldaşlığa dönüşür.

ONUN MEKTUPLARI YOK EDİLEMEZDİ...

"Yazmak, sonsuz yazmak istiyorum. Çılgınlık, donmuşuk, çaresizlik, yaşamasızlık ve her şey adına yazmak!"

128 mektubun tamamı Edip Cansever'e ait. Ya Alev Ebüzziya'nın yazdıkları? 28 Kasım 1975 tarihli mektupta Edip Cansever'in bu mektupları yırttığını öğreniyoruz. Alev Ebüzziya bunun üzerine mektupları yok etmeyi düşünse de gönlü el vermemiş. *"Edip Cansever'in mektupları yok edilemezdi,"* diyen Ebüzziya, bunun kendi sorumluluğunu aşan bir karar olduğunu dile getiriyor. Dolayısıyla mektuplarda karşılıklı iz sürebileceğimiz diyalogdan ziyade tek taraflı bir konuşmanın hâkim olduğunu görüyoruz.

"Alevci" hitabıyla başlayan mektuplarda Edip Cansever'in iç sesini yakından duyabiliyor, söylemek istediklerini, hayallerini, hedeflerini, arzularını okuyabiliyoruz. Tamamı deneme tadında olan mektuplar aynı zamanda bütünlüklü bir Edip Cansever portresi sunuyor. Zira mektuplarda şairin Bach sevgisini, '60' ve 70'lerde izlediği filmleri, okuduğu kitapları öğreniyoruz. Tarihsiz bir mektubunda Kazancakis'in "Aleksi Zorba'sı", Dostoyevski'nin "Öteki", Jack London'ın "Martin Eden" adlı romanlarını okuduğunu söylüyor Cansever... Şairin Dostoyevski hakkındaki yorumu ise ilgi çekici: "*Romanından başka bir büyüklük akıyor -Bunu Dostoyevski'yi bir bütün olarak düşündüğüm için söylüyorum- Elindeki yapıyı öylesine abartıyor ki, insanlara, olaylara, dünyanın anlamına tanrının bulunduğu yerden bakıyoruz sanki* ."

Şairler, yazarlar, ressamlar yaşadıkları yerden bağımsız düşünülemez, burası hele ki İstanbul ise... İstanbul 128 mektubun fonunu oluşturuyor adeta. Cansever'in Kapalıçarşı'daki dükkânına uğruyor; onunla birlikte Nişantaşı'nı, Cağaloğlu'nu, Nuruosmaniye'yi, Arnavutköy'ü, Bebek'i izliyoruz. Şehrin sembolü vapurlar, kafeler, meyhaneler adeta Cansever dizeleri tadında mektuba yansıyor.

Edebiyat tarihindeki yerini alan mektupların bir diğer güzel yanı, şairlerin bugün çok bilinen, sevilen kitaplarının haberciliğini yapması. Orhan Veli büyük aşkı Nahit Hanım'a yolladığı mektuplarda hiçbir yerde yayımlanmamış yeni şiirlerini gönderir, Nahit Hanım'ın fikrini sorardı. Edip Cansever ise Alev Ebüzziya'ya yazdığı mektuplarda zaman zaman yeni şiirlerinin, kitaplarını haberini not düşüyor. Kasım 1965 tarihli mektubunda "Şiir yavaş, çok yavaş yürüyor. Oyun yazmayı tahmin ettiğin gibi şimdilik bir yana bıraktım. Kitabımın önümüzdeki ay çıkacağını, Yeni Dergi'nin son sayısı duyuruyor" diyen şair zamanla "Çağrılmayan Yakup", "Ben Ruhi Bey Nasılım", "Sevda ile Sevgi" kitaplarının duyurusunu yapıyor Alevci'ye.

YÜREĞİM HALKTAN, EZİLENDEN YANA...

Mektupların kaleme alındığı 1962-1976 yılları Türkiye'nin siyasal ve toplumsal ikliminin bir hayli hareketli olduğu bir dönem. Cansever'in gündemi sürekli takip ettiğini ve naif yüreğinin yaşanan gelişmelerden oldukça etkilendiğini görüyoruz. Birçok mektupta gündeme atıf yapıp huzursuzluğunu anlatıyor Alevci'ye...

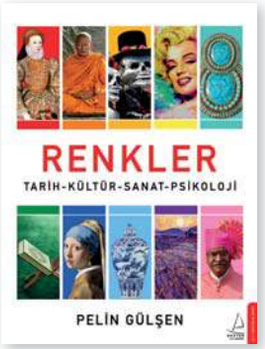
"Gazeteyi aldım. Baktım. Korkunç. Zonguldak'ta on bin işçi kanunsuz grev yapmışlar. Şehre doğru yürümüşler. Bir mühendisi linç etmişler. Askerler kordon altına almışlar. Ateş açılmış. İşte Türkiye. Yüreğim halktan yana, ezilenden yana.

Rakamlar konuşuyor artık. Şu kadar aç, şu kadar işsiz, şu kadar hastalıklı... Eee sonra? Koalisyonlar, içi boş sözler, palavralar. Sabahki gazeteler de senatörlerin aylıklarının 5500 TL'na çıktığını yazıyordu. Ya toprağın altındaki maden işçisi? Günde 10 TL alsa, ayda 300. Dört çocuklu bir kadın? Doktor, ilaç, giyim, ekmek, yakacak? Geçenlerde bir ilkokul öğretmeniyle röportaj yapmışlar gazetede. Öğretmen, 'Çocuklarımıza gazozun ilaç olduğunu söyleyerekten avutuyoruz' diyordu."

"BİTTİ... ADINA AŞK DEDİĞİMİZ BU TUHAF ŞEY"

Edip Cansever'in şiirlerini okuduğunuzda gönlünüzde hoş bir iz bırakır; bitmesini hiç istemezsiniz, her dize ayrı bir dünyanın kapısını açar. Mektuplar bittiğinde de aynı tadı hissediyorsunuz. Vurucu şekilde başlayan, gün geçtikçe şiddetlenen, zamanla dinginleşen ama etkisini hiç kaybetmeyen satırlar 1976'da sonlanıyor. Temmuz 1976 tarihli mektupta "Bitti. Bu da bitti. Adına aşk dediğimiz bu tuhaf şey. Şiirlerime döndüm, daha doğrusu bir hızlandım. Nedenler hep aynı. Açıkça söylenmese de, aynı. Yok yapacak bir şey," diyor Cansever...

Alev Ebüzziya geçtiğimiz yıl ARTER'de açılan "Tekerrür" sergisi kapsamında yapılan bir söyleşide "Tek söylediğim; işlerimin zamansız olabileceği... Nitekim dünden de olabilirler, bugün de varlar, yarın da umarım olabilirler... Belki bir kuşkum var bunları yaparken, unutmamak... Hatırlamak değil. Neyi unutmadığımı ben de işlerimi yaparak öğreniyorum," demişti. Tıpkı onun sözleri gibi, Edip Cansever'in mektupları da zamansız... Düne, bugüne ve yarına dair... **MS**

"Renkler"
Pelin Gülşen
Destek Yayınları
Fiyatı: 85 TL
İnceleme

"Renkler: Tarih-Kültür-Sanat-Psikoloji" kitabında renklerin bilinmeyen ve güçlü anlamlarının perde arkasını aralayan Pelin Gülşen, "Yaşadığımız her ânın ve tüm duygularımızın aklımızda yer edinmiş bir rengi var" diyor.

Renkler kelimeleri olmayan güçlü bir lisan

ILGAZ GÖKIRMAKLI
igkrmkli@gmail.com

Renklerin farklı disiplinlerdeki geçmişini araştırdığınız "Renkler" kitabı okurlarla buluştu. Kitabı yazma ve hazırlık sürecinden biraz bahseder misiniz? Renklerle yolunuz nasıl kesişmişti?

Renklere küçük yaşlardan beri ilgim vardı. Her ne kadar kariyerime teknoloji dünyasında başlamış olsam da ilerleyen zamanlarda içinde bulunduğum çalışma ortamları beni tasarım ve sanat dünyasında, dolayısıyla renklerle iç içe tuttu. Kişisel beğeni ve merak olarak hayatımda yer alan renkler bir dönem girişimci olarak tekstil sektöründe faaliyet göstermemle birlikte kişisel olmaktan çıkıp tüketici nezdinde ve satış bağlamında önem kazanmaya başladı. Yaklaşık 10 yılı aşkın süredir renklerin dünyasındayım. Doğrusu bu yola çıkarken sadece renklerin tarihî yolculuğunu yazacağımı sanıyordum ancak araştırmam derinleştikçe anladım ki renklerin tarihsel yolculuğunu yazmak için tarihin yanısıra, kültür, psikoloji, sanat tarihi, fizik, kimya, dil bilimi, antropoloji ve hatta zoolojinin renkler ile olan bağlarını da araştırmak gerekiyor.

Çocukken öğrendiğimiz şeylerin başında renkler geliyor. Renkleri öğrensek de bazılarına tepkilerimiz içgüdüsel olarak geliyor diyebiliriz. Renklerin hafızamızda nasıl bir yeri var, renkleri nasıl öğreniyoruz?

Renklerle ilişkimiz çocukluğumuzdan itibaren oluşmaya başlar. Yaşadığımız her ânın ve tüm duygularımızın aklımızda yer edinmiş bir rengi var diyebiliriz. Zamanla bu hisler ve renk ilişkisi o kadar birbiri içine geçer ki renkler bu duyguları tarif etmeye başlar. Renklerle özdeşleştirdiğimiz ya da kodladığımız bu durumlar neticesinde çeşitli renklere karşı bilinçli ya da bilinçsiz tepkiler vermeye başlarız. Çocukluğumuzda en çok sevdiğimiz bisikletin mavi olmasıyla, yıllar sonra evimizdeki koltuğun, severek kullandığımız arabamızın ya da en çok giydiğimiz kıyafetlerin renginin mavi olması bir tesadüf olmayabilir. Renkler bizi hayatımızın özel zamanlarına ve anılarına bağlayabilirler. Çocukluğumuzda yaşadığımız olaylar, renklerle ilgili kişisel anılarımız ve en önemlisi renklerin toplumlar tarafından zamanla kodlanması renkleri anlamlandırmamızda oldukça etkilidir.

‹ Pelin Gülşen renklerin tarih boyunca hayatın içinde nasıl var olduklarını hikâyelerle anlatıyor.

"Geyşalar yüzünü neden beyaza boyar?", "Henry Ford neden yalnızca siyah arabalar üretti?", "Kırmızı neden cinsellik ve şehvet ile ilişkilendirilir?", "Uçakların kara kutusu gerçekten kara mıdır?" gibi sorulara yanıt veriyorsunuz. Bu soruları nasıl belirlediniz?

Kitap yazım sürecinde her rengin tarihsel, kültürel ve sanatsal yolculuğu incelendi. Aslında bu araştırmalar esnasında derinleşebilmek için durmadan soru sormak ge-

›
Pelin Gülşen renklere verdiğimiz tepkilerin karakter özelliklerimiz hakkında bilgi verdiğini söylüyor.

rekiyordu. Örneğin pembe rengi yazarken Japon kültürü ve sakura çiçeklerine, oradan Prens Genji'nin hikâyesine oradan geyşalara geldik. Aynı şekilde kırmızının tüm ihtişamıyla sahneye çıkıp Hıristiyan dünyasını ve kiliseleri ele geçirmesini yazarken, karşımıza parlak renklere savaş açan Protestanları çıkardı, oradan koyu bir Protestan olan Ford'un kurucusu Henry Ford'un siyah arabalarına geldik. Arada siyah korsan bayrağını merak ettim, onu araştırırken İtalyan faşist lider Mussolini'nin siyah üniformalı güvenlik güçlerini yazarken buldum kendimi. Aslında bir soru diğer bir sorunun sebebi oldu, derken tüm renkler kendi sorularını belirledi ve arkasından cevaplar geldi.

Renkler ve bıraktıkları etkinin iletişimin ilk adımlarından biri olduğunu ve bu anlamda evrensel bir dil olduğunu söyleyebiliriz, siz neler söylemek istersiniz bu konuda? Gerçekten bu kadar güçlü mü renkler?

Renkler sözel olmayan iletişim biçimleri arasında en etkin ve hızlı olanıdır. Renklerin verdiği mesajlardan, günümüzde özellikle pazarlama ve iletişim alanında faydalanılmaktadır. Günümüzde renklerin pazarlama ve iletişim alanındaki kullanımlarının popülerliğinin yanı sıra aslında renkler doğada da evrensel bir iletişimi sağlıyor. Örneğin hayvanların çiftleşmesinden tutun da aralarındaki hiyerarşiye kadar belirleyici oluyor. Ya da doğada besinlerin ham ya da olgun olduğuna dair mesajı yine renkler veriyor. Bu aynı zamanda kırmızının ve kırmızısımsı renklerin iştah açıcı olmasına sebep oluyor. Bir diğer yandan kırmızının tarihler boyunca ateşi ve kanı temsil etmesi insanoğlunun bu renge karşı psikolojik tepkilerinin yanında fizyolojik tepkilerinin oluşmasını sağlamış. Günümüzde kırmızının dinamizm ile özdeşleşmesi aslında tarihin derinliklerinde kırmızının insanların karşısına yangınla ve savaşla çıkmış olmasından dolayı diyebiliriz. Hâliyle hayatta kalmak için kaçmak ve hareket etmek zorunda kalan insanlar nedeniyle günümüzde kırmızı dinamizm ile ilişkilendiriliyor. Renkler kelimeleri olmayan çok güçlü bir lisandır. Bunu anlamak için her şeyi bırakıp sadece doğaya bakmamız bile renklerin ne kadar anlamlı ve güçlü olduğunu bize gösterecektir.

"Renkler" kitabında klişelerden uzak; renklerin tarihçesine, sanata, psikolojisine, kültürüne dek uzanan bilgiler var. Ayrıca zengin kaynakça bize ne kadar yoğun bir çalışmanın ürünü olduğunu gösteriyor. Çalışma sürecinde sizi şaşırtan nelerle karşılaştınız?

Sanırım bu süreçte en çok renklerin yolculuğu esnasında kültürler arası yaşadıkları farklılıklara, tarihte edindikleri güçlü sembolik anlamlara merakla yaklaştım. Günümüzden bakıldığında renklere her şekilde her fiyat aralığında ulaşabilir olmamız tarihsel süreci anlamamızı biraz zorlaştırabilir. Örneğin Ortaçağ ressamlarını düşünelim, bugünün sanatçıları tüm renkleri kolayca elde edebilirken, tarihte güzel ve solmayan renklere ulaşabilenler oldukça kısıtlıydı. Ünlü ressam Titian eserlerinde birbirinden güzel renkleri kullanabildiyse bunda Venedik gibi dönemin önemli liman şehirlerinden birinde yaşamasının etkisi çok büyüktü. Bir yandan altından daha pahalı pigmentlerin olduğu bir yandan fakir halkın ulaşabildiği renkleri göz önünde bulundurursak renklerin sembolik anlamlarının da toplumlara nasıl yansıdığını anlamlandırabiliriz.

‹
10 yılı aşkın süredir renklerin dünyasında gezinen Gülşen'e göre renkler, sözel olmayan iletişim biçimleri arasında en etkin ve hızlı olanı.

Renklerin karakteri yansıttığı söylenir. Burada alışkanlıkları da göz önüne almak gerekebilir mi, bu yönde yapılan araştırmalar neler söylüyor?

Renkler üzerine yapılan araştırmalarda, renklerin hem insan psikolojisi hem de fizyolojisi üzerinde etkileri olduğu görülmüştür. Bu sebeple hangi rengi sevdiğimiz, kullandığımız ve renklere verdiğimiz tepkiler, onlarla olan ilişkimiz ve karakter özelliklerimiz hakkında bilgi verir. Elbette renkler tek başına karakter analizi için yeterli değildir, ancak doğru analiz edildiğinde kendinizi tanımanıza yardımcı olabilir. Renklere anlamlarını veren, renklerin sosyokültürel kodlarını ve değerlerini ortaya çıkaran toplumlardır. Bu sebeple içinde bulunduğumuz toplumun, doğduğumuz ve yaşadığımız coğrafyanın, siyasal ve ekonomik şartların, hatta bulunduğumuz iklimin bile renklerle ilgili edindiğimiz alışkanlıklarda etkisi vardır.

Pantone Renk Enstitüsü bu yılın rengini 2021 yılının rengini Ultimate Gray ve Illuminating Yellow olarak belirledi. Bu sene iki renk seçilmesi de dikkat çeken bir başka unsur oldu. Sizce neden bu renkler seçildi?

Seçilen her iki renk de kendi başına güçlü ifadeleri olan renkler. Grinin güvenilirliği, dayanıklılığı ve aynı zamanda bastığımız yerin sağlamlığını hissettirmekte. Doğada gördüğümüz kayaların, taşların hatta çakıl taşlarının bile varlığının sonsuz olduğunu biliyor olmamız aslında şu günlerde ihtiyacımız olan güveni ve bu güvenin sürekliliğini yansıtıyor. Diğer bir yandan güvenin yanı sıra ihtiyacımız olan umut, geleceğe dönük pozitif beklentiler ve yeni başlangıçların getirdiği mutluluk sarı rengin bizleri aydınlatması ile gerçekleşir.

Bir rengin tarihinin aynı zamanda toplumların tarihlerini de yansıttığını söylüyorsunuz. Bu anlamda toplumsal hafızamızda renklerin nasıl bir yeri var? Renklere yüklediğimiz anlamlar zamanla ya da farklı nedenlerle değişebiliyor mu?

Öncelikle tüm renklerin tarihsel yolculuğunun ve kodlarının toplumların içinde bulunduğu coğrafi konumlarından, ekonomik ve politik durumlarından, bilimle ve sanatla olan ilişkilerinden ve inanç pratiklerinden etkilendiğini söyleyebilirim. Bu etkileşimi dikkate almadan sadece renkleri anlatmak çok anlamlı olmaz. Ayrıca renklere anlamlarını veren, rengi belirgin bir "renk" yapan, renklerin sosyokültürel kodlarını ve değerlerini ortaya çıkaran toplumların kendisidir. **MS**

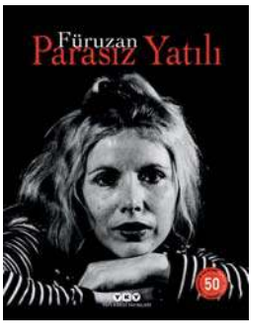
Bir kitap yayımlandığı günden yarım asır sonra da aynı iddiayı taşıyorsa ve okurun hayatına dokunuyorsa o zaman klasik olur! Tıpkı "Parasız Yatılı" gibi. Sırrı ise Füruzan'ın iddiasında: "Klasik sıfatını alabilen sanat yapıtları insanlığın serüvenini, yaralanan, ezilen toplumları kayda geçirebilenlerdir."

"Ezilen toplumları kayda geçirebilenler klasik olur"

Füruzan'a göre toplum, derin umarsızlıklar içinde çalkalanıyor.

EFNAN ATMACA
efnanatmaca@gmail.com

"Parasız Yatılı"
Füruzan
Yapı Kredi Yayınları
35 TL
Yaşantı

Hiç yaşlanmayan kitaplar vardır. Her dem genç, hep yaşsız. 'Parasız Yatılı' dersem, anlarsınız ne demek istediğimi. Füruzan'ın "Parasız Yatılı"sı bu yıl 50'nci yılını kutluyor. 50. yıla yakışır bir baskı ve üzerinde yazarının onu yazdığı yıllara ait bir fotoğrafıyla yayımlandı kitap. Okumadıysanız hemen alın, okuduysanız da bir kez daha kaybolun Füruzan'ın öykülerinde. Yarım asır önceden bizlere seslenen bu kahramanlar zarafeti, saflığı, hayal kırıklığını, sahip olunanları yetinmeyi anlatıyorlar. Hepsinin hikâyesi öğüt yeni nesillere. Yazarı Füruzan ise tıpkı kitabı gibi yaşsız bir yazar. 50. Yılda onunla konuşma fırsatı da bulduk.

"Parasız Yatılı" kim bilir kaç nesli büyüttü, kaç nesile hayat yolunda mihmandar oldu, kaç kadının güzünü ve yolunu açtı... Siz 50 yıl önceye dönseniz, öyküleri kaleme aldığınız günlere. Ne hayal ediyordunuz bu kitabın yolculuğu için?
Elli yıl sonra "Parasız Yatılı"ya bakmak yaşadığımız ülkeye ancak yeniden bakmakla olabilir benim için. Üstelik kadınlarla ilgili acımasızlığın giderek arttığı, erkek her şeydir(!) eğitimiyle yetiştirilmiş kocaların sevgililerin hayatın giderek artan zorlamalarıyla, akıl dengelerini de yitirerek her gün en az iki kadını öldürdüğüne tanık oluyoruz. Sevgililer, sevgi, eş, hayat arkadaşı, insan hayatında yaşamayı taçlandıran sözcüklerin geldiği noktaya bir bakar mısınız? Toplumumuz derin umarsızlıklar içinde çalkalanıyor. Yaşadıklarına neden olan sorunları sorgulamanın da çok çok ötesindeler.

Öykülerinizin kahramanları hayatın kıyısında kalmış, yan rolle yetinmiş kahramanlar. Onların dünyasında etkileyen neydi sizi?
"Parasız Yatılı"nın anlattığı kahramanların yeniden yorumlanmasını yapmak, benim açımdan olanaksızdır, yabancılaşmayı getirir.
Ben yıllar önce okumuştum 'Parasız Yatılı'yı. Çok etkilenmiştim. 50. yılı sebebiyle yeniden okuduğumda ilk okuduğumdan da çok etkilendim. Zamanın ötesinden seslenen öykülerdi. Çok genç, hiç yaşlanmamış öyküler. Sizce hiç eskimemesinin, aynı etkiyi her okuduğunda okura geçirmesinin sırrı nedir?
Ben de büyürken, ilk gençlik yıllarıma geçerken sayısı epey olan okuduğum, edebiyat saydığım kitaplar, diğer sanatlarla ilgili; plastik sanatlar, drama sanatları, sinema, onlarla karşılaşmalarımda hemen beğeniveriyordum hepsini. Sonra okuduklarım arasından bazılarının beni etkilemiş olduğunu ayrımsadım. Ve dönüp onları yeniden okudum. Böylece nelerin değerli olduğunu öğrenmeye başlamıştım. Bilgi birikiminiz arttıkça karşılaştığınız sanat yapıtlarına bakma, algılama, değerlendirme katsayınız da o ölçüde yükselir. Klasik nitelemesine ulaşmışların müzik, resim, drama, edebiyat sanatları hatta mimari de dahil, ölçütlerinin neleri içerdiğini, niçin klasik sayıldıklarını öğrenirsiniz, seçici olursunuz. Bu öğrenmeler hayatınızı öylesine zenginleştirir ki aklınızın, belleğinizin hazinelerini oluştururlar. Elbette varılan sonuç, size epey bir keskin eleştirel görme(!) getirecektir. Bundan niçin kaçınmalı ki? Daha yetkin olana ulaşmanın yolu yüzyıllardır buradan geçmiyor mu? Cervantes'in ünlü "Don Quijote"u 16. yüzyılda yazılmış bir roman. O korkunç Ortaçağ'dan tam aydınlanmaya geçiş yüzyılı. Başkahramanın ve yardımcısının kimliklerinden, onların aracılığıyla değişmekte olan dünyadan, bize ne çok şey yansıtılır. Bu kitap bir tarih araştırması değildir, bir sanat eseridir. Demek ki, klasik sıfatını alabilen sanat yapıtları insanlığın serüvenini, yaralanan, ezilen toplumları kayda geçirebilenlerdir.

Sizin öykülerinizdeki kahramanların sahip çıktığı erdemler bugün aynı değeri görmüyor benim izlenimlerime göre. Siz ne dersiniz? İnsanların o yıllarda taşıdığı erdemler değişti mi? Toplumsal bir çöküş mü yaşıyoruz bir anlamda?
Her şey değişir. Önemli nokta değişimle evrilen toplumların ne gibi değerlere(!) yöneltildiğidir. Sorgulanacak olan bu. Şu anda ülkemize bakarsak değişimin olumlu olduğunu açıklayabilmek asla olası değil. Gerçeklerin silinmeye çalışıldığı, düşünce özgürlüğünün zapturapta alındığı günlerden geçiyoruz. Bektaşi dedelerinin dediği gibi, "bu da geçer yahu." Elbette geçer de umalım ki verdiği hasarlar, yıkımlar giderek daha derinleşmesin, uzun yıllar kalıcı olmasın.

"Haraç" adlı öykünüz benim için kitabın en etkileyicilerinin başında geliyor. Servet Hanım'ın naifliği, saflığı, yaşadığı her şeye karşı tevekkülle yaklaşması ve hayattan beklentisizliği beni hep çok etkilemiştir. Hâlâ var mı sizce Servet Hanım gibi saf yürekler? Ve bir gün onlar kazanacak mı bu dünyada?
Saflığın bir yanında da çabuk kandırılmak vardır. Servet Hanım'ların hayattan alabildikleri kırıntı niteliğindeki paylarla yetinmeleri içimizi burksa da toplumda değiştirilmesi gerekenlerin neler olduğunu açıkça bilmemiz, çözmemiz zorunludur. Her anlamda eşitlikçi bir toplum yaratmamız için tüm bellek kirlenmelerimizi arıtarak aydınlık bir geleceğe yürümemiz ancak böyle olasıdır.

Yıllar önce Doğan Hızlan'la yaptığınız bir söyleşide kendinizi "Bir İstanbul Yazarı" olarak nitelemişsiniz. "İstanbul'un dokusu benim için her zaman keşfedilebilir bir doku. Yani, tekrar tekrar keşfedilebilir bir doku," demişsiniz. Bugün keşfettiğiniz doku için neler söyleyebilirsiniz?

91 ➔

"KADIN DOĞULMAZ, KADIN OLUNUR"

Öykülerinizde kadınların kadın olma bilincini tartışıyorsunuz arka planda. Kadına biçilen rolleri gösteriyorsunuz ve onları eleştiriyorsunuz. Bu 50 yılda öykülerdeki sizin kadınlarınız kendinden sonra gelen kadınları nasıl değiştirdi? Kadın olma bilinci gelişti mi?

Bu sorunuza evet diyebilirim. Özellikle bizim yer aldığımız haritaya bakarsak. Kadınların hayat paylarına da ayrıca bakarsak, "bu pay sözcüğü özgürlük anlamındadır" zorlu bir karşı direncin sürdürülmesi sonucu, kadın hareketleri bir ileri bir geri yol almaktadır. Engellemelere gelince; kadına toplumda verilen, yüzlerce yıldır edindirilen rolün değişmemesi amaçlanmaktadır. 1949'da Simone de Beauvoir'ın unutulmaz kitabı "İkinci Cinsiyet"teki değerlendirmesinde, yaşananları nasıl da keskin bir bakışla açıklamıştır. Beauvoir'ın bu yaşananlara getirdiği unutulmaz, çok önemli bir vurgusu daha vardır; "Kadın doğulmaz, kadın olunur." Çünkü yüzyıllardır sıkıca yerleştirilmiş algılarla kadınlar sürgit değiştirilmektedir. Demek ki, birinci cinsiyet erkek her şeye egemendir. Beauvoir'ın bu çalışması konuyla ilgili aydınlatıcı, güçlü kanıtlar ortaya koymuştur. 1970'lerde bütün dünyada feminist hareket giderek güç kazanmaktadır. Amerikalı Kate Millet'in çok etkileyici kitabı, "Cinsel Politika"da da aynı konu irdelenir. Bu iki cinsin arasındaki biyolojik farklılık, erkeğin beden gücünün yüksek olması, birinci cins olmasına yeterli sayılmıştır. Oysa bu iki cinsin biyolojik yaratılış özellikleri bir güzellik olarak niçin algılanamaz? Bunda elbette erkek egemen toplumların sorunun değişmemesindeki diretmeleri, hastalıklı baskıcı yaptırımları sürekli yer almaktadır. Bugünlerde bunun en somut kanıtlarından biri önümüze konuldu. İstanbul Sözleşmesi iptal! Özgür olma hakkını savunanlar buna karşı çıktılar ve çıkmaya devam edecekler. Eşitliğin getireceği barışı, sevgiyi, gelişmeyi nasıl anlatmalı bunlara? Ya yöneticilerden birinin şu korkunç açıklamasına gelirsek, "Bugünlerde az kadın öldürüldü. Demek ki, durum toparlanacak." Benzeri yorumlarla iyi günlerin kadınları beklediği müjdeleniyor! İnanılmaz şaşırtıcı bir mantık. Mantık mı? Feministler yollarına devam edecekler. Çünkü onların mantığı bilgiye, tarihe yönelik akıllarının zenginliğini taşıyor. Sorunuzun yanıtını bitirmeden tarihteki şu unutulmaz örneği de anacağım. Bilim adamlarından oluşan bir grubun Madame Curie'nin radyoaktivite alanındaki öncü buluşunu kabul etmekte uzun süre zorlanmalarını düşünelim. Madame Curie'nin eşi Dr. Pierre Curie'yi de bu buluşa dahil etme isteğini gösterirler. Uzun bir süre Madam Curie'yi aralarına almamakta direnmişlerdir. Ve üstelik bakar mısınız, bunlar da bilim adamı.

Doğru, İstanbullu olduğumu sıklıkla belirtmem, bu kentin binlerce yıllık tarihine duyduğum sevgidendir. İstanbul'un her olumsuz değişimi beni hem üzüyor hem öfkelendiriyor. Etikten, estetik kaygısından çok çok uzak, salt ranta dönük hamlelerle deşilip duruyor bu güzelim kent. Her şey nasıl da bilgiden, akıldan uzak. Böylesi bir kente ruhunu veren tarihinden çok uzak yaklaşımlarla İstanbul arasız hırpalanıyor. Ben dünyanın öteki tarih kentlerinde bulundum, yaşadım. Geçmişle önemli bağlar taşıyan mimarilerini titizlikle koruyorlar. Paris'te, Roma'da, Floransa'da, Venedik'te, Prag'da. O kentlerin nüfusu arttıkça yerleşim gereksinmelerini ana noktaya dokunmayarak, tarihsel bağlarını koruyarak geliştiriyorlar. Dünyanın en önemli kayıtlarını taşıyan İstanbul'u anlamak, öğrenmek hamaset dolu nutuklardan geçmiyor. Bilgiden, ileri görüşten, akıllı bir korumadan, sevgiden geçiyor. Bu ana başlıklara daha fazla gecikmeden hızla dönmeliyiz.

Aynı söyleşide tüm öyküler arasında "Su Ustası Miraç"In sizi çok etkilediğini söyleşmişsiniz. Hâlâ aynı fikirde misiniz? Neydi onda sizi etkileyen?

"Su Ustası Miraç"taki Vedat karakteri '60'ların dünyasındandır. İtirazları çok güçlüdür Vedat'ın. Öyküde yer alan yanaşma Miraç'la ilginç bir ikili oluşturdukları kanısındayım.

Size yıllar sonra aynı soruyu sorsam, bu kitaptaki öyküler içerisinden bir tanesine gönlünüz daha fazla kayıyor mu desem, ne cevap verirsiniz?

Yazdıklarımda edebiyat dışında olanları da sayarsam tümünün bende eşit değerleri taşıdığını söyleyebilirim. Gerisi ise okurla kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bu soru en iyi onlar tarafından açıklanabilir diye düşünüyorum.

Kitap her baskısında kapağında bir kız çocuk fotoğrafıyla yayımlandı. Bu kez sizin çok güzel bir fotoğrafınızla yayımlandı. Çok da güzel olmuş. Siz mi istediniz bu değişikliği? Neydi nedeni?

50 yıl özel baskısının kapağını oluşturan fotoğraf, "Parasız Yatılı"yı yazdığım günlerde çekildi. Kapakta böylesi bir gönderme yapmayı istedim okurlarıma.

Sizin için Selim İleri, "Parasız Yatılı" ilk yayımlandığında "Panait Istrati ile Sait Faik'in küçük kız kardeşidir" diye yazmış. Bugün bu yorum için ne düşünüyorsunuz?

Değerli yazar Selim İleri'nin dostluk dolu bir açıklaması bu. Onun inceliklerle örülü dünyasında yetkin saydığı her metne böylesine gönülden gelen bir değerlendirmesi vardır. 1971'de, Bilgi Yayınevi'nde Tomris Uyar'ın "İpek ve Bakır"ı, Selim İleri'nin "Dostlukların Son Günü" ve "Parasız Yatılı" aynı günlerde basılmıştı. Bu, benim için güzel bir anıdır. **MS**

İAŞE

HÜLYA
EKŞİGİL
heksigil@gmail.com

Sezener'in Bodrum'daki adresi, Egeli yemekleri Anadolu kökenli lezzetlerle harmanlıyor.

Ege kıyılarındaki nüfusun neredeyse büyük kentlerin nüfusuyla yarıştığı zamanlardayız. Salgın nedeniyle kış aylarını da bu bölgede geçirenlere şimdi yazlıkçılar ve sayıları her geçen gün artan 'yeni Egeliler' de eklendi. Bodrum ile başlayıp Çeşme ve Alaçatı ile devam eden bu göç Urla ile sürüyor.

Yaz aylarının çekim alanları

93 ➔

Yaz mevsiminin en sevilen lezzetlerinden biri de binbir çeşit salatalar.

OdUrla açılana kadar yeme içme faaliyetleri Enginar Festivali, birkaç balık lokantası ve nefis günlük yemekler yapan Beğendik Abi ile sınırlı olan Urla, Osman Sezener'in çok kısa sürede ünlenen lokantası OdUrla ile gastronomi yolculuklarının da rotasına çıkmamacasına girdi. Sezener ise bir tadanın bir daha unutamadığı lezzetleri ve büyük bir zeytinliğin içinde yarattığı bu çekim alanı ile yetinecek biri değil. Çıtayı yükseklere koyan bir şef. Ve varmayı hayal ettiği yere giderken belli ki 'yol üstünde' uğrayacağı daha çok yer/etkinlik var. Bu yaz imzasını attığı iki yeniliğin ilki yine Urla'da, aynı zeytinliğin içinde açtığı MaUrla. Ma, Arapça su demek. MaUrla'da sadece deniz ürünlerinden oluşan bir menü var ve ilginç tarafı sushi gibi bir tekniği lakerda gibi yerel bir lezzetle, gyoza gibi bir tür Uzak doğu mantısını Çeşme ahtapotu gibi bir malzemeyle birleştirmesi. Yabancı mutfaklardan gelen tekniklerin yerel malzemeyle yorumlandığı ilginç yemeklerden oluşuyor MaUrla'nın menüsü.

Sezener'in elinden çıkma lezzetlerin tadılabileceği diğer bir adres ise Bodrum'da. Tilkicik Koyu'ndaki The Edition otelin içindeki Kitchen Bodrum by Osman Sezener, OdUrla'nın Egeli yemeklerinin Anadolu kökenli lezzetlerle harmanlandığı farklı bir konsept. Örneğin satır köftesi, manda kaymağı ve Ege otlarıyla servis ediliyor. Bu iki adres de yetenekli şefin elinden çıkacak yeni lezzetleri tatmayı bekleyenlerin ilgi odağını oluş turacak kuşkusuz.

Sezener'in MaUrla'sında sadece deniz ürünlerinden oluşan bir menü var.

52 dönümlük Manej Urla, konaklama seçeneği de sunan büyük bir çiftlik.

İstanbul'dan Ege'ye transfer olan şef Aylin Yazıcıoğlu, İsabey Bağevi'nin lokantasında Egeli bir menü servis ediyor.

Urla'daki diğer bir sürpriz ise İstanbulluların tanıdığı ve yemeklerini de çok sevdiği Ayşe Şensılay'dan geliyor. Birbirinden nefis mezeleriyle yıllardır Giritli'de İstanbulluları ağırlayan Şensılay bu kez Manej Masa'nın mutfağının başında. 52 dönümlük Manej Urla konaklama seçeneği de sunan büyük bir çiftlik. Beş dönümlük bostanlarında yapılan üretim, lokantanın da menüsünü belirleyecek. 'Tarladan sofraya' anlayışıyla hazırlanan menü günlük, taze malzemeye göre şekilleniyor. Şensılay ise bu yazı İstanbul Giritli ve Manej Masa arasında seyahat ederek geçirecek. Yine İstanbul'dan Ege'ye transfer olan şef Aylin Yazıcıoğlu ise bir süredir İsabey Bağevi'nin lokantasında Egeli malzemelerle hazırladığı bir menüyü servis ediyor.

2021 yazını, iki yaz sürdürdüğü Bodrum deneyiminin ardından genel akımın aksine İstanbul'da geçirmeye karar veren Aman da Bravo Bistronomique ise taşındı. Bebeköy'deki yeni yerleri daha büyük, harika bir bahçenin içinde ve üstelik de daha merkezi bir yerde. Bütün bu avantajlar lokantanın ortaklarından İnanç Çelengil'in nefis sürprizlerle dolu mutfağı ile birleşince, yeni Aman da Bravo'nun İstanbul yazının çekim merkezlerinden olacağına da hiç şüphe yok.

Sezener, gyoza gibi bir tür Uzak Doğu mantısını Çeşme ahtapotuyla birleştiriyor.

EGELİ SOKAK LEZZETLERİ...

Madem bu yazın en temel rotası olan Ege'deki iddialı adreslerden söz ettik, bu bölgenin sokak yiyeceklerine de yer ayırmak şart oldu. Üstelik bunu hakkıyla yapan bir kitap var piyasada. Özellikle İzmir, zengin bir sokak yiyeceği çeşidine sahip, kentin geçmişindeki çok kültürlü yapısının ayaküstü atıştırmalıklarına da yansıdığı bir şehir. Üç yıl önce bu konuda yayınlanmış olan Ayaküstü İzmir-Sokak ve Fırın Lezzetleri de Ege'nin giderek daha da popüler olduğu bugünlerde yeniden gündeme gelmeyi hak ediyor. Nejat Yentürk'ün kaleme aldığı bu rehber kitap sadece bugünün İzmir'inde karşınıza çıkacak yiyeceklerin neler olduğundan değil, geçmişte kente damgasını vurmuş sokak lezzetlerinin hikâyelerinden, onların dayandığı geleneklerden de söz ediyor. Sadece bazı konu başlıklarına bir göz atmak bile Ayaküstü İzmir'in kapsamı hakkında bir fikir verebilir. 'Fırınlanmış yumurta', 'boyoz, İber Yarımadası'ndan getirilmiş olabilir mi?', 'tatlı maya ekmeği','ev boyozları', 'boyozun sırrı: tahin', 'sadeyağı hatırlayan bile kalmadı', 'İzmir'in çarşı börekleri', 'hamal böreği/kürt böreği', 'aşlama su ve buz', 'İzmirkâri şerbetçi güğümü', 'kokoreç', 'sulu atom', - 'uykuluk'... Ayaküstü İzmir ayrıca bu kentin mutfağına başta Yahudi-Sefarad ve Rum gibi azınlıklar olmak üzere Rumeli ve Girit göçlerinin etkilerini de inceliyor.

YEŞİL VE EKŞİ...

Baharın her şeyi yeşile boyayan fırçası erik ağaçlarına da değdi ve tezgâhlar bütün kış yolunu bekleyenleri mutlu edecek kadar erikle dolup taştı. Botanik dünyasındaki adı 'prunus cerasifera' olan bu meyvenin bize ve Ortadoğu'ya özgü tüketilişi, aslında daha sonra tatlanacak olan bir meyveyi henüz yeşil ve ekşiyken toplayarak oluyor. Yeşil erik tek bir tür değil, ama mayhoşluğu ağır basan cinsi hem meraklısının tuza banarak yediği hem de bazı yemekleri onunla lezzetlendirdiği bir tür. Başka ülkelerde pudra şekeri ve acı biberle, hatta karides ezmesine batırarak yiyen bile var. Bizdeki iki yaygın yeşil erik türü olan can eriği ve papaz eriğinin turfanda olarak ilk çıkan, daha ekşi olanı ve yemeklerde kullanılanı can eriği. Yemek dünyasında adı zaman zaman Türkiye ile anılsa da genellikle ekşi İran eriği olarak geçiyor ve Batı dünyası bu eriği ne tanıyor ne de niye yediğimizi anlıyor.

Kısa mevsiminden geriye kalan genellikle nefis bir meze olarak da kabul edilen turşusu. Tatlı-ekşi yemeklere sık rastlanan Osmanlı mutfağında tıpkı koruk suyu gibi, yeşil erik suyu da kullanılıyor. Çorbası yapılıyor. Dolmaların üzerine dizilerek pişirilmesi de mevsiminde yaygın bir uygulama. Ortadoğu mutfaklarında genellikle yağlı etlerle yapılan yemeklere asidite eklemek için tercih ediliyor yeşil erik.

Uzak Doğu'ya kadar uzanan bir coğrafyada kendine yer bulan bu meyvenin benzer türlerine İran'da goje sabz, Lübnan'da janerik veya jarareng, Çin'de mei ve Japonya'da ume deniyor. Japonya ilginç bir şekilde bu meyveyi hem tatlı hem de tuzlu reçetelerle değerlendiriyor. 'Ume'den hem likör hem de çok tuzlu, çok keskin bir sirke yapıyorlar.

Yetiştiği ve sevildiği bütün ülkelerde çoluk çocuk piyasaya çıkması beklenen, meyve ağaçlarından yapılan masum hırsızlıkların bir numaralı meyvesi olan erik kısa ömrüyle de cazibesi artan yiyeceklerden.

İstanbul mutfağındaki ilginç uygulamalarından biri de Yahudilerin yemek geleneğine ait. Yine baharda tezgahlara çıkan gelincik balığını yeşil erikli bir sosla sofraya getiriyorlar. Aynı yemek Çanakkale Yahudilerinin mutfağında sarpa balığı ile yapılıyor. Aşağıdaki tarif Deniz Alphan'ın Dina'nın Mutfağı kitabından. Can eriğini sadece tuza banarak, 'kütür kütür' yemek bile başlı başına bir zevk ama balığa sos olmuş hâliyle de sofranızı yepyeni bir lezzetle tanıştırmak mümkün.

ERİKLİ GELİNCİK BALIĞI (GAYA KON ABRAMİLLA)

MALZEMESİ:

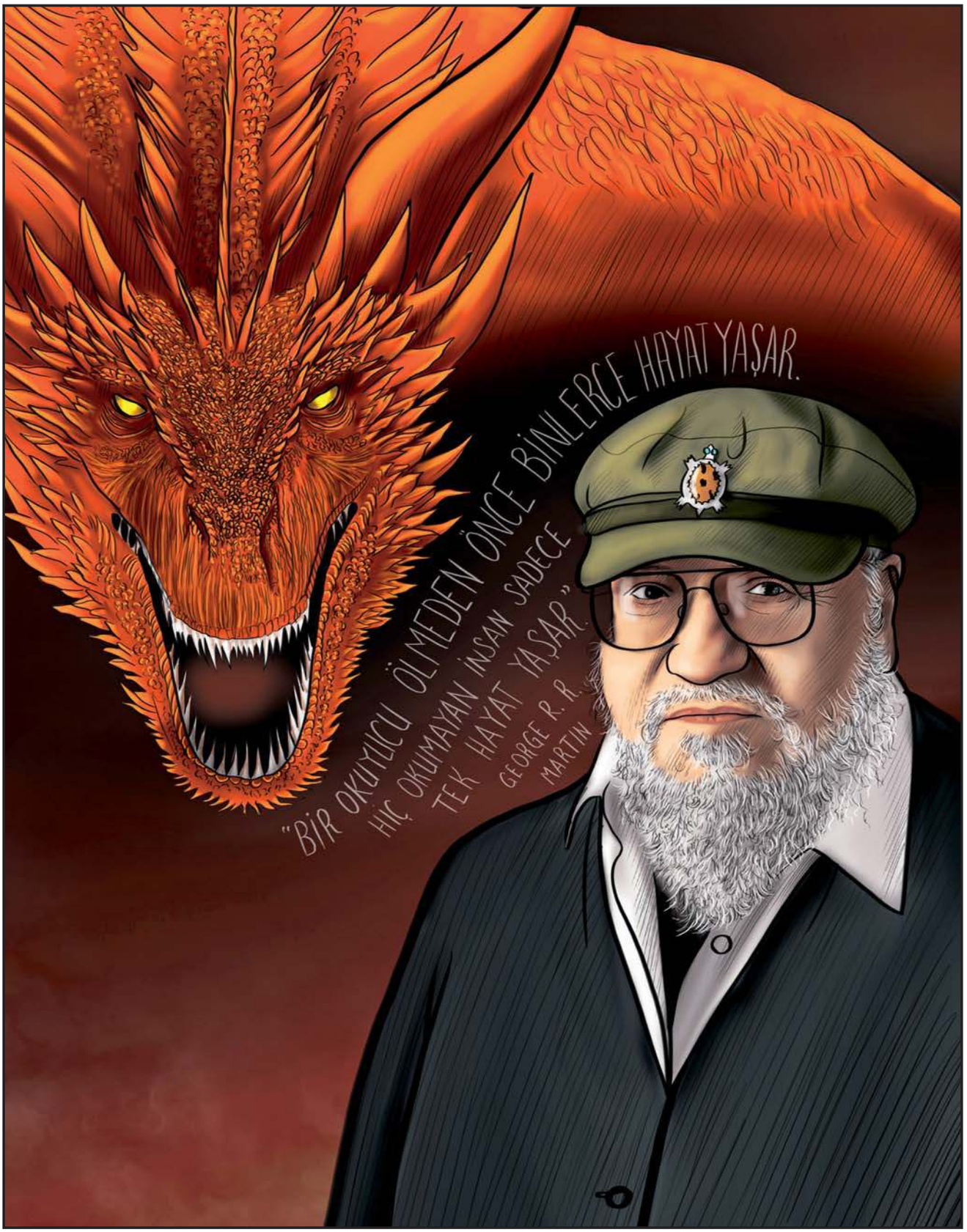
- 1 kg gelincik balığı
- 1 kg ekşi, yeşil erik
- 1 tatlı kaşığı toz şeker
- 1/2 bardak ince kıyılmış maydanoz
- 1 kahve fincanı zeytinyağı
- Tuz

HAZIRLANIŞI:

Erikleri haşlayıp tel süzgeçte ezin (çekirdek ve kabuklarından ayrılmış olur.) Erik püresine yağ, tuz ve şeker ekleyerek elde ettiğiniz karışımı hafifçe pişirin. Pişirilen sosa biraz da sıcak su ilave edip bir taşım kaynatın. Balıkları iyice yıkadıktan sonra pişireceğiniz tencereye dizin. Erik sosunu balıkların üstüne döküp birlikte pişirin. Balığı servis tabağına aldığınızda üstüne çok ince kıyılmış maydanoz serpin. Oda ısısında veya soğuk olarak sofraya getirin. **MS**

TÜLAY
PALAZ
tulayp@gmail.com

HAZİRAN 2021

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Şehir Tiyatroları
1914

SAHNEDEN EKRANA!

Pandemi günlerinde
perdelerimizi ekranda açıyoruz.
Salonlarımızda buluşacağımız
güne dek... Yaşasın Tiyatro!

Bilet satışı için;
sehirtiyatrolari.ibb.istanbul

sehirtiyatrolari1914

“Çocuktum ama anlamıştım...”

Yekta Kopan’ın yeni öykü kitabı *Bana Kuşlar Söyledi*’de çocuklar var, yaralı ama cesur, sorgulayan, yetişkinlerin dünyasına sığmayan çocuklar... Kimi alabildiğine gerçekçi kimi cesurca yaratıcı ve oyunbaz kimi de distopyanın sınırlarında gezinen bu öyküler, ele aldığı çetin meselelere karşın mizahtan, derin bir ironiden ve yaşam sevincinden asla ödün vermiyor.

#rüzgar #masal #çocukolmak #geçmiş #doğa #felaket #kedi #dansetmek